דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר
- עגל הזהב שהפך לפרה קדושה — חנה זמר
- ערביי ישראל, אזרחים מסוג אחר — תחקיר
- חגי אשד, אמיר אורן, טדי פרויס, שלמה קרמר
- אמנון דנקנר, אהוד מנור, שלמה ארצי
- „דבר אחר" מוסף ספרותי חד־שנתי
- „משא" לאמנות וספרות ו„דבר השבוע"

יום ששי, י' באדר ב' תשמ"ו, 21 במארס 1986 ● גליון 18767
● היום 64 עמודים כולל דבר־השבוע ● המחיר 94 אגורות כולל מע"מ

נשיא סוריה: איזון אסטרטגי יביא שלום

מאת זאב סטרומינסקי סופר „דבר" בגרמניה

„רק כאשר יושג איזון אסטרטגי בין סוריה לישראל ונהווה משקל־נגד ליהירות ולחוצפה הישראלית הודות להגברת כוחנו הכלכלי, הטכנולוגי, התרבותי והצבאי — יתאפשר שלום צודק. ישראל תסכים לכך רק לכשתוכרח".

דברים אלה אמר בראיון לשבועון הגרמני „די צייט" סגן נשיא סוריה עבדול חאלים חדאם.

חדאם הוסיף כי סוריה מתקדמת „בקצב יפה" לאיזון אסטרטגי, אך ציין כי עדיין ישנם מכשולים רבים שיפותרו רק בטווח ארוך.

ביקושים ועליות שערים בבורסה

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

מהפך היה אתמול בשוק המניות. ולאחר הודעת ההכחשה החד־משמעית של ראש הממשלה שמעון פרס שלא יוטל מס על הבורסה, נרשמו ביקושים ועליות שערים בכל ענפי המניות.

שוק המניות התחיר אתמול לשווי קרוב לשלושה־רבעים מן השחיקה שחלה שלשום בערכו בעקבות ההודעות הסותרות בדבר הצעות למיסוי על רווחים או עיסקות בבורסה. מדד המניות הכללי עלה בכ־3 אחוזים ומדד המניות המוספיות בכ־2.8 אחוזים.

במערכת קרנות הנאמנות הורגשה אתמול רגיעה לאחר המדיניות הדולים שנרשמו בהן שלשום. אך בשל תיקון השערים בבורסה נרשמו עליות של כ־5 אחוזים בממוצע במרבית הקרנות המשקיעות במניות.

בסך־הכל עלה אתמול שערן של 242 ניירות ערך. מתוכם 107 ניירות־ערך ששערם עלה ב־5 אחוזים ויותר.

מפנה בגיוס הון מהציבור

מאת שלמה קרמר, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

חודש מארס, מפנה בגיוס ההון במסגרת „מדיניות הצמיחה". כ־41—48 מיליון דולר יהיה היקף ההנפקות של המסקטור העסקי במרוצת חודש מארס — זאת מתוך 100 מיליון דולר הנפקות מאושרות בכל שנת 1985.

הנפקות אלו שאושרו הם במסגרת גיוס הון שלא במסגרת התוכנית המיוחדת לגיוס שאושרה על־ידי הממשלה והמתייחסת לסכום מגויס בהיקף של 150 מיליון דולר.

ברבע הראשון של שנת 1986 כללו ההנפקות שאושרו בחודש מארס גיוס 10 מיליון דולר לתעשיה הקיבוצית 10—17 מיליון דולר לתעשיה הפרטית, 5 מיליון דולר לתיירות (מלונות) ו־7 מיליון דולר לציוד חקלאי.

החשוד ברצח משפחתו — לדין

ירושלים (עתים). — הנער שנעצר כחשוד ברצח הוריו ושתי אחיותיו בירושלים, לפני חודש ימים, יוכל לעמוד לדין, הוא מבין את הליכי המשפט ומסוגל לעמוד בהם — כך עולה מכתב אישום שהוגש ביום ד' לבית המשפט המחוזי בירושלים נגד הנער באשמת רצח.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
הועד הפועל / לשכת דובר ההסתדרות

מועצת ההסתדרות הק"ד

כ"ג באדר ב' תשמ"ו, 3 באפריל 1986

הוועדה המכינה למועצת ההסתדרות הק"ד

ישיבות הוועדה המכינה תתקיימנה ביום ראשון ושני 23/24.3.86, בשעה 10.00 בבוקר, באולם הישיבות, קומה א', חדר 31 בבית הוועד הפועל.

סדר היום:
1. אישור תקנון רשות השיפוט בהסתדרות
2. אישור תקנון המוסד לבירורים חברתיים
3. שינויים בחוקת ההסתדרות
4. שינויים בחוקת הבחירות הקיבוציות
5. שונות

חברי הוועדה המכינה והסגנים מתבקשים לדייק.

נתן אלמוזלינו
יו"ר הוועדה המכינה

ראש ממשלת מצרים ד"ר עלי לוטפי בשיחה ל„דבר"

זהות המתנקשים לא ידועה — ימשך מאמץ לתפוס הרוצחים

עשרים דקות לפני הפיגוע. שר התיירות לוחץ את ידה של אתי · אי. פ. א.

מאת דן אבידן סופר „דבר" לענייני ערבים

ראש ממשלת מצרים הד"ר עלי לוטפי אמר אמש ל„דבר" כי ממשלת מצרים מצטערת מאוד על הירצחתה של אתי טל־אור ופציעתם של שלושת הישראלים הנוספים בקאהיר וכי הממשלה עושה את מיטב מאמציה לתפוס את מבצעי הרצח ולהענישם.

הד"ר לוטפי נועד אמש עם שר התיירות אברהם שריר לאחר פגישותיו של השר עם הנשיא מובארק עם שר החוץ המצרי ועם שר התיירות פואד סולטאן.

ראש ממשלת מצרים אמר ל„דבר" כי הוא קיים שיחה טובה וידידותית עם השר שריר וכי הוא העביר באמצעותו את ברכותיו לראש הממשלה פרס. הד"ר לוטפי אמר שהוא הדגיש בפני השר שריר את עמדת ממשלת מצרים כי התקרית האחרונה בקאהיר לא צריכה להשפיע לרעה על יחסי השלום בין מצרים וישראל ועל המאמצים להשגת הסדר כולל במזרח התיכון.

הד"ר לוטפי ציין כי הוא דן עם השר שריר בדרכים לעודד את תנועת התיירות מארצות הברית, מאירופה ומהמזרח הרחוק למצרים ולישראל. כמו כן דנו השניים בהסרת הקשיים לעידוד תנועת התיירות ממצרים לישראל.

ראש ממשלת מצרים אמר כי עדיין לא נקבע מועד לביקורו של שר התיירות המצרי בארץ „אך הוא יגיע לישראל בהקדם".

באשר לסריקות שמבצעים כוחות הבטחון המצרים אחר רוצחי אתי טל־אור אמר הד"ר לוטפי כי לפי שעה לא עלה בידי השלטונות לתפוס את המתנקשים, וזהותם עדיין איננה ידועה.

המאמץ לאתרם ולהעמידם לדין ימשך במלוא התנופה — אמר הד"ר לוטפי. „החשוב ביותר הוא שהציבור בישראל ידע שממשלת מצרים מצטערת מאוד על האירוע והיא תמשיך לעשות כל שביכולתה להעמיד את הרוצחים לדין" — סיים ראש ממשלת מצרים את דבריו.

נשיא מצרים: תהליך השלום לא ייפגע

מאת יוסי מלמן ו[illegible] סופרי „דבר"

נשיא מצרים חוסני מובארק מאמין בהמשך קידומו של תהליך השלום ובנירמול היחסים עם ישראל. בשיחה שקיים אתמול בקאהיר עם שר התיירות אברהם שריר אמר מובארק, כי רצח הישראלית לא ימנע ממנו להמשיך במאמציו לשפר את היחסים.

נשיא מצרים הביע צער וזעזוע מהרצח והדגיש, כי ממשלתו תעשה הכל כדי לגלות את הרוצחים. הוא רמז בשיחה, כי על־פי המידע של שירותי הבטחון המצריים הרוצחים אינם בעלי אזרחות מצרית וככל־הנראה הם פלשתינאים או סוכנים של ממשלת לוב.

את הפגישה עם השר שריר קיים מובארק בין פגישותיו עם נשיא סין העממית וחוסיין מלך ירדן.

מובארק ציין עוד, כי התקפה על הישראלים ביריד המסחרי היא מעשה המסכן גם את שלטונו. הוא העביר באמצעות השר שריר מסר בעל־פה לראש־הממשלה שמעון פרס ואל שר־החוץ יצחק שמיר.

שגריר ישראל במצרים משה ששון אמר, כי הפגישה עם שריר היתה אחת הטובות ביותר שהיו לשרים מישראל עם הנשיא.

מובארק הודיע גם כי הורה לגורמים הנוגעים בדבר להסיר את המיגבלות על יחסי המסחר עם ישראל וכי בקרוב תוזמן משלחת של עיתונאים מישראל לבקר בקאהיר ומשלחת דומה של עיתונאים ממצרים תבוא לישראל.

אברשה טמיר בקהיר

השר שריר שב אמש לישראל. הוא הקדים שובו לאחר שביטל את סיורו המתוכנן באתרי תיירות במצרים. ביחד עימו אמורה היתה לשוב גם משלחת הסמנכ"לים שסיימה את שיחותיה בעניין נירמול היחסים בין שתי המדינות ובפתרון המחלוקת על טאבה. סיבוב נוסף של שיחות, השמיני במספר, יהיה לקראת סוף החודש בהרצליה. על אף הרצח נפתח אתמול ביתן ישראל ביריד המסחרי של ישראל במצרים כרגיל, אם כי הדגל הורד לחצי התורן ותמונתה של הנרצחת הוצבה בכניסה לביתן.

מצבם של הפצועים יציב ואין סכנה לחייהם

(ע.) — מצבם של שלושת הפצועים הישראלים שנפצעו בהתנקשות בקהיר הוא יציב ואין נשקפת סכנה לחייהם. מצבם מוגדר כ„בינוני". זאת מסר סגן מנהל ביה"ח שיבא, ד"ר י. קיילר.

הרופא מסר, כי הפצועים — אורי זיו, אתי יפת ודוד צרדיה — קיבלו בקהיר טיפול מניח את הדעת וגם הצוות הרפואי הישראלי שיצא למצרים — זכה לשיתוף פעולה מלא בקהיר.

אחד מפצועי הפיגוע בקהיר · צילום: אי. פ. א.

הפצוע אורי זיו נפגע בשתי ידיו ונותח ביום חמישי בבית־החולים. הפצוע בן 31, מנאות־מרדכי, הועבר לחדר התאוששות.

אתי יפת בת 26, נפגעה מקליע בלסת ומרסיס בכתף שמאל. אף היא נותחה והועברה למחלקה כירורגית בתל־השומר.

דוד צרדיה נפגע בחזה ובירך שמאל. הוא נותח בקהיר והוצא מגופו הקליע.

בעולם הערבי: תמיכה; בקאהיר — אמצעי ביטחון

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

סוריה, לוב ואש"ף שיבחו אתמול את הפיגוע בקאהיר שבו מצאה את מותה אתי טל־אור ונפצעו אתי יפת, דוד צרדיה ואורי זיו.

אמצעי התקשורת של סוריה ולוב טענו שהפיגוע משקף את המשך התנגדותו של העם המצרי לתהליך השלום עם ישראל ולהסכמי קמפ־דייוויד. פרשן רדיו אש"ף ציין שהפיגוע צריך לשמש לקח לכל מי שסבור שניתן לעקוף פתרון לבעיה הפלשתינאית על ידי הסכמים חתומים כהסכמי השלום בין מצרים לישראל. ערפאת אמור להגיע היום או מחר לקאהיר לשיחות מדיניות עם הנשיא מובארק.

בינתיים המשיכו אתמול כוחות הבטחון המצרים בסריקות אחר ארבעת חברי החוליה שביצעה את הפיגוע בקאהיר.

כוחות הבטחון הציבו מחסומים במבואותיה של קאהיר וכן בשדה התעופה של העיר. כמו כן הוגברה השמירה על בנין השגרירות הישראלית ובביתן הישראלי ביריד המסחרי בקאהיר האמור לסגור את שעריו היום.

רק קומץ אנשים ביקרו אתמול בביתן זה.

המצרים הציבו בביתן הישראלי כמה אנשי מינהל משלהם שתפסו את מקומם של אטי טל־אור ז"ל וחבריה שנפצעו בהתנקשות.

גופתה של אטי טל־אור הוטסה אמש ארצה. מסתבר שהיא נורתה בעורפה, בראשה ובגבה ומתה מיד מפצעיה האנושים. קודם לכן נבדקה גופתה על ידי צוות חוקרים מצרי הבודק את נסיבות הרצח. בתוך כך פורסמו פרטים נוספים על נסיבות ההתנקשות. מסתבר שארבעת המתנקשים ירדו בעת ובעונה אחת משתי המכוניות שבהן הם נסעו לעבר הרכב שבו נסעו ארבעת הישראלים. המכונית שבה נמלטו המתנקשים היתה מצויידת כנראה בלוחיות רישוי גנובות השייכות לחברת נפט באלכסנדריה. אחד הישראלים שהיה ברכב ירה לעבר המתנקשים את כל התחמושת שהיתה באקדחו. עד עתה לא עלה בידי כוחות הבטחון המצרים לתפוס אף אחד מהם כשם שעד היום לא נתפס אף אחד ממתנקשיו של הדיפלומאט הישראלי בקאהיר אלברט אטרקצ'י שנרצח ביוני אשתקד, כנראה על ידי אותו ארגון טרור.

רדיו קאהיר שידר אתמול פרטים מזהים של שניים מהמתנקשים וקרא לציבור לדווח מיד למשטרה על כל אדם חשוד שזהותו דומה לפרטים המזהים שפורסמו ברדיו.

ישראל מבקשת ממצרים להחליף את לוחיות הזיהוי במכוניותיהם של הדיפלומטים בשגרירות בקאהיר במסגרת הגברת אמצעי הבטחון.

הבי.בי.סי. ריווח על כך אמש. יצויין, כי מכוניותיהם של הדיפלומטים בישראל נושאות לוחיות זיהוי בדומה לרוב חברי הסגל הדיפלומטי במצרים, דבר המסייע לזהותן ולפגוע בהן.

בכל שלוש ההתקפות נגד הדיפלומטים של ישראל בשנתיים האחרונות: ביוני 84 בעת שנפצע צבי קידר, באוגוסט 85 בעת שנרצח אלברט אטרקצ'י ושלשום היתה שיטת הפעולה דומה. ירויות נורו ממכונית נוספת לעבר כלי־הרכב של הדיפלומטים הישראלים.

הצעות דומות של ישראל בעבר נידחו על־ידי שלטונות מצרים.

ז'אק נאסר זכה בבנ"ל

מאת דרור שרביט

ג'יק נאסר זכה אתמול במכרז לרכישת הבנק הבינלאומי הראשון מידי כונסי הנכסים של חברת „רנות". נאסר ישלם תמורת מניות השליטה בבנק 21 מיליון דולר.

המכרז למכירת מניות השליטה בבנק הבינלאומי הראשון התנהל אמש בין ארבע קבוצות שאושרו על ידי בנק ישראל: קבוצה אוסטרלית בראשות י. בראגור, קבוצה קנדית בראשות ברונפמן, קבוצה נוספת בראשות י. עזריאלי וג'יק נאסר מאנגליה. המחיר הראשון שהוצע במכרז היה 20 מיליון דולר ולאחר זמן קצר הוצע מחיר של 21 מיליון דולר על־ידי קבוצת נאסר, שהתברר כמחיר הגבוה ביותר.

ג'יק נאסר התפרסם בשנה האחרונה בישראל כמי שמבקש לרכוש את תשלובת הטקסטיל „אתא" ואף נפגש לצורך כך עם כמה משרי הממשלה.

מדור קופות גמל ופנסיה
מתפרסם היום במוסף „דבר־השבוע" בעמודים 27—28—29.

עורך דינו של דמיאניוק הגיע לארץ

מאת נתן רוזי

ג'יימס מקדונאלד ומרק אוקונור, פרקליטיו האמריקאיים של ג'ון דמיאניוק, ביקרו אותו אתמול בשעה תשע בבוקר בתא שבבית הכלא איילון ברמלה. הפגישה ארכה כשעה ובמהלכה שמעו מן החשוד אודות תנאי מעצרו.

בסיום הפגישה נפגשו שני עורכי הדין עם מפקד הכלא פרץ חן אשר סייע להם בביקור. הם אמרו לו כי הם התרשמו כי הלקוח שלהם מקבל יחס טוב יותר מזה שזוכה לו בארה"ב.

היום בשעות הבוקר ייועדו שני עורכי הדין עם נציגי משרד המשפטים בירושלים כדי לברר פרטים אודות החשדות שיש לפרקליטות המדינה בישראל נגד לקוחם שאותו הם ייצגו בבית המשפט בישראל. כיוון שעדיין לא הוגש כתב אישום נגד „איוואן האיום" הם לא יוכלו לקבל פרטים מעבר לחשד שהוגש בפני שופט השלום.

בוולקן יציקה ישלמו משכורות

מאת יוסף מיכלסקי סופר „דבר"

זכרון דברים נחתם אתמול בין הנהלת „וולקן יציקה" לבין מועצת פועלי חיפה וועד העובדים בעקבות החלטת ועדת העבודה של הכנסת ועל פי המלצת הממונה על יחסי העבודה בצפון, דוד גולוב.

בהתאם למוסכם תשלם ההנהלה לאלתר את משכורות חודש פברואר של העובדים ואילו העובדים יאפשרו כניסה חופשית של חברי ההנהלה לשטח המפעל והם יסירו את השילוט הפוגע בחברי ההנהלה. 13 המפוטרים יקבלו פיצויים מוגדלים כמוסכם לפי הטבלה שהיתה חד פעמית ומיועדת לקבוצה זו של המפוטרים בלבד. דובר מועצת פועלי חיפה, משה גוטר, הסביר שהסדר על הפיצויים לא יפגע בקרנות הפנסיה של המפוטרים כפי שדרשה ההנהלה קודם לכן. הצדדים יתכנסו מיד למו"מ בכל הנושאים השנויים במחלוקת במגמה להגיע להסכם סופי שיאפשר חידוש העבודה הסדירה במפעל.

עמוס פרושן ממשיך לנהל

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

דירקטוריון חברת החשמל בחר אתמול בעמוס פרושן שהיה עד כה יו"ר בשכר, ונפסל בתפקידו זה על־ידי היועץ המשפטי של הממשלה, לנהל את הישיבה השוטפת של הדירקטוריון. נודע שבישיבה זו נמסר דיווח על חוות דעתו של היועץ המשפטי של הממשלה בעניין פרושן ולמרות זאת הועלתה ההצעה למנות את עמוס פרושן כיו"ר קבוע בלי שכר.

חבר הדירקטוריון, שלמה אביטן, העלה נימוק פרוצדורלי שאין נושא בחירת יו"ר קבוע כלול בסדר היום של הישיבה ולכן נפלה ההצעה. אילולא הנימוק הפרוצדורלי היה עמוס פרושן נבחר, קרוב לוודאי, לתפקיד המוצע היות ובישיבה השתתפו דירקטורים רבים המזוהים כתומכי שר האוצר ועמוס פרושן. סופר „דבר" מסביר שמינוי כזה מחייב אישור שני השרים, האוצר והאנרגיה, ובשל התנגדות שר האנרגיה, היה נופל בלאו הכי.

שר העבודה ידיח את חקלאי

מאת מנחם צימקי ויקיר צור סופרי „דבר" בירושלים

שר העבודה משה קצב מתכוון להדיח את ראש מינהל התעסוקה זאב חקלאי מתפקידו ולמנות במקומו את איש מחנה שמיר ב„חירות" דוד מגע.

נודע כי על קצב הופעלו לחצים כבדים בחירות, מאז נכנס לתפקיד שיכניס פעילי המפלגה לתפקידים בכירים במשרד.

דוד מגע, מכהן היום בתפקיד סמנכ"ל לתפקידים מיוחדים בבטוח הלאומי והוא הוכנס לתפקיד כחלק מתהליך הפוליטיזציה שהנהיג במוסד אחרי שהסמנכ"ל הקודם דני עזריאלי, איש תמ"י פרש. זאב חקלאי הוא איש שירות התעסוקה למעלה מ־30 שנה ומכהן בתפקידו זה שנים רבות. חקלאי ניצח בשנים האחרונות על התכניות להתמודדות עם האבטלה.

נודע כי קצב ימנה את חקלאי כ„מיצוי" לתפקיד יועצו לענייני התעסוקה, תפקיד שהוא לכאורה נטול כל סמכויות.

במשרד העבודה והרווחה מכחישים ידיעה זו בתוקף. הדובר מייק הולר אמר כי „שר העבודה והרווחה לא דן בנושא".

ז'אק שיראק התמנה לראש ממשלת צרפת

תימשך המדיניות הידידותית כלפי ישראל

מאת גדעון קוץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — המנהיג הגוליסטי ז'אק שיראק, בן 55, התמנה אתמול לראש ממשלת צרפת. שיראק ישמור גם על תפקידו כראש עיריית פאריס.

הליך המינוי בוצע באורח מיוחד „בין שני ארמונות", בשל רגישות המצב החוקתי: שיתוף פעולה בין נשיא משמאל וממשלה ימנית.

תחילה הודיע מזכיר הנשיאות על מינוי שיראק, אחר כך מסר שיראק הודעה בארמון עיריית פאריס ולבסוף מסרה הנשיאות את שמות השרים.

שיראק הודיע, כי הממשלה תבקש במהירות את הסמכות הפרלמנט להוציא צווים לביטול הלאמות המפעלים הגדולים — סגני שרים מיוחדים מונו לטיפול בנושא — ולביטול חוק הבחירות היחסיות לפרלמנט.

„האיש החזק" בממשלה החדשה הוא צרור הקרוב של שיראק אדוארד באלאדור, „שר מדינה" לענייני כלכלה וכספים.

● שר החוץ הוא דיפלומאט מקצועי ותיק, מיועצי הנשיא פומפידו — השגריר במוסקווה

ברנאר ריימונד, בן 60.

● סגן שר החוץ הוא דידייה בריאני, איש המפלגה הראדיקאלית וידיד ישראל.

● שר ההגנה — אנדרי ז'ירו, שהיה שר התעשיה בממשל ז'יסקאר.

● שר הפנים — שארל פסקואה, סנאטור נוקשה מן הדרום, שהיה בעבר סגן נשיא המיליציות הפרטיות של הגוליסטים.

בממשלה החדשה 37 שרים ומזכירי מדינה והיא רחבה בהרכבה מקודמתה וכוללת ותיקים בצד צעירים. יש בה 17 שרים גוליסטים, 3 מקורבים להם ו־17 דמוקראטים.

אשה אחת בלבד נושאת במשרה החדשה בתפקיד סגן שר.

שגריר ישראל בפאריס עובדיה סופר העריך אתמול, כי אין לצפות לשינוי במדיניות החיובית כלפי ישראל מצד ממשלת שיראק. הוא אמר, כי שיראק נעשה „ידידו האישי" והם הרבו להיפגש, וכי מנהיגי הימין „גילו מחדש את ישראל" בביקוריהם בארץ.

שר החוץ החדש ברנאר ריימונד הוא דיפלומאט מקצועי, אך לפי המסורת הדיפלומאטית בפאריס נטו הדיפלומאטים המקצועיים של ה„קי ד'אורסיי" למדיניות פרו־ערבית.

ריימונד שכיהן עד כה כשגריר במוסקווה, היה ראש לשכתו של שר החוץ ז'אן פרנסואה פונסה תחת הנשיא ז'יסקאר, שעה שצרפת ניהלה מדיניות אנטי ישראלית.

קודם היה יועץ דיפלומאטי של הנשיא פומפידו.

העיתון „פרנס סואר" טען אתמול, כי הנשיא מיטראן סרב למנות את מזכיר המפלגה הרפובליקאנית הצעיר פרנסואה לאוטר לתפקיד שר ההגנה „בגלל תמיכתו בישראל". אבל, נראה כי מדובר בידיעה מגמתית של חוגי הימין, שבכוונתם לתקוע טריז בין הקהילה היהודית למיטראן.

חברי הכנסת של מפ' העבודה יבחרו בבחירות אישיות

אחר כך יקבע דירוגם ברשימה לכנסת

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

רוב החברים ברשימת מפלגת העבודה לכנסת בבחירות הבאות, ייבחרו במרכז המפלגה בבחירות אישיות וחשאיות, ולא על־ידי ועדה מסדרת, כפי שהיה נהוג עד כה.

בישיבה אצל ראש הממשלה שמעון פרס, שלשום, שהשתתפו בה מלבדו גם שר הביטחון יצחק רבין, מזכיר המפלגה ח"כ עוזי ברעם, יו"ר הוועדה המכינה את ועידת המפלגה ח"כ דוד ליבאי, יו"ר ועדת המשנה לענייני המפלגה יחזקאל זכאי הוחלט, ש־18 חברים מתוך 51 המקומות הראשונים ברשימה לכנסת ייבחרו במחוזות ו־27 ייבחרו במרכז המפלגה.

אחר־כך יעמדו כל הנבחרים לבחירה חוזרת במרכז לשם דירוגם ברשימה. ראש הרשימה, מועמד המפלגה לראשות הממשלה, יעמוד אף הוא לבחירה במרכז, והוא זה שיקבע מי יהיו שני ושלישי ברשימה.

ההצעה תובא לאישורה של הוועדה המכינה בשבוע הבא, ותועלה במושב הראשון של ועידת מפלגת העבודה, הנפתחת ב־8 באפריל, אף שהמרכז ייבחר רק במושב השני, ב־8 במאי.

חשד למעשים פליליים בחברת הברוקרים — „פיט"

המשטרה פתחה בחקירה לבקשת המפרק

מאת דרור שרביט ונתן רועי סופרי „דבר"

עיסקה גדולה שנעשתה במניות „אפיק" בתחילת השבוע בה הועברו מיד ליד 20 אחוז ממניות ההצבעה בחברה, נבדקת עתה על ידי כונסי הנכסים של חברת „פיט". החשד הוא שהמכירה נעשתה על־ידי צמד הברוקרים בליך וסלנס, לאחר שנעלמו כבר מגבולות ישראל ולאחר שהוצא צו האוסר ביצוע עיסקות כלשהן בניירות־ערך הקשורים ל„פיט".

העיסקה האמורה, עליה מסר אתמול גליון השערים של הבורסה, נערכה כעיסקה מחוץ לבורסה והועברו בה חמישית מההצבעה ו־17 אחוז מהונה של „אפיק" תמורת 1.36 מיליון דולר. עתה נצרך בירור שמטרתו לברר מי רכש את המניות והאם, כדרישת המפרק שניתן בבית־המשפט אסר גם על עיסקות בניירות־ערך אלה.

אתמול מסרו כונסי הנכסים של חברת „פיט", שבינתיים מונו למפרקים זמניים שלה, למטה הארצי במשטרה חומר רב בפרשת „פיט" ממנו עולים חשדות למעשים פליליים שנעשו על־ידי בליך וסלנס בקרן הנאמנות „אביב". ד"ר יוסף שגב ועו"ד שמואל שפיגלמן העלו חשד לגניבת ניירות ערך מהקרן באמצעים שונים, על־ידי שיעבוד של חלק מניירות־הערך או מכירתם ורישומם במערכת ספרים כפולה כדי להעלים את גניבתם. נראה, כי למרות שיטות הזיוף המתוחכמות שהתגלו בעיסקי בליך וסלנס יהיה צורך לבדוק גם את אחריותו של הנאמן לקרן, חברת הביטוח „הפניקס", למה שהתרחש בקרן.

גם בחברת הברוקרים „פיט" נמצאו מערכות ספרים כפולות ודו"חות כוזבים על מלאי ניירות־ערך. מלאי כזה של ניירות־ערך ב־12 מיליון דולר, שדווח כאילו נמצא בחברה לרישומים של בנק הפועלים, התברר כפיקטיבי, לאחר שהתחשבנות בבנק נסגרו לפני כשנה.

אתמול דן בית־המשפט המחוזי בתל־אביב בבקשת חברת „אפיק" למנות גם כונסים מטעמה לחברת „פיט"; לטענה שטענה כי בליך וסלנס, שהיו מנהלים בחברה, עשו בה פעולות כספיות שונות שפגעו בחברה. בית־המשפט דחה את הבקשה והתחקע בהמשך פעולותם של שגב ושפיגלמן — הפעם כקודם מפרקים זמניים לחברה.

רה"מ יכנס ישיבה מיוחדת לדון במחלוקת בענין התקציב

מאת יוסי מלמן ושלמה קרמר, סופרי „דבר"

ראש־הממשלה שמעון פרס יכנס בראשית השבוע ישיבה מיוחדת כדי לדון במחלוקת על הקיצוצים בתקציב המדינה, כשנותרו 10 ימים בלבד להגשת תקציב המדינה ל־1986.

לישיבה יוזמנו שר־האוצר יצחק מודעי, שר־הכלכלה גד יעקבי, מ"מ ראש הממשלה יצחק שמיר וראשי הקואליציה החרדים רפי אדרי, חיים קאופמן ושרה דורון.

כוונתו של ראש־הממשלה היא לסכם את הסעיפים השונים הנתונים במחלוקת. שר־האוצר הודיע, בזמנו, כי אינו מתנגד לשינויים פנימיים בתנאי שלא תהיה חריגה מהמגמה הכוללת של הקיצוץ בתקציב. עמדה זו מקובלת גם על ראש־הממשלה ונראה כי בסופו של דבר יימצא פתרון שיבטל את הצורך להטיל מס על קיצבאות זיקנה, שפרס מתנגד לו בתוקף.

סיעת המערך תומכת בהצעותיו של גד יעקבי לפיהן יצומצמו ההשקעות והסובסידיות ביהודה ושומרון. יופעל מס־רכוש על דירות פאר ווילות על־פי החלטת הממשלה מ־1.6.85, תקודם מכירת חברות ממשלתיות — החלטת ממשלה שנים ביצוע — כאשר הביצוע מתעכב במשרד־האוצר — (אשר היה מיוזמי ההחלטה).

מאחר שכל ההצעות לקיצוץ מחייבות תהליך ארוך של הכנסת לביצוע, יהיה על הממשלה להחליט מיד בכל הצעה שהיא על מנת לעמוד בהיקף הקיצוץ הנדרש.

מסתמן פתרון תוספת היוקר

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

פשרה מסתמנת במשא ומתן על תוספת היוקר המתנהל, מאחורי הקלעים, בין ההסתדרות לבין ארגוני המעסיקים.

נודע, שנציגי ההסתדרות, בראשות יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד, מוכנים לוותר על דרישתם לשיפוי תוספת היוקר בכל פעם שההתייקרות המצטברת מגיעה לשיעור של 4 אחוזים ואילו המעסיקים, מצידם, מוכנים לסגת מעט מעמדתם שלפיה התוספת תינתן רק לאחר שההתייקרות במשק מגיעה, במצטבר, ל־12 אחוז.

הפשרה המסתמנת בשיחות בלתי רשמיות היא שתוספת היוקר תשולם בכל פעם שההתייקרות מגיעה ל־6־7 אחוזים. שיעור ההתייקרות המדוייק שלאחריו תשולם לשכירים תוספת היוקר עשוי להקבע בפגישה הרשמית שקיימו אנשי ההסתדרות והמעסיקים הפרטיים ביום א' אחה"צ, בבית התאחדות התעשיינים בתל־אביב.

המעסיקים הפרטיים וההסתדרות הסכימו ביניהם שתוספת היוקר תוצמד בשיעור של 80 אחוז למדד המחירים, כפי שהיה עד כה. לשיטה זאת הכוללת שתשלום התוספת לא יהיה מעתה קשור בפרק זמן כלשהו וייעשה אוטומטית לאחר התייקרות מצטברת של 6־7 אחוזים. ההסתדרות סבורה שבכך ייווצר תמריץ למעסיקים שלא ללחוץ להעלאת מחירים במשק.

פרשנות

החיוכים של מובארק מופנים לארה"ב

מאת דן אבידן

הנשיא מובארק חזר אתמול בפני שר־התיירות אברהם שריר על מחוייבותה של מצרים לשמירת השלום עם ישראל ולהרחבת הקשרים הדו־צדדיים בין שתי המדינות. יתרה מזאת, מובארק אמר לשר שריר „כי הוא יעשה כל אשר ביכולתו כדי להתקדם צעד אחר צעד על־מנת ששתי המדינות יוכלו ליהנות מיחסי שלום ושגשוג באזורנו."

שר־התיירות המצרי פואד סולטאן, שהשתתף בפגישת מובארק־שריר, אמר שנשיא מצרים הבטיח לנקוט צעדים להגדלת תנועת התיירות ממצרים לישראל, בתנאי שקודם־לכן תיפתר בעיית המנזר הקופטי דיר אלסולטאן במזרח־ירושלים. מובארק הבטיח כמו־כן לשריר שמצרים תייבא סחורות מישראל על־פי אותם הקריטריונים שהיא מייבאת סחורות ממדינות אחרות בעולם.

ראש ממשלת מצרים עלי לוטפי הביע תקווה שפרשת רצח אתי טל־אור בקאהיר ופציעתם של שלושה ישראלים נוספים לא תשפיע לרעה על יחסי מצרים־ישראל ועל המאמצים לקדם הסדר כולל לסכסוך במזרח־התיכון.

בה בעת הפגין אתמול מובארק פעלתנות חדשה במסגרת ניסיונותיו לקדם מו"מ מדיני בין ישראל, ירדן והפלסטינאים. לצורך זה נועד מובארק בקאהיר עם המלך חוסיין לשיחות מדיניות. משיחות אלה לא יצא מאומה ובעקבותיהן הצהיר חוסיין כי המבוי הסתום בתהליך המדיני נותר בעינו. מקורות מוסמכים ברבת־עמון ציינו, כי המלך חוסיין נחוש בדעתו שלא לחדש את המגעים המדיניים עם הנהגת אש"ף כל עוד לא יחול שינוי בעמדותיו המדיניות הבסיסיות של ארגון זה, שבעטיין נכשלו המאמצים לקדם מו"מ בין ישראל למשלחת ירדנית־פלשתינאית משותפת.

העובדה שהנשיא מובארק מצא לנכון להפגין דווקא בעיתוי הנוכחי את רצונו לקדם את יחסי השלום עם ישראל, והעובדה שהוא טרח להזמין לקאהיר את המלך חוסיין כדי לדון עימו בדרכים לשבירת הקפאון בתהליך המדיני באיזור, נובעות מהמצב הכלכלי החמור שבו נמצאת מצרים ומהצורך של מובארק להבטיח הספקת מזון לכל האוכלוסיה כדי למנוע תופעות של התמרדויות חדשות ומסוכנות יותר נגד משטרו. מסיבות אלה גוברת תלותו של משטר מובארק בסיוע הכלכלי האמריקאי ובהגדלתו.

לכן, המחוות שעושה מובארק בעניין השלום והדברים שהוא השמיע בפני השר שריר, יותר משהם משקפים בשלב זה אינטרס מצרי ישיר בקידום יחסי השלום עם ישראל, הם מוספים מרצונו של מובארק לשפר את תדמיתו בעיני הממשל האמריקאי ודעת־הקהל בארה"ב ולזכות גם בעזרת השדולה היהודית בוואשינגטון לצורך הגדלת הסיוע הכלכלי האמריקאי למצרים.

ברור, כי מתוך גישה זו הזמין מובארק את חוסיין למצרים, כדי להפגין בפני האמריקאים את עניינו בקידום המו"מ לשלום כולל באיזור. העובדה שביקור חוסיין בקאהיר לא הניב פירות איננה מפריעה למובארק, שכן את רצונו להפגין פעלתנות מדינית בפני האמריקאים בעניין השלום הוא כבר השיג.

חיוכים רחבים. האם האמריקאים מתבוננים? צילום: אי. פי.

תגובה

אני חושב שאני אוביקטיבי יותר מכולם

מאת עליזה וולך

— והשתתפת מעוצמת התגובה על נאומך בכנסת, שגרמה במוטו של דבר לפיצוץ הישיבה?

שחל: „ההיפך. להערכתי, התסריט של הפסקת הישיבה הוכן בהפסקה שהכריז עליה סגן יו"ר הכנסת, ח"כ דן תיכון. הם לא התכוונו להמשיך את הישיבה הזאת עד הסוף, כי לא היה להם נוח. הם ידעו שאין להם מה להשיב. עיקר הרעש היה לא על דברי, אלא על החלטת הטלוויזיה לצלם את נאומו של ח"כ יוסי שריד. אגב, נאומו של שריד, אף שהתכוונתי להסיר את ההצעה מסדר־היום, היה נאום פרלמנטרי שכל חבר־כנסת צריך ללמוד ממנו. יתר־על־כן, הנושא היה חדשותי, והטלוויזיה באה לסקר אותו בצדק".

— במחשבה לאחור, האם היה זה נכון שאתה, שר במפלגת העבודה, תשיב על הצעה־לסדר של ח"כ שריד?

שחל: „בהחלט כן. החלק המרכזי בהצעה לסדר של יוסי שריד לא היה ועידת „חירות", אלא ההסכם הקואליציוני. על הנושא הזה צריך להשיב, ללא ספק, לא איש „חירות", כי אם נציג של המפלגה האחרת בממשלה. אני יכול להוסיף נימוק נוסף, שאמרתי אותו גם לאנשי „חירות": אני חושב שאני אוביקטיבי יותר מכולם יחד. אני אינני חבר באף אחד מהמחנות. אילו אחד משרי „חירות" היה משיב, הרי חברי המחנות האחרים ב„חירות" היו אומרים שאולי תשובתו איננה תואמת בדיוק את דעת כולם".

— האם צעדו של ח"כ דן תיכון היה נכון?

שחל: „קודם כל, הוא נוגד את התקנון. יתר־על־כן, זה לא לכבודו של יו"ר ישיבה שהוא אינו משתלט על הפרעות במליאה. אני הייתי סגן יו"ר הכנסת וקיימתי את אחת הישיבות הסוערות שהיו, זו של „יום האדמה". מה שהינחה אותי אז היה לא לגרום לנעילת הישיבה. את הכנסת לא סוגרים, ומי שנועל ישיבה רק פוחד ממה שהמליאה עומדת לדון בו. להערכתי, זה לא שירת את אותם אנשים שהחליטו לסגור את הישיבה".

— כשניסחת את התשובה היה עליך לא לחרוג מהגזירה שנגזרה על עצמכם, שלא להגיב על האירועים בוועידת „חירות", ועם זאת להשיב עניינית. איך תיכננת?

שחל: „אמרתי בדברי שאינני נכנס לשאלות הפנימיות של תנועת חירות, אבל לא יכולתי להסכים עם צביעות. לקום ולומר שמה שהתרחש בתנועת חירות אין לו זיקה וקשר לרוטציה, זו פשוט צביעות ולא נכון. מה שקרה בתנועת חירות בהחלט מעמיד סימני שאלה על ההסכם הקואליציוני, על עתידו של ההסכם. ניסיתי לנתח משפטית מה קורה במקרים מן הסוג הזה, תוך הבאת דוגמאות מאוד רלוונטיות. עם זאת, המסקנה שלי בסופו־של־דבר היתה, שהתשובה לשאלה מצויה אצל אנשי „חירות", ולכן לא הכנסת צריכה לדון בזה".

— שמיר הגדיר את תשובתך כשערוריה. הגדרה זו מקובלת עליך?

שחל: „ההגדרה, לא מקובלת עלי מכמה טעמים. הטעם הראשון: שמיר לא קרא את הדברים. אילו קרא אותם היה מבין שבמידה רבה הגנתי עליו ושמרתי על כבודו, שלא כמו חבריו. הטעם השני: כאחד ממנהיגי המפלגה, שרואה כל־כך הרבה שערוריות, נדמה לי שהוא מגלה רגישות במקום הלא־נכון. הטעם השלישי: זכרונו הפרלמנטרי של שמיר קצר מאוד. דווקא מנהיגו ידע ולימד את הכנסת פרק איך מנהלים מפלגה פוליטית בזמנים שהתלבטה בבעיות שלה. היה זה דבר חביב מאוד על בגין לצטט מתוך ספרים מסויימים כמעט כל יום שני ושלישי, לעניין ושלא לעניין, מבלי שאיש, כולל שמיר, מצא לנכון להעיר לבגין שזו שערוריה".

מחקר

אפלייה והשפעתה על תלמידים ערביים

מאת יעל פישביין, כתבת „דבר" לענייני חינוך

מקצת תלמידי התיכון ערבים ישראלים שהתנסו בחוויות של אפליה פיתחו תגובות שליליות ביותר שהקיצונית שבהן היא שנאה למימסד הישראלי וליהודים בכלל.

כך עולה ממחקר ראשון בסוגו שערך ד"ר סמי מרעי מאוניברסיטת חיפה. המחקר מנוחה מספר מחקרים קודמים שנערכו בקרב תלמידי תיכון ערבים באוניברסיטת חיפה. מסקנתו היא שתלמידי תיכון ערביים אינם מגיבים בצורה אחידה לתחושות אפליה וקיפוח.

תלמידים מוכשרים מאוד שמתנסים בתחושות אפליה בוחרים ב„תגובה היהודית" האופיינית ליהודי הגולה: הצטיינות בלימודים מלווה בהזדהות לאומית, או הצטיינות בלימודים תוך התעלמות מוחלטת מהזהות הלאומית. תגובה זו אופיינית למרבית תלמידות התיכון הערביות.

תופעה נוספת המתגלה אצל תלמידים טובים דווקא, היא ירידה פתאומית ברמת הציונים לקראת השלבים הסופיים של סיום בית הספר התיכון. תלמידים שאצלם מתגלה תופעה זו מנמקים אותה בכך ש„ממילא אין טעם להצליח". תחושות האפליה של תלמידים ערביים גורמות להורדת ציפיותיהם מעצמם ומהחיים. במחקר התברר שהדימוי העצמי של תלמידי תיכון ערבים ישראלים נמוך מזה של תלמידי התיכון בגדה, למרות שביצועיהם האינטלקטואליים טובים יותר.

תופעות של צביעות חברתית, שיתוף פעולה עם המימסד, הפצת סיסמאות ריקות על קיפוח ואפליה מבלי להתמודד עם בעיות, נובעות אף הן מהתנסויות של אפליה וקיפוח. התגובה השלילית ביותר שנמצאה במחקר היא שנאה למימסד הישראלי וליהודים בכלל. „זהו מצב קיצוני שבו התלמיד שרואה עצמו מדוכא נעשה קורבן להשפעות פסיכולוגיות ששולטות בו" טוען ד"ר מרעי.

תנאי הירדנים לא יאפשרו סיוע לחב' החשמל מז' י־ם

נוסייבה מאשים את ישראל בפגיעה בחברה

מאת דני רובינשטיין, כתב „דבר"

התנאים הירדניים להעברת כספים לחברת החשמל המזרח ירושלמית הם כמעט בלתי אפשריים, כך עולה מדברים שאמר אתמול אנואר נוסייבה, יו"ר מועצת המנהלים של החברה במסיבת עיתונאים בירושלים. נוסייבה הביע סיפוק ... ישראלי. להברה הערבית ... כי יוזמן כמשה בין־לאומי למתן חוות־דעת על היחסים המשפטיים בין החברה לשלטונות ישראל.

התנאים הירדניים כוללים דרישה שממשלת ישראל תשנה את תעריפי החשמל שגובה החברה הישראלית מהחברה הערבית ודרישה להבטחת המשך הזכיון של החברה המזרח־ירושלמית העומד לפוג ב־1987. „זו איננה בעיה מסחרית־כלכלית", אמר נוסייבה, „אלא בעיה פוליטית". הוא הרבה בהאשמות, כי ממשלת ישראל רוצה בסופו של דבר להשתלט על החברה הערבית. נוסייבה רמז גם על טענותיו כלפי ממשלת ירדן, שמעמידה בפניו תנאים קשים לקבלת הכספים, ומצד שני הוא עומד מול התביעות הישראליות ודוחה את הלחצים משני הצדדים.

עוד אמר נוסייבה, כי לפי חישובים שלהם ולפי דו"ח שהכין עבורם הח"כ לשעבר יחזקאל פלומין (במשרד רואה החשבון שבבעלותו) קיים גם חוב ישראלי גדול לחברה הערבית (כ־9 מיליון דולר) ולא רק חוב של החברה לרשויות ישראליות. נוסייבה האשים את שלטונות ישראל בפגיעה בזכיון החברה ודחה את הטענות הישראליות, כאילו ... החברה. „ישראל היא שהערימה לנו קשיים בדרכה של הפעלה של ... בגלל ... ולא נמנע ... בחו"ל", אמר נוסייבה.

רעיון למכור חלק מהזכיון

אם כי חברת החשמל הערבית לא קיבלה שום הצעה רשמית מישראל למכור חלק מהזכיון שלה (זה הכולל אספקת חשמל לשכונות היהודיות ולהתנחלויות) אמרו אתמול מקורות בחברת החשמל המזרח־ירושלמית, כי רעיון כזה יוכל להוות חלק מהסדר שיפתור את הבעיות בין החברה לישראל. הרעיון הוא שתמורת החוב הגדול (של כ־11 מיליון דולר) תעביר החברה הערבית לידי ממשלת ישראל את הזכיון למכירת חשמל לשכונות היהודיות במזרח־ירושלים ולהתנחלויות וכך יוסדר החוב. ספק אם לרעיון זה יהיו תומכים רבים בחברה הערבית. בכל מקום נראה עתה כי בצד הבעיות לעזרה הירדנית ייפתח מאבק משפטי בין החברה הערבית לשלטונות ישראל.

מוסדות הבריאות לא ישבתו

מאת רבקה הרניש, סופרת „דבר"

שביתת עובדי־המנהלה בבתי־החולים הממשלתיים, מלבד רופאים ואחיות, שאמורה היתה להתחיל הבוקר, נמנעה על ידי צו שהוציא אתמול בית הדין האזורי לעבודה בירושלים.

העובדים, שתובעים פיצוי על שחיקת שכרם, הודיעו על סכסוך עבודה עוד ב־10 בפברואר אבל המעסיקים לא באו במגע עם ההסתדרות עד היום ולא חלה כל תזוזה בעמדות. אתמול הודיע היועץ המשפטי על השכר הלל דודאי בעת הדיון המשפטי, כי הוא סיכם עם יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד, שהעובדים יגישו את תביעותיהם, כולל ענין שחיקת השכר, לאיגוד המקצועי, שינהל את המשא ומתן עם המעסיקים. העובדים סירבו לקבל הצעה זו ובית הדין הוציא צו מניעה האוסר שביתה או עיצומים.

חוה יערי כפרה באשמת רצח התיירת מלה מלבסקי

פרקליטיה דחו את כל סעיפי האישום

(צ). — חוה יערי כפרה אתמול באשמת רצח התיירת האמריקאית מלה מלבסקי, עם התחדש הדיון בבית־המשפט המחוזי בת"א.

סניגוריה של הנאשמת, עורכי הדין עדנה קפלן והדרור מקרין, הודיעו לנשיאת בית המשפט השופטת חנה אבנור והשופטים יוסף גולדברג וישראל גלעדי, כי הם דוחים את כל סעיפי כתב האישום נגד חוה יערי, למעט מספר עובדות הקשורות בנאשמת — חברתה עם אביבה גרנות ועבודתה בבנק לאומי ובבנק הפועלים. כן הודו הסניגורים בכך שהמנוחה מלה מלבסקי פתחה חשבון פת"ח (פיקדון תושב חוץ) בבנק הפועלים בירושלים.

בכל שאר סעיפי כתב האישום, המתייחסים לזיקתה של חוה יערי עם הנאשמת השניה ברצח, אביבה גרנות, יחסיה עם המנוחה מלה מלבסקי ובפרשת הרצח עצמו ובסיבותיו — כפרו שני הסניגורים בשם מרשתם.

חוה יערי הגיעה אתמול לבית־המשפט בשעה 8.30 בבוקר לבושה בסוודר כחול ובמכנסי ג'ינס. היא מלווה על ידי שתי סוהרות. היא התיישבה בחיוך, אך נראתה נרגשת. הפעם לא אסרה דבר באשר לצלמי העתונות והטלוויזיה לצלמה.

חוה יערי הואשמה, כי ב־10 במארס 1985, בשעה 6 בערב, נפגשה במכונית בעלה ביחד עם אביבה גרנות ועם המנוחה, התיירת מארה"ב מלה מלבסקי. במהלך הנסיעה לכיוון תל־ברוך, נאמר בכתב האישום, „הלמו הנאשמות על ראשה של המנוחה במכשיר קהה, היכו אותה, חנקו אותה. בעודה בחיים הן הוציאוה מהמכונית, הניחוה לפני גלגלי המכונית ודרסו אותה במכוון לגרום למותה. כתוצאה מכך נפצעו אברי גופה של מלה מלבסקי, פניה הושחתו ונגרם מותה מיידי".

הרצח אירע סמוך לשדה התעופה „דב". הנאשמות הסתלקו מן המקום והשאירו שם את גופת המנוחה. לפי כתב האישום יש לקשר עמן את התיק והכתובת של המנוחה כדי למנוע זיהויה.

יערי וגרנות הואשמו גם בכך שגנבו בין דצמבר 1983 לדצמבר 1984 5,000 דולר מחשבונה של המנוחה מלבסקי בבנק הפועלים סניף המלך ג'ורג' בירושלים באמצעות ... מזויף.

חוות דעת משפטית נגד המרכז המורמוני

תביעה להפסקה מיידית של הקמת המרכז המורמוני בירושלים תוגש לשרי הממשלה ע"י משה פעולי"ה (מפעלה עולמית לעצירת המורמונים) בעקבות חוות־דעת משפטית שהוגשה בנושא זה ע"י עורכי הדין יעקב סלומון, ליפשיץ ושות'.

עורכי הדין אשר בדקו את הממצאים בשטח ואת חוקיות מסירת הקרקע למורמונים הגישו את מסקנותיהם לח"כ א. שפירא בתחילת שבוע זה. מן המסקנות עולה כי ניתן לדרוש את הפסקת העבודה, עקב „הטעיה ומצג שווא" שהגישו המורמונים למינהל מקרקעי ישראל וכי על סמך מצג מטעה זה ניתן האישור. משה פעולי"ה טוען כי הדרישה להפסקת העבודה אינה נובעת משיקולים בעלי אופי דתי וכי בכל מדינה מתוקנת היו הרשויות מפסיקות את העבודה מיד על בסיס חוות דעת משפטית כמו זו שהוגשה ע"י עורכי הדין.

עפ"י חוות הדעת שהגישו עורכי הדין קיימת היום זכות עמידה לפני בג"צ להגיש תביעה להפסקת עבודה „לכל מי שיש לו אינטרס לגיטימי ואין הוא מוכרח להיות בעל זכות מהותית". פירוש הדבר שיכול כל אדם לבוא בפני בג"צ ולטעון כי מסירת הקרקע למורמונים נעשתה מתוך שיקול דעת פסול של המינהל.

הנשיא רייגן הפסיד בקונגרס

הצעת הנשיא רייגן להעניק 100 מיליון דולר למורדים בניקרגואה זוכה להתנגדות — לא רק בגבעת הקפיטול צילום: אי. פי.

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — הנשיא רייגן ספג אתמול תבוסה צורבת בקונגרס, כאשר בקשתו להעניק למורדי ה„קונטרה" בניקרגואה סיוע כלכלי וצבאי בסך 100 מיליון דולר הוכשלה ברוב של 222 מחברי בית הנבחרים, לעומת 210 תומכים.

מחנה מתנגדי הסיוע, ובראשם יו"ר בית הנבחרים טיפ אוניל, הצליחו לשמור על פער 12 הקולות כמו לפני כשבוע, כאשר 16 מחברי מפלגתו הרפובליקאית של רייגן הצטרפו לרוב הדמוקרטי בהצביעם נגד הסיוע ל„קונטרה". רייגן, שהשקיע יוקרה אישית רבה במאמציו לשכנע חברי קונגרס לתמוך בבקשתו, נכשל למרות נכונותו לשדל את המתנגדים להסכים לפשרה, שלפיה יוענק ל„קונטרה" סיוע רק בעבור שלושה חודשי מאמץ דיפלומטי. הצעות חלופיות לסיוע יידונו בבית הנבחרים בעוד כארבעה שבועות. אשתקד אישר בית הנבחרים סיוע מצומצם ל„קונטרה" בהצבעה שניה, לאחר שהתחילה הכשילה.

ז'אק אמיר הפסיד בדימונה

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

עם סיום ספירת הקולות בסניף מפלגת העבודה בדימונה התברר כי ח"כ ז'אק אמיר נבחר במקום ה־42 מתוך 61 חברי מועצת הסניף.

הוא קיבל 323 קולות, נבחר כציר לוועידת המפלגה הקרובה, אולם איש מאנשי קבוצתו לא הצליח להיבחר לסניף ולוועידה. ח"כ אמיר אינו מכיר בתוצאות הבחירות בדימונה ודורש ספירה חוזרת של הבחירות. „הבחירות האלה זוייפו וזובזקו ואני פוסל אותן מכל וכל" אמר אתמול אמיר לסופר „דבר".

ראש הקבוצה המנצחת בסניף, אלברט אבוטבול המכהן כממלא מקום ראש העיריה, הגיב: „הבחירות התנהלו כדת וכדין בצורה הדמוקרטית ביותר, אמיר לבדו הצליח להכניס רק את עצמו ולא את אנשיו. זוהי מפלה כבדה עבורו".

בהגרלת הפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 12/86 שהתקיימה ביום 20.3.86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 150,000.00 ש"ח זכה המספר 153324.

כדור המזל לא עלה בגורל ד הפרס המצטבר בסך 180,000.00 ש"ח יעבור לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 420,000.00 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 7,500.00 ש"ח זכה המספר: 054700.

בסך 4,000.00 ש"ח זכו המספרים: 104036, 816138.

בסך 200.00 ש"ח זכו המספרים:

121585; 121766; 133415; 141529; 188916; 196908; 223410; 233493; 246860; 256900; 258266; 309632; 331382; 358112; 376444; 397463; 400437; 438261; 447856; 462774; 561933; 566329; 616799; 649621; 655497; 666165; 740002; 759682; 799962; 832777; 861694; 889000.

בסך 100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 8901; 9578.

בסך 18.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 038, 127.

בסך 12.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 155; 562, 878.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 5 זכו בסך של 1.80 ש"ח.

בסך 3.60 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:

036; 048; 088; 147; 166; 204; 215; 245; 329; 336; 366; 380; 426; 451; 458; 477; 485; 529; 558, 665, 791, 817, 847, 848, 859, 912.

בסך 1.80 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:

00; 07; 08; 13; 16; 19; 25; 26; 34, 36, 40, 41, 49, 51, 52, 53, 55; 66; 79; 81; 83; 92; 97.

התעשיה האווירית משפצת מנועים באקוודור

מאת דויד מרשיוב, סופר „דבר"

מרכז הדרכה טכני ומוסך לתחזוקת ושיפוץ מנועים שהוקם על ידי התעשיה האווירית נפתח לא מכבר בבסיס חיל האוויר של אקוודור ליד העיר לטקונגה.

העתון „אל קומרסיו" באקוודור המספר על כך מדווח, כי מפקד חיל האוויר של אקוודור עמד בדבריו על החשיבות שיש למתקן שנועד לשמש הודרת מודרניזציה ומקצוענות בחיל האוויר של אותה מדינה.

המתקנים במרכז כוללים בין השאר מרכז הדרכה ובית ספר להכשרת כוח אדם מקצועי לחיל האוויר. המתקנים מצויידים בציוד משוכלל וחדיש, אשר יאפשר ביצוע כל שלבי הבדיקה, התיקון וההרכבה של מנועים מסוגים שונים של מטוסים.

נשק ישראלי לדר' אפריקה

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — דרום אפריקה מייצרת לפחות ארבעה כלי נשק ישראליים, ללהחמה חייר וים, דיווח אתמול „וואשינגטון טיימס".

רובה־הסער „גליל" מיוצר בדרום אפריקה בכינוי אר־4, תת־המקלע „עוזי" הפך ל„קומנדו", הטיל ימ־ים „גבריאל" נעשה בדרום־אפריקה ל„סקורפיון" וספינות הטילים מדגם „רשף" קיבלו שם דרום אפריקאי חדש „מינסטר". טיל הקרקע־אוויר הצרפתי „קרוטאל" מכונה בדרום אפריקה „קקטוס" — שם־הצופן שהוביל את חוקרי פרשת ג'ונתן פולארד לקשר שבין המסמכים המסווגים שנשמרו במזוודה בבעלותו לבין נסיון רעייתו להיפטר מהמזוודה ומתוכנה. התותח־המתנייע בקוטר 155 מ"מ, שמייצרת התעשיה הצבאית הדרום אפריקאית „ארמסקור", כשיר לירי פגזי ניוטרון גרעיניים.

עיראק מבקשת נשק מישראל

מאת דליה שרה, סופרת „דבר" באנגליה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — מקורות מודיעין בלונדון עומדים על כך כי, למרות ההכחשות, אכן פנתה עיראק לישראל בבקשה לאספקת נשק — („דבר", 7.3.86). הם מסתמכים על מקורות בוואשינגטון אשר מוצאים כי האדמיניסטרציה של הנשיא רייגן מעודדת בשקט עיסקה ישראלית־עיראקית.

לטענתם, יש סיכוי לעיסקה כזו היות וכרגע לישראל ולעיראק שני אויבים משותפים: עיראן וסוריה.

חילופי אש עזים ברצועת הבטחון

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

חילופי אש עזים, בהם היו מעורבים כוחות צד"ל, מחבלים ואנשי יוניפי"ל, התנהלו משך יום אתמול בתחום רצועת הבטחון ומחוצה לה.

חילופי האש החלו לאחר שחוליית מחבלים ניסתה לחדור לתחום רצועת הבטחון בגבולה הצפוני והיא נתקלה בכוח צד"ל. במקום התפתחה תקרית בין שני הצדדים שבמהלכה נפגעו מספר מחבלים. לא ידוע מספר הנפגעים משום שחילופי האש נמשכו עד רדת החשיכה ומנעו גישה לאיזור. במקביל ירו אנשי צד"ל, לטענת דובר יוניפי"ל, מספר פגזים לעבר עמדות של כוח האו"ם מאירלנד בגיזרה המרכזית של רצועת הבטחון. בירי זה לא היו נפגעים. כוחות צד"ל גם הפגיזו בתותחים את איזור הכפר יעטר, המשמש בסיס יציאה לחוליות מחבלים הפועלות בדרום־לבנון.

אתמול אחר הצהריים תפסו מחבלים נגמ"ש של צד"ל שחוליה נטשתו על גבולה הצפוני של רצועת הבטחון. ... הופקר בשטח. קציני קישור של צד"ל פעלו אתמול בנסיון להפיג את המתח בין צד"ל ליוניפי"ל לאחר הירי ההדדי.

בגלל מיפגשים עם ערבים

נערות „בני עקיבא" מנודות בתנועתן

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר"

פרופ' אליס שלווי מנהלת התיכון הניסויי הדתי לבנות „פלך" בירושלים טוענת שתלמידותיה מנודות בתנועת „בני עקיבא" מפני שבית ספרה קיים מפגשים עם בנות ערביות. „גם עמיתי המנהלים במגזר הדתי החלו להתייחס אלי בהסתייגות בגלל המפגשים", אמרה אתמול פרופ' שלווי.

הארגון „ניצני שלום" קיים אתמול את הכנס השנתי שלו שבו נדונו בנוכחות שר החינוך יצחק נבון בעיות שונות שעלו במפגשי תלמידים יהודים וערבים. „ניצני שלום" הוסמך על ידי משרד החינוך לפעול בבתי ספר לקיום מפגשים. בין הקשיים שהועלו „הימצאותם של מנחים חסרי הכשרה הגורמת להחרפת דעות קדומות, אי נכונות של מחנכים לעסוק בבעיות המטרידות תלמידים ביחסי שני העמים; סתירה בין הוראת שלטונות הבטחון לשאת נשק באזורים ערביים בהם מתקיימים המפגשים לבין המסר של דו־קיום.

הנוכחים ציינו שבימים של פיגועים לא ניתן לקיים מפגשים. פרופ' שלווי הוסיפה שבמגזר הדתי הבעיה חריפה יותר.

התדרדרות כללית בישובי הגולן

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

ראשי ישובי הגולן עומדים להעביר את הטיפול במצבם הכלכלי הקשה לאחריותם הישירה של ראש הממשלה ושר האוצר ולהסיר כל אחריות למתרחש. צעד זה נעשה במחאה על ההידרדרות הכלכלית־חברתית הפוקדת את ישובי הגולן והגיעה לשיא חדש כאשר אחד הבנקים הגדולים פתח בהליכים משפטיים שנועדו לעקל רכושן של משפחות במושב נוב.

נודע, כי בכוונת כמה בנקים לעקל רכושן של אגודות שיתופיות במושבים אחרים בגולן. כל זאת נוכח הגרעון הגדול ואי־היכולת של המושבים ואגודותיהם להחזיר חובותיהם.

לדברי ראשי הישובים בגולן, מביקורו של ראש הממשלה לפני שלושה שבועות באיזור לא יצא דבר זולת סימפטיה והבנה למצוקתם. על המושבים בגולן רובץ חוב של 25 מיליון דולר והוא עתיד לגדול בשנה הקרובה ל־100 מיליון דולר. מושבים רבים לקחו הלוואות גדולות בתנאי ריבית קשים במיוחד לפרעון; וזו הסיבה העיקרית לגרעונות הגדולים.

גם מצבם של הקיבוצים בגולן קשה ואחד מהם, מרום־גולן, שקוע בחובות של 11 מיליון דולר כאשר היקף הייצור שלו מגיע ל־3 מיליון דולר בלבד.

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קראוס
המו"ל — „דבר" בע"מ
מדפיס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאווה קומה ג' טל. 222353, 222451, 241306/7
המינהלה: רח' הלל 16, טל. 231251
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 642111־3, מ. 33104

הגימלאים: „הבטחת מדוע אינך מקיים?״

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר״ לענייני מפלגות

מזכ״ל מפלגת העבודה, ח״כ עוזי ברעם, תובע להבטיח לגימלאים חסינות מפני גזירות כלכליות, כי „בצאתם מ־מעגל העבודה נשללה מהם יכולת המאבק המקצועי״. וראש הממשלה, שמעון פרס מציע לעבד לאלתר, לפני סיכום הדיון על התקציב, תוכנית שתבטיח את הכנסתם של הגימלאים.

בפתיחות הוועידה הארצית של ארגון ותיקי התנועה והגימלאים במפלגת העבודה, שהתקיימה אתמול בבוקר בתל־אביב, הביע ח״כ עוזי ברעם את הסתייגותה של מפלגת העבודה מנסיונות ההתארגנות של מפלגת הגימ־לאים בראשות אבא גפן.

„איש לא ידבר בשמכם״ עודד את הצירים בוועידה. „עליכם לנער את חוצנכם בגלוי מאלה, הגוזרים בתוך ריכוז חולף״. את ההתארגנות של מפלגת הגימלאים הג־דיר כ„נסיונות התבדלות של קבוצה קטנה״.

ראש הממשלה לא התחמק מתביעתם של הגימלאים, חברי מפלגת העבודה, שהממשלה ובראשותו תכבד את התחייבותו כלפיהם לפני הבחירות. על התרסות מן האולם ועל הפניות אליו בנוסח „הבטחת לפני הבחירות, מדוע אינך מקיים?״ השיב, כי לא העלה על הדעת במאו ל־משרד ראש הממשלה, „שבמקום לבצע את אשר הבטחנו יהיה עלינו לתקן את מה שאחרים קלקלו והרסו. כיבוי השריפה היה עדיפות ראשונה״.

„האם הגימלאים הם אגודה מקצועית, ורק האינטרסים שלהם מעניינים אותם?״ ביקש פרס לשכך את ההתמר־מרות של מאזיניו ולשתפם בהתחשבות בצרכי המשק. עם זאת, הבטיח, שמבין כל ההצעות לגבי מיגזורים שא־סור לפגוע בהם, שהעלו חברי הסיעה בכנסת, הוא יציע להקצעות לפניות של הגימלאים ועדי הפיתוח.

ראש הממשלה הדגיש, עם זאת, שמעל הכנסה מסויימת יכולים גם הגימלאים לשלם מס שולי מסויים. „יכול להי־ות שצריך להעלות את התקרה למס מעל 904 שקל״. אמר, „אבל אין שום סיבה, שזוג גימלאים המשתכר 1.200 שקל בחודש לא ישלם מס״.

כפר ערבי מבקש להכיר בו כישוב עימות

ירושלים (עתי״ם). — הכפר הערבי פסוטה, הסמוך לגבול הצפון, עתר לבג״ץ נגד ראש הממשלה, שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת בטענה, כי אין מכירים בו כישוב עימות ולכן אין הישוב זכאי להטבות שונות.

שופט בית המשפט העליון, השופט אברהם חלימה, הורה ביום חמישי להעביר את הדיון בעתירה לפני הרכב של שלושה שופטים ולזמן את נציג היועץ המשפטי ל־ממשלה.

ראש מועצת פסוטה ושניים מתושבי הכפר טוענים, כי הם מצויים בקרבת גבול הצפון ותושבי הכפר סבלו מפעו־לות איבה. נטען, כי ראש הממשלה הבטיח לתושבים ש־כפרם יוכר כישוב עימות, אך ההבטחה לא מומשה. נטען, כי תושבי הכפר „מופלים לרעה לעומת שאר הישובים המצויים בקרבתו״.

העותרים מבקשים מבג״ץ להורות למדינה להכיר ב־פסוטה כיישוב עימות ולזכות את תושביו בכל ההטבות הנלוות. הדיון בעתירה ייערך לאחר מתן תשובת הפרק־ליטות.

איבחון דלקת ריאות תוך מספר שעות

מאת דנקה הירניש, סופרת „דבר״

ערכה שבעזרתה יוכלו הרופאים לאבחן תוך שעות ספורות דלקת ריאות ממקור מיקופלסמטי, וגם השכיח ב־יותר במגיפות, תיכנס בקרוב לשימוש. הערכה פותחה ב־ידי צוות חוקרים בראשותה של פרופ׳ יהודית נאות ב־יחידה לאימונולוגיה של הפקולטה לרפואה, של הטכניון ומכון טכנולוגי לישראל.

היום תוצאות אבחון ודאיות מתקבלות רק כעבור ש־בועיים. לאיבחון נכון וטיפול מתאים חשיבות רבה לא רק מבחינת הפרט אלא מבחינת מניעת התפשטות של מגיפות, הפורצות לעיתים, בצבא, בבתי ספר, בבתי אבות ובכל ההקומות של ריכוזי אוכלוסיה רגישה, והעשויה לפתח ב־נוסף למחלה גם סיבוכים.

לדלקת ריאות גורמות שלוש קבוצות עיקריות של מיקרו־אורגניזמים: מיקופלסמה, נגיפים ובקטריות. כל סוג דורש טיפול שונה לחלוטין ואיבחון לא נכון יגרום לטיפול בלתי מתאים, העשוי לעיתים אף להזיק. באמצ־עות השיטה החדשה ניתן לגלות במהירות נוכחותו של נוגדן מסויים בדם המופיע רק במקרים של דלקת ריאות שמקורה במיקופלסמה.

פרופ׳ יהודית נאות ואנשי צוותה עובדים במקביל על ערכה דומה לאיבחון וגילוי של זיהומים מיקופלסמ־טיים החשודים כגורמי עקרות ועוסקים בפיתוח ערכה נוספת שמטרתה לגלות נוכחות נוגדנים אנטי־זרעיים ש־נוצרים לעיתים בגוף אשה או גבר ונחשבים כיום סיבה אפשרית נוספת לליקוי בפוריות.

ביקורת נוקבת על ההסתדרות הציונית

מאת טובה ציבוקי, סופרת „דבר״ בירושלים

מפלגת העבודה תובעת לבחון מחדש את דרכי פעול־תה של התנועה הציונית, מבנה מוסדותיה ומחלקותיה, ו־הקצאת המשאבים העומדים לרשותה.

זהו הסעיף המרכזי שנתקבל בוועדה לענייני ציונות והעם היהודי בראשות יחיאל לקט המכינה את ועידת המפלגה.

במסגרת הצעות מפלגת העבודה כלולה ביקורת נוקבת על תיפקוד ההסתדרות הציונית. „הסתדרות ציונית שאינה מקיימת את העליה וההתרוקנה מחובת העשיה להגשמה ציונית נושאת את שם הציונות לשווא ומאבדת את אמי־נותה ומעמדה בעם היהודי. במתכונתה הנוכחית אין ב־יכולתה של ההסתדרות הציונית לשרת את המטרות הצ־יוניות ומיזוגה עם הסוכנות היהודית יביא לה מרפא״.

הצעה אחרת אשר תגרום תסיסה וביקורת בקרב רא־שיה האמריקאים של הסוכנות, קוראת לארגון מחדש של כל מערכות העליה והקליטה. מוצע למעשה כי הסוכנות היהודית תפסיק כליל את הטיפול בעולים מרגע רדתם מהמטוס וכל הטיפול בהם יופקד בידי הממשלה. כן מוצע שהתקציבים המיועדים לקליטת העליה ומפוזרים כיום בין משרדי הממשלה השונים יהיו באחריות משרד הקליטה.

„הפרחים שלנו הוזרים אלינו בארונות מתים״

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר״

„אנו שולחים פרחים ל־מצרים ומחזירים לנו ארו־נות מתים״.

במילים אלה הגיב אתמול שמואל רבינוביץ, אביה של אסי טלאור, אשתו של עו־בד שגרירות ישראל בקהיר, שנרצחה שלשום בהתקפת אנשי ארגון „המהפכה ה־מצרית״ ביריד הבינלאומי ש־התקיים במקום.

שמואל רבינוביץ ציין כי ב־דבריו הוא כורך גם את רצח הילדים בראס בורקה וגם את רצח עובד השגרירות היש־ראלי בקהיר, אלברט אטרקצ׳י לפני כתשעה חודשים שבוצע על ידי אותו ארגון.

אסי טלאור (24), ילידת באר־שבע ובת לירדנה ושמו־אל רבינוביץ מוותיקי העיר. היא למדה בבית הספר התי־כון מקיף ג׳ בבאר־שבע וסיימה סמינר למורות במגמה לחינוך מיוחד. אסי שרתה בחיל ה־אוויר ולפני כשנה וחודש נישאה לגיל טלאור. זמן קצר לאחר מכן הצטרפה אל בעלה העובד בשגרירות ישראל ב־מצרים ומאז הם התגוררו ב־קהיר. דודה, שמואל קורקוס, נהרג במלחמת יום הכיפורים.

אחיה הצעיר של אסי, ניר־רוד בן ה־21 היה אמור לבקר אותה היום (יום ו׳) בקהיר. ביום שלישי השבוע, כאשר התקשר אליה, היא הרגיעה אותו במילים „הכל שקט כאן״, אתה יכול לבוא. אתמול לפנות בוקר התקבלה הבשורה המרה בבית משפחת רבינו־ביץ ברחוב סיני בבירת הנגב.

„היא היתה אהובה על כו־לנו״, סיפרו אתמול בני ה־משפחה על אסי „היתה סימפ־טית מיוחד במינה, בדאגנה הרבה לכולם ובמיוחד לילדים. היתה לה נטייה לטיפול בילדים. ל־מקורביה היא נהגה לומר כי היתה רוצה להקדיש את רוב זמנה לחינוך ילדים.

האב, שמואל, המתפרנס מ־ניהול סוכנות שיווק לסיגריות סיפר אתמול ששמה המיוחד, אסי, ניתן לה על שם אימו, שנרצחה בשנת 1941 בפוגרום ברומניה. בני המשפחה סיפרו כי היא היתה מוכשרת מאוד גם בידיעת שפות, גם בציור ונהגה לצייר ציורים רבים אותם הקדישה לענייני מש־פחתה.

בתקופת המהומות במצרים נהגה אסי להתקשר פעמיים בשבוע לבני משפחתה בבאר־שבע ולהרגיע את כולם במי־לים „אין לכם מה לדאוג, הכל שקט כאן״.

אמש הוטס ארונה של אסי ל־ישראל. הלווייתה תהיה היום, בבית העלמין בבאר־שבע. בעלה של אסי, גיל, הגיע לבאר שבע אתמול, ד־הוא, קרובים ומכרים רבים, שוהים בבית המשפחה האבלה.

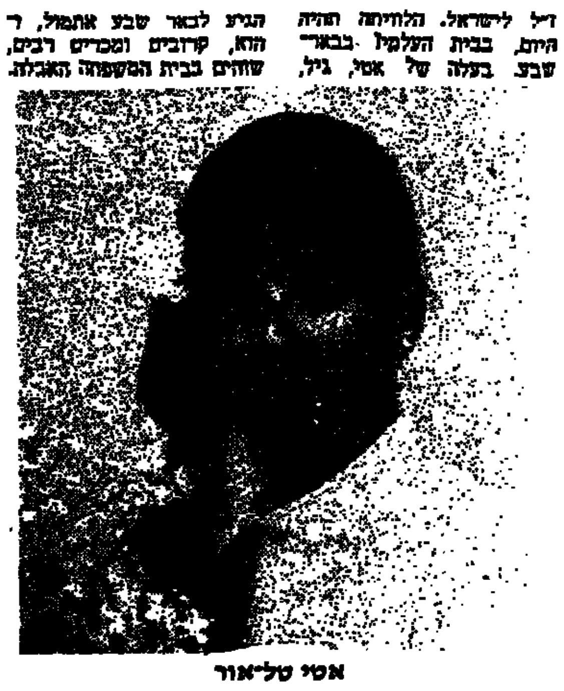

אסי טל־אור

עדות ראייה: יצחק פיס

מאת יעקב שליש, שליח עתי״ם בקהיר

יצחק פיס נציג קונצרן „כור״ בביתן הישראלי הלך בשעה 18.30 לפנות ערב, סגר את הביתן הישראלי והתכונן עם האנשים שהיו בו, לנסוע ה־ביתה.

„ניגשתי למכוניתי, ולפתע שמענו יריות. כעשרים יריות מנשק אוטומטי, מכיוון מגרש החניה שליד הביתן. תחילה חשבנו ששוב מתחילות מהו־מות, כפי שהיו בקהיר לפני מספר שבועות. לא תארנו לעצמנו אפשרות אחרת. המ־תנו מעט, אבל פתאום ראינו אנשים מתחילים לרוץ לכיוון היריות, הם סיפרו, כי היו יריות לעבר מכונית דיפלומ־טית ונפצעו דיפלומטים״.

הלכתי למקום האירוע, ב־קירבת הביתן שלנו, סיפר פיס וראיתי ביציאה מהחניה מכו־נית פז׳ו 504, של השגרירות הישראלית. ובה 4 איש מאנשי הביתן, פצועים זובים דם. הנהג היה שעון עם הידיים על ההגה, כולו זב דם. בתוך בוסף שכב פצוע על קרקעית החלק הקדמי של המכונית ואילו מאחור היו שרועות שתי צעירות, אחת מהן — לא זזה ממקומה.

„אנשי הבטחון המצריים ש־הגיעו אל המכונית נבוכו ל־בהלה והקצין הממונה עליהם התחנן בפני הנציג הישראלי שיעזוב את המקום, כחושש ש־יהיו עוד יריות.

„לא יכולתי להשאיר את ה־פצועים ובראשי חלפו באותו רגע האירועים שהיו בראס־בורקה״.

„אמרתי לנהג שלי שיזיז את מכוניתנו בצד, ואילו אל הקצין המצרי פניתי וביקשתי כי יאפשר לי לקחת את ה־פצועים מיד לבית החולים. הוא לא הגיב ונראה בתחילה כאובד עצות, אך לבסוף הס־כים.

עמדתי להעביר את הפצו־עים למכוניתי, כאשר שמענו צפירה של אמבולנס מצרי ש־הגיע במהירות, ולקח את ה־ארבעה לבית החולים הקרוב „ערב קונטרקטור״.

פיס אמר, כי הצטרף לאמ־בולנס, שלא היה בו צוות רפואי כלל, ואילו הנהג נשא בעקבותיו לכיוון בית החולים. „הפצועים סבלו כאבים ונאנקו בדרך. אחד ביקש שאקשור את רגלו, ואז הסרתי את הגו־רתי וקשרתי. לשני כאבו ה־ידיים והפנים, אך לא יכולתי לסייע לו. לבחורה ירד דם רב מפיה ואני סייעתי לה ו־חבשתי אותה. המשיך פיס. „הגענו לבית החולים תוך זמן קצר, והטיפול שם היה טוב מאוד. הביאו מיד אלונקות ו־הכניסו אותן לחדר המיון. ל־אחר מכן בשעה 19.15 טילפנתי לשגרירות הישראלית, אך שם עדיין לא ידעו מאו־מה״.

מטוס הלביא יעלה פחות מ־22 מיל׳ דולר; מומחים אמריקאנים שינו את האומדנים

שינוי חשוב יוכנס במערכת כנפי הלביא לשפר את ביצועיו

מאת אריה אורן, שליח „דבר״

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר״). — עלות פיתוחו של ה„לביא״ ומחירו של כל מטוס מוסכמים עתה על ארה״ב ועל ישראל — נודע לסופר „דבר״ ממקור מהי־מן בניו־יורק. עוד נודע, כי מספר חברות אמריקאיות גדו־לות מתעניינות בכניסה לפרו־ייקט.

ההסכמה על עלות ה„לביא״ הושגה בעת ביקורו האחרון של ראש פרוייקט ה„לביא״ תת־אלוף מנחם עיני בוואשינגטון, בשבוע שעבר, ולאחר שהמומחים האמ־ריקאים נסוגו מכל האומדנים ה־קודמים שלהם. האמריקאים מודים עתה כי פיתוח ה„לביא״ יעלה 2.3 ביליארד דולר, כפי שצופים מומ־חי ישראל. כן מודים האמריקאים, כי מחירו של כל מטוס יהיה „הר־בה פחות״ מ־22 מיליון דולר, כפי שהעריכו באחרונה, ו„ייתכן שלא יעלה בהרבה״ על 15 מיליון דולר המחיר שבו נוקבים הישראלים.

ראש פרוייקט ה„לביא״ בחברת „גרומן״, המפתחת ומייצרת את כנפי המטוס ואת זנבו אמר את־מול בתשובה לשאלת סופר „דבר״ כי הפרוייקט הישראלי נחשב מ־בחינה מקצועית „בטוח סיכונים״ שכן „אין מדובר בטכנולוגיות חד־שות אלא באריזה חדשה״. לפיכך אין מצפים עוד לסטיה של ממש מן האומדנים המוסכמים עתה על ישראל וארה״ב.

מקור מהימן בניו־יורק גילה אתמול בשיחה עם סופר „דבר״, כי מספר חברות אמריקאיות גדו־לות, מן המובילות בתעשיית ה־תעופה, מגלות עניין בכניסה ל־פרוייקט הלביא״. המקור סירב לגלות את שמות החברות ואופן כניסתן המוצע לפרוייקט בהס־בירו, כי הנושא נבחן עתה על־ידי הגורמים המוסמכים בישראל. החיפוש אחרי שותפים אמריקאים נעשה על פי הנחיית שר־הבטחון יצחק רבין.

שינוי חשוב במערכת הכנפיים

שינוי חשוב יוכנס במערכת כנ־פי ה„לביא״ כדי להגביר את כו־שר התימרון של מטוס הקרב ה־ישראלי, נמסר אתמול לסופר „דבר״ בביקורו במפעלי „גרומן״ בלונג־איילנד.

בתוך כך הושלמה מערכת הזנב השניה והיא יוצאת בימים אלה בתוך מטען של „אל־על״ ליש־ראל. כן ישלם תוך שלושה שבו־עות ייצור המערכת השניה של הכנפיים. מערכות אלה מיועדות לאב טיפוס השני של ה„לביא״, והאמור להמריא באמצע השנה. האב־טיפוס הראשון ימריא לטיסת ה־בכורה בעוד חצי־שנה.

על השינוי במערכת הכנפיים הוחלט על ידי מתכנני ה„לביא״ בתעשיה האווירית בישראל, בעק־בות בדיקות שונות שנערכו בה. בבדיקות אלה הסתבר, כי המערכת ההידראולית המפעילה את המד־פים מגיעה מהר מדי למיגבלות שלה וקיים חשש שביצועי ה„לביא״ יהיו נחותים מן החזוי. לפיכך הוחלט על החלפת המפעיל ההידראולי של המדפים במיתקן גדול וחזק יותר.

השינוי לא ישבש את לוח־הזמ־נים של טיסות המבחן והוא כרוך בהוצאה לא־גדולה.

העבודה ב„גרומן״ התנהלה עד לאחרונה בשלוש משמרות, שבעה ימים בשבוע. עם השלמת מער־כותיו של המטוס השני, יואט קצב העבודה והיא תתחדש במלוא המרץ באוגוסט, עם תחילת יצורן של המערכות המשופרות. ראש פרוייקט ה„לביא״ ב„גרומן״ אמר: „אנחנו גמרנו בשלב זה. עכשיו הכדור עובר למגרש בלוד״.

מנכ״ל משרד המסחר מזהיר ביום עיון באילת:

האילתים עלולים להחמיץ הסחר החופשי

מאת טרי פרויס, סופר „דבר״

אזהרת מפני ביזבוז הנסיון ה־מצלח עד כה, של יתרונות אזור הסחר החופשי באילת, השמיע מנכ״ל משרד התעשיה והמסחר דוד ברודט, בסמינר מטעם המרכז הישראלי לניהול שנערך באילת לרגל יום השנה ה־27 לשחרורה. ברודט אמר, כי ביטול מע״מ, ההקלות במס־הכנסה ומס־עסקים, הם ניסיון ראשון בישראל לעודד פעילות כלכלית לא ע״י תימרוץ יצרנים אלא באמצעות הקלות ל־צרכנים אשר כוח הקניה שבידם יגדל וידרבן את הגברת הייצור וימשוך יצרנים לאיזור.

ברודט ציין, כי עד כה הגיעו הקלות המס באילת לסדר גודל של 12—15 אחוז לצרכן. הפיקוח הארצי על המחירים מבטיח זאת, אך השאלה היא אם גם אחרי הסרת הפיקוח יישארו המחירים ברמתם הנוכחית ויובטח הפער הקיים לגבי המחירים בכל הארץ.

אם האילתים לא יגלו מספיק צניעות וינסו לשלשל לכיסם את ביטול המסים, הרי שהנסיון של צמיחה ופיתוח באמצעות הקלות מס יתברר כהחמצה אחת גדולה בעלת משמעות כלכלית לגבי ה־משק כולו. ברודט אמר עוד, כי המגמה היא להרחיב את שטח „הנמל החופשי״ כדי להבטיח אזורים לתעשיה שתוכל לייצר בשטחים אקס־טריטוריאליים.

הממונה על הכנסות המדינה ב־אוצר ישראל בראון אמר, כי ה־הקלות ממסים לאילת מקטינות את תקבולי האוצר ב־5 מיליון דולר בשנה. החל באפריל יבוטל המע״מ על טיסות ונסיעות לאילת — יוזלו אגרות נמל ותוזל הבירה בעיר. סך המס באילת הוא בתוך ושובי נשוי בעל הכנסה חודשית של 800 ש״ח פטור ממס־הכנסה.

ראש עיריית אילת רפי הוכמן מנה שורה של מפעלים שנסגרו בשנים האחרונות — תמנע, גמל הנפט, המנת־כוח — שהותירו את העיר תלויה בענף התיירות בלבד. כ־60% אחוז מתושביה ישירות או בעקיפין מתיירות, מצב בלתי־בריא ומסוכן, כי משבר בענף ימוטט את העיר כולה. לכן, אמר הוכמן יש חשיבות עליונה להקים בעיר תעשיה, הרחבת תנאי סחר חופשי הוא תנאי לכך.

שלוש שנים במחנה כפיה לפעיל עליה מלנינגרד

ד״ר ולדימיר ליפשיץ נידון על תעמולה אנטי סובייטית

תל־אביב (עתי״ת). — שלוש שנים במחנה עבודה כפייתי הוט־לו על פעיל עליה מלנינ־גרד, ד״ר ולדימיר ליפשיץ. ה־בן נאשם לגזר־הדין: „הפצת תע־מולה אנטי־סובייטית״.

לבניין בית המשפט בלנינגרד הגיעו כמאה יהודים, פעילי עליה כדי לעודד רוחו ולחזק את ידיו של ליפשיץ במהלך המשפט, אף לא לאחד מהם הותרה הכניסה לאולם ובקושי רב הצליחו אמו, רעייתו ובנו להידחק לתוך אולם בית־המשפט.

בתחילת הדיון תבע ליפשיץ להעביר את דיון המשפט לאולם גדול יותר כדי שחבריו יוכלו להיכנס, כמובן, שבקשתו נדחתה. כן נדחתה בקשתו להזמין פרקליט לעצמו. ולדימיר נראה חיוור כתו־צאה מאסרו לאחר שהוכה קשות בכלא ונאמר שהוא סובל מאף שבור.

„ההוכחות להאשמות״ של ליפ־שיץ הביא בית־המשפט הסובייטי העתקי פניות שלו לסובייטים העליון בדבר ויתור על אזרחותו הסוב־יטית, פניותיו לראש הממשלה, שמעון פרס, ולמ״מ יצחק שמיר, מכתב נוסף, פרטי שכתב ליפשיץ לחברו בארץ ובו סיפר איך נדחה בנו בדייס ולא התקבל לכתה ל־השכלה גבוהה והיווה גם הוא סעיף להאשמה.

סגן הקונסול האמריקאי ביקש להיות נוכח בדיון המשפטי אך לא הותרה כניסתו. נאמר לו ש־אין מקום באולם. גם שגרירות הולנד הודיעה שהיא מאוכזבת ל־נציגים שלה להיות נוכחים במש־פט, אך השלטונות הסובייטיים אסרו זאת עליהם.

נבחר

נסים משעל (בתמונה), עורך ומגיש „מוקד״ מונה אתמול לתפקיד כתב הטלוויזיה בוואשינגטון. משעל נבחר לתפקיד על ידי מנכ״ל רשות השידור אורי פורת ומנהל הטלוויזיה יאיר אלוני. משעל, 36, בעל תואר שני במדעי המדינה, היה משך שש שנים ה־כתב לענייני מפלגות של הטלוויזיה ו־בשנתיים האחרונות הוא משמש עורך ומ־גיש „מוקד״. פורת אמר אתמול כי אין לו ספק שמי שכה הצטיין בסיקור המע־רכת הפוליטית המורכבת בישראל יעשה עבודה נאמנה גם בסיקור האירועים בוואי־שינגטון. משעל ייצא לוואשינגטון בקיץ ויחליף את אלימלך רם שישוב לארץ.

יעל ארמוני

יועץ אמנותי

אי אפשר לחשוד בראש הממשלה שמעון פרס, שיהיה יותר אינו דואג בעניינים שברומו של עולם. בכל זאת התעניין אתמול בתכנית האמנותית הכלולה בערב הפתיחה של ועידת מפלגת העבודה. ובין נאומו בוועידת ותיקי התנועה והגימלאים של מפלגת העבודה להמר־ראתו לאילת, השתתף בישיבה של מארגני ערב הפתיחה בלשכת מזכ״ל ה־מפלגה, ח״כ עוזי ברעם. כפי שכבר נמסר, יעמוד ערב הפתיחה בסימן מאה שנים ל־הולדת דוד בן־גוריון, על פי מופע שכותב חיים חפר. פרס הביע שביעות רצון אך ביקש לשים את הדגש גם על ערי הפיתוח והצעירים.

עליזה ולך

ממלא מקום

עימות חזיתי נמנע בין השרים משה שחל ודוד לוי שהיו צריכים להשתתף ב־טקסים לציון י״א באדר בתל־חי. השר שחל אמור היה לייצג את הממשלה בטקס של תנועות הנוער ההסתדרותיות, ואילו השר לוי אמור היה להשתתף בעצרת של תנועת בית״ר שעה קלה לאחר מכן. ברגע האחרון הודיעו שני השרים כי אינם יכו־לים להגיע. ומקורות יודעי דבר אמרו כי הביטול ההדדי נבע בין השאר מחשש ל־היפגש ביום שאחרי הסערה בכנסת. תחת שני השרים ייצג את הממשלה הכנסת בשתי העצרות, סגן יו״ר הכנסת ח״כ אהרון נחמיאס.

שמעון חיים

יד רוחצת יד

יו״ר תנועת העבודה הציונית, יחיאל לקט (בתמונה), תקף אתמול את ח״כ פנחס גולדשטיין על דאגתו היתרה לסמכויות מחלקת העליה בסוכנות. גולדשטיין סבור שהנסיעה של שר הקליטה יעקב צור לדרום אפריקה היא בניגוד לאמנה בין הסוכנות היהודית והממשלה. „בלהיטותו להגן על חברו — ראש המח־לקה לעליה חיים אהרון — לא יודע גולד־שטיין שאחת הטענות שיש לאהרון היא שהשרים לא נרתמים בנסיעותיהם לחו״ל לעודד עליה״ אומר לקט. אגב, ח״כ גולד־שטיין נסע לא מכבר „לעודד עליה״ בדרום אפריקה בשליחותו של מי אם לא... חיים אהרון

טובה ציבוקי

רווח נקי

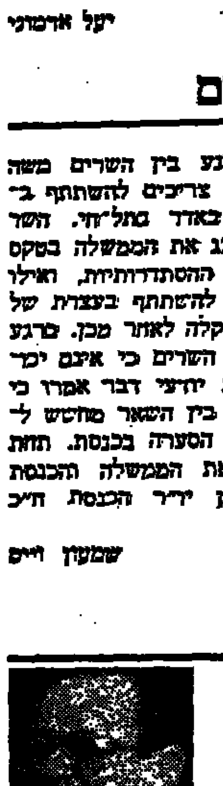

לא רבים הרוויחו מוועידת „חרות״. מי שכן הרוויח הוא ח״כ רוני מילוא (בתמונה). בימי הוועידה הסוערים עישן מילוא שלוש חפיסות סיגריות ביום וכשמסתיימה הוועידה מצא עצמו חסר נשימה וחרדי משמע. בו במקום החליט להפסיק לעשן ומתחילת השבוע הוא מתמיד בהחלטתו. אגב, ח״כ מילוא סיפר שבין עשרות ההצעות שנשמעו בנסיונות להשיג הסכמה בין כל המחנות, המקאברית ביותר היתה שיצחק שמיר ו־דוד לוי יכהנו ברוטציה בראש ההנהלה ושהם יחליטו ביניהם מי יהיה הראשון.

עליזה ולך

חגיגה של אופרה

זמרת האופרה הנודעת, מרילין הורן, הגיעה ביום ד׳ מארה״ב כדי להשתתף ב„רקוויאם״ מאת ורדי בביצוע התזמורת הפילהרמונית בניצוחו של זובין מהטה. באופרה, שתבוצע ב־26 ו־27 במרץ במסגרת החגיגות למהטה, תשיר הורן את תפקיד המצו סופרן, מונסרט קאבייה את תפקיד הסופרן, ותפקיד המקהלה יבוצע על ידי מקהלת ה„גכינגן קנטוריי״ משטוטגארט.

עסקים כרגיל

כלתו המיועדת של הנסיך אנדרו׳ חזרה אתמול לעבודתה לאחר שנטלה לעצמה יום חופשה לרגל פרסום ההודעה הרשמית על אירוסיה לבנה של המלכה אליזבט.

פרגוסון הגיעה למשרד התכנון הגרפי בו היא עובדת כמנהלת מכירות, בליווי כוח משטרה, בראשות משמר הראש האישי של הנסיך.

בראיון רשמי ראשון שהעניקו בני הזוג לאמצעי התקשורת בארמון בקינגהאם ב־יום ד׳ הבהירה פרגוסון, שהיא מתכוונת להמשיך בקריירה שלה גם בעתיד. הנסיך אנדרו אמר אף הוא באותו ראיון, כי ב־כוונתו להמשיך בקריירה שלו בצי הברי־טי. כיום הוא משרת כטייס מסוק בצי ב־דרגת לויטננט, וכזכור השתתף במלחמת פוקלנד נגד ארגנטינה בשנת 1982.

תכנית מיוחדת

במלאת חיי שנים לשידורה של התכנית „על מספרים ואנשים״ ברשת ב׳ תשודר ביום ד׳ הקרוב תכנית מיוחדת לדיון ב־ארבע. בתכנית יובאו קטעי עתונות מלפני 18 שנה. אנשי הצוות יגיבו עליהם וישוד־רו קטעים מוקלטים מתוכניות לפני 10 ו־15 שנים. אישי ציבור יתבקשו להביע דעתם על התכנית שאנשי צוותה „סיפ־לו״ בהם ולא חסכו מהם את ביקורתם. במשך התכנית יישאל כל אחד מאנשי ה־צוות שתי שאלות זהות: מי לדעתך הביא את הנזק הגדול ביותר לכלכלת המדינה ומי לדעתך תרם את התרומה הגדולה ב־יותר לטובת כלכלת המדינה. בתכנית ישת־תתפו יצחק מישלר, צבי קסלר, יצחק מ־אוב, גדעון עשת, גבי קסלר, ראול מייו־מלבאום, שלמה מעוז ונחמיה ואהל. עורכת ומפיקת התכנית היא מרים ישכרוב ויגישו כרמית גיא ויהודית בן יעקב.

יעל ארמוני

ביום ד׳ נפתחה בביתן הלנה רובינשטיין תערוכה מעבודותיהם של המצטיינים בין זוכי מילגות קרן התרבות אמריקה ישראל באמנויות הפלסטיות. לפני פתיחת התערוכה חילקה קרן התרבות שלושה מענקי יצירה לציירים אביבה אורי, מוטי מזרחי וצבי קלומר. בתמונה: מוטי מזרחי ותעודת מענק היצירה. צילום: י. פ. פ. א.

המדור נערך היום על־ידי עירית נחמני

גדעון קוץ (פאריס). — בדיוק ברגע שבו הקריא מזכיר נשיאות צרפת את שמות חברי הממשלה החדשה, התפוצצה אמש פצצה בעלת עוצמה גדולה בגאלריה מרכזית של חנויות בשדרות שאנס אליזה. לפי אומדן ראשון, אדם אחד נהרג ועשרים ושניים נפצעו — שנים עשר מהם קשה. לחנויות נגרם הרס רב ובמקום היתה פאניקה רבה. נמסר, כי רוב הנפגעים נפצעו משברי זכוכית. הפיגוע בא יום אחד לאחר ש„ארגון הסולידריות עם אסירים ערבים ומזרח תיכוניים" נטל על עצמו את האחריות לפיגוע שהיה לפני יומיים ברכבת המהירה בין פאריס לליון ואיים, כי מדובר בפיגוע ראשון בסידרה, אם לא תשחרר צרפת מחבלים המרצים עונשי מאסר: ג'ורג' עבדאללה, ראש „הסיעות המהפכניות הלבנוניות", האחראיות לרצח ה־דיפלומט הישראלי בר סימן־טוב, ראש ה„קומנדו" שהתנקש בחיי ראש ממשלת איראן לשעבר שאהפור בחטיאר ומחבל ארמני. מקורות בטחוניים בפאריס מעריכים, עם זאת, כי הפיגוע הזה, כמו הקודמים לו, קשור במשא ומתן לשחרור בני הערובה הצרפתים בלבנון, והוא מעשה ידי ה„ג'יהאד האיסלאמי", בהשראה איראנית, כשהכוונה „לשכנע" את צרפת להפסיק את תמיכתה בעיראק, שראש הממשלה החדש שיראק ידוע כידיד גדול של מנהיגה. בתמונה: שוטרים וסוהרים מסיירים בין עיי החורבות באתר הפיצוץ (צילום: א. פ.)

„הימלר של הבלקן" יועמד לדין; קציני ס.ס. למאסר עולם במז' גרמניה

אוסטריה פותחת במבצע החזרת חפצי אמנות שדודים

בלגראד („רויטר" ועתי"ם). — כתב אישום הוגש ב־יום ד' נגד פושע המלחמה הנאצי אנדריאה ארטוקוביץ', על הריגת אלפי אזרחים יוגוסלאבים בימי הנאצים.

כתב האישום הוגש בזאגרב, בירת חבל קרואטיה ש־ביוגוסלאביה.

ארטוקוביץ', בן 86, הוסגר בחודש שעבר מארה"ב ל־יוגוסלאביה. עדיין לא נקבע מועד למשפטו, אך סבורים, כי הוא עשוי להיפתח בחודש הבא.

בכתב האישום נאמר, כי באחת התקריות ב־1941, הורה ארטוקוביץ' להעביר במשאית 700 אנשים חפים מפשע למחנה, ובהיותם בדרך הורה להרוג בירית 450 מהם בשדה פתוח, בנימוק ש„המחנה לא יוכל לקלוט את כולם".

כן הואשם הפושע בריכוז האוכלוסיות של כפרים של־מים ב־1942, רובם נשים וילדים, ובמתן הוראה להוציאם להורג במקלעים, כתגמול על חיסול של יחידת „אוסטא־שי" בידי פרטיזאנים.

ארטוקוביץ', בעל השקפה המאפיינה שכונה ביוגוסלאביה לכינוי „הימלר של הבלקן", הגיע לזאגרב על אלונקה, לאחר שהוסגר מלוס־אנג'לס.

הועלתה הסערה, כי ייתכן שלא יועמד למשפט מטעמי בריאות, אולם השלטונות הודיעו כי הוא בריא די הצורך כדי להישפט.

כתב האישום מאשים את ארטוקוביץ' כי ייסד, יחד עם אחרים, את „המדינה העצמאית קרואטיה", שפעלה תחת הגנת הנאצים וכוחות איטלקיים.

בין השנים 1941 ו־1945 הנהיג את משתפי הפעולה מתנועת ה„אוסטאשי" במסע של שנאה גזעית ודתית, לפי האידיאולוגיה הפאשיסטית, והשמיד אוכלוסיות אזרחיות בקרואטיה, בבוסניה ובהרצגובינה.

הוא הואשם בנסיון השמדת עם נגד יהודים, סרבים, סלובנים, מוסלמים וצוענים.

מאסר עולם לקציני ס.ס.

מקארל־מרקס־שטאדט, שבמזרח־גרמניה נמסר, כי ש־ני קצינים לשעבר ביחידת ס.ס. נידונו אתמול למאסר עולם, לאחר שנמצאו אשמים ברצח אזרחים פולניים, בי־ניהם גם יהודים רבים, בתקופת המשטר הנאצי.

השניים הם איברהארד משנר וקורט בריקנר, לשעבר קצינים בבטליון הראשון של חטיבת הס.ס. ה־22.

בית משפט בקארל־מרקס־שטאדט הרשיע אותם בדין. קורט בריקנר נמצא אשם בטבח שהתחולל ב־3 בנובמבר 1943 במחנה העבודה טראווניקי, שם נרצחו כעשרת אל־פים יהודים — גברים, נשים וטף.

במהלך המשפט נמסר, כי היחידה שלו השתתפה גם ברצח 148 אזרחים פולניים וארבעה מהם נרצחו במו ידיו של הנאשם.

סוכנות החדשות המזרח־גרמנית מסרה, כי השניים הודו באשמה. המשפט נגדם התאפשר הודות לסיוע מצד השלטונות הפולניים.

אוסטריה תחזיר ליהודים יצירות אמנות שדודות

יותר מ־40 שנה אחרי תום מלחמת העולם, החליטה אוסטריה לנסות, זו הפעם השנייה, להסדיר את החזרתם של כ־8,000 יצירות אמנות וחפצים אחרים שנשדדו על־ידי הנאצים מיהודי אוסטריה בין השנים 1938 ו־1944.

ההחלטה נתקבלה לאחר סערה שהתעוררה בקרב ה־קהל בגלל מאמר שהתפרסם ב־1984 בעיתונות האמריקאית. במאמר זה הואשמה אוסטריה, כי נטלה לעצמה את הרכוש השדוד.

כבר בעבר הכריזה ממשלת אוסטריה על אפשרות לתבוע את החזרת הרכוש, אולם הארכה להגשת התבי־עות פגה ב־1972. עכשיו, בעקבות אותו מאמר, אישר הפרלמנט האוסטרי הצעת חוק המתירה את ההגשה מ־חדש.

מטרת החוק החדש להחזיר לבעליהן יצירות אמנות ש־ערכן מיליוני דולרים. מדובר ביצירות משל פראנץ האלס ובריגל, וכן רישומים, תחריטים, ספרים, מטבעות, מרב־דים ורהיטים, המאוחסנים מאז 1932 במינזר עתיק ב־מאורבאך בקירבת וינה, וכן במחסניהם של מוזיאונים שונים ברחבי אוסטריה.

יש מומחים המעריכים, כי ערכו של הרכוש הזה גדול יותר מן האומדן שהיה עד כה, שעמד על 30 מיליון שילינג.

לרגל המבצע להחזרת הרכוש הוכנה רשימת אינוונטר של כל החפצים שבהם מדובר. מלבד יצירות אמנות יקרות־ערך, כוללת הרשימה גם חפצים אישיים חסרי כל־ערך מסחרי, ביניהם חפצים יוצאי דופן, כמו, למשל, פנקס הרשימות של במאי ומערכת ישנה של שיניים תותבות. רשימת האינוונטר משתרעת על 35 עמודים.

החוק קובע, כי הפעם אפשר יהיה להגיש את התביעות עד 30 בספטמבר הקרוב. כל החפצים שבעליהם החוקיים, או יורשיהם, לא יימצאו עד תום המועד — יוצאו למכירה, ותמורתם תוקדש לארגונים יהודיים שונים.

כדי להקל על הגשת התביעות, תוצג רשימת האינ־וונטר בכל השגרירויות האוסטריות בעולם וכן תפורסם בכמה וכמה עיתונים יהודיים בין־לאומיים.

ערפאת משגר איתותים חיוביים לפיוס עם סוריה

אבו־דאבי (א.פ.) — יו"ר אש"ף יאסר ערפאת הגיע אתמול לאבו־דאבי מבלגראד ושם הגיע שיגר איתותים חיוביים כלפי סוריה, ב־שעה שהמלך חוסיין מתעתד לבוא בקאהיר שיחות עם הנשיא מובא־רק על דבר הדרכים האפשריות לחידוש הדיאלוג עם אש"ף.

„אש"ף קיבל החלטה לפתוח דף חדש ביחסים עם סוריה, ותוזה ה־דברים מונחים ביום של אחינו בהנהגה הסורית", צוטט ערפאת בראיון שערך עימו העיתון „אל־איתיחאד".

ערפאת אישר בראיון, כי כבר קיים שיחות פיוס עם אישים סו־ריה. „קיבלנו בברכה ובשמחה את הפגישה שהיתה בינינו ובין אחינו הסורים ועצרנו את מלחמת התע־מולה שניהלנו נגדם", אמר.

ערפאת לא אמר בראיון היכן או מתי נערכו שיחות הפיוס ה־אלה.

עם הגיעו לאבו־דאבי, פתח ער־פאת מייד בשיחות עם נשיא אי־חוד האמירויות השייח' זאיד. נמסר, כי הוא עתיד לעזוב את אבו־דאבי כבר היום.

בפגישות שקיים אתמול התלווה לערפאת גם אבו־איאד, שהגיע ל־אבו־דאבי מוקדם יותר השבוע. יש לציין, כי השבוע דיבר אבו־איאד זו הפעם הראשונה ברוח אוהדת על הסכם השלום שהושג בלבנון בהשראה סורית.

הסכם שיתוף־פעולה בין אש"ף וגרמניה המזרחית

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" באנגליה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — מזרח גרמניה ואש"ף הס־כימו ביניהם על הסכם שיתוף פעולה מדעי וטכני למשך השנתיים הבאות. הכוונה, כנראה, לאימון צבאי.

כמו כן הגישו המזרח־גרמנים לאחרונה את הסולי־דאריות שלהם עם לוב. בחודש הקודם ביקר גונתר קליבר, חבר פוליטביורו וסגן ראש הממשלה המזרח־גרמני, ב־טריפולי וחתם על הסכם הכולל, בין השאר, „אימונים, יעוץ וחילופי מומחים", במטרה לעודד „סולידאריות אנטי אימפריאליסטית" בין שתי הארצות.

סוריה מאשימה את עיראק בקשירת קשר נגד בטחונה

דמשק (עיר רויטר עתיים). — סוריה האשימה ביום ה' את עיראק בקשירת קשר נגד בט־חונה ובחבלה במאמצים לשי־פור היחסים הבין־ערביים.

הרדיו והטלוויזיה הסוריים הממ־לכתיים הטילו על עיראק את ה־אשמה לפיצוץ מכונית תופת ש־אירעה ביום ה' שעבר במבואות דמשק.

הסורים טוענים, כי פיגוע זה נעשה בידי „סוכן עיראקי" יליד לבנון, אחמד חסאן איד. עיראק, מצידה, הכחישה כל מעורבות ב־פיגוע.

האשמותיה החדשות של סוריה נגד עיראק כלולות באיגרת למז־כיר הליגה הערבית שאדלי קליבי מאת שר החוץ הסורי פארוק אל־שארע.

באיגרת נאמר, כי „שלטונות ה־בטחון העיראקיים שתקו, על אף העובדה שהתברר בחקירה המוק־דמת, כי המכונית הממולכדת באה מעיראק דרך ירדן".

שר החוץ הסורי ביקש מקליבי להפיץ את איגרתו בין כל המדי־נות החברות בליגה הערבית.

בהודעה של שרי החוץ של מדינות ברית־וארשה:

קריאה לרייגן לקיים ,ועידת פיסגה 2' ולקדם פירוק־הנשק

וארשה („רויטר"). — שרי ה־חוץ של מדינות ברית וארשה ה־מכונסים לדיונים בפולין קראו אתמול לנשיא ארה"ב רונאלד רייגן להסכים להטיל איסור על ניסויים גרעיניים ולפרק את הטילים הגר־עיניים המוצבים באירופה כאשר יוועד שנית עם מנהיג בריה"מ מיכאל גורבאצ'וב.

בהודעה משותפת שפורסמה על ידי שבעת שרי החוץ אחרי הת־ייעצויות שגרתיות ביניהם, הם חוזרים על הקריאה שהשמיע מנ־היג בריה"מ במהלך כינוס המפלגה הקומוניסטית במוסקבה בחודש ש־עבר. קריאה שבה קישר בין הס־כמים בתחום פירוק הנשק ובין הצעה לוועידת פיסגה נוספת בינו ובין רייגן.

משקיפים מערביים ציינו, כי בהודעה המשותפת של שרי החוץ של מדינות ברית וארשה אין כל איזכור לקשר כזה או לתנאים אחרים כלשהם לקיום ועידת הפיס־גה המוצעת.

שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ אמר אתמול בעדות לפני תת־ועדה בסינאט, כי הממשל מת־ייחס בחיוב לקיום פגישה בין ריי־גן לגורבאצ'וב ביוני או ביולי השנה, אך „מתנגד בכל תוקף ל־קישור בין פגישה כזאת ובין הס־כמים על פירוק הנשק".

בהודעתם המשותפת של שבעת שרי החוץ, שפורסמה אתמול ע"י סוכנות הידיעות הפולנית „פ.א.פ." נאמר, בין היתר, „בפגישה מעין זאת (בין רייגן וגורבאצ'וב) — אשר יתיה, לכל הפחות, להגיע לכלל הסכם על אי־המשך הני־סויים בכלי־נשק גרעיניים ועל חיסול הטילים הגרעיניים הסובייטיים והאמריקאים המוצבים על אד־מת אירופה". בשיחות שהתקיימו בווארשה, ואשר ארכו יומיים, השתתפו שרי החוץ של בולגריה, צ'כוסלובקיה, מזרח גרמניה, הונ־גריה, פולין, רומניה וברה"מ.

~~אנשי האנייה הטורקית שהיתה עצורה באשדוד נאסרו בארצם~~

אנקרה (ע"צ). — שבעת אנשי הצוות של האנייה ה־טורקית „לארוס־1", שהיתה עצורה באשדוד לאחר שנפ־תחה עליה אש על ידי חיל הים הישראלי, נעצרו בטור־קיה באשמת הברחות סמים — כך מסר אתמול מקור מש־פטי טורקי.

רב־החובל של הספינה נהרג, כזכור, בעת התקרית עם חיל הים, ב־10 בפברואר. ספינת חיל הים פתחה באש על „לארוס־1" לאחר שזו לא נענתה לדרישתה לעצור לביקורת.

עם שובם לארצם, נעצרו אנשי צוות הספינה בעיר אנטאקיה שבדרום טורקיה.

מקורות משפטיים טורקיים מסרו, כי הספינה הובילה מטען של חשיש שהיה מיועד לאירופה. לא נמסרו פרטים על כמות החשיש.

חייל אמריקאי המוצב במערב־ברלין מציג לראווה את הנשק האנטי־טנקי החדיש המכונה „טאליסי דראגון", המצוי כיום בשימוש צבא ארה"ב רק מחוץ לגבולות אמריקה. הסימולאטור המופעל בקרני לייזר המותקן על כלי־הנשק מאפשר למש־תמשים בו לתרגל קרבות נגד טנקים גם באזורים מיושבים בצפיפות, כגון העיר ברלין

צילום: א. פ.

העריק טידגה בגד במרגל מערב־גרמני רם־דרג במזרח

בון (ע"צ). — מרגל של השירותים החשאיים המערב־גרמניים, שהצליח להסתנן לפמלייתו של מנהיג מזרח גרמניה אריך הונקר, נבגד על ידי העריק האנס־יואכים טידגה, הממונה על הריגול הנגדי המערב־גרמני, שערק ב־אוגוסט למזרח ברלין — כך מוסר השבועון המערב גרמ־ני „קוויק".

סוכן כפלו זה, ששם הצופן שלו היה „שניידר", היה בעל דרגת סרן בשירותי הריגול של מזרח גרמניה והוא סיפק מידע רב לבון.

היתה לו גישה למידע ממדרגה ראשונה. לא רק הו־דות לתפקידו אלא גם הודות לאשתו, קרובת משפחה של מרגוט הונקר, רעייתו של מנהיג מזרח גרמניה, המכהנת כשרת החינוך במדינה זו.

בחוגים יודעי דבר בבון ממעיטים בחשיבותו של ה־סוכן „שניידר". בעוד ש„קוויק" טוען, ש„שניידר" הוצא להורג לאחר שבגדו בו, אומרים בחוגים מוסמכים בבון, כי אין כל ראיה לכך.

נתקל באבן והתברר שמצא יהלום בן 164 קאראט

בלו הוריזונטה, בראזיל („רויטר", עתי"ם וע"צ). — בראזילאי, שחזר לביתו מעבודתו כמחפש זהב, מעד על „אבן" בנתקל של ביצה והתברר כי היה זה יהלום במשקל 164 קאראט, ששוויו מיליון דולר — כך נמסר אתמול רשמית.

— השלטונות מסרו, כי מעסיקו של מחפש הזהב, הממונה על שטח החפושים, יקבל לידו את חלק הארי של ה־ממצא המפתיע הזה.

היהלום נתגלה בשבת, בחווה בעיירה קארנו דו פא־ראנייבה, במדינת מינאס ג'ריים שבדרום־מערב בראזיל.

ראש העיירה אוזאקס בארסלוס, אמר שלשום בראיון בטלוויזיה, כי היהלום נשמר בכספת בבנק המקומי.

יהלומנים מיפאן ומארה"ב כבר הציעו לקנות את ה־יהלום הענק.

מפקד המשטרה בעיירה אמר כי הוא יבקש תגבורת של שוטרים, מחשש להסתערות של מחפשי יהלומים על האיזור.

מכרז 11/86

„מכרזים" יפעת הוצאה לאור

מכרזים ארציים ובינלאומיים לקבלנים, ספקים, תעשייצים וסוחרים

הזהר! „מכרזים" 20 שנה

ר"ק בדרך פ"ת 7 03-612192

במלאות שלושים לפטירת יקירתנו

עטיה לייטר ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, י"ב אדר ב' תשמ"ו 23.3.86 בשעה 15.30. נפגשים בשער הראשי כפר סמיר.

אוטובוס יצא בשעה 15.00 מרחוב עקיבא 29 ויתעכב בשעה 15.05 ליד קולנוע רון.

בעלה: משה לייטר
בתה וחתנה: חנוסה ושמעון שכטר
בנה וכלתה: דוד ורינה לאור
בנה וכלתה: שלמה ובעמי לייטר
וכל בני המשפחה

במלאות שלושים לפטירת יקירנו

ישראל גורודצקי (סשה) ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ולגילוי המצבה ביום ראשון, י"ב באדר ב' תשמ"ו (23.3.86) בשעה 16.00 בבית העלמין בשיכון הותיקים, נתניה.

יוצאים מבית המנוח, רח' השבעה 4, נתניה ב־15.30. למעוניינים תוספי הסעה.

תודתנו נתונה לכל מנחמינו.

המשפחה

במלאות 11 שנים למות יקירנו

מרדכי נמיר ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום א', י"ב באדר ב' תשמ"ו 23.3.86 בשעה 2.30 אחה"צ בבית העלמין הישן ברחוב טרומפלדור ת"א.

המשפחה

השתתפותנו באבלו של החבר

אברהם עובדיה

במות

אביו ז"ל

מרכז תנובה
ההנהלה והעובדים

לחברנו **דב הרטשטיין**

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה העובדים

הננו מודיעים בצער על פטירתה של

מלכה בהט (בוכהלטר) ז"ל

ההלויה התקיימה אתמול 20.3.86.

המשפחה

לשמעון שבס ומשפחתו

אתכם באבלכם במות האב

פייבל שבס ז"ל

אברהם ברושי
ראש המועצה האזורית הגליל העליון

משרד החינוך והתרבות **מכללת בית ברל**

המרכז להכשרת יוצאי אוניברסיטאות ואקדמאיים להוראה
גבעתיים, רחוב בורוכוב 3, מיקוד 53201 טלפונים 722207, 03-732943
(בקרבת תחנת הרכבת הצפונית, תל־אביב)

יוצא/ת אוניברסיטה אקדמאי/ת

ההרשמה לשנת הלימודים האקדמית תשמ"ז 1986/87 — התחילה!

מועמדים כב"ל שלמדו 32 ש"ש לפחות במוסדות להשכלה גבוהה ונבחנו כדין, יכולים להרשם לחוגים הבאים:

לגיל הרך
(גננות, מורות לכיתות א'—ב')

לבית־ספר יסודי:
כיתות ג'—ח', לחינוך מיוחד ולהוראת האנגלית.

לחטה"ב ולעל־יסודי ל:
חינוך מיוחד, אנגלית, מתמטיקה משולבת במחשבים, לימודי מחשב לצורך ההוראה, ספרות ולשון, מקרא ותורה שבעל־פה, גיאוגרפיה ולימודי א"י, היסטוריה של א"י וכללית, לשון ערבית ולימודי האיסלם, טכנולוגיה לימודית והכשרת מרכזים למרכזי משאבים, הכוון וייעוץ.

לתחומי חינוך מסייעים:
לימודי מבוגרים ומנחים לקבוצות הורים, טכנולוגיה לימודית — מרכזים למרכזי משאבים, השתלמות למורים על־יסודיים בחוגים.

רשיון הוראה קבוע בכיתות י'—י"ב יותנה בחוגי לימודים קודמים ובתואר אקדמי

מורים היוצאים לשנת שבתון:
ההשתלמות לתואר „מורה מוסמך בכיר" בהוראה כוללת, יצירתית, טכנולוגיה לימודית, לימודי א"י, ערבית, הוראת מחשבים והנחיית קבוצות הורים, יהדות ועוד.

* קיימת אפשרות של לימודים מרוכזים ביומיים בשבוע לתלמידים הגרים במרחקים.

** סטודנטים הזכאים לכך יוכלו לקבל הלוואות מוזלות.

המעוניין בשנתון ובטפסי רישום, ישלח המחאה של 5.— שקלים לפ־קודת „המכללה להכשרת אקדמאים להוראה — גבעתיים". בדבר מידע נוסף יש לפנות לכתובת הנ"ל בימים א'—ה' בין השעות 9.00—15.00.

*** המעוניינים, בעלי השכלה כנ"ל, יוכלו לפנות גם אל יחידת הרישום של מכללת בית ברל בכפר סבא, טלפונים: 052-52155, 052-448727, 052-448733.

התזמורת הפילהרמונית הישראלית
מנהל מוסיקלי: זובין מהטה

ורדי - רקויאם

זובין מהטה
מנצח

מונסרה קאבאייה, סופרן
מרילין הורן, מצו־סופרן
ניל ווילסון, טנור
יאקו ריהאנן, באס
מקהלת גכינגר קאנטוריי משטוטגרט

כל הכרטיסים
להופעות ב־26 וב־27 במרס
נמכרו

לבקשת הציבור נקיים קונצרט נוסף במוצאי שבת, 29 במארס 1986 בשעה 8.30 בערב

תל־אביב, היכל התרבות ע"ש פרדריק ר' מאן

כרטיסים ביום א', 23.3.86 —
בתל־אביב, בקופה התזמורת, היכל התרבות, מדי יום בש־עות 10—1, 5—7, בימי ו' 10—1 בלבד וב„קסטל" רחוב אבן גבירול 153, טל. 444725 (03).
בחיפה במשרד התזמורת, בית הקרנות בימים א, ב, ד, ה, בשעות 10—2, ביום ו' 10—1, ביום ג' 4—7.
בירושלים במשרד „קלעים", רחוב שמאי 8, מדי יום בש־עות 9—1, 4—7, בימי ו' 9—1 בלבד.
הנחה למנויי התזמורת לפי תלוש מס' 104.

חתום על "דבר" היום ותהיה מעודכן בכל יום.

מקום שלישי ל„שפים" הישראלים בתחרות בין־לאומית בדרא"פ

(ע.) נבחרת ה„שפים" של ישראל זכתה במקום השלישי בתחרות בינלאומית של אשפי המטבח, שהתקיימה בדרום־אפריקה.

משלחת ה„שפים" הישראלית הגיעה ארצה מדרום־אפריקה, וברשותה 10 מדליות זהב, 6 מדליות כרונזה וגביע אחד, על הזכיה במקום ראשון בתחרות המזנון הנאה ביותר.

ה„שפים" הישראליים זכו להישג מכובד, לאחר שדורגו במקום שלישי, אחרי גרמניה ודרום־אפריקה.

„יד לאחים" גיבש תוכנית פעולה ארצית נגד מפגשי יהודים־ערבים

(עתים). תוכנית פעולה ארצית נגד המפגשים בין בני נוער יהודי וערבי הוגשה אמש בכנס מיוחד של ראשי שליחי ארגון הפעילים „יד לאחים" מכל רחבי הארץ שנערך בבני־ברק.

בין השאר, הוחלט על מבצע הסברה מקיף בקרב ועדי הורים, בו יטלו חלק גם רבנים וגדולי תורה, שהתמו על איסור חמור להשתתף במפגשים וכן על עצרות בכל ישובי הארץ. העצרת הראשונה תיערך בבני־ברק לאחר חג הפורים.

יו"ר „יד לאחים" הרב ש. ב. ליפשיץ הפנה בכנס קריאה לציבור הרחב להירתם לפעילות בנושא ולתרום למגבית הירום.

קיסר: „הקרן החדשה לישראל" – דוגמה לארגון לא ממסדי התורם לדמוקרטיה

(ע.) „הקרן החדשה לישראל" היא דוגמה של ארגון לא מימסדי, התורם לקידום התהליך הדמוקרטי בישראל, בתקופה שקם בה כוח גזעני בדמותו של חייב כהנא – אמר אתמול מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, בכנס בת"א של 150 נציגים מ־80 ארגונים בישראל, המקבלים סיוע מהקרן.

יונתן יעקבי, מנכ"ל הקרן בניו־יורק, שהגיע לישראל, ציין כי בשנת 1985 גייסה הקרן בצפון־אמריקה מיליון וחצי דולר, סכום המקביל למה שגייסה ב־4 שנות קיומה.

הקרן מסייעת לארגונים הפועלים לקידום הדמוקרטיה והשיוויוניות בארץ בתחומים הבאים: דו־קיום יהודי־ערבי, זכויות אזרח, מעמד האשה, עבודה ולהנגרות קהילתית בשכונות ובעיירות הפיתוח, פלורליזם וסובלנות.

בהנהלת הקרן משתתפים כ־30 איש, חצי מישראל וחצי מברינת צפון־אמריקה.

מאות תלמידים – בעצרות י"א באדר בתל־חי

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בצפון

מאות בני־נוער ותלמידים מכל רחבי הארץ השתתפו אתמול בעצרות י"א באדר, שנערכו ליד אנדרטת הארי השואג בתל־חי, במלאת 66 שנה להגנת תל־חי ו־103 שנה להולדת טרומפלדור.

בטקס הממלכתי שנערך במצר תל־חי השתתפו כאלפיים בני־נוער. את הממשלה ייצג סגן יו"ר הכנסת, אהרון נחמיאס. בעצרת תנועת בית"ר ובני־עקיבא השתתפו כ־1500 צעירים מהארץ ומחו"ל.

ייבדק המבנה הארגוני של הסתדרות האחיות

מאת רבקה הרניש, סופרת „דבר"

ועדה בראשותו של סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, מאיר גת, תבדוק את המבנה הארגוני של הסתדרות האחיות והאחים ותגיש את המלצותיה ליו"ר האגף חיים הברפלד עד סוף חודש מאי.

ההחלטה התקבלה בישיבת מזכירות הסתדרות האחיות עם הברפלד. מזכירת הסתדרות האחיות, כרמי־ה פרן, רואה בהקמת הוועדה ביצוע החלטת ועידת הסתדרות האחיות שהמליצה על שינוי המבנה הארגוני בהתאם לצרכי ציבור האחיות. לעומת זאת, טוען יו"ר ועד האחיות והאחים במרכז הרפואי „בילינסון", אלברטו אמרגו, כי החלטות הוועדה התכוונו לשינויים בלתי משמעותיים מבחינת ציבור אחיות ואחים המועסקים בבתי־חולים.

„אנחנו מקווים שהבדיקה שתבצע הוועדה תביא להקמת הסיבה אוטונומית ונפרדת של אחיות האחים של בתי־חולים בתוך הסתדרות האחיות, רוגמת המבנה הארגוני של הסתדרות הפקידים" – אמר אמרגו.

להקת הנחל הופיעה אתמול בפני תלמידי השמיניות בגבעתיים, לרגל יום ההתיישבות והנח"ל שערכה מועצת הפועלים בעיר

לבקשת שר החינוך, יצחק נבון

ועדה תכין הצעת חוק שתאפשר סגירת הטלוויזיה

מאת יעל אורמני, סופר „דבר" בירושלים

שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, ביקש מחברי ועדת המשפטנים להגיש לו בהקדם הצעת חוק, שתאפשר את סגירת הטלוויזיה אם יותרפו השיבושים בשידורים.

נבון ביקש מחברי הוועדה – בראשות פרופ' שמעון שטרית מהפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית וחבר מליאת רשות השידור – להציג בפניו את כל האלטרנטיבות האפשריות, כדי שהציבור לא ייפגע אם יוחלט לסגור את הטלוויזיה, על־ידי שידורים בדרכים אחרות.

היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר, שנכח בפגישה, אמר כי בכל מקרה, יש להבטיח כי תקופת הסגירה שתוצע בחוק תהיה קצרה ככל האפשר, ותאפשר הבראה אמיתית של התחנה.

תזכיר ועדת המעקב לחינוך הערבי ששוגר לשר החינוך

הנשירה השנתית ביסודיים הערביים: יותר מ־40 אחוז

מאת סופר „דבר" בנצרת

שיעור הנשירה בבתי הספר היסודיים במגזר הערבי גדל והולך מידי שנה ומגיע ליותר מ־40 אחוז.

ב־32 אחוז מהתלמידים נושרים בסוף סיום כיתה ח', לעומת 4.5 אחוזים במגזר היהודי.

נתונים אלה מופיעים בתזכיר ששיגרה השבוע לשר החינוך ועדת המעקב לחינוך הערבי ליד ועד ראשי הרשויות הערביות.

בתיכון הביניים רק 50 אחוז מהתלמידים הערביים מסיימים את לימודיהם לעומת יותר מ־80 אחוז במיגזר היהודי. בין גילאי 3 – 4 ביקלטים 10 אחוזים מהילדים הערביים, כשהאחוז במגזר היהודי מגיע ליותר מ־96 אחוז. נתונים אלה – נאמר בתוכיר – תואמים את הנתונים של הוועדה לבדיקת החינוך הערבי שמונתה על־ידי... המגבלים לאלטרנטיבות חינוכיות.

להיות אשה, ערביה – ומשוחררת

„לפעמים אני בוכה בלילה מרוב עייפות"

מונולוג של מנהלת גני טרום־חובה, בת 36, ביום האשה הערביה בבקה אל־גרביה: בעלי לא עוזר לי בעבודות הבית. אני חוזרת מהעבודה, מבשלת ומנקה – והוא עוד רוצה שאהיה התיכה.

מאת יעל מישבייה, סופרת „דבר"

„להיות אשה ערביה משוחררת זה דבר מעייף מאוד. לפעמים אני בוכה בלילות מרוב עייפות, אבל בימי שישי ושבת, כשאני חוזרת להיות רק עקרת־בית, אני אומרת לעצמי: „למה משרד החינוך נתן רק שישה ימי עבודה בשבוע, למה לא נתן שמונה?"

„יש לי חמישה ילדים ובעל, מורה בתיכון מקומי בבקה אל גרביה, ד"ר לספרות ומשורר. הוא לא עוזר לי בעבודות הבית. זה לא. אבל הוא בודק את השעורים של הילדים ומלמד אותם. אני חוזרת מהעבודה, מנקה, מבשלת, מטפלת בילדים, הכל לבד, עד מאוחר בלילה. בגלל זה אני רזה כל־כך ובעלי עוד רוצה שאהיה התיכה, אחרת על מה יכתוב את השירים שלו?

„בעלי לא מקנא לי. למה שיקנא? הוא רוצה שאחרים יקנאו בו בגללי. הוא נתן לי את הזכות ללמוד ולהתפתח ולהיות מנהלת. הוא בכוח הבריח אותי שאלך ללמוד נהיגה, והיום יש לי אוטו משלי, כדי שאוכל להסתובב בגני הילדים שאני מפקחת עליהם. אני הראשונה שיצאה מהכפר ללמוד בחוץ. אצל הנזירות בנצרת, היו מדברים עלי בכפר, איך זה שאני ישנתי מחוץ לבית. הייתי הראשונה שגמרה תיכון עם כל הבנים פה, בכפר, ולמרות שידברו עלי, המשכתי."

„היהודים תמכו בי. הם חיו בין יהודים, קיבלו השקפה אחרת ולא היה איכפת להם. אני מרוצה מזה שאני משוחררת. היום כבר אין לי דרך חזרה. אני לא יכולה לא לעבוד בחוץ. וכשאני רואה איך בבית־הספר התיכון פה, בבקה, הבנות יותר חזקות מהבנים, גם בלימודים גם באישיות שלהן – אני מרוצה."

הדוברת היא מאסי עפיף, בת 36, מנהלת גני טרום־חובה בבקה אל גרביה. את המונולוג השמיעה במהלך „יום האשה הערביה", שנחוג אתמול בכפר, בנוכחות יועצת רה"מ למעמד האשה, פרופ' ביצה ליבאי. לאירוע זה לא היה ער כה"אז ורע במגזר הערבי. בבקה, נוכחות הנשים ניכרת ביותר, בעיקר בתחום החינוך. 52 אחוז מתלמידי התיכון הן בנות. רוב עובדי ההוראה הן נשים, עם זאת, קיימת בעיה חמורה של אבטלה בקרב הצעירות: 80 אחוז מבוגרות התיכון, כ־500 נערות, מסתובבות בכפר באפס מעשה, בגלל היעדר הכשרה מקצועית מתאימה, כשהמקצועות הנשיים הקלאסיים – תפירה וכלכלת־בית – כבר אינם מספקים אותן.

„אם האוצר לא יגיש החוקים תוך חודש וחצי"

רמון ותיכון: נגיש הצעות חוק פרטיות להסדרת שוק ההון

מאת שלמה קרמר, סופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

חברי הכנסת, דן תיכון וחיים רמון, התריעו אתמול בפני האוצר, שאם לא יוגשו החוקים בתחום שוק ההון הנוגעים להשפעות השליליות שהתגלו בשנים האחרונות – יגישו הם הצעות חוק פרטיות.

הכוונה לחוקים שהם תוצאות עבודתן של מספר ועדות בין־משרדיות שהוקמו במטרה לבדוק את שוק ההון. תזכירי הצעת חוק הועברו כבר למשרדי הממשלה והבנקים, ולאחר מכן ייערכו תיקונים וההצעות יועברו לוועדת השרים לענייני חקיקה וממנה לקריאה ראשונה בכנסת.

הצעות החוקים הן פרי עבודתן של ועדת שילוני, שתפקידה היה לבחון את נושא הקרנות להשקעות משותפות באמנות, כאשר החוק קובע את הרשאים לשמש נאמנים.

ועדת גבאי עסקה בחוק להסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול השקעות ומציעה להגביל את ההרשאה רק לבאלו שיתייקו ברשיון מטעם מערכת, רישום מוצעת במסגרת הרשות לניירות־ערך.

גליה מאור, המפקחת על הבנקים, טיפלה בתיקונים לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וחוק נוסף עוסק בהגברת הפיקוח של הרשות לניירות־ערך על פעולות הבורסה.

תיכוניסטים מ„שבח" – אורחי מועצת פועלי תל־אביב־יפו

תלמידי הכתות הגבוהות של בית־הספר התיכון המקצועי „שבח" בתל־אביב ביקרו במקומות עבודה ובמוקדי פעולה קהילתית בעיר, המצויים בטיפולה של מועצת פועלי ת"א־יפו, במטרה להכיר את ההסתדרות ואת פעילותה.

בתום יום הסיורים שבו התלמידים לבית־ברנר והשמיעו מחוויותיהם באוזני חברי מזכירות מועצת פועלי ת"א־יפו וצוות מזכירי האיגוד המקצועי השכונות.

תוני קפטמן, מזכיר מועצת פועלי ת"א־יפו, הדגיש את החשיבות הרבה שרואה ההסתדרות בסיורי ההכרות והביע שביעות־רצון מן ההתעניינות הרבה שגילו התלמידים במפעלים ובשכונות.

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

מועצת פועלי קרית־גת

בשיתוף

הוועדה לשילוב אזורי – „הדרום"

בחסותם הציבורית של:

המועצה האזורית באר־טוביה | המועצה האזורית שפיר

המועצה האזורית חוף־אשקלון | ארגון קניות משקי הדרום בע"מ

המועצה האזורית יואב | ארגון קניות מושבי הדרום והמרכז בע"מ

המועצה האזורית לכיש | ארגון מושבי הפועל המזרחי בע"מ

מזמינים את הציבור הרחב לבקר ב:

„יריד קרית־גת והדרום"

למשפחה, להתישבות „הכפרית ולועדי־עובדים

פורים, ה' תשמ"ו - י"ג-ט"ו, אדר ב' - 24-26.3.1986

ב„בית ההסתדרות" - מועצת פועלי קרית־גת

טקס הפתיחה החגיגי, יתקיים ביום שני, ערב פורים, בשעה 19.30.

אורחת כבוד: הח' נחהת קצב - יו"ר הרשות המרכזית לצרכנות בהסתדרות הכללית וחברת הוועדה המרכזית.

דברי פתיחה: הח' משה אלמזנינו - מזכיר מועצת פועלי קרית־גת.

שעות הפתיחה:

יום שני, ערב פורים - 19.30-23.00.

יום שלישי, חג פורים - 10.00-22.00.

יום רביעי, שושן פורים - 15.00-22.00

מורבו

„יריד קרית־גת והדרום" - נערך בחסותו הפרסומית של: המגן לתכנון ומשווק

על השגרירות הבריטית / עם אסף בדסן

דבר של היום דבר חדש

ד"ר ארי אנקוריון ז"ל

ארי אנקוריון (לייב אשר חלוביצקי – לפי שמו המקורי), היה יליד העיר הליטאית וילקובישקי, הוא נולד בבית יהודי ציוני ומסורתי. אביו היה איש משכיל, סוחר, מבין עסקני־הציבור הבולטים בעיר. ארי היה הילד הצעיר במשפחה.

עם היווסדה של הגימנסיה העברית הריאלית בוילקובישקי נעשה ארי מן התלמידים הצעירים והמצטיינים בה, אהב על הכיתה ועל המורים. גמר את הגימנסיה בהצטיינות, בשנת 1925 – במחזור ד'. לא עבר זמן רב והוא נתבקש לשמש באותה גימנסיה כמורה לתנ"ך וספרות עברית. היה זה המקרה הראשון והיחיד בעיר שבוגר הגימנסיה הפך לאחר מכן מורה.

בנוסף נעוריו היה גם ציוני פעיל ופעיל. השתייך לתנועת צעירי ציון – צ.ס., בעירו, שהפכה לאחר מכן מפא"י ההיסטורית. כבר בשלב זה של חייו גילה ארי כושר מנהיגות; היה מבין מייסדי וראשי הסתדרות „מכבי". בעיר והיה עד מאד לכל ההתרחשויות הציבוריות בעיר. הוכיח גם כשרון כשחקן והיווה תלמיד הגימנסיה, בעשותו לו התפקידים הראשיים במחזות העבריים שהעלתה מדי פעם הגימנסיה בעיר. כשהיה סטודנט בקובנו המשיך להופיע גם על הבמה כשחקן חובב, וביצע בהצלחה את התפקיד הראשי בבמחזה „תעלולי סקאפן" למולייר.

זמן קצר לאחר שנשא לאשה את שאני לבית ספרליצ עלה עם אשתו הצעירה ארצה, והשתלב מהר בעסקנות פעילה ואינטנסיבית בבמפא"י; גם כבר עסק במקצועו כעורך־דין. לאחר מכן נסע עם רעייתו ללונדון, שם גמר את הדוקטוראט שלו במדעי המדינה.

בשהותו בלונדון, שימש ככתבו של „דבר" כאשר חזר לארץ, המשיך בפעולתו המקצועית והציבורית.

ב־1961 נבחר כח"כ וכיהן – מהכנסת החמישית עד לשמינית – כיו"ר ועדת הכנסת. כל חברי הבית רחשו לו אמון והערכה. לאחר שהוקמה אגודת הידידות ארצות־הברית־ישראל, שהוא היה בין יוזמיה, שימש כיו"ר האגודה בתל־אביב וכסגן יו"ר הארצי של האגודה.

עד לאחרונה כיהן כיו"ר המוסד לביקורת של מפלגת העבודה ובהרכבה הסבים מילא עוד תפקידים חשובים ואחראים כגון: שופט בית הדין העירוני בתל־אביב והבר בית הדין העליון של ההסתדרות.

כל חייו בארץ היה גם הכתובת המסורת של יוצאי עירו, שפנו אליו בעת שמחה ומצוקה – והוא הרבה לעשות למענם. לפני כשנה וחצי החוקי במחלת לב ועבר ניתוח לב פתוח. התאושש, עד שלפני כחודש תקפה אותו לפתע המחלה הקטלנית שלא יצא ממנה עוד.

ארי אנקוריון היה איש רב פעלים ומתנו, נקי כפיים ובר־לבב, בעים הליכות, בעל שאר רוח ואינטליגנציה גבוהה, משרת ציבור מובהק. השאיר אחריו אשה, אחות, שני בנים ובת, והרבה ידידים ומוקירים שלא ישכחוהו.

יהא זכרו ברוך.

אליעזר ש' אקבס

אָלמקס לכל המשפחה!

רשימת בתי מרקחת ליום שבת 21.3.86

תל־אביב

בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731

ארלוזרוב – ארלוזרוב 76 – 230746

ירושלים

התחנה המרכזית – יפו 234 – 520190

חיפה

הכשא – שדרות הנשיא 33 – 333312

פתח־תקוה

קופת חולים הכללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק־רמת־גן

פינצ'י – חיבת ציון 43 רמת־גן – 782821

בת־ים־חולון

עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583

אסותא – סוקולוב 4 חולון – 858197

רחובות

נגב – הרצל 196 – רחובות – 473956

בתי מרקחת ליום שבת 22.3.86

תל־אביב

בני – דיזנגוף 174 – 222386

יהודה המכבי – יהודה המכבי 42 – 455198

בני – דיזנגוף 174 – 222386 – מוצ"ש

משפטאים – אינשטיין 40 רמת־אביב – 413730 – מוצ"ש

ירושלים

פרמסת הכרמה – הכ"ג 28 – 523191

רפאל – ולכן פרופק 39 – 811801 – מוצ"ש

חיפה

ק. אליעזר – בכר מוריה 6 – 511707

פתח־תקוה

קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271

בני־ברק־רמת־גן

הדסה כצנלסון 151 רמת־גן – 722271

בת־ים־חולון

מאור – הבנים רייך 20 בת־ים – 583360

קופת־חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

מרכז – וייצמן 12 חולון – 845236

רחובות

כללית – בני משה, רחובות – 452381

מוקד בית מרקחת

של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על התורנים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב

בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טלפונים 03־433300, 03־433500.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה

אחד העם תל־אביב

רחוב בר־כוכבא 49 תל־אביב – 03־284649 בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.

חיפה

רחוב הגפן 26, קומה ג' – 04־523566 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. TEVA

הספריה הציונית

על־יד ההסתדרות הציונית העולמית (המחלקה לארגון)

ספר חדש

עזרא מנדלסון: התנועה הציונית בפולין שנות ההתהוות 1915—1926.

התיאור השיטתי המקיף הראשון על ציונות פולין בין מלחמות העולם

מהדורות חדשות

יצחק מאור: התנועה הציונית ברוסיה מראשיתה ועד ימינו

תיאודור הרצל: מדינת היהודים. בצירוף מסה מאת אלכס ביין

עוד ניתן להשיג

אפרים א. אורבך: על ציונות ויהדות; יעקב צור: „אני מאמין" ציוני; יעקב כץ: לאומיות יהודית; אליעזר שביד: מיהדות לציונות — מציונות ליהדות, וכן ספרים נוספים בסדרה „העם היהודי והציונות בזמננו"

ספרי „הספריה הציונית" מופצים על־ידי מוסד ביאליק ת.ד. 92 ירושלים, טלפון 710502 • ניתן להשיגם גם בחנויות הספרים

שתי מהדורות נחטפו! עכשיו האספקה חודשה!

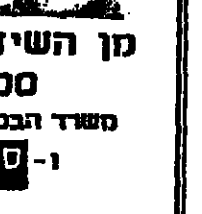

מן השידור אל הכתב

ספר חדש של משרד הבטחון - ההוצאה לאור

1 - ספרית מעריב

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ, או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך פ"ת 72א', תל־אביב.

השבוע במוזיאון ישראל ישראל — ירושלים

שעות הביקור: ימים א, ב, ד, ה, 10—17; יום ג, 16—22 (היכל הספר 10—22). 25.3, פורים, 10—22; שישי ושבת 10—14. טל. 02־698211.

תערוכות

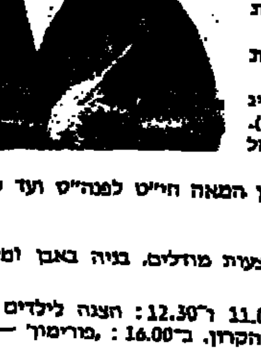

„אמנות ישראלי" — יצירות מייצגות מאוסף המוזיאון מתקופת „בצלאל" ועד לימינו. פתיחה חגיגית של „גלריות מרצבכר". ביום ד' 26.3 ב־19.30 בהשתתפות סגן רוה"מ ושר החינוך והתרבות, **יצחק נבון**.

„**תקשורים**" — מופע אור־קולי היחיד מסוגו בארץ — מציג את אמנות ישראל והקשריה ההיסטוריים, תרבותיים וחברתיים.

„**עיצוב האוואנגרד**" — כרזות אירופיות מתחילת המאה המתייחסות להתרחשויות בפוליטיקה ובאמנות המאה.

„**חדשות בעתיקות**" — ממצאים נבחרים מחפירות חדשות.

„**שני אמנים — שני נופים**" — אלי שבדרון מציג את נופי לבנון ושלווה סיגל את נופי המדבר (עד 24.3).

„**תכשיטים מסורתיים**" — תכשיטי עדות ישראל ממרכז אסיה, תימן וצפון אפריקה.

„**מראות קדומות**" — מראות מתרבויות שונות מן המאה ה־י"ט לפנה"ס ועד למאה הי"ט לסה"נ.

„**אמנות עכשווית**" — מבחר ציור ופיסול.

„**ירושלים הבנויה**" — אדריכלות בירושלים באמצעות מודלים, בניה באבן ומשחקי מחשב. (באגף הנוער).

אירועי פורים — ימים ב' ד' 25.3, 26.3 ב־11.00 ו־12.30: הצגה לילדים באגף הנוער: „הרפתקאה בירושלים" — בביצוע תיאטרון הקרון. ב־16.00: „פורימון" — שעשועים וסיפורים לפורים, באגף הנוער.

אירוע מיוחד — יום ה' 27.3 ב־20.00: ערב הרצאות ושקופיות בנושא: „חדשות בעתיקות" (לרגל פתיחת התערוכה). הציבור מוזמן, הכניסה חופשית.

אירועים נוספים — ראה דפדפת חודשית ועתונות מקומית (פרטים בטל. 02־698213).

הדרכות — ימים א' ב' ד' ב־10.30 ובימי ג' ב־16.30.

לתשומת לב: האולם האימפרסיוניסטי יהיה סגור לרגל שיפוצים עד 22.3. הביתן לאמנות ישראל סגור עד 25.3. אגף האתנוגרפיה סגור בין 21.3—24.3.

מוזיאון רוקפלר (שעות הביקור: א—ה 10—17; שישי ושבת 10—17) תערוכה: „אשיב ממצולות ים" — ממטעני ספינות עתיקות מחוף הכרמל במרכז פיילי — תערוכת „נוף־מקום".

מאה שערים

התהפכה המגמה במניות: עליות חדות

כאות הרוזה בר .

מהפך בשוק המניות. המיצעים הגדולים שהיו מולת השוק שלשום, נעלמו כלא היו. ולמרבית המניות נרשמה אתמול מגמה של ביקושים.

עודפי ביקוש גדולים בביזוהר נרשמו למניות בהן נערך שלשום מסחר בפועל ושערן ירד ב־10%. בלכו במיוחד מניות „ים־המלח" להן נרשם עודף ביקוש של 11.2 אלף ע"נ.

במנתחים כספיים כ־1.4 מיליון ש"ח, ושערן עלה ב־6%.

עודף ביקוש גדול במיוחד נרשם גם למניות „כלל־גרלי"ן", אלו ריכזו ביקוש של 320 אלף ע"נ (1 מיליון ש"ח) ושערן עלה ב־7.6%.

עודף ביקוש גדול נרשם גם למניות „ישפרו" ו„מאגרי בניה".

בניות „בנק הספנות" 0.5 להן נרשם שלשום היצע, ריכזו אתמול עודפי ביקוש גדולים. שערן עלה ב־10% תוך מחזור עסקות גדול של 13.2 אלף ע"נ במניות בנות 0.1 ומחזור של 4.7 אלף ע"נ במניות בנות 0.5 שקל.

ההסבר לביקושים האדירים דווקא במניות שירדו אתמול ב־10% נובע הן בגלל ששערן נמוך יחסית והן בגלל המחשבה שאם היה מי שקנה אותן גם בירידות השערים הכלליות בבורסה, סימן שהן טובות במיוחד.

מכיוון ש„מקורבי" השוק – שהם הקונים העיקריים של יום אתמול – חושבים באותה צורה, התרכזו הביקושים דווקא בסוג המניות שהוזכר לעיל. הבעיה היחידה היא שגם „ביציאה" המקורבים חושבים באותה צורה, כך שהסיכוי שמניות אלו יהיו במגמה של ירידות שערים כבר בתחילת השבוע הקרוב אינו בלתי נמנע.

רגיעה בקרנות

במערכת קרנות הנאמנות חזרה אתמול הפעילות לרמתה הרגילה.

בקרנות הנאמנות המשקיעות במניות נרשמו קיזוזים ובסך הכל היתה צבירה בהיקף כספי של 1.8 מיליון דולר.

בקרנות הנאמנות הסולידריות נרשמה צבירה כספית של 1.1 מיליון דולר.

יצויין שקרנות הנאמנות המשקיעות במניות עלו אתמול בשעור של 3 עד 4 אחוזים וזאת מכיוון שביום המסחר הקודם הן ירדו בשעור הר שלא התחייב מהמציאות של אתמול.

שיערוך שערי „המוכרים בלבד" בירידת שער של 10% גרמה לירידת שערים שבין 7 ל־8 אחוזים במרבית הקרנות, כך שעליות השערים מאתמול גרמו לעליית שערן בכ־3% עד לפני שנקבעו השערים. כשלכך יש להוסיף את עליות השערים מאתמול בין 2 ל־5 אחוזים נוספים.

תופעת העדר

אחת מהתופעות השכיחות יותר בבורסה בתל־אביב, היא תופעת העדר.

אתמול פעל העדר בכיוון ההפוך מזה של יום המסחר הקודם, ובכל מניה לה נרשם עודף היצע – נוסף ההיצע ללא שינוי בשער, תוך צעקות קרב מצד כל סוחרי הבורסה. שוק המניות המשיך אם כן לא להיות סלקטיבי בעליות כמו גם בירידות שערים.

ביקושים למניות „ההסדר"

במסגרת „המהפך" בשוק המניות, נרשם אתמול למניות הבנקים ש„בהסדר" עודף ביקוש של 14 מיליון ש"ח ושעריהן של המניות השונות עלו בין 3 ל־4.5 אחוזים.

הכפיל הרווח הנקי באררט

חברת אררט הכפילה את הרווח הנקי שלה בשנת 1985 והוא הסתכם במיליון שקל.

המנהלים החליטו להמליץ על חלוקת מניות הטבה בשיעור של 500 אחוז.

לחברה הון עצמי מתואם בסך של 9.1 מיליון שקל, הגדול מהנדרש על פי הוראות המפקח על הביטוח.

פרמיות החברה בביטוח כללי גדלו בשנת 1985 ב־11% והסתכמו ב־79 מיליון שקל. עתודות ביטוח החיים של החברה הוגדלו ב־3.4 מיליון שקל.

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

אוה"ת ש	15150 תב	49.0	+750	+5.2	+135
הספנות 0.1	1144 תב	13217	+104	+10.0	+32757
הספנות א 0.5	923 תב	4654	+84	+10.0	+4984
בנק ספנות אפ'2	804 תב	19657	+104	+14.9	+40316
כללי לא בהסדר	30200	91.0	+1220	+4.2	+215
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמר אפש	— הפסקת מסחר —				
דנות א 1.0	— הפסקת מסחר —				
דנות 5.0	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	3420	1938			−480
פ.י.ב.י. 0.5	3428	4782	+160	+4.9	+3908

כלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	80900	955	+3400	+4.4	+4704
אידיבי ב 100.0	83500	20.0	+1600	+2.0	+27.0
אידיבי בב 2.0א	510000	2.0	+16000	+3.2	+3.0
אגוד 0.1	59400	59.0	+1400	+2.4	+520
דיסקונט ב	104000	20.0	+3800	+3.8	+121
דיסקונט א	102100	111	+3000	+3.0	+1456
דיסקונט שה ב	11950		+200	+1.7	+200
המזרחי ש	33050	766	+1250	+3.9	+8363
המזרחי מ	32531	14.0	+1		+184
המזרחי שה 9	14960	20.0			−17.0
הפועלים מבב	118000	.9	−2000	−1.7	−2.1
הפועלים ש	54480	837	+1850	+3.5	+6382
הפועלים ב	54400	39.0	+1570	+3.0	+571
כללי א 1.0	135750	12.0			+93.0
כללי אפ 9	133520				
כללי שה 5	107500 תב	12.0	+8000	+8.0	+228
כללי שה 7	6580	6.0			+81.0
כללי 100.0	34550	1253	+800	+2.4	+4390
כלל שה 9	46200	2.0	+200	+4	+298
כלל שה 11	13250	34.0	+550	+4.3	+573
ביטוח וסחר 1.0	46800		+1200	+2.6	+57.0
ביטוח וסחר 5.0	23619				

בנקים למשכנתאות

ארבים 0.1	5001	198	+13	+3	+184
לאומי משכנתא' ש	4092 תב	787	+372	+10.0	+1814
לאומי משכנתא' ב	3771	300			−245
כרמל ש	3430	98.0			−120
כרמל שה 1	2721 תב	100	+200	+7.9	+239
בנין ב' 5.0	4625 תב	56.8	−457	−9.0	−409
פת משכ ש	931	749			−42.0
משכן ב ש	1871	133			−38.0
עצמאות 0.1	4984 קו		+237	+5.0	+3309
טפחות מבוכ ש	13135	21.0	+500	+4.0	+16.0
טפחות רג ש	11350	141	+425	+3.9	+61.0
טפחות שה 1	7000				
טפחות שה 2	3462	60.0	+11	+3	+95.0
יעפור 1.0	750	214			+25.0
יעפור 5.0	419 •	360	+20	+5.0	+880
• ביצוע חלקי 56.00%					
מירב 1.0	2378 קו		+113	+5.0	+11531

מוסדות מימון

שלמן א ש	— הפסקת מסחר —				
החקלאות מבוכ א	34650	23.0	+1650	+5.0	+17.6
החקלאות מבוכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	4963 תב	526	+451	+10.0	+694
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג1	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	659	4799			−3790
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	8415 תב	78.0	+765	+10.0	+108
כלל ליסינג 0.5ב	3158 תב	1008	+287	+10.0	+895
כלל לסינג אג"ח	10611	10.0	+11	+1	+11.0

ביטוח

ארדם 0.1	— הפסקת מסחר —				
ארדם א 0.5	— הפסקת מסחר —				
בטוח משנה 0.1	760 מק		+36	+5.0	+1277
בטוח משנה 0.5	282	3124			−635
הדר 1.0	1841 תב	1158	+150	+8.9	+1780
הדר 5.0	950 תב	2580	+67	+7.6	+5635
הסנה ש	2805 תב	4928	+150	+5.7	+12568
הפניקס 0.1	1181 קו		+56	+5.0	+14009
הפניקס 0.5	765	1581	+28	+3.8	+431
המשמר-הראל 1.0	5850 תב	15.0	+504	+9.4	+69.0
המשמר-הראל 5.0	2200	140	+94	+4.5	+380
ירדניה 0.1	— הפסקת מסחר —				
ירדניה 0.5	— הפסקת מסחר —				
מנורה 1.0	6200	6.0	−118	−1.9	−41.0
מנורה 5.0	2437	56.0	−128	−5.0	−56.0
סהר 1.0	3713 קו		+177	+5.0	+3279
סקוריטס 0.1	2480 תב	2421	+208	+8.8	+10762
צור ש	1306	277			−43.0
ציון החזקות 1.0	12300	26.0	+200	+1.7	+100
ציון החזקות 5.0	2410 קו		+115	+5.0	+1156

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרקאמא 1.0	3255	17.0	+155	+5.0	+6.0
אינטרקאמא 5.0	1108 תב	525	+101	+10.0	+467
אינטרקאמא אפ 1	592 קו		+101	+20.6	+2225
מאיר עזרא 1.0	4000 תב	285	−256	−6.0	−318
מאיר עזרא אפ 1	3700	100	−196	−5.0	−124
סונה 1.0	— הפסקת מסחר —				
סונה 5.0	— הפסקת מסחר —				
כלל סחר 1.0	3801 תב	946	+320	+9.2	+4535
קריסטל 1.0	2961 קו		+141	+5.0	+477
רפק 0.1	33500				
רפק 0.5	7790	75.0			−65.0
שופרסל א 2.0	4020	448	+30	+8	+121
שופרסל ב 10.0	2451	692			−923

שרותים

דלק נ ש	4515	2528	+74	+1.7	+2135
הראל 1.0	2501 תב	120	+227	+10.0	+120
הראל 5.0	975	53.0	−10	−1.0	−3.0
ספנות הספקה 0.1	7938	78.0			−10.0
ספנות הספ' 0.5א	2964	168			+95.0
קידר 0.1	980	315	+5	+5	+405
קידר 1.0	300 תב	758ס	+22	+7.9	+8413
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מחסני ערובה 0.1	2268 קו		+108	+5.0	+1715
מחסני ערובה 0.5	902	3464			−1103
קונטורסים 0.1	992 •	326	−52	−5.0	−579
• ביצוע חלקי 56.60%					
קונטורסים 0.5	477	690	−15	−3.1	−747
קיפל 1.0	— הפסקת מסחר —				
קיפל אפ 1	— הפסקת מסחר —				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	8864	8.0	−1		−6.0
גלי זוהר 5.0	2780	31.0	−100	−3.5	−31.0
מלונות דן 1.0	3600	144			−6.0
מלונות דן 5.0	2791 תב	70.0	+254	+10.0	+165
חוף האלמוג 0.1	3168	261			−261
כנס 1.0	2100	50.0			
מלונות ירדן 1.0	3058 תב	603	+278	+10.0	+592
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר —				

מחשבים ושרותי מחשב

דטה פיטון 1.0	2133 תב	378	−376	−15.0	−612
ת.י.ב.ג. 1.0	10497 תב	60.0	−1853	−15.0	−60.0
יעגא 1.0	3100 תב	260	−471	−13.2	−187
יעגא אפ 1	2916 תב	146	−280	−8.8	−71.0
כלל מחשבים 1.0	4054 תב	42.0	+300	+8.0	+588
ה.ל.ל. 1.0	5400	158			−139
ה.ל.ל. 5.0	2880	57.0			−57.0
משוב מחשבים 1.0	2266 מ		−119	−5.0	−509
ניקוב מחשבים 1.	5000 תב	105	+255	+5.4	+105
ניקוב מחשבים 5.	2812	219			−219
תים מחשבים 1.0	1549	576			−209
תים מחשב אפ 1	15270	5.0	+500	+3.4	+10.0

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	544 •	1463	+26	+5.0	+3721
• ביצוע חלקי 54.60%					
אברהם גינדי 5.0	460 תב	1160	+23	+5.3	+583
ארזן מבנים 1.0	670	1236			−464
ארזן מבנים 5.0	330	6046			−5496
אזורים 1.0	3690	1869	+80	+2.2	+2490
אילין 1.0	1148	1356	+55	+5.0	+1702
אילין אפ 1	1035	50.0	+8	+8	+180
אל-רוב 1.0	2400 תב	160	+143	+6.3	+417
אל-רוב 5.0	3096				
אמבנים 1.0	1571 מק		+75	+5.0	+611
אמבנים אפ 1	1314 קו		+75	+6.1	+290
אפריקה 0.1	38500	107	+500	+1.3	+140
אפריקה 1.0	26920	374	+1000	+3.9	+865
ארזים 1.0	960	500	+17	+1.8	+183
אירלין 0.1	1817 תב	695	−202	−10.0	−1263
אירלין 0.5	1140	1542			+80.0
בן-יקר גת 1.0	2479 תב	98.0	−200	−7.5	−290
בינוקין 1.0	3898 תב	1764	−520	−11.8	−1537
בינוקין 5.0	2676 מ		−141	−5.0	−3841
דנקנר 1.0	3230	159			+388
דרוקר 1.0	514 תב	2296	+27	+5.5	+1538
דרוקר 5.0	343	632			−87.0
דרוקר אפ 1	251 תב	7340	+51	+25.5	+15755
דניר 0.1	4205 קו		+200	+5.0	+257
דניר 0.5	2268 קו		+108	+5.0	+465
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
גבסים ובנין 1.0	2505 תב	5830	+120	+5.0	+18958
גב-ים 0.1	4100	76.0	+157	+4.0	+30.0
גב-ים 0.5	2388	530	+49	+2.1	+251
הכשרת הישוב 1.0	44840	452			−341
ישפרו 0.1	2453 קו		+117	+5.0	+12461
ישראלום 1.0	6334	191			−126
ישרס 10.0	12761 מק		+608	+5.0	+935
כהן פיתוח 1.0	7681	45.0	+366	+5.0	+24.0
כלל בנלין 0.1	324 תב	75058	+23	+7.6	+321327
לוסיה 1.0	2657	183			−143
לוסיה 5.0	1190 תב	239	+74	+6.6	+419
מ.ת.ב. 1.0	1397 קו		+67	+5.0	+2670
מאגרי בניה 1.0	487 תב	23631	+40	+9.0	+54363
מאגרי בניה אפ1	340 קו		+40	+13.3	+51008
מגדל בנין 1.0	2185	113	−115	−5.0	−49.0
מישכנל 5.0	424	2409	−13	−3.0	−3024
מגה 5.0	645	4191			−2406
מר-לן 1.0	367	5038			−5488
מר-לן אפ 1	3380 תב	84.0	−309	−8.4	−84.0
לידנסקי 1.0	5035	74.0			−51.0
לידנסקי 5.0	1476	1311	+70	+5.0	+2446
ליפשיץ 1.0	754	2387	+35	+4.9	+1537
ליפשיץ 5.0	346	2879	+16	+4.8	+1129
נאות אביב 0.5	18900	38.0			+22.0
נכסי אזורים 1.0	4710 תב	416	+305	+6.9	+1371
סהר החזקות 1.0	8760	49.0	+20	+2	+111
סהר החזקות 5.0	5900	77.0	+100	+1.7	+88.0
סוללבונה בבב א	— הפסקת מסחר —				
סחף 1.0	2400	235	−100	−4.0	−140
סחף 5.0	1350	136			−135
עמר וסלע 1.0	811 תב	603	−90	−10.0	−2656
קיסריה 0.1	1979 תב	673	+180	+10.0	+725
קיסריה 0.5	811	709	+9	+1.1	+179
רובינשטיין 1.0	— הפסקת מסחר —				
רובינשטיין 5.0	— הפסקת מסחר —				
רוגובין 1.0	2319	1273			−718
רוגובין 5.0	1398	871			−933
רסקו מבוכ'	5260 תב	292	−786	−13.0	−436
רסקו רג	5599	212	−67	−1.2	−137

חקלאות

מטעי הדר 0.1	2295	109	−80	−3.4	−75.0
מטעי הדר 0.5	1098 תב	540	+53	+5.1	+308
מהדרין 0.1	5380	439	+480	+9.8	+2852
נכסי הדרים 1.0	— הפסקת מסחר —				
פרי אור 0.5	2416 תב	622	+220	+10.0	+962
פרי-הד 5.0	7629 תב	449	+694	+10.0	+1360

תעשייה

מזון ומבק

אסאם 1.0	1066 •	184	+10	+1.0	+248
• ביצוע חלקי 94.20%					
אסלנטיק 1.0	— הפסקת מסחר —				
גולדפרוסט 1.0	1350 תב	365	−74	−5.2	−548
גולדפרוסט 5.0	673 תב	635	+61	+10.0	+612
גולדפרוסט אפ 1	563 קו		+61	+12.2	+138
דובק בב ש	3068	1188			−787
דובק בב מ	3068	279			−88.0
זנלכל 1.0	992 תב	1460	+90	+10.0	+2643
זנלכל 5.0	554	652	+10	+1.8	+1490
פרי-הר 1.0	2549	1588			−684
פרי-הר 5.0	1815	872			+31.0
טמפו בירה 1.0	11000 תב	62.0	+890	+8.8	+146
טמפו בירה 5.0	7821 תב	86.0	+711	+10.0	+99.0
יצהר 1.0	1514	594	+60	+4.8	+334
יצהר א 5.0	775 תב	1650	+63	+8.9	+2807
מן 1.0	9550	10.0	+50	+5	+21.0
מן 5.0	5400 תב	28.0	+450	+9.1	+28.0
סנפרוסט 1.0	5377	501			−455
עלית 0.1	14250	217			+6.0
עסיס ב 0.5	34114	46.0			−18.0
שלמה אנגל 1.0	1800	286	+73	+4.2	+131
שמן מבוכ' ש	5100 תב	258	+350	+7.4	+392

טקסטיל והלבשה

אורגד 1.0	737 תב	1882	+67	+10.0	+4456
אופים 1.0	1527 תב	750	+139	+10.0	+350
אופנת ברוך 1.0	1569 קו		+75	+5.0	+2512
אופנת ברוך 5.0	858 קו		+41	+5.0	+2054
אפתן 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפתן אפ 1	— הפסקת מסחר —				
ארגמן רג ש	6646 קו		+316	+5.0	+3437
דלתא-גליל 1.0	4250	532	+4	+1	+67.0
דלתא-גליל א 5.0	3140	383	+24	+8	+270
משכיות מאוחד 1.	1400	98.9	−58	−4.0	−51.7
משכיות מאוחד 5.	649 תב	218	+55	+9.3	+368
משכיות אפ 1	430	15.9	−9	−2.1	−15.9
וישלגן 1.0	3158 תב	1996	+287	+10.0	+2458
וישלגן 5.0	2743	969			−371
חדיינן 1.0	4593 תב	73.0	+418	+10.0	+464
זיקית 1.0	5700 תב	259	+290	+5.4	+279
זיקית 5.0	4164 תב	1244	+379	+10.0	+1240
טיב-טוב 1.0	— הפסקת מסחר —				
טיב-טוב אפ 1	— הפסקת מסחר —				
יהנאר 1.0	— הפסקת מסחר —				
לודזיה 0.1	1700	50.6	+53	+3.2	+369
לודזיה 0.4	770 תב	7130	+68	+9.7	+8656
ליגת 1.0	894	1866	+40	+4.7	+2025
מים גליקו 1.0	575 תב	730	+52	+9.9	+2463
מקס 0.1	22743	4.0			−4.0
מקס 0.5	7000	29.0	+158	+2.3	+9.0
עיט 1.0	8616	180			−86.0
עיט 5.0	4577	130	+160	+3.6	+315
עמק 1.0	1885 קו		+90	+5.0	+2628
פולגת א 0.1	8015 תב	1668	+500	+6.7	+2574
פולגת ב 0.4	5870	1953	+200	+3.5	+4291
פוליגון א 0.5	3985 תב	414	+340	+9.3	+1361
פרגוד 1.0	1416	690			−100
גבוד סבריה בעמ	14900 תב	246	+1100	+8.0	+504
תפוש רוגוזין 1.0	3100 תב	927	+157	+5.3	+3514

מתכת ומוצריה

אוקטנן 5.0	1625 תב	242	+148	+10.0	+76.0
אורדן 10.0	9890	339			−594
אורדן 50.0	8548	9.0			−9.0
כבלים ש	13500		+138	+1.8	+1.0
התכוף 1.0	9306 תב	271	+846	+10.0	+384
התכוף 5.0	5522 תב	260	+500	+10.0	+600
קומפאות פח 1.0	949	3958			−1195
קומפאות פח 5.0	724 תב	1050	+60	+9.0	+2045
מודגן 1.0	555	700			−315
מודגן אפ א	460 תב	188	−31	−6.3	−588
מתכת כרום 1.0	2100 תב	180	+150	+7.7	+210
מתכת כרום אפ 1	998 תב	1640	+140	+16.5	+1374
כבלי ציון 1.0	2130 תב	945	+139	+7.0	+1051
כבלי ציון 5.0	827	4536			−2879
כבלי ציון אופצ	715 תב	2156	+104	+17.0	+10536
קיבוני 1.0	727	1000	+8	+1.1	+8.0
קיבוני 5.0	356	3078			−666
מתיוען 0.1	14321 קו		+682	+5.0	+304
מתיוען 0.5	5830 תב	92.0	+530	+10.0	+337
פיר 3.0	1753	3338	+60	+3.5	+986
פיקר פלדה 1.0	5501	283			+252
קיצנג 1.0	980 תב	817	+68	+7.5	+1161
קיצנג 5.0	600	1502	+20	+3.5	+268
קליל 1.0	2900 תב	300	+195	+7.2	+199
קליל 5.0	1582 תב	510	+100	+6.8	+485
שלדות 5.0	1690	100	−20	−1.2	−80.0
תעשיות לכיש 1.0	988	202			−153
תעשיות לכיש 5.0	497	630	−16	−3.1	−836

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	400000 תב	11.0	+19300	+5.1	+90.0
אלקו 0.1	3790	146			−136
אלקו ש 0.25	2350	150	+101	+4.5	+400
אלקו ב 0.25	2561				
אלקטרה 0.1	13500 תב	13.0	+1000	+8.0	+21.0
אלקטרה א 0.5	6586	189	+313	+5.0	+361
אלרון 3.0	375000 תב	15.0	+22500	+6.4	+252
אורית 1.0	28755	237	+1300	+4.7	+325
כלל תעש אלקטרו	2532	4271			−13.0
ספקטרוניקס 1.0	1814	994	−10	−.6	−1671
ספקטרוניקס 5.0	1130	1559			−1711
פריכונגור 1.0	1600 תב	615	−109	−6.4	−865
פריכונגור 5.0	826	360			+15.0
ציקלון 1.0	3870	424			−178
ציקלון 5.0	2680	190	+49	+1.9	+125
קונטרין אירלר 1.	3205 •	14.0	+32	+1.0	+5.0
• ביצוע חלקי 75.00%					
קונטרין אירלר 5.	1956 תב	400	+120	+6.5	+905
ת.א.ת. 1.0	3450	54.0	+2	+.1	+163
ת.א.ת. 5.0	1634	1946			−136
ת.א.ת. אפ 1	13912 תב	46.0	+1673	+13.7	+165
תדיאה 1.0	5376 תב	201	+489	+10.0	+766

מוצרי בניה

אי.פ.כלל בניה 1	4490	432	+213	+5.0	+1347
אלקיל 5.0	5957 תב	274	+542	+10.0	+275
אקרשטיין 1.0	1450 תב	1141	+132	+10.0	+1796
אקרשטיין 5.0	1143	486	+50	+4.6	+294
בטון תדיר 1.0	12028 תב	65.7	+1093	+10.0	+64.9
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	2529 מ		−133	−5.0	−67.0
בר-טון 5.0	683 •	60.0	+33	+5.1	+80.0
• ביצוע חלקי 66.60%					
המכלל 1.0	— הפסקת מסחר —				
המכלל 5.0	— הפסקת מסחר —				
כרומאגנסט 1.0	5962 תב	4.0	−662	−10.0	−16.7
כרומאגנסט 5.0	1729	476			−476
כ.ל.ב. 1.0	1280	320	+22	+1.9	+110
כ.ל.ב. 5.0	614 תב	1375	+56	+10.0	+1027
מודול הסק בתעש	3402 קו		+162	+5.0	+3171
מתאיקה ולפמן 1	— לא נסחר —				
מתאיקה ולפמן 5	— לא נסחר —				

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	18288 תב	79.0	+1663	+10.0	+157
אליאנס ב 200.0	1085	276	+10	+.9	+59.0
גל תעשיות 1.0	7326 תב	391	+666	+10.0	+534
גל תעשיות 5.0	3560	377	+170	+5.0	+877
דיקסמר 1.0	2984	280	−150	−4.8	−840
דשנים 0.1	9501	21.0	−257	−2.6	−21.0
דשנים 0.5	3610	273			−106
חיפה כימיקל 10.0	853	5459	+31	+3.8	+8521
טבע ש	50000	112	+125	+3	+12.0
טבע אפ 4	44600	11.0	+1300	+3.0	+42.0
ליפסקי 1.0	1550	500	+49	+3.3	+220
ים המלח 0.1	13270 תב	3891	+751	+6.0	+11210
פטרוכימיים 10.0	346 תב	47957	+30	+9.5	+200102
מקסימה 1.0	4770	27.0	+226	+5.0	+377
מקסימה 5.0	2102 תב	702	+191	+10.0	+1958
נקה כימיקל 1.0	3000 תב	85.0	−420	−12.3	−198
סנו 1.0	7031	24.0			+24.0
סנו 5.0	4750	105			−109
קרם כימיקל 1.0	4850	35.0	+158	+3.2	+55.0
ת.ב.ל.ב 1.0	1630	91.0	+1	+.1	+92.0
ת.ב.ל.ב 5.0	870	654			−491
תיא 5.0	4600 תב	100	+370	+8.8	+133
פרוטארום 10.0	9571	150	+360	+3.9	+319
תרז א 5.0	3184	53.0			+17.0

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

רפתון 1.0	3800	18.0	+173	+4.8	+16.0
רפתון 5.0	1998	30.0	+19	+1.0	+30.0
ת.ב.נ. 1.0	2565	123			−105
ת.ב.נ. אפ 1	2488 תב	225	+220	+9.7	+265
יפה 1.0	3969				−2.0
לבידי אשקלון 1.	439	3960			−1521
לבידאשקלון אפו1	681	398			−12.0
מולט ב 0.5	27225 תב	22.0	+1500	+5.8	+72.0
מפעלי נייר 10.0	164550 תב	191	+1625	+1.0	+261
סקאבירה 1.0	1800	453			−138
רים 0.1	3083 תב	150	+280	+10.0	+148
רים 0.4	1826 תב	200	+166	+10.0	+1411
תעל ב 0.2	11678 תב	60.0	+700	+6.4	+55.0

תעשיות שונות

אלומית 1.0	3356 תב	432	+305	+10.0	+411
אלוניות 5.0	2310 תב	139	+210	+10.0	+139
אבריין 1.0	2550	571	−22	−.9	−591
אבריין 5.0	1360	507			−322
אבריין אפ א	650	340	+30	+4.8	+626
תמישה יד 1.0	7880	58.0	−100	−1.3	−99.0
זיקה 1.0	5087 תב	36.2	−565	−10.0	−170
זיקה 5.0	2505	41.1	+67	+2.8	+88.5
ה.ב.פולק 1.0	6950 תב	339	+632	+10.0	+350
ה.ב.פולק 5.0	3325 תב	465	+260	+8.5	+1376

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	6050 תב	921	+425	+7.6	+1652
כור בכ' 1.0	4730000		+49000	+1.1	+1
כלל תעשיות 1.0	1453	19846			−3723
מצגרי טכנולוגיה	488	4096			+194
מאנריטכנו אפ 1	415 תב	4265	+40	+10.7	+3600

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אמפיק ש	4665	224			−267
אידיבי פתוח 2.0	3564	7067			−4661
אינקובה 0.1	1415	255	+10	+.7	+240
אינקובה 0.5	705	250	+2	+3	+53.0
אלגר ש	5378 קו		+256	+5.0	+1773
אלגר מ	5557 קו		+265	+5.0	+931
אלרן ש	2655	1226	+100	+3.9	+1294
אלרן מ	2897	1013			−1621
אמישר בכ' 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפיק 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפיק 5.0	— הפסקת מסחר —				
גוזלת 1.0	1287 תב	180	+117	+10.0	+206
חברה לישראל 1.0	6002 תב	1190	+546	+10.0	+2772
חברה לישראל 5.0	3306 תב	614	+200	+6.4	+1824
הלפמון 0.1	62000		+1700	+2.8	+4.7
הלפמון 1.0 ש	19800 תב	39.0	+990	+5.3	+24.0
אבנא א 0.5	8170	79.0			−41.0
פועלים השק ש	3914	1672			−1237
לאומי השק 0.1	4615	465			−297
דיסקונט השק ש	2128	11097			−11685
מזרחי השק ש	14364	197	+684	+5.0	+168
כור השק אגח 124	11495 מ		−605	−5.0	−180
חירון 1.0	1871	52.0			−185
חירון 5.0	651	9275	+15	+2.4	+4337
יצוא ש	8200	435	+27	+3	+127
ירדן א 0.1	2429 מק		+116	+5.0	+1181
כלל ישראל 10.0	2432	2055			−1910
כלל ישראל 50.0	1797 תב	690	+130	+7.8	+417
לנדיק 0.1	7400 מ		−390	−5.0	−121
לנדיק 0.5	2060 תב	549	−201	−8.9	−479
מנור 0.1 במה	568	3071			−1710
מנור א 0.5 במה	371	1281			−838
עוז השק ב 0.1	2366 •	166	+23	+1.0	+34.0
• ביצוע חלקי 88.90%					
עוז השק ג 0.5	932 תב	850	−164	−15.0	−897
פז השק ש	17028 תב	377	+1100	+6.9	+837
פמה א 0.1	10114 תב	372	+500	+5.2	+712
פמה 0.5	4265	428	+88	+1.9	+1051
פריון ב 2.5	2300 תב	1599	+169	+7.9	+4105
שחל (אריזה) 1.0	— הפסקת מסחר —				
שחל (אריזאום ב	— הפסקת מסחר —				
שחל (אריזה) שה 1	— הפסקת מסחר —				

מחקר ופיתוח

אמצעים מתוחכמים	— הפסקת מסחר —				
גליל טכנולוגיות	497 תב	8813	+26	+5.5	+25612

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	2690	330	+127	+5.0	+449
דלק חיפושים 5.0	1250	1137	+15	+1.2	+1233
דלק נפט אפ 2	670	1727	+60	+9.8	+6484
פז חיפושי נפט	10245	86.0	+480	+4.9	+3459
סראויל 1.0	1836				−1.0
סראויל 5.0	639 קו		+30	+4.9	+600
יו.נ.א.ל. 5.0	1185	91.0	+40	+3.5	+502
מ.נ.ב. 1.0	1700	113	+37	+2.2	+78.0
מ.נ.ב. 5.0	738 מק		+35	+5.0	+2027
סיסמיקה 1.0	— הפסקת מסחר —				
סיסמיקה 5.0	— הפסקת מסחר —				
סיסמיקה אפ 1	— הפסקת מסחר —				
פראויל ב 0.3	3025 תב	952	+275	+10.0	+473
צפון אמר נפט 1.	249 תב	4600	+16	+6.9	+5471
צפון אמר נפט 5.	175.0	3420	+4.5	+2.6	+4203
צפון אמר אפ 2	506	546			−659
נפטא ש	960000	1.0			

נסחרות במט"ח

גוית ש	225				+685

שערי מטבע חוץ ביום 20.3.86

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	−0.005	1.45	1.52	1.46	1.52	1.45	1.52	1.4778	1.4962	1.4808	1.4992	1.4778	1.4964	1.4880
1 לישט"ש	+0.017	2.16	2.26	2.17	2.28	2.16	2.27	2.2064	2.2338	2.2108	2.2384	2.2061	2.2318	2.2208
1 מארק גרמני	+0.002	0.64	0.68	0.65	0.68	0.64	0.68	0.6568	0.6650	0.6577	0.6659	0.6573	0.6656	0.6615
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.20	0.22	0.2135	0.2162	0.2140	0.2167	0.2134	0.2161	0.2150
1 גולדן הולנדי	+0.001	0.57	0.60	0.57	0.60	0.57	0.60	0.5824	0.5896	0.5825	0.5898	0.5820	0.5893	0.5862
1 פרנק שוויצרי	+0.002	0.77	0.81	0.77	0.81	0.77	0.81	0.7829	0.7927	0.7828	0.7926	0.7831	0.7929	0.7880
1 כתר שוודי	+0.001	0.20	0.21	0.20	0.21	0.20	0.21	0.2063	0.2088	0.2067	0.2093	0.2061	0.2087	0.2074
1 כתר נורבגי	—	0.20	0.21	0.20	0.21	0.20	0.21	0.2084	0.2110	0.2087	0.2113	0.2084	0.2110	0.2098
1 כתר דני	+0.001	0.17	0.18	0.17	0.18	0.17	0.18	0.1783	0.1805	0.1788	0.1811	0.1782	0.1804	0.1794
1 מארק פיני	+0.001	0.29	0.30	0.28	0.30	0.28	0.30	0.2909	0.2945	0.2919	0.2956	0.2911	0.2947	0.2929
1 דולר קנדי	−0.007	1.04	1.09	1.04	1.09	1.04	1.09	1.0605	1.0737	1.0622	1.0755	1.0610	1.0743	1.0686
1 דולר אוסטרלי	−0.001	0.96	1.08	1.02	1.10	1.02	1.10	1.0529	1.0660	1.0556	1.0687	1.0527	1.0660	1.0607
1 ראנד דרא"פ	−0.017	0.59	0.65	0.61	0.72	0.61	0.71	0.7123	0.7212	0.7145	0.7234	0.7137	0.7227	0.7180
10 פרנקים בלגיים	+0.001	0.31	0.32	0.31	0.33	0.31	0.32	0.3157	0.3197	0.3219	0.3259	0.3206	0.3247	0.3231
10 שילינגים אוסטריים	+0.002	0.92	0.96	0.92	0.97	0.92	0.96	0.9359	0.9476	0.9393	0.9510	0.9356	0.9473	0.9424
1000 לירטות איטלקיות	+0.002	0.94	1.00	0.95	1.01	0.94	1.01	0.9657	0.9777	0.9691	0.9811	0.9671	0.9792	0.9721
100 יינים יפאניים	−0.001	0.82	0.86	0.83	0.87	0.83	0.86	0.8380	0.8484	0.8411	0.8516	0.8389	0.8495	0.8443
1 דינר ירדני	−0.013	4.14	4.40	3.99	4.25	4.05	4.27	—	—	—	—	—	—	4.1515
1 לירה לבנונית	−0.002	—	—	—	—	0.50	0.80	—	—	—	—	—	—	0.7631
1 לירה מצרית	−0.003	0.80	0.85	0.80	0.86	0.78	0.83	—	—	—	—	—	—	0.8407

דולר יציג: 1.488 | **דולר נוסעים: 1.76** | **דולר שחור: 1.61−1.63**

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בבנק
4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)		
ש4001	485000.0	
ש4002	480000.0	
ש4003	470000.0	
ש4004	488014.0	
4.25% מלווה מרינה (שגיא)		
ק-301 תשואה 4.93%		
4101	265.3	−2.5
ק-302 תשואה 4.28%		
4102	108.9	
4103	104.5	+.1
4104	101.1	+.1
ק-311 תשואה 5.34%		
4201	88.6	−1.3
4202	86.9	−1.3
ק-321 תשואה 4.81%		
4301	98.9	−.3
4302	94.1	−.3
4303	93.3	−.4
4304	91.8	−.3
3% מלווה כרמית (גליל)		
ק-201א תשואה 2.60%		
ש3601	31025.0	+193.0
ק-201ב תשואה 2.56%		
ש3602	28641.0	+132.0
2027 א תשואה 2.38%		
ש3603	26844.0	+193.0
ק-202ב תשואה 2.35%		
3604	24141.0	+13.0
ק-203 תשואה 2.69%		
ש3605	21718.0	+49.0
ש3606	20459.0	+47.0
ש3607	19013.0	+45.0
ש3608	17990.0	+43.0
ק-204 תשואה 2.82%		
ש3609	17029.0	+73.0
ש3610	15354.0	+65.0
ש3611	15129.0	+65.0
ש3612	14686.0	+64.0
ק-205 תשואה 2.78%		
3613	13842.0	+8.0
ש3614	13283.0	+7.0
ש3615	12262.0	+7.0
ש3616	11222.0	+6.0
ק-206 תשואה 3.19%		
ש3617	10360.0	+1.0
ש3618	9826.0	+1.0
ש3619	9036.0	
ק-207 תשואה 3.14%		
ש3620	8560.0	+5.0
ש3621	8128.0	+5.0
ש3622	7326.0	+4.0
ק-208 תשואה 2.98%		
ש3623	7081.0	+128.0
ש3624	6665.0	+122.0
ק-209 תשואה 3.34%		
ש3625	5965.0	+3.0
ש3626	5514.0	+3.0
ש3627	5111.0	+3.0
ק-210 תשואה 3.46%		
ש3628	4669.0	+2.0
ש3629	4372.0	+2.0
ש3630	4131.0	+3.0
ק-211 תשואה 3.47%		
ש3631	3790.0	+2.0
ש3632	3567.0	+2.0
ש3633	3367.0	+1.0
ק-212 תשואה 3.14%		
3634	3028.0	−8.0
ש3635	2922.0	−8.0
ש3636	2813.0	−8.0
ק-213 תשואה 3.75%		
ש3637	2538.0	+1.0
ש3638	2361.0	+1.0
ש3639	2160.0	+1.0
ק-214 תשואה 3.65%		
ש3640	1791.0	−51.0
ש3641	1550.0	−45.0
ק-215 תשואה 3.38%		
3642	1411.0	+41.0
ש3643	1223.0	+36.0
ק-216 תשואה 3.35%		
3644	1092.0	+31.0
3645	984.6	+28.9
4.25% מלווה כרמית (גליל)		
ק-341 תשואה 5.46%		
3826	82.7	−.9
ק-251 תשואה 4.10%		
3701	845.5	+14.2
ק-252 תשואה 4.65%		
3702	622.7	−13.6
ק-253 תשואה 4.81%		
3703	545.0	+.4
3704	466.5	+.3
ק-261 תשואה 4.85%		
3751	244.5	−5.4
ק-262 תשואה 4.55%		
3752	100.6	−4
3753	96.3	−3
ק-263 תשואה 4.91%		
3754	84.8	−5
ק-271 תשואה 4.95%		
3901	90.2	−2.2
3902	85.9	−2.1
3903	85.1	−2.2
3904	83.7	−2.1
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3105	— הפסקת מסחר —	
ש3106	243200.0	+1200.0
ש3107	240910.0	+110.0
ש3108	227700.0	+699.0
ש3109	225050.0	+600.0
ש3110	224700.0	+600.0
ש3111	219400.0	+600.0
ש3112	218001.0	+1401.0
ש3113	219700.0	
ש3114	212300.0	+800.0
ש3115	210100.0	+800.0
ש3116	202100.0	+1100.0
ש3117	212000.0	+800.0
ש3118	203400.0	
4%-6%-7% מלווה פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
ש3201	173600.0	+200.0
ש3202	172900.0	+200.0
ש3203	170800.0	
ש3204	166500.0	+700.0
ש3205	163500.0	
ש3206	160200.0	+200.0
ש3210	160500.0	
ש3211	156700.0	
ש3212	153000.0	
ש3213	146600.0	+100.0
ש3214	140600.0	+100.0
6%		
ש3501	141000.0	
ש3502	138500.0	
ש3503	123800.0	
ש3504	122000.0	
ש3505	120000.0	
7%		
ק-701 תשואה 3.83%		
ש3521	120428.0	−106.0
ש3524	113838.0	−109.0
ק-702 תשואה 4.07%		
ש3522	115105.0	+593.0
ש3523	108655.0	+570.0
ק-703 תשואה 4.11%		
ש3525	111045.0	+44.0
ש3526	110809.0	+43.0
ש3527	108592.0	+42.0
ש3528	105644.0	+40.0
ק-704 תשואה 4.10%		
ש3529	105380.0	+62.0
ש3530	102916.0	+61.0
ש3531	102576.0	+60.0
ש3532	99571.0	+59.0
ש3533	99360.0	+58.0
ש3534	93684.0	+55.0
ק-705 תשואה 4.00%		
ש3535	93989.0	+279.0
ש3539	88494.0	+268.0
ק-706 תשואה 4.15%		
ש3536	93542.0	−57.0
ש3537	93431.0	−56.0
ש3538	87939.0	−53.0
ש3540	87697.0	−57.0
ש3541	84733.0	−55.0
ש3542	84551.0	−58.0
ש3543	80416.0	−55.0
ק-707 תשואה 4.10%		
ש3544	80589.0	+112.0
ש3546	78547.0	+110.0
ש3547	78359.0	+109.0
ש3548	78266.0	+109.0
ש3550	74141.0	+97.0
ש3551	73832.0	+97.0
ק-708 תשואה 4.15%		
ש3545	78282.0	−36.0
ש3549	73888.0	−37.0
ש3552	67758.0	−43.0
ש3554	70613.0	−36.0
ש3555	70613.0	−36.0
ק-709 תשואה 4.16%		
ש3553	67335.0	−82.0
ש3571	60861.0	−71.0
ק-710 תשואה 4.10%		
ש3556	67376.0	+40.0
ש3558	67234.0	+40.0
ש3559	64849.0	+38.0
ש3560	61333.0	+36.0
ש3561	61150.0	+36.0
ק-711 תשואה 4.00%		
ש3557	67987.0	+324.0
ש3572	61715.0	+309.0
ק-712 תשואה 3.90%		
ש3573	61534.0	−75.0
ש3574	56737.0	−70.0
ש3577	56659.0	−72.0
ש3578	52335.0	−67.0
ק-713 תשואה 4.01%		
ש3575	56349.0	−35.0
ש3576	56182.0	−35.0
ש3579	51818.0	−34.0
ק-714 תשואה 4.11%		
ש3580	48067.0	−78.0
ש3581	43680.0	−74.0
ש3582	40249.0	−70.0
ש3583	37375.0	−67.0
ק-715 תשואה 4.00%		
ש3584	35655.0	+231.0
ש3585	33761.0	+224.0
ש3586	30570.0	+203.0
ש3588	31869.0	+211.0
ק-716 תשואה 3.86%		
ש3587	32161.0	+19.0
ש3591	29289.0	+17.0
ש3592	29255.0	+18.0
ש3593	29203.0	+17.0
ק-717 תשואה 4.16%		
ש3589	28931.0	−87.0
ש3594	27559.0	−84.0
ש3596	26315.0	−83.0
ש3597	26221.0	−82.0
ק-718 תשואה 4.18%		
ש3590	28790.0	+17.0
ש3595	27407.0	+16.0
5% מלווה פיתוח ומדינה (בדירה בצורה צמודה)		
ק-101 תשואה 3.50%		
ש2001	118221.0	+501.0
ש2002	117878.0	+503.0
ק-102 תשואה 3.90%		
ש2003	112663.0	+65.0
ק-103 תשואה 3.75%		
ש2004	113564.0	+66.0
ק-104 תשואה 4.15%		
ש2005	105854.0	+51.0
ש2006	109119.0	+64.0
ש2007	107012.0	+63.0
ק-105 תשואה 3.57%		
ש2008	107411.0	+61.0
ש2012	105084.0	+60.0
ש2015	102336.0	+59.0
ק-106 תשואה 3.52%		
ש2009	108718.0	+62.0
ק-107 תשואה 4.25%		
ש2010	106503.0	+63.0
ש2011	104433.0	+61.0
ש2013	104264.0	+62.0
ש2014	101587.0	+60.0
ק-108 תשואה 4.30%		
ש2016	102107.0	−158.0
ש2018	99375.0	−161.0
ש2021	96071.0	−165.0
ק-109 תשואה 3.60%		
ש2017	100348.0	+1583.0
ש2019	100056.0	+1632.0
ש2020	97126.0	+1587.0
ק-110 תשואה 1.45%		
ש2022	96243.0	+49.0
ק-111 תשואה 3.64%		
ש2023	91978.0	+53.0
ק-112 תשואה 3.90%		
ש2024	85326.0	+50.0
ש2027	82232.0	+48.0
ש2031	76002.0	+44.0
ק-113 תשואה 3.60%		
ש2025	86454.0	+901.0
ש2026	86152.0	+903.0
ק-114 תשואה 3.25%		
ש2028	84042.0	+1646.0
ש2030	79911.0	+1611.0
ק-115 תשואה 2.54%		
ש2029	80881.0	+1929.0
ש2033	74500.0	+1878.0
ש2035	68409.0	+1767.0
ק-116 תשואה 4.00%		
ש2032	76231.0	+45.0
ש2034	71960.0	+42.0
ש2036	65998.0	+32.0
ק-117 תשואה 3.15%		
ש2037	66006.0	+37.0
ש2052	55377.0	+31.0
ק-118 תשואה 3.05%		
ש2038	66672.0	+1084.0
ש2040	64191.0	+1073.0
2051	60723.0	+1041.0
ק-119 תשואה 2.80%		
ש2039	64237.0	+36.0
ש2041	60812.0	+33.0
ק-120 תשואה 1.90%		
ש2053	57946.0	+31.0
ק-121 תשואה 0.68%		
ש2054	55335.0	+27.0
ש2056	51293.0	+25.0
ש2058	46741.0	+23.0
ש2060	43192.0	+21.0
ק-122 תשואה 2.79%		
ש2055	52049.0	+29.0
ש2057	48165.0	+27.0
ש2059	43791.0	+24.0
ק-123א תשואה 8.10%		
ש2061	34791.0	+17.0
ק-123ב תשואה −0.18%		
ש2062	32162.0	−430.0
ק-123ג תשואה −0.27%		
ש2063	30888.0	+15.0
[illegible]		
מ 16	— הפסקת מסחר —	
מ 17	102.5	19/03
מ 18	104.8	19/05
מ 19	103.0	
מ 20	103.1	+1.8
מ 21	103.0	19/03
מ 22	100.4	+4
מ 23	92.9	+1.4
ש24	91.0	19/03
ש25	91.6	19/03
ש26	91.2	+.7
ש27	90.4	+1.0
ש28	94.8	+8
ש29	94.1	+.1
ש30	94.6	+.1
ש31	100.0	19/03
32	95.5	
33	99.8	03/03
מר"ב 34	104.4	−.4
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
מר"פ	200.0	−.5
מר"פ	1165.0	
נופ-אלקטר	— הפסקת מסחר —	
תדיראן 84	93.5	−.1
תדיראן 85	400.1	
ת. דסק' 178	103.5	−.5
"ישראמקו" צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-601 תשואה 5.38%		
סר' 2501	159.6	−.3
סר' 2502	156.8	−.4
סר' 2503	151.9	−.3
ק-602 תשואה 5.41%		
סר' 2504	151.1	−1.1
סר' 2505	145.4	−1.0
ק-603 תשואה 5.20%		
סר' 2506	140.8	−1.2
סר' 2507	135.9	−1.2
ק-604 תשואה 5.26%		
סר' 2508	101.0	−1.6
"יתמר" צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 7.06%		
7001	241.9	+1.8
7002	234.9	+1.5
ק-902 תשואה 7.20%		
7003	222.8	−.7
7004	206.1	−.6
ק-903 תשואה 7.32%		
7005	191.9	+.1
ק-904 תשואה 7.31%		
7006	180.9	−1.0
ק-905 תשואה 7.00%		
7007	170.5	+.7
7008	162.0	+.7
ק-906 תשואה 7.20%		
7009	155.8	−.5
ק-907 תשואה 7.31%		
7010	151.2	−.4
ק-908 תשואה 7.34%		
7011	142.8	−.4
7012	137.8	−.4
ק-909 תשואה 7.37%		
7013	130.1	+.6
ק-910 תשואה 7.38%		
7014	113.2	−.7
ק-911 תשואה 7.52%		
7015	93.8	−.3
7016	96.1	−.3
7017	95.5	−.2
7018	95.3	−.2
7019	95.7	−.3
7020	95.5	−.3
7021	94.6	−.3
7022	94.3	−.3
ק-951 תשואה 7.28%		
7201	94.7	+.6
צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.00%		
ש6101	12383.0	+202.0
ק-802 תשואה 2.26%		
ש6102	7463.0	−23.0
ק-803 תשואה 2.15%		
ש6103	6806.0	−22.0
ק-804 תשואה 2.39%		
ש6104	6190.0	−28.0
ש6105	5857.8	−19.0
ק-805 תשואה 2.43%		
ש6106	5674.0	−18.0
ש6107	5465.0	−17.0
ק-806 תשואה 2.50%		
ש6108	3939.0	−12.0
ש6109	3749.0	−12.0
ש6110	3687.0	−11.0
ק-807 תשואה 2.48%		
ש6111	3091.0	−9.0
ש6112	2998.0	−9.0
ק-808 תשואה 2.50%		
ש6113	2829.0	−6.0
ק-821 תשואה 3.26%		
ש6151	788.4	−3.4
ש6152	755.2	−3.2
ק-822 תשואה 3.25%		
ש6153	663.1	−2.6
ש6154	651.3	−2.6
ק-823 תשואה 3.14%		
ש6155	425.2	−13.8
ק-824 תשואה 3.35%		
ש6156	337.8	+1.6
ק-825 תשואה 3.00%		
ש6157	261.0	−.8
ש6158	247.3	−.7
ק-826 תשואה 3.33%		
6159	203.4	−2.3
ק-827 תשואה 3.34%		
6160	190.8	
6161	184.6	
ק-828 תשואה 3.49%		
6162	164.7	−.3
ק-829 תשואה 3.40%		
6163	154.1	−4.3
6164	147.8	−4.3
ק-830 תשואה 3.36%		
6165	139.5	−2.3
ק-831 תשואה 3.27%		
6166	133.0	−.4
6167	131.3	−.5
6168	129.3	−.4
ק-832 תשואה 3.44%		
סר 6169	119.8	−.4
ק-833 תשואה 3.30%		
6170	114.1	−.6

שערי קרנות נאמנות

שם הקרן	מחיר היחידה	הפדיון
אב	3638.06	3589.26
אבוקה	24912.69	24671.85
אביב	—	—
אמון	1141.62	1119.14
אדיר	1232.14	1207.61
אודם	1459.72	1431.74
אופיר	1452.59	1423.74
אור	413.26	404.63
אוריה	324.04	317.45
אורלי	19294.59	19063.53
אורן	8934.65	8760.46
אייל	2780.01	2726.32
איילת	3749.27	3666.88
אירים	3937.07	3851.71
איתן	542.48	531.23
אלון	7737.57	7575.15
אלונים	559.57	548.60
ארז	601.45	589.67
אש	111.68	109.23
אשל	491.94	482.31
אתגר	1106.80	1095.88
בדולח	1515.28	1486.26
ברוש	5633.06	5522.93
ברק	5798.78	5682.63
בקעה	750.75	735.96
גבים	1064.65	1043.86
גבע	—	—
גדין	542.96	532.38
גיא	—	—
גיל	2075.35	2035.05
גלית	489.29	485.09
דובדבן	1533.64	1519.18
דוכיפת	512.87	502.86
דולב	1153.51	1129.03
דורון	1182.39	1159.30
דונג	213.61	209.47
דליה	361.93	354.81
דגן	3107.07	3049.61
דקל	3905.71	3831.72
הדס	26275.07	26030.38
הוד	379.00	371.54
הגבית	2383.41	2329.57
הדר	—	—
זיו	—	—
זמיר	597.37	585.71
חרות	130.78	127.92
חליפין	104.54	103.99
חלמיש	542.75	532.02
חן	103.99	103.58
טופז	1150.81	1123.91
טל	3889.01	3840.01
יובל	600.42	588.73
יהלום	1398.60	1371.52
יסודות	30178.80	29920.75
יפה	522.71	511.25
כוכב	685.72	672.34
כחל	120.70	118.35
כלנית	398.37	390.53
כספית	613.83	607.71
כרמל	114.18	112.69
כתר	856.84	846.18
להב	3230.69	3169.58
למשקיע	91711.49	89964.37
לפיד	8578.84	8412.13
לימם	1396.35	1368.07
לשם	737.64	723.08
מבטח	—	—
מכנה	2595.80	2571
מגן	197.79	194.98
מבחר	2461.90	2440.4
מדף	576.49	565.45
מור	1063.40	1048.80
מורן	585.67	582.96
מבח	23209.97	22605.22
מיתר	715.60	702.10
מנוף	2826.90	2771.50
מעין	644.19	631.84
מצפה	764.47	749.55
מרגלית	919.86	902.18
מרום	898.62	881.39
נגה	—	—
נדיר	567.48	556.51
נטף	347.40	343.05
נילי	—	—
סביון	395.57	387.79
סגולה	115.31	112.90
סלע	766.67	751.59
סנונית	530.68	520.28
ספר	580.79	570.27
ספיר	535.51	532.85
עדי	602.05	591.05
עידית	1561.50	1532.92
עדן	5404.76	5325.56
ענבר	1188.37	1161.64
עתק	1955.40	1938.58
עפרוני	514.05	502.79
ערבון	305.40	299.45
פיא	1148.16	1125.68
פז	538.73	528.13
פזית	497.16	487.41
צפיר	796.05	776.26
צופיה	5824.61	5741.51
צביה	1457.50	1429.86
קלע	1590.34	1582.38
רונית	15160.62	15054.50
רקפת	471.46	462.18
רשף	637.94	624.26
רביב	599.40	587.69
שהם	817.04	799.93
שירה	29470.95	28907.49
שביט	64145.71	62875.68
שחר	495.37	488.62
שקד	15929.98	15548.57
שקד	644.22	631.48
תאנה	1756.37	1739.62
תבור	712.16	701.90
תדהר	5420.34	5393.32
תהילה	99.38	97.21
תירוש	380.03	376.77
תמר	1044.93	1024.37
תפוז	1023.05	1015.45
תרשיש	1215.22	1191.3
תשורה	358.67	353.85

פק"מ נייד
השקעה כדאית לטווח קצר בריבית משתנה
ריבית פק"מ ל־7 ימים או ריבית במרווח קבוע מה בריבית, הגבוה מבין השניים
בנק לאומי

חרף ההפרש הזעיר 104:97 לא סיכנה אליצור עליונות מכבי ת"א

מאת יעקב פתאל

קבוצת הכדורסל של מכבי ת"א עשתה אמש צעד גדול לקראת הזכיה ה־17 ברציפות באליפות המדינה כאשר ניצחה במשחק הראשון את יריבתה בגמר־סל קבוצת אליצור נתניה בתוצאה 97:104 (46:56).

עתה זקוקה האלופה לנצחון נוסף מבין שני המשחקים, שיהיו בין שתי הקבוצות, אם בכלל. אם מכבי ת"א תנצח במשחק הגומלין שיהיה ביום ה' הבא הכל לא יהיה משחק שלישי.

נצחונה של מכבי ת"א לא הוטל אמש בספק כאשר הקבוצה הוליכה ביתרון ברור הול מהפתיחה. יתרונה של מכבי עלה אף ל־22 נקודות בדקה ה־34 – 58:80. בהמשך הצליחו שחקני אליצור להקטין את ההפרש עד ל־7 נקודות בסיום, אך מבלי לסכן את נצחונם של מאגי, ג'ונסון וחבריהם. היו אלה שני עמודי הקבוצה ג'ונסון ומאגי שהובילו את הקבוצה לנצחון. שניים אלה קלעו 72 נקודות מבין 104 הנקודות שקלעה הקבוצה כולה. ג'ונסון היה הטוב במגרש במחצית הראשונה כאשר קלע במחצית זו 27 נקודות ובהמשך הוסיף לעצמו עוד 8 נקודות. מאידך, היה מאגי יציב לאורך כל זמן המשחק וקלע 37 נקודות. מאגי וג'ונסון שלטו גם בקליטת הכדורים החוזרים. את שני אלה הפעיל בהצלחה הרכז מוטי ארואסטי. ברקוביץ במצבי לאוסף גילו יכולת בינונית למדי.

ביכולת שהציגה אמש קבוצת אליצור נתניה לא היה בכוחה לסכן את עליונותה של האלופה. הנתנייתים לא ידעו להתמודד מול השמירה האזורית בה נקטה מכבי ת"א ברוב שלבי המשחק. קלעי הקבוצה, נברסון וסימס היו רחוקים מכושרם הרגיל. יכולת יהודה הפגין גם הענק הקל שהסתפק ברכישת 5 נקודות בלבד. פייר וברכה היו היחידים שהפגינו יכולת טובה אך לא היה בכוחם לסכן את עליונות הקבוצה היריבה.

ייאמר, כי אם ביכולת שהפגינה הקבוצה אמש יכלה לסיים את המאבק בהפרש שבע נקודות, הרי שהתמסרות במשחק הגומלין עשוי להיות שונה לגמרי. אולי גם העדרו של מאמנה יוסי הררי היושב שבעה בגלל מות אביו השפיע על היכולת הכללית.

ספטו דגן ווירדבניק ששלטו יפה במאבק החזק שהיה במהלך המשחק. 10,000 צופים חזו במשחק.

נקודות למכבי ת"א: מאגי (37), ג'ונסון (35), ברקוביץ (16), גמבי (9), ארואסטי (5), לאוסף (2).

נקודות לאליצור נתניה: פייר (30), ברכה (22), פל (16), נברסון (13), סימס (11), הול (5).

טניס

היום אחה"צ יתקיימו משחקי חצי הגמר בטניס במסגרת טנוארט־טאבנה. צור יתמודד עם ויידנפלד, מוטאוסל מול בראון ובין הנשים קודיאס מול אוחיון וברנר מול שליט. אתמול ברבע הגמר הושגו התוצאות הבאות: מנשה צור – ג'יא בייטל 3:6, 2:6; רביב ויידנפלד – תומר ציפרמן 4:6, 2:6; אודן מוטאוסל – חיים ציון 5:7, 1:6; יורם בראון – בועז ברנשטיין 4:6, 6:4, 1:6.

נשים: דליה קודיאס – סאלה איילמן 1:6, 1:6; אילנה ברנר – יעל סביב 4:6, 1:6; חגית אוחיון – יעל ויסלה 4:6, 3:6; שרית שליט – סופי רפאל 1:6, 2:6.

3 נציגות לספרד בגביעי אירופה

הכדורגל הספרדי זכה להצלחה במפעלים האירופיים. שלוש מנציגותיו עלו לשלב חצי־הגמר בכל שלושת הגביעים. ברצלונה באלופות, אתלטיקו מאדריד במחזיקות וריאל מאדריד באופ"א.

הסקוטי סטיב ארצ'יבלד כבש את השער שהעלה את ברצלונה לשלב הבא, במשחק התיקו (1:1) בטורינו, מול יובנטוס. שער המשווה של מישל פלאטיני לא הועיל, מכיון שהספרדים ניצחו במשחק הראשון 0:1.

כך עלו לחצי הגמר באלופות – גטבורג (0:0 עם אברדין, אבל 2:2 בסקוטלנד), אנדרלכט (0:2 על באיירן מינכן) וסטיאווה בוקארשט (1:0 על לאהטי בהלסינקי).

אתלטיקו מאדריד עלתה במחזיקות הגביע, תודות לנצחון בבלגרד (0:2) על הכוכב־האדום. משחק הגומלין במאדריד לעיני 80 אלף צופים, נסתיים בתיקו 1:1. לאתלטיקו הצטרפו: אדינבגן מסמקרבוגונה, שהסבה פיגור משמעותי 3:1 במחצית ו־2:0 מן המשחק הראשון, לנצחון מרשים על דינאמו דרזדן 3:7, כשהמגן פתקל כבש שלושה שערים. שתי האחרות – דוקלה פראג, למרות ההפסד בליסבון (2:1 לבנפיקה בראשון 0:1 לדוקלה) ודינאמו קייב, שהכניעה פעמיים את ראפיד וינה 1:4 ו־1:5.

מאירית גביע אופ"א, ריאל מאדריד, נוצחה בשווייץ 2:0 בידי ניישאטל, אבל במאדריד ניצחה ריאל 0:3. אינטר מילאנו סיימה בצרפת בתיקו 3:3 עם נאנט, אך במילאנו ניצחו האיטלקים 0:3.

בבלגיה נאלצו הצופים להמתין עד סיום בעיטות־11, מכיון שאחרים ניצחה 0:1 את היידוק ספליט והישווה בכך את המאזן הזהה (נצחון לב"א 0:1). מהארכה לא הובקעו שערים ורק תחרות ל־4:5 בבעיטות מן הנקודה הלבנה, עלו הבלגים לחצי הגמר יחד עם קלן שניצחה ערב קודם לכן את ספורטינג ליסבון והגמ.

מחר מחזור הנעילה בכדורעף

משחק החוץ של האלופה הסדירה בהפועל בת־ים, מול הסגנית המוליכה הפועל קרית־אתא, יעמוד במוקד מחזור הנעילה של הליגה הלאומית בכדורעף.

משחקי המחזור האחרון הוקדמו למוצ"ש, בגין משחקי הנבחרת הלאומית מול נבחרת אוסטריה במהלך השבוע הבא.

יתר משחקי המחזור האחרון (22) הם: הפועל עין־שמר/ברקאי – הפועל כפ"ס; הפועל המעפיל – הפועל עין־המפרץ; הפועל רמת־אביב – הפועל העוגן; הפועל שריד – הפועל שער־העמקים.

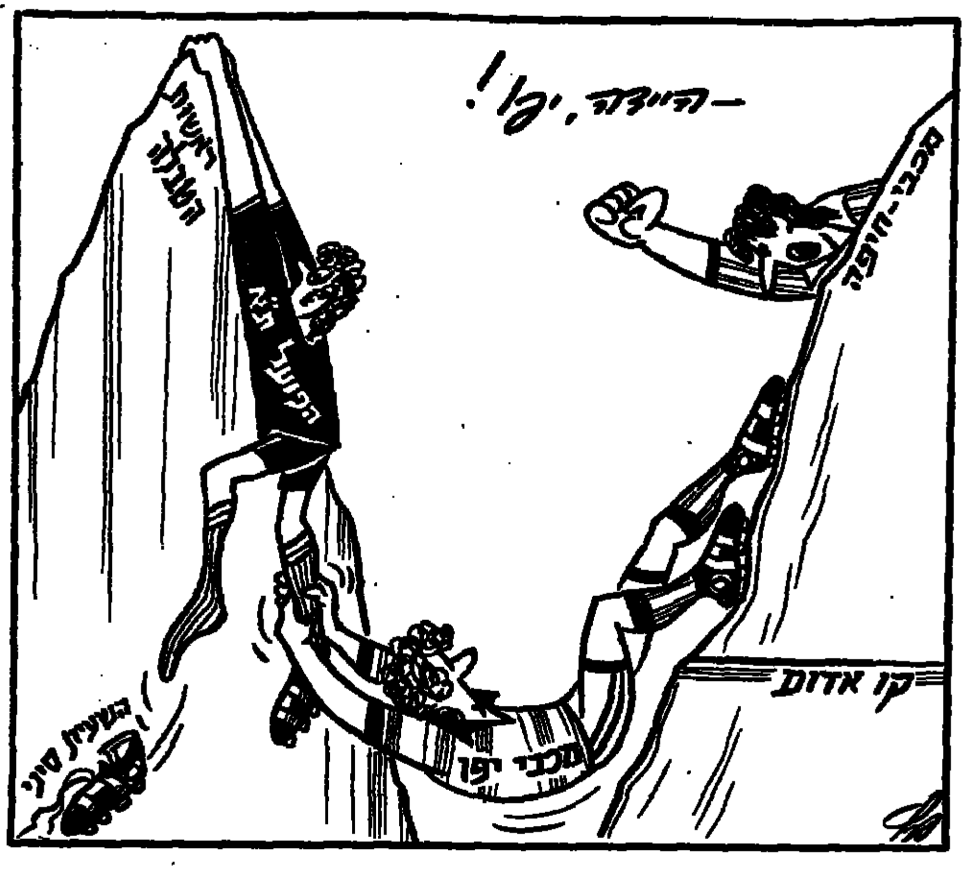

"דרבי" במנצ'סטר במוקד משחקי הליגה האנגלית

מאת ג.שרון

ה"דרבי" של מנצ'סטר במסגרתו תארח ה"יונייטד" את ה"סיטי" יעמוד במוקד משחקי הליגה האנגלית. נצחון של ה"יונייטד" עשוי להחזירה לתמונת המאבק על התואר.

אולם השפעת נצחונה של ה"יונייטד", אם יושג, תקבל משנה תוקף רק אם האלופה והמוליכה, אברטון, תכשל במשחק החוץ שלה נגד לוטון.

למעידתה של אברטון מצפה גם יריבתה העירונית ליברפול, הזקוקה רק שלוש נקודות ממנה. ליברפול, שהעפילה באמצע השבוע לחצי־גמר הגביע, תארח בבית את אוקספורד מהתחתית.

צ'לסי, שכפתה תיקו בתחילת השבוע על אברטון, יוצאת למשחק חוץ בסאות'המפטון ואילו הסטהם תארח את שפילד ונסדיי.

ביתר המשחקים: ארסנל – קובנטרי, אסטון־וילה – בירמינגהם (מאבק תחתית); ואיפסוויץ' – ווסט ברומיץ'; ניוקאסל – טוטנהאם; נוטינגהאם – לסטר; קפ"ר – ווטפורד.

בליגה הגרמנית

ארבע הראשונות ב"בונדסליגה" נשארו מחר בבית. המוליכה ברמן תארח את קייזרסלאוטרן, האלופה, באיירן מינכן תשחק עם בוכום, בורוסיה מנשנגלדבאך עם פרנקפורט והמבורג תארח את באייר אורדינגן.

יתר המשחקים: שאלקה – דיסלדורף; האנובר – נירנברג; סארבריקן – קלן; לברקוזן – דורטמונד; שטוטגארט – מנהיים.

מנצ'סטר־יונייטד שבה למקום השני

מנצ'סטר־יונייטד שבה למקום השני בעקבות נצחון 0:2 על לוטון, במשחקי השלמה בליגה האנגלית. יונייטד 62 נקודות ומפגרת בארבע נקודות אחרי אברטון, שעלתה באותה עת לגמר ה"סופרקאפ" האנגלי, כשניצחה את טוטנהאם 1:3 בהארכה.

בדרבי הלונדוני בסטמפורד־ברידג', נפרדו צ'לסי וקפ"ר בתיקו 1:1.

צ'לסי נשארה במקום הרביעי עם 59 נקודות ומפגרת בנקודה אחרי ליברפול, אבל לצ'לסי שני משחקים חסרים.

ניוקאסל השיגה נצחון חוץ על אוקספורד 1:2 ובאותה תוצאה גברה אסטון־וילה על ווסטהאם. ווסט־ברומיץ'–קובנטרי 0:0.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר

"הדרבי" בירושלים – יוקרה ונקודות על כפות המאזניים

מאת ברוך דגון

"הדרבי" הגדול יהיה מחר בחלותה של ירושלים. לאחר ת"א, חיפה ופתח תקוה גם הבירה במאבק עירוני משלה, שעלול להשפיע על מעמדן של שתי היריבות בצמרת ובתחתית. מעבר לשיקולים של יוקרה, שבירושלים יש להם חשיבות מכרעת לאור הניגוד הגדול בין שני המחנות, יהיו ל"דרבי" איצטדיונים מלאים מובטחים, והקרב על הנקודות צפוי להיות מעניין ו"חם".

הפועל, שגלשה אל מתחת ל"קו האדום", מקווה להפוך את המאבק הירושלמי לעמדת־זינוק מחודשת כלפי מעלה הטבלה ואילו בית"ר, המאמינה עדיין בסיכוייה להתמודד על הבכורה, מצפה בנצחון, [illegible] במסורת המפגשים המרתקים משכבר עבר.

המוליכה, הפועל ת"א, תתעניין מאד בסיפור הירושלמי ותתרכז ב"דרבי־רוטא" מול מכבי יפו. ליתר המאוזנות מסורת של הישגים טובים בעימותים עם "האדומים" והיא גם מצוידה על כוונותיה לשבש את תבניות האליפות של יריבתה, אבל הפתרון לתעלומה היפואית טמון, הנה כבולו, בידי הכיכר של דוד שוויצר.

מכבי חיפה, שצמצמה את הפער בפסגה לשלוש נקודות, מקווה להדהים במגרש את הפועל ת"א מהפסגה, כדי לבצע משימה זו יאלצו החיפאים לגבור במשחק־חוץ על מכבי שעריים ולצפות למעידה של התל־אביבים במגרשה של מכבי יפו.

מבין קבוצות התחתית צפוי גם להפועל חיפה משחק ביתי. חיפה מקווה לנצל את שאננותה של מכבי ת"א כדי לספט מעבר ל"קו האדום" ולהתקרב אל אזור הבטחון הזמני, שבו מצויות מכבי יבנה ומכבי נתניה. ליבנה נכון קרב־חוץ קשה במגרשה של מכבי פ"ת ואילו נתניה תארח את בני־יהודה, הנעדרת כל אינטרס מעשי במשחקים.

שני המפגשים, המשלימים את התכנית, יתנהלו באווירה של מרכז טבלה – שמשון, המארחת את הפועל באר־שבע והפועל כפ"ס תתמודד עם הפועל פ"ת.

מכבי נתניה – בני־יהודה

לאחר כמה נצחונות, שהעלו אותה הרחק מהאזור המסוכן, תוכל, אולי, נתניה להתפנות ולהציג את מלוא יכולתה. יריבה עיקשת כבני־יהודה עשויה להמריץ את הנתנייתים ולהפיח רוח חזקה במפרשיהם. בני־יהודה איבדה, אולי, את סיכוייה בצמרת, אבל תנסה לסיים את השליש האחרון בקו של הישגים. מאבק מעניין.

התחזית: נצחון לנתניה.

שמשון – באר־שבע

[illegible] ... סבלאי, ניתן לצפות ממנו לרמה טובה, שתצדיק את מיקומן הגבוה של שתי הקבוצות.

התחזית: תיקו.

מכבי שעריים – מכבי חיפה

לשעריים נותרו משחקים ביתיים ספורים, והיא חייבת לנצל את ביתיותה כדי למלא את קופתה המדולדלת. חיפה חייבת להיאבק על מלוא הנקודות כדי לשמור על צעדיה של הפועל ת"א. צפוי, איפוא, מאבק איתנים ברחובות, חסר־פשרות ומעניין. יחסי־הכוחות נוטים, כמובן, לצד החיפאי, אבל הביתיות עשויה לאזן אותם. תיתכן גם הפתעה.

התחזית: תיקו

הפועל כפ"ס – הפועל פ"ת

כפ"ס שבהה כבר מזמן מעמד של בצוןן. היא היתה מוכנה לוותר על המוטאות ולהעשיר את מאזנה בכמה נקודות יקרות. הן כפ"ס הן פ"ת זקוקות למלאי־זמן נוסף כדי שלא להיקלע לצרות בסיום העונה, והקרב ביניהן יהיה, לפיכך, דרמטי, עיקש ופתוח. כל תוצאה – אפשרית.

התחזית: נצחון לכפ"ס.

בית"ר י־ם – הפועל י־ם

בית"ר צריכה לחשוש, בראש ובראשונה, מעצמה. כל השבוע לא העניק הרחוב הירושלמי סיכויי לשחקני הפועל, הזלזול והמופרז עלול לפגוע ביכולת הבית"רית. תיאורטית נהנית בית"ר מעדיפות רבה, אולם גודלו של המעמד והמצב הנוכחי בתחתית עשויים לדרבן ולעודד את הפועל. אם ימצאו שחקני הפועל נוסחה להיחלצות מהמשבר הקשה, הם יוכלו לאזן את הכוחות. המשבר של היריבין במחנה הפועל, יעניק את התחזית המוקדמת.

התחזית: נצחון לבית"ר.

מכבי פ"ת – מכבי יבנה

הביטחון היחסי של שתי הקבוצות עלול [illegible] נקודות במחזורים הקודמים. לפיכך, אף [illegible] התוצאה [illegible] לשווה. אין לצפות למאבק "משפחתי". האינטרסים המנוגדים יכתיבו, ללא ספק, סיפור מתח.

התחזית: תיקו.

הפועל חיפה – מכבי ת"א

עד הדרמטנות ביתית לחיפה להתרחק מהאזור המסוכן. ת"א איבדה כל עניין במרוחש בליגה ולא "תיהרג" במשחק־החוץ שלה. חיפה תוכל, אולי, לרשום שלוש נקודות במאזנה אם תשכיל לנצל את הריפיון במחנה המכבי. המשכה של הנטיה אצל המארחת, תאפשר לת"א לשמור בידה לפחות נקודה אחת.

התחזית: נצחון לחיפה.

מכבי יפו – הפועל ת"א

יפו הנהירה במהלך השבוע הזולת, כי היא מתכוונת "להפוך את הליגה על־פיה", אולם היא חייבת להוכיח, כי להצהרותיה יש כיסוי. ת"א תחסר, אמנם, את משה סיני המורחק, אבל גם בלעדיו היא טובה יותר ממארחתה. יפו רשמה הצלחות נאות במחזורים האחרונים. אך, נראה, כי תיאלץ להניף דגל לבן.

התחזית: נצחון לת"א.

שני מפגשי קצוות יפתחו היום השליש האחרון בארצית

מאת שמואל בל

שני מפגשי קצוות יפתחו כבר היום את המחזור ה־21 בליגה הארצית עם כניסתה של זו לשליש האחרון.

בעימות "משפחתי" בחיפה תארח סגנית הטבלה, בית"ר חיפה, את המוליכה, בית"ר נתניה. בלוד תארח השלישית, הפועל לוד, את הפועל מרמורק המדורגת במקום ה־13.

"דרבי" מסקרן יערך באיצטדיון "רינגר", שם תארח הכח את מכבי רמת־עמידר. רמת־גנית נוספת, הפועל, תארח את הפועל צפרירים חולון.

בית"ר רמלה, הלוטשת עין ללאומית, תשחק בביתה מול הפועל יהוד, הלוחמת על חייה. להפועל בית־שמש תינתן הזדמנות להוסיף נקודות למאזנה על חשבון הפועל חדרה.

בית"ר ת"א, הסגנית בדירוג, תצפה למשחק קשה בטבריה, וברמת השרון תארח הפועל המקומית את הפועל עכו במפגש של מרכז הטבלה.

הכח – רמת־עמידר

לעובדה שרמת־עמידר נאבקת בצמרת על כרטיס ללאומית בעונה שהכח כבר השלימה עם העובדה, שתאלץ להופיע שנה נוספת בארצית, לא תהיה השפעה על הנעשה במגרש. "דרבי" הוא "דרבי" עם חוקים משלו. הכח לא תוותר בקלות, מה־עוד שהיא תרצה ל"נקום" את ההפסד בסיבוב הראשון (1:0).

התחזית: תיקו ומעלה לעמידר.

הפועל ר"ג – צפרירים חולון

קבוצה נוספת בעלת שאיפות לאומיות היא הפועל חולון, הזקוקה רק שתי נקודות במקום השלישי. מחר יצטרכו החולונים להתעלות על עצמם כדי להתגבר על הרמת־גנים הצעירים אשר למרות מיקומם בטבלה מפגינים כדורגל בהחלט לא רע. ר"ג ניצחה בסיבוב הראשון (0:2). הפעם נוטים הסיכויים לחולון.

התחזית: נצחון לחולון

רמת־השרון – עכו

מפגש מרכז טבלה בין שתי קבוצות, שעניינן במאבקי הצמרת או התחתית שואף לאפס. רמת־השרון תנסה לנצל את ביתיותה כדי להחזיר לאורחים הצפוניים על המפלה שספגו בסיבוב הראשון (4:0). עכו לא תוותר בקלות, ועשוי להתפתח מאבק מעניין, בו כל תוצאה אפשרית.

התחזית: תיקו.

בית"ר רמלה – יהוד

עוד מאבק של צמרת מול תחתית. בית"ר רמלה בכיוון לצמרת. יהוד נאבקת על חייה בליגה ומצבה הולך ורע ממחזור למחזור. ניגודי האינטרסים בין השתיים עשוי להוליך למאבק חריף ומעניין, אבל הביתיות והיכולת העדיפה של הרמלאים תעניק להם, בסופו של דבר, את הנצחון. (בראשון 0:1 לרמלה).

התחזית: נצחון לרמלה.

הפועל לוד – מרמורק

כדי להשאר בצמרת המובילה חייבת היום הפועל לוד לזכות במלוא שלוש הנקודות. משימתה איננה מן הקשות. שכן, מולה תתייצב קבוצת תחתית בהפועל מרמורק. אבל אסור לשכוח, שהרחובותים, בהנהלתו של אליעזר ספיגל, טרם נוצחו, ולכן יצטרכו הלודאים של רוזנבל לתת את הדעת. (בראשון 1:1).

התחזית: תיקו ומעלה ללוד.

הפועל טבריה – בית"ר ת"א

המפגש המסקרן של המחזור. טבריה בבית היא קבוצה טובה. בית"ר ת"א אמנם בכושר טוב, אך כדי לחזור עם מלוא הנקודות מעיר הכנרת תצטרך גם לתרגם את יתרונה הטכני לשערים. חלוציה מסוגלים לכך אם יהיו מרוכזים במשימתם. צפוי מפגש מעניין, סוער ומרתק. (בראשון 2:1 לבית"ר)

התחזית: תיקו ומעלה לבית"ר ת"א.

בית"ר חיפה – בית"ר נתניה

לאחר הנצחון הגדול בגביע בשכונת התקווה חוזרת נתניה למציאות הבית־יונית, וכבר היום תצטרך להתגבר על אחותה החיפאית. בבחינת יחסי הכוחות אין ספק, שהעדיפות לנתניה. אבל בית"ר חיפה טרם זכתה העונה בנצחון, והיא תשאף לעשות זאת דווקא מול המוליכה הארצית. (בראשון 1:1).

התחזית: נצחון לנתניה.

בית־שמש – הפועל חדרה

בית־שמש עושה מאמצים להחלץ מהתחתית הטבלאית. מחר תנתן לה הזדמנות לשפר את מאזנה על חשבון הפועל חדרה חסרת הציפיות. חדרה אמנם טכנית ומנוסה יותר, אך חוסר העניין במאבקי הליגה עלולים להיות בעוכריה. (בראשון 0:3 לחדרה).

התחזית: תיקו ומעלה לבית־שמש.

בליגה א'

צפון: בית"ר נהריה – עליה כפ"ס; אור נצרת – מכבי ספרטק; קרית־אתא – מכבי עפולה; טירת־הכרמל – הפועל רעננה; מכבי חדרה – בית־שאן; אור־עקיבא – נצרת־עילית; מכבי טבריה – קרית־שמונה.

דרום: אור־יהודה – הפועל אשקלון; קרית־מלאכי – הפועל ראשל"צ; חולון – הפועל ירוחם; הפועל אזור – קרית־גת; הפועל דימונה – קרית־אונו; בית"ר באר־שבע – הפקה ר"ג.

דרושים

לעבודה בארץ ובחו"ל הכרוכה בתקופת הכשרה ומאפשרת קריירה חדשה ומעניינת

דוברי שפה זרה ברמת שפת אם

הנתונים הדרושים:
- שליטה בשפה מערבי אירופית ו/או ערבית ברמת שפת אם.
- גיל 26־38.
- לאחר שרות צבאי מלא.
- מצב בריאות תקין.
- נסיון בעבודה הקשורה ביחסי אנוש.
- השכלה אקדמאית – רצויה.

פנו אלינו:
טלפונית: 03־219884, בין השעות 8:00 עד 17:00. או בכתב: ת.ד. 33686 ת"א. בצרוף הפרטים הבאים: מס' אישי בצה"ל, קורות־חיים ונסיון עבודה, כתובת עדכנית, מס' טלפון.
רק מועמדים מתאימים ייענו
– סודיות מובטחת –

לעבודה מעניינת ובלתי שגרתית
ד ר ו ש י ם
דוברי רוסית
תושבי חיפה והסביבה
מועמדים מתאימים:
- בני 22–35
- לאחר שרות צבאי מלא בצה"ל
- השולטים היטב בעברית וברוסית

המתאימים יפנו לת.ד. 2389 חיפה (מיקוד – 31022) נא לצרף פרטים אישיים מלאים ומספר טלפון להתקשרות.
סודיות מובטחת

דרוש
מנפח זכוכית
(זכוכית פירקס)
תנאים טובים
"טוב בארץ" בת־ים
טלפון 03־581273

קצין במילואים

אתה המחפש אתגר אישי, המעוניין בעיסוק בלתי שגרתי שבו תוכל לתרום ולהתפתח. אם אתה בעל השכלה תיכונית מלאה לפחות וגילך 23 – 31

בוא והצטרף אלינו

אנו מציעים לך עבודה קבועה שבה תמצא:–
- תפקיד הכרוך במגע עם אנשים, המשלב בתוכו פעילות שטח.
- עצמאות, עניין רב וסיפוק; אפשרויות לקידום וגיוון.
- אפשרות לצאת כעבור שנים אחדות לשליחות בחו"ל ו/או ללימודים אקדמאיים מלאים.
- שכר ותנאי שירות טובים (לרבות רכב צמוד).

פנה נא אלינו לת.ד. 39888 ת"א, מיקוד 61398 עבור עינת.
ציין מס' ת"ז וטלפון ופרט נא את תולדות חייך.
– סודיות מובטחת –

לבית חולים
ביקור חולים ירושלים
התפנתה משרה
אחות מוסמכת
אחראית ליחידת לב
אחות בעלת כישורים מתאימים המעוניינת בעבודה תפנה למשרד האחות הראשית בשעות לפנה"צ.

מפעלי פרג מאוחדים בע"מ
דרושים
מנהל יצור
- מהנדס יצור
- נסיון 5 שנים בתעשית מתכת
- כושר ניהול צוות עובדים
- מגורים באיזור ירושלים

מהנדס מיזוג אויר
לריכוז פרויקט פיתוח
- נסיון 5 שנים בתכנון

מבקר איכות
- בוגר ביה"ס מקצועי/קורס בקרת איכות.
- נסיון קודם.

פניות בכתב יד לת.ד. 1201 ירושלים 91012
עבור מנהל/מהנדס/מבקר

דרוש
איש שדה
לנושאי כותנה
- בעל נסיון רב בכותנה
- עדיפות לבעל נסיון בשיווק ומכירות
- בעל נסיון בניהול מו"מ והסכמים בתחום החקלאי

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים והשכלה לת.ד. 22946 ת"א 61022 ותנאים טובים למתאימים.

דרוש/ה בירושלים
גרפיקאי/ת עם נסיון
לעבודה מעניינת עם אתגר במשרה מלאה.
נא לפנות לדני. 02־234131

עובדים זמניים לפי שעות
דואל
(יהושע אדירן) בע"מ

ד ר ו ש
פקיד רישוי
+ תעודה
- לסיווג תיקי יבוא
- לעבודה באיזור לוד
למתאימים שכר גבוה. תנאים סוציאליים ארוחות והסעות.
"דואל" תל־אביב גורדון 88 03־245541,
אשדוד: רוגוזין 8 055־34777, 055־22561, 03־222266

למוסד ממלכתי דרושים
גברים
ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות

אנו מציעים:
- תפקיד דינמי ומעניין.
- אפשרות לקידום ולמיצוי היכולת האישית.
- קביעות בעבודה
- שכר גבוה, כולל הטבות מיוחדות
- תנאי שירות טובים
- אפשרויות מגוונות לשינוי בתחום העיסוק, לרבות יציאה לחו"ל או ללימודים אקדמיים לאחר מספר שנות עבודה.
- אווירת עבודה נעימה, בצוות צעיר ומגובש.
- יתקבלו קצינים וחיילים ששירתו כלוחמים וכמפקדים ביחידות שדה, או קצינים לחם ירקע טכני.

– העבודה מתאימה גם למועמדים המשתחררים מצה"ל בחודשים אפריל – ספטמבר 86.

אם גילך עד 28, השכלתך תיכונית מושלמת ובריאותך תקינה, פנה נא בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד 61392), עבור ח.ש. בציון קורות חיים ופרטים אישיים מלאים, כולל מס' ת"ז וטלפון.

– פונים מתאימים ייענו –

לפרוייקט חדשני מעניין ומרתק המוקם בקיבוץ, בנגב הצפוני
דרושים:

מהנדס אלקטרוניקה
– תיכנון ורכיבים

מהנדס/הנדסאי מכונות
– זווד אלקטרוני

כישורים נדרשים:
א. נסיון 3 שנים ומעלה בתעשיה.
ב. שליטה מלאה בשפה האנגלית.
ג. גיל עד 40.
ד. רשיון נהיגה.
טל: 057־82192 (כולל שבת)

למושב משמרת ד ר ו ש
מרכז משק/גזבר
נא לפנות בכתב יד ולציין קורות חיים. על ניר חלק.
למושב משמרת דאר תל־מונד מיקוד 40695 עבור מרכז "משק/גזבר".

קואופ ירושלים
אגודה צרכנית שיתופית בע"מ
רחוב ההגנה 19, ירושלים
דרוש **טכנאי קרור**
לבית הקרור ומכון הבשר של האגודה בעטרות לתחזוקה שוטפת ובכוננות של 24 שעות, המתמצא ביחידות קרור פראון 12, 22, 502 ובמערכות פיקוד חשמל ותחזוקת ציוד טכני.
השפק מכונות מ־5 עד 100 כ.ס.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 02־818890 לי.א. ש' בכל יום (פרט ליום ששי) בין השעות 9.00–12.00 בבוקר

לקבוץ
בית השיטה
דרושה
אחות מוסמכת
בעלת נסיון למטרת קליטה
ביום – 065־36510
בערב – 065־36594

מלון כפר נופש באזור הכנרת
מ ח פ ש
מנכ"ל
נסיון קודם בתיירות הכרחי
נא לשלוח קורות־חיים בכתב־יד לעו"ד ב. ברק, אבן גבירול 68 ת"א
טל' 03-253444

לחברה לעבודות צבע ואיטום
דרושים
עובדים
לצבע, לאיטום
052־70415

דרוש
מנופאי
לפנות דבוטי
[illegible]

למשרד ההנה"ש
בר"ג
דרושה
מנהלת חשבונות
למשרה מלאה
טל. 201138

לציפס
מפעל אופנה
דרוש
גזרן מקצועי
תנאים מעולים
ת"א, [illegible]
46 [illegible]
03־414770

האורגז
ד ר ו ש
מהנדס/הנדסאי ייצור
בעל נסיון מוכח
לשם הקמת משרד ייצור ובניית מערך תיקני זמן ושיפור שיטות.
נא לפנות, בצרוף קורות חיים.
ל"האורגז" צריפין.
דואר באר יעקב, מקוד 7030 עבור: "ייצור"

לחברת משחרית גדולה בענף תרכב
דרוש:
סגן מנהל מוסך
* בעל תעודת הסמכה לניהול מוסך.
* הנדסאי — סכנאי
* בעל יכולת אירגון וניהול
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים וציון מספר טלפון לת.ד. 1049 ת״א 61009 עבור „מנהל מוסך״

למפעל ליצור מוצרי צריכה
דרושה
אשת מכירות
לאזור חיפה והצפון
על המועמדת להיות בעלת
נסיון קודם במכירות
ונסיון במשא ומתן עם מוסדות
ארגוניים וועדי עובדים.
* *
אם את עונה על הדרישות כתבי
בצרוף קורות חיים לת.ד. 4335 ת״א 61041
עבור „אשת מכירות״.

לחברת המובילה בתחומה בישראל
דרושים
אנשי מכירות מעולים
גיל +25
השכלה תיכונית לפחות
תנאים מעולים למתאימים
נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 80 ת״א 61000 ולציין לאוסתי.

למלון במרכז הארץ
דרוש/ה
קצין/ת בידור
* ידע בהפעלת צוות
* ידע באירובִּיקה
* ידיעת השפה האנגלית והצרפתית או הגרמנית
נא לפנות לאבינעם,
טלפון: 03-733894

מאבטחים
דחוף — מיום ראשון
דרושים
מאבטחים
לפעולות אבטחה מזדמנות, לבוגרי יחידות קרביות ויחידות אבטחה ממלכתיות.
בעלי הופעה נאה אפשרי סטודנטים.
לפנות: ל„אמן״ בן יהודה 191 ת״א בכל ימי השבוע כולל שבת. טלפונים: 03-221080, 03-244504

למוסך מרכזי גדול
דרושים:
חשמלאי רכב מנוסה
ברמה של שלב 3
מכונאי סיטרואן ופלבו מנוסה
ברמה של שלב 3
נא לפנות לטל. 9-779111

לפולגת איווניר
דיזנגוף 129 ת״א
דרושים
* חייט תיקונים
למחלקת גברים
למשרה חלקית או מלאה.
* חייט
לתיקונים וסימון לשעות אחה״צ.
לפרטים נא לפנות במקום
לעמוס או לשמואל.

למלון 5 כוכבים בהרצליה
דרוש/ה
מנהל/ת משק בית
עם ניסיון
נא לפנות לת.ד. 729 ת״א 61007
משרה מס׳ 41.

לחברת קוסמטיקה
דרושה
עוזרת למנכ״ל
לעניני יצוא
— נסיון ביבוא וביצוא
— שפת אם אנגלית — הכרחי
לפנות בכתב, בציון קורות־חיים ונסיון לת.ד. 729 ת״א 61007 משרה 40.

למשרד רואי חשבון
דרושים:
* מזכירה/ כתבנית
25 שעות בשבוע +
ידע במעבדת תמלילים
שפת אם אנגלית יתרון.
* מבקר/ סטודנט
שנה ג׳, רצוי נסיון
טל: 299689, 03-236939 מיום א׳

תמיר
תעשיות מזון ומוצרי רפואה בע״מ
דרוש/ה
גזבר/ית
עם הכשרה מתאימה ונסיון בתעשיה.
רצוי במפעל מייצא.
לפנות תוך שבוע בכתב יד בציון משכורת מבוקשת לת.ד. 3702 פתח־תקוה 49131
לידי רותי

לחברה בענף הבניה
דרוש
איש מכירות מעולה
לאזור ירושלים
* נסיון מוכח במכירות
* תושב ירושלים * בעל רכב
לפנות בכתב לת.ד. 3124 ת״א 63807

אם אתה נמרץ ובעל כושר שיכנוע — בוא והשתתף ב־
פרוייקט פרסומי רווחי
בגוש דן, ירושלים וחיפה
להתקשר ברחובות 03-655134
03-650737

מיכון למטע — פרדס חנה
דרוש
מהנדס מכונות/ מכונות חקלאיות
לעבודה במשרד הטכני
* נדרש נסיון בהכנת תיקי ייצור ובשרטוט
* ידע בהידראוליקה — יתרון
נא לפנות בכתב בלבד ולצרף קורות חיים והמלצות. רק פונים מתאימים ייענו.
מיכון למטע בע״מ — ת.ד. 71
פרדס חנה 37100

לעתון יומי גדול דרושה
כתבנית מעולה
למערכת לילה ל־3 פעמים בשבוע. בעלת נסיון בקלדת הכתבה הדפסה במכונת כתיבה חשמלית — חובה. רצוי ידע במעבד תמלילים. טל. 286141 פנימי 32.

למרכז רפואי יוספטל אילת
דרוש/ה
עובד/ת מעבדה
רצוי בעל/ת נסיון
נא לפנות טלפונית
למנהלת כח אדם 059-73151.

ללקוחותינו דרושים:
* מנתחי מערכות בכירים
* אנשי SYSTEM ל־I.B.M
בירושלים ובתל־אביב
לקביעת פגישה פנה ל„אלעד מערכות״ טל. 03-624565/6
או בכתב — יהודה הלוי 77 תל־אביב
מיקוד 65796

לסוכנות ביטוח דרושה
פקידה מנוסה
ליום עבודה מלא
הכרחי ניסיון בסוכנות ביטוח
03-298465

למלון אדומית אילת
דרוש
ח ש ב
* בעל נסיון במלונאות או תפקיד דומה שנתיים לפחות.
יש לכתוב לת.ד. 48089 תל־אביב, או ת.ד. 425 אילת. סודיות מובטחת.

גרמק בע״מ
דרושה
פקידת קבלה
ידע בהדפסה עברית אנגלית — רצוי.
שעות העבודה: א—ה 18.00—10.00
ו׳ 13.00—7.30.
נא לכתוב קורות חיים, ת.ד. 1432 ת״א
מיקוד: 61013 למירה.

לחברת יבוא דרושים
סוכני מכירות עצמאיים
עם נסיון
ל„מכשירי כתיבה״
למוצרי ספורט
פקידה
עם נסיון בהדפסות עברית אנגלית,
שעות עבודה 8.00 עד 16.00
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל.
03-371833 לרני.

לרשת פיצריות „רימיני״
דרושים
מנהלי מסעדות
לאיזור ת״א טל. 03-282967

להיפרכל קניון איילון
ליד איצטדיון רמת־גן
דרושים
* קופאיות
* עובדי מחלקת ירקות
* עובדות מעדניה
מועמדים מתבקשים לפנות
למנהל ההיפרכל במקום.

לחברה לעבודות תשתית תקשורת
דרושים
עובדים להתקנות
כישורים:
* נסיון קודם לא הכרחי
* עד גיל 30
* מגורים באזור ת״א
* טלפון בבית רצוי
* רשיון נהיגה הכרחי
* אחרי שרות צבאי מלא.
מר רשות׳ 03-229631

מיכון למטע — פרדס חנה
למפעלנו בקליפורניה
אנו מחפשים אנשים
בעלי הכישורים הבאים:
* דע מעמיק ונסיון ב:
א. הידראוליקה
ב. מסגרות
ג. עבוד שבבי
ד. מכונאות בנזין/דיזל
ה. מיכון חקלאי
* נתונים אישיים:
א. גיל 30—40
ב. ידיעה טובה בשפה האנגלית
ג. יחסי אנוש טובים
ד. יכולת להפעיל ולהדריך צוות טכני ולקוחות
ה. חריצות ואמינות
ו. בעל רשיון נהיגה
ז. יכולת להמצא בנסיעות מרובות
נא לפנות בכתב בלבד
ולצרף קורות חיים והמלצות.
רק פונים מתאימים ייענו.
מיכון למטע בע״מ — ת.ד. 71
פרדס חנה 37100

חוק הזדמנויות שוות בעבודה
תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורותו, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים העסקתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לתמ.מ.
תעשיית מזון מטוסים
דרושים:
עובדים בלתי מקצועיים
למחלקות הייצור והאריזה
לעבודה במשמרות
המעונינים יפנו ישירות למפעלנו בנמל תעופה בן־גוריון, מחי כח אדם.

לחברה תעשייתית בע״מ
מזכירה בכירה
יוזמה ויכולת ניהול משרד ותקשורת.
שליטה טובה בעברית כולל הדפסה.
נסיון הכרחי. טל׳ 218717, 260117
מ־10.00 — 16.00.

דרושה
אחות ריפוי בעיסוק
לילדה בת 3 — התפתחות 9—15 חודש
כישורים: עבודה מקצועית בתופשה או בתנאי משרה לליווי התפתחות הילדה.
רצוי בבית האחות.
לעבודה ממושכת. תשלום בקין יפה. 03-494544

למלקוד מחשבים בע״מ
דרוש
עוזר מחסנאי
* אחרי שרות צבאי
* רשיון נהיגה המלצות
לטלפן 03-256554 מיום ראשון

לחברה תעשייתית
למשרדיה במרכז תל־אביב דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
בעל/ת נסיון מוכח בנשא ספקים בתעשיה
נדרש סוג 3 בהנהלת חשבונות
העבודה היא במשרה מלאה
נא לפנות טל. 03-255453 או בכתב
ת.ד. 28244 תל־אביב 61202

המועצה המקומית אור־יהודה
דרוש
חברואן מוסמך
עדיפות לבעלי ניסיון
נא לפנות לטלפון 03-348308 למשה
או תקוה.
עו״ד יצחק בוכובזה
ראש המועצה

דרושים
מהנדסי אלקטרוניקה
בעלי נסיון מוכח בפיתוח:
1. מערכות פיקוד מבוקרות ע״י מיקרו פרוססור
2. מכשירי קשר וציוד R.F.
למשרות חלקיות
אפשר בשעות אחה״צ
טלפון 03-335774

דרושות דחוף!!
נשים וסטודנטיות
בנות 20 עד 30
למבצע מעניין
למשך שבוע
(למעוניינות תתאפשר עבודה נוספת)
נא להתקשר ביום שישי ושבת בשעות 9.00—13.00 ו־17.00—19.00 וביום א׳ מ־9.00—13.00 בלבד
טלפון: 08-438525, 08-438897

לחברה לציוד הנדסי בת״א
דרושים
1. מחסנאי - מפ״ם
למשרה מלאה
* בעל רקע טכני
* יכולת קריאת חומר טכני באנגלית
* גיל מקסימלי — 30.
2. סוכן מכירות עצמאי
* בעל רקע טכני
* יכולת קריאת חומר טכני באנגלית
* בעל רכב
* העבודה בחוזה מיוחד על בסיס עמלות
* יתרון לבעלי נסיון בציוד צביעה
* גיל מינימלי — 30.
נא לפנות בטלפון: 03-371477
מיום א׳, לצביה

להברה לעמילות מכס
דרוש/ה
פקיד/ה רישוי/יצוא
בירור פרטים נא לפנות
טלפונית ל־03-286133.

להברה המובילה בתחומה בישראל
דרושה
רכזת משאבי אנוש
תאור התפקיד:
* גיוס, מיון, קליטה והשמת כח־אדם במקצועות משרדיים.
* קיום וטיפוח יחסים עם עובדי ד׳ לקוחות החברה.
הכישורים:
* כושר אירגון ותודעת שירות גבוהה.
* ידע בעיבוד תמלילים.
* ידיעת השפה האנגלית.
* גיל: מעל 27.
* תושבת ירושלים — הכרחי.
* יום עבודה מלא — הכרחי.
אם את עונה על הדרישות ומוכנה להענות לאתגר, אנא פני בכתב יד, בי פירוט קורות חיים לת.ד. 23032 תל־אביב, 61230, עבור „מספר 241״.
סודיות מובטחת

להברה לביצוע
עבודות חשמל
דרושים:
1. חשב כמויות
נסיון של 10 שנים לפחות
בעל ידע בעריכת כמויות ותמחור הצעות. רצוי הנדסאי חשמל.
2. רכזי פרויקטים
נסיון של 15 שנים לפחות
בעל ידע ונסיון בניהול פרויקטים גדולים.
3. חשמלאים
מקצועיים ומעוזרים.
4. מסגרים
לעבודות התקנות חוץ
טל: 03-801465

למפעל תעופתי אמריקאי
באיזור התעשיה יהוד דרוש/ה
מבקר/ת תעופתי
בעל שנתיים נסיון
5 ימי עבודה בשבוע
הסעות וארוחות חמות
להתקשר טלפון 2־03-362641 ; 03-354047

לחברת
„עדנה־רוסי״ בע״מ
דרושות
פרוונות
למכונות סריגה עבה
„אמפיסלי״ תנאים טובים למתאימות.
פרטים בטלפון
053-31088

לחברת שיווק
דרושים:
צעירים/ות מאזור המרכז
לשיווק להיט חינוכי
מדלת לדלת
למתאימים
תנאים מצויינים.
טלפון — 316401,
317841

לאופנת גברים
ינשים דרוש
איש מכירות
צעיר דינמי
עם חוש מסחרי
בעל רכב.
לפנות לאבי 03-835968
בערב 03-7510071

לעבודה במפעל
דרושים
1. מנופאי לעגור צריח
2. מסגר לתבניות
5 ימי עבודה בשבוע
052-33102

דרוש
מפעיל למחפר
הידראולי
פרטים בערב טל:
08-748334

למחלקה ימית
בחברת ביטוח
דרוש
פקיד/ה מנוסה
אנגלית שוטפת
אפשרי חצי משרה
03-383608; 03-388976

בהרצליה דרוש
מחלק עתונים
לשעות הבוקר המוקדמות
בעל קטנוע, תושב המקום.
טל. 052-552664.

לקבלן בניה גדול
דרוש
רואה חשבון
לעבודה מקצועית מגוונת
כישורים נדרשים:
הכרות עם מערכות גדולות
התמצאות בחוקי המיסוי
גיל עד 32.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 1267, ת״א 61012.

לרציניים בעלי אמצעים ונפוץ בלבד!
גלידריה בלון (BALOON)
מקצה מספר מקומות בערים שונות
לפתיחת גלידריות
תחת השם „בלון״ לפי הדגם הקיים בטיילת בת״א (הרברט סמואל 78)
למעוניינים נא לכתוב לת.ד. 2144 ת״א
עבור „בלון״.

למחלבת טרה
רח׳ יגאל אלון 115 תל־אביב
דרושים:
1) עובדי רציף (רמפה)
2) עובדי ייצור
העבודה במשמרות
לפנות במקום למחלקת כח אדם

לחברה הרשה לשירותי תיירות ונסיעות
דרוש/ים משקיע/ים רציני/ים
ההשקעה עד $500,000 (מרבית ההשקעה נדרשת בערבויות בנק).
בהצעות לפנות לת.ד. 5167 רמת־גן

לחברת רישום בע״מ
דרושים
1) תוכניתן קובול — מערכת הפעלה UNIX.
משרה חלקית.
2) מפעיל לשעות הערב.
03-268129 החל מיום א׳.

לחברה לשיווק מזון דרושים
סוכני מכירות בעלי רכב פרטי
נסיון ועדיפות
03-9231775

לחברה תעשייתית
באור יהוד
דרוש
מחסנאי
עם ידע
בהפעלת מחשב
נסיון הכרחי
להתקשר לאורי
03-364144

למפעלנו
א. הרדינן בע״מ
דרושים
אורגים ל־3 משמרות
טלפון 03-9221971
לפנות לאבי
או שלום.

דרושה פקידה
בעלת יכולת
ניהול משרד
והדפסה
עברית־אנגלית
למשרה מלאה.
פרטים בטל. 909942,
03-908521, 908274

„הגרעין״ בע״מ
קרליבך 11 תל־אביב
דרוש לנו
1. מחסנאי
בעל נסיון
2. קלרקיסט
לעבודת מחסנאות
לפנות בין השעות
14.00—16.00
למשה.

לפרויקט פרסומי
בלעדי בעיתון
גדול וידוע
מבוקשים/ות
רוכשי/ות מודעות
לערים כפר־סבא, נתניה ובעלי יכולת מכירה מוכחת. יופעלו מרכזים ע״פ משכורת בסיסית + אחוזים.
לקביעת ראיון מיום א׳
טל: 7519461, 737910

למשרד נסיעות
ותיק בת״א
דרוש/ה
מומחה לנסיעות
תנאים טובים
סודיות מובטחת.
לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 29175 ת״א, מיקוד 61291.

דרוש בחיפה
קונדיטור מנוסה
תנאים מצויינים
03-704633 לא בשבת

לרשת בתי כל־בו עם סניפים ברחבי הארץ
דרוש/ה
קניין/ית ביגוד ומוצרי טקסטיל
הכישורים הדרושים:
* כושר ניהול מו״מ.
* ידע מקצועי בתחום הביגוד והטקסטיל.
* ניסיון של 3 שנים לפחות בקניינות.
* כושר ארגון וניהול.
* נכונות לשעות עבודה ארוכות ומאומצות.
* מגורים באזור גוש דן.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים אל: אגף משאבי אנוש, ת.ד. 5255 רמת־גן מיקוד 52152.
סודיות מובטחת.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | ראשון בבוקר דבר

לבי"ס תיכון המקיף ע"ש הצייר בקרית שמונה
דרושים
מורים
לשנה"ל תשמ"ז במקצועות הבאים: מתימטיקה, פיזיקה, ביאולוגיה, כימיה, תושב"ע והסטוריה, ספרות, תנ"ך, ערבית, אנגלית, מכטרוניקה ושרטוט.
המעוניינים באתגר חינוכי ומוכנים להשקעה בעבודה, יפנו למנהל ביה"ס מר ידין שור טלפון בביה"ס 069-42870, 069-40345, טלפון בבית 069-49592 למתאימים ינתן סיוע בדיור, והטבות.

למושב עין איילה
דרושה מזכירה
לחצי משרה לתקופה של 6 חודשים.
לפנות למזכירות המושב 063-90519.

לבית חולים אסותא
דרוש/ה
פיזיותרפיסט/ית
לפנות לאילן 03-240185

דרושים
אנשי מכירות
למוצרי צריכה וחומרי ניקוי לאזור המרכז והדרום.
עם נסיון קודם. עדיפות לבעלי רכב.
— סודיות מובטחת. —
לפנות ת.ד. 3028 קרית־אריה פתח־תקוה ולציין "מוצרי צריכה".

לחברה תעשייתית ממוקמת באיזור עפולה
דרוש
מהנדס—הנדסאי לתיכנון מכני בעל ידע ונסיון בשירטוט
065-97895

לבניין משרדים מפואר בתל־אביב
דרוש
מנהל בית
בעל נסיון של 10 שנים לפחות בניהול בתי משרדים או בתי מלון ברמה גבוהה.

הכישורים הדרושים:
1. ידע טכני כללי בתחום אחזקת מערכות חשמל, מכונות ומיזוג־אויר.
2. תפעול מסעדות.
3. ניהול כח אדם (בערך כ־100 עובדים).
4. שליטה טובה בשפה האנגלית — כתיבה, קריאה ודיבור, הכרחי.

המועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב־יד בצרוף קורות־חיים והמלצות לת.ד. 33636 ת"א 61226 (עבור מנהל בית)

לעבודה קבועה במשק חממות ע"י ראשל"צ
דרוש עובד מבוגר ואחראי
ת.ד. 11333 ת"א עבור מס' 295

דרושים
מקדמי מכירות
מנוסים לפרוייקט פרסום לעבודה מיידית בסיס + אחוזים
03-475613 בשבת 03-992121

הלוח הכללי

TEVA טבע
לחברתנו
דרושים/ות
לחטיבת מחקר ופיתוח
במפעלנו בכפר סבא
כימאי אורגני
עם נסיון אנליטי
נסיון בכרומטוגרפיה - יתרון
המעוניינים יפנו בכתב לטבע, ת.ד. 353, כפר סבא 44102, מחלקת כח אדם
במפעלנו בירושלים
טכנאי מעבדה (לבורנט)
בוגר בי"ס להנדסאים/טכנאים
ידיעת השפה האנגלית
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד למנהל כח אדם ת.ד. 1142, ירושלים.

טכנאי־הנדסאי שרות למחשבים
GOULD
דרישות המשרה:
■ נסיון שנתיים בשרות מיני מחשבים וציוד היקפי מגוון בחברה מסחרית.
■ שרות צבאי בתחום קרוב יתרון.
לפנות: גולד
רח' אחוזה 117
רעננה 43373
טלפון: 052-454117
זמנים חדשים במחשבים

לחברת שיווק גדולה
דרושים
בחורות ובחורים לקידום מכירות
(לאחר שירות צבאי, עד גיל 25)
הכנסה חודשית גבוהה/תמריצים
5 ימי עבודה בשבוע
קורס מכירות בחברה
טלפונים: 03-464811/2 בשעות 09.00-17.00

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו בתל-אביב
דרוש
מסגר/מכונאי אחזקה
* בוגר בי"ס מקצועי
* בעל נסיון בתעשיה
* מגורים בגוש-דן
נא לפנות טלפונית לחביבה אשל, טלפון 03-336902.

למחלבת "תנובה" ת"א
דרוש
מהנדס מזון
הכישורים הדרושים
★ בוגר מוסד אקדמי מוכר
★ בעל נסיון מעשי של 2־3 שנים לפחות בתעשיית מזון
★ תינתן עדיפות לבעלי רקע ונסיון בענף החלב
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון של "תנובה" מרוז ת"א ת"ד 282 תל-אביב 61002 ולצרף קורות חיים בכתב, תעודות על הכשרה מקצועית ונסיון בעבודה.
תנאי שכר הולמים מובטחים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת

EFRAT
FUTURE TECHNOLOGY LTD
לחברה אמריקאית-ישראלית העוסקת במו"פ וייצור של מערכות מתקדמות בתחום הטלקומוניקציה ועיבוד אותות
דרוש
מנהל חשבונות
לעבודה בכל תחומי הנה"ח.
על המועמד לענות על הכישורים הבאים:
• בעל סוג 2 או 3 בהנה"ח
• נסיון קודם בהנה"ח של מפעל תעשייתי
• נסיון בהנה"ח ממוחשבת דו מטבעית.
• נסיון בהכנת שכר בלשכת שירות
נא לפנות לאפרת טכנולוגיה עתידית בע"מ ת.ד. 9050 מיקוד 61090 תל־אביב

רשף מחשבים
וציוד היקפי (1982) בע"מ
עוזרת למנהלת חשבונות
למשרה מלאה בעלת נסיון בהנהלת חשבונות
03/733223 לאריאלה

ליהודה חברה לביטוח בע"מ
דרוש
באיזור הצפון
מפקח רכישה
בתחום ביטוח החיים
הכישורים הדרושים
* השכלה תיכונית מושלמת, לפחות;
* נסיון רב־שנתי קודם בנושא;
* כושר עבודה מעולה, בתנאי לחץ ובשעות בלתי מקובלות, תוך קיום יחסי עבודה ויחסי אנוש מעולים;
* יכולת להפעלת צוות סוכנים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד תוך פירוט תולדות חייםם ונסיון מקצועי. לת.ד. 1425 ת"א 61013, או לטלפון: 03-646235, מחלקת כח־אדם
— סודיות מובטחת —

לזומיר דרושים
סורגים מנוסים
למכונות עגולות למשמרות
טל. 03-621387, 03-611617

בית ברל
דרושים
מנחים לעובדי קידום נוער
(מנחים לעובדי חבורות רחוב)
דרישות התפקיד:
הדרכת והנחיית עובדים באיתור, איבחון ובנית תכניות טיפול לנוער מנותק, ברמה האישית, קבוצתית וברמה הישובית.
הכישורים:
רצוי תואר שני במדעי ההתנהגות (עובדים סוציאליים, פסיכולוגיה, יעוץ חינוכי)
נסיון בעבודה טיפולית עם נוער רצוי
נסיון בהדרכת עובדים והכשרה בתחום.
מקום העבודה מרכז הארץ.
היקף המשרה 50%־100% משרה.
לברר פרטים נא לפנות המכון לקידום נוער־קהילה, דאר בית ברל.
טלפונים 052-25151 כו שניר 82, 052-25156, 052-4432351.
מועמדים המתאימים לדרישות יוזמנו לראיון אישי לאחר פניה בטלפון או בכתב לכתובת הנ"ל.

לקריית חינוך ע"ש דוד בן־גוריון, עמק־חפר, בית ספר מקיף ז' – י"ב, דאר המדרשה החקלאית ע"ש רופין
טלפון: 053-88402
דרושים:
מורים
לשנת הלימודים תשמ"ז
במקצועות:
1. מתמטיקה.
2. מחשבים.
3. אנגלית.
4. ביולוגיה.
5. פיזיקה.
6. היסטוריה.
7. מחשוב ובקרה.
8. חשמל.
9. הנהלת חשבונות.
10. מזכירות.
11. חקלאות (לחטיבת הביניים).
12. ייעוץ לחטיבת הביניים.
בדבר פרטים נא לפנות לפי הכתובת הנ"ל.

"אטמוס" בע"מ הרצליה
דרוש
מנהל מחסן טכני
דרישות התפקיד:
ניהול מלאי ומערכת הזמנות באמצעות מחשב
הכישורים הדרושים:
ידע טכני בעיבוד שבבי
ידיעת השפה האנגלית
נסיון קודם בניהול מחסן
* * *
נא לפנות בכתב
"אטמוס" בע"מ,
ת.ד. 309 הרצליה ב' 46103

נפתלי מכון לגרפולוגיה
מחפש עבור אחד מלקוחותיו
מזכיר/ה
למשרה מלאה
(כולל תורנות ימי שישי)
כשורים:
יכולת ניסוח בעברית (באנגלית יתרון)
נסיון בטיפול בנושאי כספים (ספר קופה, תשלומי ספקים ורשויות)
נכונות לעבודה מאומצת ובתנאי לחץ
נכונות לעבודות משרד שגרתיות כולל הדפסה בעברית ובאנגלית
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד. בשפת אם ובציון היד הכותבת למשרדנו ברח' הירקון 124 ת"א 63573.

לחברת מזון תעשיות מזון בע"מ
יצרן דברי מאפה וביסקויטים
דרושים
סיטונאי מזון
עצמאיים לשווק קמעונאי בחלק מאזורי הארץ
המעוניינים יפנו לטלפון 057-72316 או בכתב לת"ד 5018 באר־שבע, עבור "סיטונאים"

לחברה גדולה בתל-אביב
דרושה
מזכירה בכירה
ללשכת המנכ"ל
הכישורים הדרושים:
* נסיון קודם בעבודות משרדיות מגוונות.
* שליטה מלאה בשפה האנגלית + הדפסה באנגלית ועברית.
מועמדות מתאימות תפננה בכתב יד בצרוף קורות חיים, לת.ד. 11333 ת"א עבור "מזכירה".

למשרד רואי חשבון בחולון
דרושות
✶ **מזכירה** משרה מלאה
עדיפות בנסיון במעבד תמלילים
✶ **מנהלת חשבונות**
לעבודה במיקרו־מחשב
אפשרות שעות גמישות
להתקשר בין השעות: 17.00—19.00
03-842451

N.C.T L.T.D
לחברה חדשה העוסקת בפתוח מרכזי עיבוד מבוקרות מחשב
דרוש
מהנדס מכונות
נסיון של שנתיים לפחות בתיקון מכני עם עדיפות ל־SPECIAL PURPOSE MACHINERY נסיון ב־CAD/CAM
נסיון באנליזות של רעידות, חוזק והתפשטות חום – יתרון. אתגר ועניין
03-770334, 03-763130

דרוש
טכנולוג מזון
נסיון בעבוד פירות וירקות בתעשיית השימורים
רצוי תושב אזור בית שאן, טבריה או עפולה והסביבה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 348 בית שאן 10900.

אם אתה מחפש עבודה קשה בענף המזון
– בעסק שקיים 50 שנה
העבודה כרוכה בקניות, בישול נקיונות והגשה
דרושים לנו:
5 בחורים שיצטרפו לצוות מגובש.
מתאים לסטודנטים. ניסיון קודם לא הכרחי. תנאי שכר טובים.
ת.ד. 37683 תל־אביב 61376 עבור "עבודה קשה"

לחברת שרנוע אלקטרוניקה
דרוש
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
בוגר בית־ספר מקצועי
רצוי בעל ידע במערכות C.N.C.
שליטה בשפה הצרפתית־יתרון
נא להתקשר לאהובה או ליאור טל: 9230274, 03-9222181

קבוצת מפעלי גלי
למפעל גלי ספורט דרושים:
1. מבקר/ת טיב — בעל/ת נסיון רב למתפרות חוץ.
2. תופרות דגמים לחדר דיגום בעלות נסיון
3. גוהצים מקצועיים
4. גוזרים מקצועיים
5. מפעיל למכונת פריסה אוטומטית בעל נסיון.
תנאים טובים למתאימים
גלי ספורט 9613003 או 9610545
לפנות לאבי או

קו אופ. אבן־יהודה, אגודה חקלאית שיתופית בע"מ,
מיקוד 40500, טלפון: 053-99025
מכרז – דרוש
מנהל אגודה
• בעל רקע חקלאי. רצוי בענף הלול.
• נסיון קודם בניהול עבודה חקלאית ומגברת עדיף.
– על המעוניינים לפנות בכתב־יד ולציין קורות־חיים ופרטים על נסיון קודם
– את הפניה יש להגיש במעטפה סגורה ולציין: "מכרז מנהל אגודה".
– מועד אחרון להגשה 31.3.86 שעה 12:00

דרושים
✶ **הנדסאי מכונות**
בעל נסיון בתכנות C.N.C
✶ **כרסם/תכנת**
להפעלת כרסומות C.N.C
לפנות טלפונית ל־03/298988
א'—ה' 13.00

ל־L.B.T. (ביוטכנולוגיות בינלאומיות) בע"מ
דרוש/ה בירושלים
טכנאי/ת מעבדה עצמאי/ת
בעל/ת תואר M.Sc.
עם נסיון רב בתרביות רקמה לעבודה רבת ענין.
לפנות: טל. 02-431214

לחברת פרסום דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי בעל נסיון בעבודה עצמאית
לפנות בכתב יד לת.ד. 7085 ת"א 61070 עבור מס' 216.

קיבוץ סאסא
מחפש
מורה לכיתה ג'
לשנת הלימודים תשמ"ז
עדיפות לקליטה טלפון אחה"צ
069-88525

מהנדס הנדסאי מכונות
מנוסה בלבד
לתיכנון מתקנים
03-993548 ביום
03-945017 בערב.

ברמלה דרוש
רכז דתי ודינמי
להפעלה בנושאי חברה והווי לילדים ונוער
בשעות אחה"צ
טל: 08-221251
ובלילה 08-491811.

בתל־אביב, ברעננה ובירושלים
דרושים/דרושות:
מדריכי/ות ספורט
מוסמכים ובעלי נסיון
לעבודה בחדרי כושר
לפנות טלפונית: 03-496493

כור תקשורת והתראה בע"מ
דרושים/ות
מהנדס אלקטרוניקה
לתפקיד מנהל פרוייקט הכולל:
נהול פרוייקטים, תכנון ואינטגרציה של מערכות התרעה, סיוע למח' שיווק.
כישורים:
* נסיון של 3–5 שנים במערכות ספרתיות ואנלוגיות.
* הכרה ונסיון במערכות משובצות מקרו פרוססורים.
* יכולת הבעה בכתב ובע"פ.
* ידיעת השפה האנגלית.
* יכולת נהול צוות עובדים.

מזכירת אגף
עצמאית דינאמית ובעלת יוזמה
* נסיון בנהול משרד.
* יכולת הבעה בכתב ובע"פ בשפות עברית ואנגלית.
* ידע בהדפסה בשפות אלו
* השכלה אקדמאית.
לפנות טלפונית החל מיום א' לריבה 03-492661/3
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

דרוש
טכנאי/הנדסאי כימיה צעיר
לעבודת משמרות במכבות ופיקוח למערכת צביעה רציפה.
מקום העבודה: מרכז הארץ.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6335 תל־אביב 61061 עבור "טכנאי/הנדסאי כימיה".
סודיות מובטחת

אמקור
לאמקור מקררים
דרוש/ה
מהנדס/ת ייצור
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בענף המתכת ובהפעלת צוות טכנאי ייצור.
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לאמקור בע"מ, רח' יגאל אלון 98 ת"א. ת.ד. 2850 מיקוד 61027
סודיות מובטחת

לחברת א. ארנסון בע"מ
דרושות
קבוצות קבלניות
לעבודות ריצוף וחרסינה
בחיפה
נא לפנות טלפונית: למשרד — 04-674644 לאתר הבניה — טל. 04-337907, לגבי או מוטספה.

לחברה מסחרית המייצגת חברות כימיקלים דרוש
איש מכירות
בתחום חומרי־גלם וכימיקלים לתעשייה.
הכישורים הדרושים:
* בוגר מוסד אקדמי בהנדסה כימית (אור־נית) או הנדסת חומרים.
* שליטה בשפה האנגלית.
* נסיון בתחום המסחר.
* תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות בשעות העבודה: 03-7518158
— סודיות מובטחות —

לתעשיה הצבאית חיפה
דרושים
★ אנשי אחזקה
לטיפול בציוד מתוחכם
* מכונאים בוגרי בתי ספר תלת מקצועיים
* המכירים מערכות הידראוליות ופנאומטיות.
* ידיעת אנגלית – יתרון
המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מספר טלפון לצורך התקשורת) לת.ד. 437 חיפה מיקוד 31003.
התעשיה הצבאית

הזדמנות שווה
קרן לקידום החינוך והטיפול בגיל הרך
רכזים אזוריים להנחיה בגיל הרך
דרושים
רכזים אזוריים
לצפון, לתל-אביב, לירושלים ולדרום;
לתכנית הנחיה של כח אדם מקצועי במעונות יום. משך התכנית – שנה (עם אפשרות הארכה) בהיקף של חצי־משרה
הכישורים הדרושים:
1. היכרות ממושכת עם מסגרות טיפול לילדים בגיל הרך (0–3)
2. ידע מעמיק בנושאים הקשורים בהתפתחות הילד בגיל הרך (תנתן עדיפות לבעלי M.A. בפסיכולוגיה קלינית).
3. ניסיון בעבודה עם אנשי חינוך (הדרכה ו/או ניהול).
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים מפורטים והמלצות אל קרן "הזדמנות שווה" ביתן 26 תל השומר 52621 עד ליום 4.4.86 טל' לבירורים 03-711337 03-344734 משעה 8.30 – 12.30 בימים א־ה

למושב אודים
דרוש
מפעיל עצמאי לצרכניה קיימת
– הצעות רק בכתב להפנות למזכירות
מושב אודים, מיקוד 42905
עד 1.4.86

מפעלי ניר
אמריקאים ישראלים בע"מ
דרוש
הנדסאי/ת מכונות
לתכנון ושרטוט צנרת ומערכות תהליכיות.
נדרש נסיון של מספר שנים, רצוי במסגרת של משרד תכנון.
* * *
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם אל מנהל המנגנון, ת.ד. 142 חדרה.
סודיות מובטחת
רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יענו
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

דרוש
מהנדס מכונות
למפעל בענף הנייר
הנמצא בקיבוץ בעמק בית־שאן
רצוי נסיון קודם בענף הנייר.
המעוניינים יפנו בכתב ל"נירעותק", ניר־דוד ד.נ. גלבוע 19150 או טלפונית: 065-83011 5

הלוח הכללי
בשבילך ובשבילי!

הלוח הכללי

יבס תעשיות תוכנה בע"מ הינה חברת תוכנה מהמובילות בארץ, עם סניפים באנגליה ובארה"ב. השימוש במוצרי מרכז מידע של יבס בישראל מתרחב ועומד כיום על 30 אתרים. אנשי התמיכה והסיוע אחראים ליישום מרכז המידע אצל הלקוחות, תוך הכרה מקצועית עמוקה של המוצרים. אנשים אלו חייבים להיות אנשי מקצוע מעולים ומסוגלים לקיים יחסי אנוש טובים עם סביבתם.
לחברתנו דרושים (תושבי צפון הארץ או מרכזה):

אנשי תמיכה וסיוע ל־RAMIS (משרה 102)

RAMIS הינה שפה מהדור הרביעי, מתוך יישומים לא פרוצדורלי המיועד לשתמשי קצה ולאנשי עי"א.
הכישורים הדרושים:
- איש מערכות הפעלה (SYSTEM PROGRAMMER) ו/או איש בסיס נתונים (DBA) בסביבת IBM.
- נסיון ביישום מערכות בתחום מסחרי.
- יכולת עבודה אינטראקטיבית עם אנשי מכירות.

אנשי תמיכה וסיוע ל־IFPS (משרה 103)

IFPS היא מערכת תומכת החלטות המתקדמת והנפוצה ביותר בישראל.
הכישורים הדרושים:
- בוגר תואר ראשון בכלכלה, מינהל עסקים או מהנדסי תעשייה וניהול. רצוי בעל תואר MBA (אפשרות לסטודנט בשנת הלימודים האחרונה).
- נסיון רב ביישום או בהפעלת יישומי מחשב בתחום הפיננסי או המסחרי.
- כושר ניתוח מעמיק והבנה טובה של צרכי המשתמש.
- הכרה טובה של מערכות תומכות החלטה ו/או גליונות אלקטרוניים (SPREAD SHEETS).
- יכולת עבודה אינטראקטיבית עם אנשי מכירות.

תכניתנים מעולים

בעלי נסיון ב־RPG למחשבי S38, לשליחות לסניף יבס בניו־יורק לתקופה של שנתיים עד 4 שנים.

אנו מציעים תנאי עבודה ושכר מעולים, תוכנית פנסיה ייחודית, הזדמנות להצטרף לצוות מקצועי ברמה גבוהה, והשתלבות בפעילות ראשונית, המאפשרת התקדמות גדולה.
התקשר לגאוה, טל' 03-419281 (10 קווים)
– סודיות מובטחת –

IBS

דרושים
רופאים
1) **רופא פנימי — לעבודה חלקית**
2–3 ימים בשבוע במכון רפואי.
2) **רופאים צעירים בעלי רכב**
לעבודה במשרה מלאה בבוקר או בערב.
טלפון 03-243130

לקונצרן גדול לתעשיות מזון
דרוש/ה
מיקרוביולוג/ית M.Sc.

תיאור התפקיד:
* בעל ידע רחב ונסיון בתחום בדיקות בקטריולוגיות וזיהוי חיידקים * בעל כושר ארגון ויכולת לבצע מחקרים שמושיים * מקום העבודה אזור מרכז הארץ * גיל עד 32.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, לת"ד 1144 תל־אביב 61010, ויציינו על גבי המעטפה "עבור מיקרוביולוג".
סודיות מובטחת.

יחידת האבטחה במסופים
בגבול ישראל־מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

700 ש"ח נטו לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון: דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:
- ★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי).
- ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחויבו בעדשות מגע רכות).
- ★ גיל: עד 27.
- ★ עבר ללא דופי.
- ★ בוגרי 12 שנות לימוד, דוברי השפה האנגלית (ערבית – יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, ת"א, קומה ג',
ביום ראשון (23.3.86) בין השעות 15.00-18.00,
ביום רביעי (26.3.86) בין השעות 9.00-13.00
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות, וכן בגדי ספורט.

פילת
פסיכולוגיה יישומית

חברה צעירה ודינמית, העוסקת בפיתוח, בייצור ובשיווק בתחום עתיר טכנולוגיה מתקדמת
מחפשת
מנהל כספים ומינהל

התפקיד כרוך בניהול כספים, בבקרה, במינהל וברכש.
מועמד מתאים יהיה אדם צעיר, בעל השכלה אקדמאית רלבנטית, בעל נסיון של חמש שנים לפחות בתחום החשבוני, נסיון בתחומי התפקיד האחרים - יתרון. נדרשת יכולת ניהולית וארגונית ונכונות להתמודד עם תפקיד רב אתגרים.
מקום העבודה - תל-אביב.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פתח תקוה 53, תל-אביב, 67138.
נא לציין על המעטפה "מנהל כספים ומינהל" מס' משרה 1430.
סודיות תישמר בקפידה

אינטל

אינטל הינה החברה המובילה בעולם בתחום רכיבי מיקרו מחשבים.
אנו מרחיבים את השרותים שאנו מספקים ללקוחותינו, לשם כך אנו זקוקים ל:
אחראי/ת קבוצת לוגיסטיקה
משרה מס' 5293

תאור התפקיד:
פיקוח, הנחיה ותאום הקבוצה הלוגיסטית העוסקת במתן שרותים ללקוחות ולמחלקות הסיוע והשרות של החברה תוך כדי השתלבות בעבודה השוטפת של הקבוצה.
כישורים נדרשים:
- השכלה אקדמאית רלבנטית – יתרון.
- נסיון בפעילות דומה.
- נסיון בעבודה עם מחשוב.
- נסיון בעבודה עם לקוחות.
- שליטה טובה באנגלית.

אם הנך בעל(ת) יוזמה ומעוניין(ת) באתגר מקצועי, הצטרף(י) לצוות מעולה, צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות נהול מתקדמות המיישם טכנולוגיה עתירת מדע.
פנה(י) בכתב בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומספר טלפון למחלקת גיוס עובדים.
אינטל סמיקונדקטור בע"מ
ת.ד. 43202, עתידים, ת"א 61430
- סודיות מובטחת -

הנדסאי מכונות
בעל נסיון של שנתיים בייצור מכשירים אלקטרוניים
להתקשר מיום א' לרינה
03-374534

מלון השרון הרצליה
- ★ מפקחות משק בית
- ★ חדרניות
- ★ טבחים וקונדיטורים
- ★ מלצרים
- ★ אחראי חניון (אפשרות לקבלנות)
- ★ טלפניות
- ★ פקידת הזמנות
- ★ קופאים (עיקרים)
- ★ קציני ביטחון

הדרישות:
ידיעת שפות ונסיון קודם במלונאות — רצוי.

ראיונות אישיים יתקיימו במלון השרון, חוף הרצליה-פיתוח,
ביום שני 24.3.86
בין 09.00-12.30
ו־13.30-16.00
— מחלקת כ"א.

יש עתיד לעובד בשרון

אקטיביטי
משאבי אנוש ___ מאגרי מידע
לאחד מלקוחותנו, חברה קבלנית-תעשייתית גדולה
דרוש / דרושה:
חשב
■ השכלה וכישורים:
- ★ רואה-חשבון מוסמך.
- ★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות כחשב בתחום דומה.
- ★ הבנה, ידע ומומחיות בתחומי כספים, מסוי ובקרה עסקית.
- ★ כושר ויכולת להשתלב בצוות דינמי תוך ביצוע עבודה בתנאי לחץ.

אקטיביטי
הפתרון האנושי לטכנולוגיות מתקדמות
ר"ג, רח' בנימין 2, טל' 7517650, 7517963-03 ת.ד. 1710 רמת־גן.

שרותי דנאל כח אדם (אדיר יהושע) בע"מ

למחלקה הטכנית בת"א ובאשדוד
דרושים
- ★ איש מכירות טכני
- ★ הנדסאי/טכנאי מכונות
לעבודות זיווד אלקטרוני.
- ★ טכנאי/ות מכונות/צילום/כימיה
ליצוא מעגלים מודפסים
- ★ מבקרי איכות אלקטרו־מכניים
- ★ נגרים
- ★ רפדים
- ★ אנשי אחזקה
בעלי רקע מכני ו/או חשמלי
- ★ דפסים
להפעלת מכונות 1/4 גיליון.
- ★ חשמלאי מוסמך
- ★ תוכניתן/ית קובול
בעל/ת נסיון במאגרים D.C, D.B, I.M.F
- ★ צבעי מבנים/ריסוס
- ★ עובדי/ות נקיון
- ★ מנקי מטוסים
- ★ מחסנאים
- ★ עובדות ייצור

למחלקה המשרדית בת"א ובאשדוד
דרושים
- ★ כתבניות עבריות
- ★ כתבניות עברית/אנגלית
- ★ מעבדות תמלילים עברית/אנגלית
- ★ מעבדות תמלילים עברית/אנגלית
לניר, וורדסטאר, D.C.F איי.בי.אם, וונג, לקס.
- ★ מזכירות בכירות
- ★ מרכזניות לאזור לוד
לאחר שרות צבאי. נסיון קודם הכרחי.

למתאימים מובטח שכר גבוה, הסעות, ארוחות ותנאים טובים במיוחד.
דנאל ת"א גורדון 88, 222266, 245541, 03-240878
דנאל אשדוד רוגוזין 8, 22561, 055-34777

לחברה צעירה ודינמית בענף האירוח
דרוש
איש מכירות בכיר
- *בעל נסיון מוכח במכירות בתחום הקייטרינג ו/או מלונאות.
- *כושר ניהול משא ומתן.
- *ידיעת השפה האנגלית.
- *בעל רכב.
- *גיל מעל 30.
- *הופעה נאה.

נא לפנות בכתב יד בפירוט נסיון קודם לת.ד. 11029 תל־אביב 61110 עבור "איש מכירות".

למלון המלך שלמה ירושלים
דרוש
חשב
מנהל חשבונות ראשי
הכישורים הדרושים:
- ★ בעל נסיון של שנתיים במשרה דומה (עדיפות לבעלי נסיון מלונאי)
- ★ שליטה בשפות עברית ואנגלית
- ★ כושר ניהול צוות עובדים

נא לפנות בכתב יד ובפירוט קורות חיים למלון המלך שלמה
רח' המלך דוד 32 – ירושלים
ולציין: עבור חשב
★ סודיות מובטחת

טריפל-די בע"מ ddd
רח' היצירה 29, רמת־גן.

למשרדנו בת"א דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
- ★ ניסיון שנתיים לפחות כמנהל/ת חשבונות ראשי/ת, במערכת הנהח"ש ממוחשבת. רצוי ניסיון במט"ח ובהשבונות יבוא.
- ★ יכולת הפעלת צוות עובדים.
- ★ עבודה מעניינת ושכר הולם למתאים/ה.

אם הינך עונה לדרישות הנ"ל התקשר/י לשוש – 03-292949.

לפרוייקט חדשני בענף הביטוח בשילוב עם "ציון" חברה לביטוח בע"מ
דרושים מועמדים
לתפקידי ניהול ושיווק
הכישורים: גיל 26–40
השכלה תיכונית (רצוי אקדמאית)
רקע ניהולי או פיקודי
★ למתקבלים תינתן הכשרה מקצועית ולאחריה ישובצו בתפקידיהם

חוזה אישי, הכנסה גבוהה רכב צמוד או אחזקת רכב והטבות שונות

לקביעת ראיון: תל אביב וירושלים 03-660937
9.00–15.00
ראשל"צ, רחובות אשדוד והסביבה 08-454641
9.00–13.00, 17.00–19.00

סיתש
מערכות הדרכה, אימון וסימולציה בע"מ

מחפשת
עוזר למנהל חשבונות
בנושאי שכר, התאמות והנהלת חשבונות כללית. רצוי סוג 3 ונסיון בחישובי שכר.
מקום העבודה - תל-אביב.

נא לפנות בכתב יד בציון השכלה ונסיון לפילת בע"מ, דרך פתח-תקוה 53, תל-אביב, 67138 עבור "עוזר למנהל חשבונות"
מס' משרה 1310.
סודיות תישמר בקפידה.

מגן דוד אדום בישראל MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL

חובש/ת קרבי/ת
מגן דוד אדום קורא לך להצטרף לצוות:

1. נהגי אמבולנס
לסניפים: טבריה, נצרת, עפולה, מגדל העמק, ת"א, ר"ג, פ"ת, כ"ס, הרצליה, בת־ים, חיפה, נהריה, כרמיאל, ב"ש, נתיבות, ירוחם, דימונה, ראשל"צ, שדרות, קרית גת.

2. עובדי מוקד
סניפים בית שמש, צפת, כרמיאל, ת"א, והסביבה.

הכישורים הנדרשים:
- רשיון נהיגה סוג ב' 5,4 שנים או סוג ג', 3 שנים (לא מתייחס לעובדי מוקד).
- פרופיל רפואי 72 לפחות. לאחר שרות צבאי מלא.

המתאימים יועסקו במשמרות לאחר שיוכשרו בקורסים מתאימים ע"י מד"א.

יש לפנות טלפונית:
מחוז הגליל: 92628, 067-30333.
מחוז הכרמל: 04-522222.
מחוז הירקון: 03-460111.
מחוז השפלה: 08-453333.
מחוז הנגב: 33830, 057-74767.
מרכז מד"א מחוז ב"א: 03-336222.

THE JERUSALEM POST
ל'ג'רוזלם פוסט
דרושים
אנשי מכירות
- ★ הופעה נאה
- ★ כושר שכנוע
- ★ ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית
- ★ עדיפות לבעלי רכב ונסיון במכירות

להתקשר בימים א, ב, ג 9.30-12.30 ל־(03)294222 שלוחה 20

לחברה לתכנון הנדסה
דרוש
מהנדס כימאי או מכונות
שהתמחה בדיגמות נוזלים וגזים
ת.ד. 43059 ת"א 61430
– סודיות מובטחת –

דפי זהב
תן לעצמך הזדמנות!!
דרושים:
איש/ת מכירות דינמיים
לעבודה בגוש דן
הופעה נאה וכושר שכנוע
- ★ עבודה קבועה בצוות צעיר
- ★ הכשרה והדרכה מלאים
- ★ הכנסת מינימום בתקופת הנסיון
- ★ אחזקת רכב מלאה
- ★ אפשרויות קידום למתאימים

טל. 542884, 052-540952
בין השעות 9.00-12.00

לחברת מחשבים מהמובילות בישראל
דרושה
מזכירת-על
לאגף השווק

התפקיד כולל:
נהול אדמיניסטרטיבי של אגף השווק, מערך ההזמנות, מעקב, מכירות ועוד.
תנאים מעולים מובטח
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 5195 רמת־גן 52521
סודיות מלאה מובטחת!

דלתא גליל תעשיות בע"מ DELTA
דלתא גליל תעשיות בע"מ
למפעלנו בכרמיאל
דרוש/ה
טכנולוג/ית טכסטיל
המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים לת.ד. 137 כרמיאל.
מגורים במקום — חובה.

לחנויות המפעל בר"ג הרצליה ות"א דרושות
אחראיות חנות
במשרה חלקית
- מעל גיל 25
- ידיעת השפה העברית על בוריה
- נסיון קודם במכירות - יתרון

תנאים טובים למועמדות המתאימות לפנות בכתב יד לעמינח בע"מ נחלת בנימין 122 ת"א 66066

עמינח
תעשיות רהיטים ומזרונים בע"מ, גיר צבי

HORIZON COMPUTER SYSTEMS LTD.
הוריזון מערכות מחשבים בע"מ

אנחנו צומחים ומתרחבים
דרושים לנו 3 מומחים הישגיים שיראו את עתידם אתנו

(1) מנהל פיתוח ופרויקטים
(משרה 21/86)
- מיומנות ניהול
- בוגר במדעי המחשב ו/או אלקטרוניקה
- נסיון במערכות זמן אמת – מחשב DEC, INTEL, IBM

(2) נציג מכירות למערכות בקרה
(משרה 22/86)
- רקע ונסיון במכירות של מערכות בקרת מבנה ו/או בקרה תעשייתית
- בוגר במדעי המחשב ו/או אלקטרוניקה
- רכב (רצוי)

(3) נציג מכירות לבקרים תעשייתיים
(משרה 23/86)
- רקע ונסיון במכירה של בקרים מתוכנתים
- בוגר בי"ס להנדסאים מגמת מחשוב ובקרה
- רכב (חובה)

כל השלושה צריכים להיות נכונים לעבודה מרתקת ומאומצת כשותפים להתפתחותה של חברה בעלת מעגל לקוחות גדול ומתרחב. ההישגים בעבודה יתוגמלו בהתאם (חוזים אישיים).

קורות חיים ולהמלצות בכתב יד יש לשלוח לת.ד. 24092 ת"א 61240

NCR
י.א. מיטשר ובניו בע"מ
לחטיבה למערכות תעשייתיות בחיפה ובצפון הארץ
דרושים
נציגי מכירות
למחשבים אלקטרוניים חדישים ולתוכנה תעשייתית בנושאי תפ"י ומערכות מתוחכמות למפעלים

הכישורים הדרושים:
- ★ מהנדסי יצור
- ★ יוזמה, עצמאות ויחסי אנוש מעולים
- ★ כושר ניהול משא ומתן
- ★ רצוי נסיון במכירות
- ★ ידיעה טובה בשפה האנגלית

מקום מגורים הכרחי – אזור הצפון
תנאים טובים למועמדים המתאימים
המעוניינים יפנו בכתב יד, בציון קורות חיים, ל־NCR – י.א. מיטשר ובניו בע"מ, ת.ד. 11827 תל־אביב 63143, עבור משרה 3-10
– סודיות מובטחת –

הקדם את המחר עם מחשב NCR

לתיגבור צוות השרות ללקוחות מחולל היישומים DB1/SAPIENS בארץ ובחו"ל
דרושים
בחיפה, ירושלים ותל־אביב
★ **אנשי DOS-SYSTEM**
לפנות לטלפון 03-247616

עבור סניף חיפה
דרושים
★ **מנתח מערכות בכיר**
עם ידע ונסיון במערכות פיננסיות.
★ **תכנת**
עם נסיון ב־PL1
לפנות למשרדי א.א.א. בחיפה
טל: 04-258836

לפרסום דגש
דרוש/ה
מנהל/ת הפקה
כישורים נדרשים:
- ★ יכולת ארגונית
- ★ ידע ונסיון בהפקות לפרסום – דפוס, צילום וכו'
- ★ קשרים והתמצאות בשטח הדפוס ויכולת מו"מ עם ספקים
- ★ רשיון נהיגה
- ★ נסיון קודם הכרחי

משרה מלאה, 5 ימי עבודה 08:30–16:00
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 03-454195

שופר-סל
לסניף רמת־אביב
רח' ברזיל 15
דרושים
- ★ קופאיות
- ★ סדרני סחורות

מועמדים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום.

למרכז הפדגוגי - אורט ישראל
דרך הטייסים 28 ת"א
טלפון 395052
דרושה כתבנית
רצוי בעלת ידע בכתבנות אנגלית
אפשרות למשרה חלקית

Triumph
למפעלנו בירושלים דרוש/ה
מנהל/ת גזריה
בעל רקע טכני, נסיון קודם בניהול מסגרת דומה (רצוי גזריה). יכולת לניהול צוות של 50 עובדים לפחות. גיל 30–35. לבוגר שנקר – יתרון.
תנאים הולמים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 10146 ירושלים (מיקוד 91101) או טלפונית 02-715255, בת אדם

TEDEA Ltd
Excellence in Load Cells
דרושים
1) **מלחימות בעלות נסיון לעבודות עדינות.**
2) **עובדים למחלקת כיולים למוצרים אלקטרו־מכניים.**
בוגרי בי"ס מקצועי, 11 שנות לימוד לפחות. עד גיל 25. יום עבודה מלא. 5 ימי עבודה 07.30–17.00
מגורים: הרצליה, רעננה, כפר סבא ונתניה.
052-557039 מיכל.

להברת
קונלוג קונטרול
מקבוצת דנקר
חברה צעירה ודינמית,
המייצרת, מערכות בקרה
ממוחשבות
conlog control והמרחיבה את
של מוצריה.

דרושים:

אנשי מכירות מעולים

יתרון לבעלי נסיון במכירת ציוד CNC ומרכזי עיבוד

מחסנאי טכני (מפ"ם)

למחסן תציוד אלקטרוני. נסיון קודם הכרחי למשרה מלאה, הדפסה עברית אנגלית — הכרחית.

פקידה

חמישה ימי עבודה בשבוע.
תנאים הולמים למתאימים.
לפנות בכתב יד לת.ד. 3986 פתח תקוה 49587

אתגים ואחשבים
שבועון חדשות ומאפיין

גרפיקאי - מעצב/מבצע

בוגר מוסד מוכר בארץ או בחו"ל, רצוי ניסיון בעצוב עתונים ומגזינים ובהבאה לדפוס. (לפנות לנחמה)

מזכירה עצמאית למרכז ההדרכה

בחורה אינטליגנטית לניהול משרד, ועבודה עם לקוחות. רצוי שליטה באנגלית וניסיון במעבד תמלילים. (לפנות לשרי)

שבדת הנח"ש

עם סוג וניסיון בהעברת חומר במחשב למשרה מלאה. (לפנות לשלמה)

אם את ה מתפש לענוד נחברה צעירה, דינמית ומעניינת, ועונה לדרישות אחת המשרות הנ"ל צלצל אלינו עוד היום בשעות 12.00–17.00 טל: 280640, 287560 (המשרות לגברים ונשים כאחד)

הילטון תל-אביב

דרוש/ה

סגן מנהל מחלקת ארועים

הכרחי:
* השכלה מלונאית.
* נסיון מעשי של 5 שנים במחלקה מזון ומשקאות
* שליטה מלאה בשפה האנגלית

עדיפות לבעלי נסיון קודם בחו"ל
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למח' המנגנון בטל' 03-640292/4.

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

אנו מחפשים את הטובים ביותר במקצוען
* מעבדת תמלילים
* כתבנית עברית אנגלית
* מזכירה עברית אנגלית
שפת אם אנגלית, ידע ביבוא
* קלדניות

משכורות ותנאים סוציאלים טובים
טל': 03-203053, 03-203052
רחוב בלפור 19, תל-אביב.

אבגעל נעלי פיל
רשת הנעלה הגדולה בישראל
דרושים

מנהלי/ות חנויות

בבאר-שבע ובקרית-גת
הכישורים הדרושים:
* נסיון במכירת מוצרי צריכה
* דינמי/ת ונמרץ/ת
* השכלה תיכונית ומעלה
* גיל 25 ומעלה
לקביעת ראיון להתקשר למירי 03-7518181

שופר-סל
עם התרחבות החברה
דרושים לנו
לאזור גוש דן, חיפה וירושלים

* **מנהלי סניפים**

לאזור גוש דן.

* **סגני מנהלי סניפים**

המועמדים שיתקבלו יוכשרו לתפקידם במשך חודשיים.
מועמדים בעלי נסיון ארגוני-ניהולי מתבקשים לפנות בכתב יד, בפירוט קורות חיים ונסיון קודם, אל: שופרסל בע"מ, מחלקת כח-אדם, ת.ד. 84 פתח-תקוה מיקוד 49100.

למפעלנו בניר צבי
דרושים

אחראי מחסן חומרי גלם

תיאור התפקיד:
אחראיות לניהול מחסן חומרי ילם לעיתוד מלאי וקידור אספקה.
כישורים:
בוגר קורס מתקדם לניהול מחסנים עדיפות לבעלי ניסיון של מספר שנים בניהול. מחסן באמצעות מחשב.

כלכלן/ית

לנושא בקרת מלאים.
תיאור התפקיד:
בקרה ומעקב אחר רישומי מלאי תוצרת גמורה במפעל ובכל סניפי החברה.
• • •
5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מובטחות מרמלה, לוד, וראשל"צ. מועמדים מאיזור המרכז בלבד יפנו בכתב יד לעודד לוינטון, עמינח ת.ד. 215 רמלה, 72101.

עמינח

לפרחי ביקל בע"מ
דרושים
רכזי שדה
עם נסיון בענף הפרחים
052-34035
052-34142

למפעל תעשייתי בהרצליה
דרוש
קבלן
לניהול קנטינה
(כ-150 מנות ליום)
נא לפנות בכתב + המלצות לת.ד. 148 הרצליה, מיקוד 46101 עבור מספר 500

לפרויקט במרכז הארץ דרוש
טכנאי/ הנדסאי
לעבודת פתוח העבודה זמנית
לפרטים לפנות טלפון 052-552222

למיחזור הקלאות 2001 בע"מ דרושה
שתלנית
עם רקע, לטיפול בצמחיה + רשיון נהיגה
08-456660, 08-457852
מיום א'

לחברת תכנון והנדסה אזרחית
דרושים:
1. **מהנדס כבישים**
2. **מודד,** מוסמך או אקדמאי
3. **טכנאי/שרטט**
טל. 03-233097

יותר טוב במנפאואר

לסניפנו בתל-אביב
בן-יהודה 12, א'–ה' 08:00–14:00
טל: 298877, 03-284128
למחלקה הטכנית
דרושים

* **כתב טכני**
שפת אם אנגלית, רקע באלקטרוניקה, יום עבודה מלא, לתקופה ממושכת.
* **מסגר מעולה**
5 שנות ניסיון, הבנת שרטוטים, ניסיון בבניית זיוודים.
* **חווטים**
בעלי נסיון רב בחיווט לוחות חשמל - מתח גבוה.
* **מלחימות/מחווטות**
2 שנות ניסיון לפחות. קריאת שרטוט, זיהוי רכיבים. לעבודה באיזור רמת-גן.

* * *

לסניפנו ברחובות
* **חרטים**
* **כרסמים**
הכישורים:
5 שנות ניסיון.
ידע ב-C.N.C

אנו מציעים עבודה מעניינת ושכר גבוה.

המעוניינים מתבקשים לפנות למשרדנו: ברח' הרצל 190, רחובות, בימים: א'–ה' 08:00–14:00 ו' 08:00–12:00

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

בחולון
דרושים:
אורגים
תנאים טובים שכר גבוה!!!
טל. 03-459626
(לצלצל גם שישי, שבת)

דרושים
* **אחיות מוסמכות ומעשיות**
* **כח עזר**
עם אפשרות למגורים
לפנות
לאחות הראשית
בי"ח ליבנשטדטר
למחלות כרוניות
ת"א, יד אליהו, שד' החייל 4,
03-331414

דרוש
לעבודה בקניה
מנהל פרוייקט
בעל נסיון מסחרי וידע בענף הבניה
שרות קודם בקניה הכרחי.
המעוניינים יפנו בכתב יד עם פרוט נסיון וקורות חיים לת.ד. 18023 ירושלים — 91180.

למפעל מזון בנתב"ג
דרוש:
מחסנאי מזון
בעל נסיון מוכח בתעשיה של שנתיים לפחות.
עבודה במשמרות.
נא לפנות לטל. 03-9712441
למח' כח אדם

לדפוס אופסט "על" דרושים
* מדפיס מנוסה למכונת הידלברג, פרוח
* עוזר מתחיל למדפיס
* נערים
לחמישה ימי עבודה בשבוע
טל' 03-339293 החל מ-7.00 בבוקר

שופר-סל
לסניפי גוש דן, רמת-אביב ורמת השרון
דרושים
- **עובדי/ות מעדניה**
- **עובדי מחלקת בשר**
- **עובדי מחלקת דגים**
המועמדים שיתקבלו יעברו הכשרה בסניפים – אין צורך בניסיון קודם.
המעוניינים מתבקשים לפנות ביום ראשון 23.3.86 בין השעות 09.00 – 11.00, לאגף הבשר, בית שופרסל רח' רוטשילד 79 פתח-תקוה, אוטובוסים 49, 50, 51, 62, 66.

דרושים
בחורים/ בחורות
ארקיע arkia
לעבודה מעניינת בשדה תעופה
בעלת אופי בטחוני ובשרות לנוסע
למשרה חלקית ובמשמרות
הכשורים הדרושים:
* יוצאי/ות צבא עד גיל 24
* בעלי/ות תעודת בגרות מלאה
* הופעה נאה
* דוברי/ות עברית ואנגלית ברמה גבוהה (שפות נוספות יתרון)
* מקום המגורים — איזור גוש דן (מנתניה בצפון ועד לרחובות בדרום)
הקליטה בעבודה מותנית במעבר קורס בן 6 שבועות.
העונים לדרישות הנ"ל יפנו לקביעת ראיון לטל: 9731107, ביום א' 23.3.86 בין השעות 8.00 עד 16.00.
נא להצטייד לראיון במנקס שחרור ותמונה

למפעל המייצר מוצר צריכה נפוץ
דרוש:
מנהל שווק
מנוסה
בעל נסיון מסחרי בשווק מוצרי צריכה.
35 — 45.
מגורים במרכז הארץ. נא לפנות בצרוף תולדות חיים לת.ד. 11438 תל-אביב 61113

דרוש **איש מכירות**
לאיזור המרכז והדרום בעל רכב.
לשווק ציוד עירוני, תברואי ותעשייתי.
על בסיס עמלות, יועדפו בעלי נסיון.
לקביעת ראיון נא להתקשר בין 8:00-15:00
052-85045, 04-935184

לחברת יבוא ושווק בת"א
דרושה
מזכירה
* שליטה מלאה עברית/אנגלית
* ידע בטיפול בהתח"ש
* למשרה מלאה 6 ימים בשבוע
שכר הולם למתאימה
לקביעת ראיון — טל' 610947 — סטלה

לאשפי מכירות בלבד!
אתגר מקצועי לבעלי —
* נסיון וכושר שכנוע
* השכלה תיכונית ומעלה
* רכב פרטי
תנאים — שגעון!
באזור תל-אביב
מתאים לך? בוא נדבר!
(10) 7512666 (קוים) לפנות ליורם

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
מועמד להקמת וניהול חווה לגידול פרחים במרכז אמריקה בארץ דוברת ספרדית
הכישורים הדרושים:
1. ידע ונסיון רב בגידול מגוון רחב של פרחים: כולל בצלים ופקעות
2. השכלה חקלאית
3. ידיעת השפה ספרדית, ידיעת השפה האנגלית – יתרון
4. נסיון עבודה בחו"ל
5. נכונות למקום עבודה המרוחק ממקום מגורי המשפחה
6. אפשרות ליציאה מיידית
* * * * *
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6609 תל-אביב מיקוד 61066
סודיות מובטחת
רק מועמדים מתאימים ייענו

אומיקרון סיינטיפיק בע"מ
קרית ויצמן, ת.ד. 2012
רחובות 76120
לצורך פיתוח מוצרים בתחום הציוד הרפואי והטכנולוגיה
דרוש
מהנדס כימיה
כישורים: * רצוי בעל נסיון בעבודה בתחום הביוטכנולוגיה... * יכולת לבצע עבודה עצמאית ואחראית * ידיעה טובה של השפה האנגלית * נכונות לעבוד שעות נוספות * יכולת לעבוד בצוות
מיון לפי כישורים — 5 ימי עבודה בשבוע
נא להתקשר לטל. 08-476822

לחברה מסחרית גדולה הפועלת בחו"ל
דרוש
מנהל סניף
בצרפת (פריז)
הכישורים הדרושים:
1. נסיון בניהול שווק בחו"ל
2. הכרת התעשיה הישראלית העוסקת בייצוא
3. יכולת ניהול מו"מ עם גורמים ממשלתיים ומסחריים ברמה גבוהה
4. שליטה מלאה בשפה הצרפתית וידיעה בשפה האנגלית
5. הכרת המנטליות ואורח החיים הצרפתיים מתוך נסיון אישי
* * *
מועמדים מתאימים יענו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 6533 תל-אביב מיקוד 61064
רק מועמדים מתאימים ייענו

למוסד ציבורי בתל-אביב
דרוש
תכניתן/נית
הכישורים הדרושים:
1. נסיון של מספר שנים בכתיבה בשפת RPG וקובול
2. נסיון של שנתיים בעבודה במחשבי IBM/38
לפרטים נוספים נא לפנות לטלפון 431330

האוניברסיטה העברית בירושלים
נוער שוחר מדע
למפעלי הקיץ
שיתקיימו בחודשים יולי — אוגוסט
דרושים
רכזי מחנות
* נסיון בהדרכת נוער
* כושר ארגון וניהול צוות מדריכים
מדריכים חברתיים
* נסיון בהדרכת נוער
* יחסי אנוש טובים
פרטים: במשרד נוער שוחר מדע
טל: 585346, 02-585475

אדיוניטקס בע"מ
פיתוח ושיווק של חבילות הדרכה והוראה ליצוא
דרוש
מתכנת לומדה
לתכנות לומדה בעזרת שפת מחברים משוכללת (הלידר)
* נסיון בתכנות לומדה.
* השכלה רלוונטית.
* יכולת להשתלב בעבודת צוות.
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב-יד בפרוט קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 2085 הרצליה פיתוח 46120.
– סודיות מובטחת –
EDUNETICS LTD.

בן-יקר גת
חברה להנדסה ולבניין בע"מ
דרושים
* **מנהל עבודה לגמר**
* **מנהל עבודה בכיר**
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל: 03-331307, 03-332614, 03-332901

לביח"ר לסריגה
דרושה
מבקרת טיב
בעלת נסיון בענף הסריגה
תנאים טובים
לפנות "עופר" טל. 03-372743
10.00 – 15.00

לבנין במרכז ת"א
דרוש
מנהל-עבודה
עם ניסיון רב בעבודות שלד וגמר
(אפשרי הנדסאי עם ניסיון רב בביצוע)
לפנות עם פירוט ניסיון והמלצות לת.ד. 32065 ת"א 61320

לחברת השקעות בתל-אביב
דרושה
מזכירה מנוסה למנהל חברה
בעלת נסיון ושליטה בהדפסה בעברית ואנגלית.
נא לפנות: לת.ד. 33250 תל-אביב, בפרוט קורות חיים, נסיון קודם ובציון מס' טלפון להתקשרות.

ניאופרם בע"מ
דרושים
תועמלנים רפואיים
באיזור המרכז והצפון
אם נושאים מדעיים ושיווקיים מעניינים אותך
אם יש לך גישה לאנשים וכושר ביטוי מעולה
אם הנך צעיר נמרץ ומחפש אתגרים ובטחון כלכלי
אם הנך מחפש קידום.
ואם אתה בעל השכלה פארא-רפואית שולט באנגלית ובעל רשיון נהיגה
אנא פנה אלינו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 7108 ת"א 61070
סודיות מובטחת
רק פניות מתאימות ייענו

למפעל מתכת ותיק
דרושים
חרט
כרסם
רתך ארגון
מעולים
08-221053
03-708357

SF סופרפוסט בע"מ
מזון איכות מוקפא
למפעלנו באשדוד
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
הכישורים הדרושים:
* מנהל חשבונות סוג 3
* נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי
* יכולת עבודה עצמאית
* תלושי משכורת
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, תעודות והמלצות לת.ד. 2223 אשדוד מיקוד 77122

לבייס ערב לאקספורטים
דרושים מורים
להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב במתמטיקה ובאנגלית
במקומות הבאים:
תל-אביב, ירושלים, חיפה, באר שבע
מורים בעלי תעודת הוראה ונסיון בהכנה לבגרות מתבקשים להתקשר לטלפונים הנ"ל.
* תנאים טובים למתאימים *

אבטחה בחו"ל
לחב' I.C.T.S דרוש
מאבטח
דובר ספרדית לעבודה של שנתיים באמריקה הלטינית
יש לפנות בכתב קורות חיים ונסיון קודם באבטחה לכתובת:
I.C.T.S רח' המנורה 16 הרצליה ב' מיקוד 46586

למבשלת שיכר לאומית בע"מ
דרוש
טכנאי לבירה מוסמך
על המועמד להיות בעל התנאים הבאים:
* טכנאי קירור בעל נסיון מוכח.
* נסיון בתחזוקה של מערכות קירור
* גיל עד 35.
העבודה כרוכה בהעסקה בצפון הארץ, ובשעות עבודה לא שגרתיות.
המעוניינים יפנו בכתב-יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 127 נתניה 42101

כפר הנופש
"נואייבה הים-תיכונית"
במכמורת
דרושים בחורים ובחורות
כישורונים, נאים וסימפטיים
במקצועות: שירה, נגינה, ריקוד ותקליטן
לפנות טל' 03-282703, 204239 לשעת אי אפשר

סיעוד nursing
שרותי אחיות פרטיות וחובשים
דרושים
אחים ואחיות
לעבודה מיידית בשעות הפנאי
02-636505 • 03-737947 • 04-386590

מושב בעמק יזרעאל
מחפש
מנהל חשבונות ראשי
לעבודה במשרה מלאה
נא לפנות בכתב
לתמון רח' התחתרות 26 עפולה

המרכז הטכנולוגי לתכשיטנות
דרושים
בעלי מקצוע מעולים בכל תחומי ענף התכשיטים
צורפות, ליטוש, יציקה, שיבוץ, ציפוי ומכשור תעשייתי.
להוראת המקצוע, בשעות היום והערב, בקורסים להכשרה מקצועית למבוגרים.
טלפון: 03-382967

נפתלי — גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה, התאמת עובדים, יעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית

אנו מחפשים
עבור לקוח שלנו בת"א
ממונה על יחידת חשבוניות וגביה
למשרה מלאה מ-8:00–16:00
דרישות התפקיד:
- מנהה"ש סוג ד' לפחות
- נסיון של 5 שנים בעבודה מעשית.
- יכולת להפעיל צוות עובדים
- קשר טוב עם לקוחות.

נא לשלוח אלינו קורות חיים בכתב־יד בשפה אם ובציון היד הכותבת
ת"א, רח' הירקון 124 טל 63573 240996 03-229751

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב
פרמקולוג/ית
בעל/ת תואר שלישי בפרמקולוגיה
נסיון בתחומי הביוכימיה ומדעי החיים, ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין רצויה ידיעת השפות גרמנית ו/או צרפתית, יכולת ניהול משא ומתן, ארגון מעקב, וניתוח של ניסויים טוקסיקולוגיים, השתתפות בצוות אינטרדיסציפלינרי לקידום רישוי מוצרי החברה.
מועמדים יפנו בכתב ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש, ת.ד. 60 באר־שבע 84100
סודיות מובטחת

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
משרה פנויה מס' ח/321/86
סגן גזבר
חבל הצפון-חיפה במחלקה לכספים
הכישורים הדרושים:
- השכלה רחבה בהנהח"ח (סוג 3 לפחות)
- נסיון מוכח בן שנה לפחות בהנהח"ח ממוחשבת
- נסיון בהפעלת צוות עובדים בהדרכתם
- ידיעת השפה העברית על בוריה
- כושר ניהול מו"מ, רצויות השתלמויות במנהל וארגון
הדרגה המוצעת יו' – יט 2 בדירוג האחיד, 8–5 בדירוג המח"ר
התאריך האחרון להגשת הצעות מועמדות 31/3/86
כל האמור בלשון זכר יש לראותו גם כנאמר בלשון נקבה.

נמיר שרותי כח אדם בע"מ
לסניפנו בת"א וברחובות דרושים/ות:
למחלקה הטכנית:
- מהנדס/הנדסאי כימיה — אחריות על משמרות, מיומנות טכנית וידע באנגלית
- מהנדסי ייצור/מכונות — נסיון 5 שנים בתעשיה
- מנהלי עבודה/מבקרי איכות — למשמרות בתעשיה
- חשמלאים
- מוסמכים/אלקטרונאים — למשמרות בתעשיה
- מסגרים מכניים/שולחן — עצמאיים
- מסגרים/רתכים/ברסמים/חרטים

למחלקה המשרדית:
- מנהלי־חשבונות מנוסים — רצוי ידע בחישובי שכר
- מזכירות עברית/אנגלית — ידע בהדפסה
- מעבדות תמלילים/קלדניות מנוסות

תנאים מצוינים, הסעות, ארוחות ושכר גבוה
תל־אביב
שד' מוצקין 22, טל. 03-240104-5-6
רחובות
בית הפועלים 6, טל. 08-454651

כימיקוס ציוד ומוצרי אופטיקה | **מ.ל.מ.** מסגרות למשקפיים
LA CHANDELLE
דרוש
סוכן מכירות
לשיווק מסגרות למשקפיים
דרישות התפקיד:
בעל רכב, עצמאי ודינמי, עם נסיון במכירות
לפנות בכתב יד לת.ד. 9033 ת"א עבור "סוכן מכירות" — לפרט נסיון בעבודה

הלמן דרושים
נציג/ות מכירות
לחברת פרסום מקצועית ודינאמית
לעבודה באזורים: ת"א והמרכז, חיפה והצפון.
- השכלה: 12 שנות לימוד • גיל: מעל 22 • רכב: חובה
אין צורך בנסיון קודם, תנתן הכשרה מקיפה ע"י החברה.
- רקע במכירות יתרון
נכונות לעבודה מאומצת בלתי שגרתית, עם אתגר רב והכנסה כספית מובטחת.
"הלמן" בע"מ ארלוזורוב 29 רמת־גן
טלפונים 03-7511784, 03-730392
סודיות מובטחת

לבית התוכנה המוביל בתחום מערכות רב־משתמשים ל־IBM-PC, לשיווק פתרונות מיחשוב ייחודיים, דרושים/ות:
נציג/ת מכירות שאפתן/ית.
דרישות המשרה: נסיון בשיווק מערכות מחשבים הכרחי. יכולת ניהול מו"מ עם מנהלים. יוזמה ושאפתנות. גיל 25–36.
מדריך/ה
נסיון בהדרכת תוכנה.
רקע בהנה"ח רצוי
המעוניינים יפנו למרק,
טל' 03-499588, 497969
קום. תעשיות תוכנה
COM

האוניברסיטה הפתוחה
דרושים/ות
סטודנטים/ות
לתואר שני או שלישי במדעי המחשב
לתפקידי פתוח קורסים וריכוז הוראה של קורסים בתחום זה.
יועדפו מועמדים בעלי נסיון בהוראה.
נא לפנות אל: ד"ר ציפי אורליך או ד"ר יהודית גלעזר טל. 427020.

דרושה
מזכירה עם נסיון מוכח בהנהח"ש
לעבודות משרד
03-373332 לבקש את חיים בין השעות 17:00–18:00

הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ
לסניף באר־שבע
דרוש
מפקח רכישה
בעלי הכישורים:
- נסיון בביטוח כללי.
- יכולת פיתוח קשרים אישיים טובים.
- נסיון בהדרכה ופיקוח על סוכנים.
- בוגר אוניברסיטה במגמת כלכלה.
- ינתן סיוע בדיור למועמד המתאים שאינו מאזור באר שבע והסביבה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית למס' 057-34391 או בכתב לת.ד. 199 באר־שבע.

למשרד ניהול ופיקוח
דרושים
מהנדס בניין/ אדריכל
עם נסיון רב בתיאום תכנון, תאום פיקוח וניהול הקמה. בעל יכולת הבעה בכתב ובע"פ וקיום מו"מ בדרג גבוה. מגורים: ת"א ודרומה.
מהנדס/ הנדסאי חשמל
לתאום תכנון ופקוח בעל ניסיון
כרכר פרטים לפנות טלפונית 04-719222, 04-711447

כל מחשבים
דרושים:
כתבנית
לעיבוד תמלילים
סוכני מכירות
- נסיון קודם בתחום המחשבים והתוכנה ו/או מכירות
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל: 03-650888

ליחידת מחשב מתפתחת
דרושים
תוכניתנים
הכישורים הנדרשים:
1) השכלה תיכונית.
2) שנתיים נסיון בתיכנות למחשב.
3) הכרה טובה של מחשב IBM 38.
4) נסיון מוכח בשפת RPG 3.
5) תושבי גוש דן.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון תוך ציון טלפון להתקשרות לת.ד. 895 ת"א.
סודיות מובטחת

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לסניפנו בטבריה דרושים:
1. אחראי/ת משמרת
2. מוכרות/ים מהיימנים
לעבודת שיווק ומכירת תכשיטים.
למקומיים מתאימים – יתרון.
שפות: אנגלית חובה, שפות נוספות יתרון.
לפנות בכתב יד ת.ד. 3031 ר"ג, עבור 4/86

ניצן עינבר מהנדסים לסניף חיפה
דרושים
מהנדסים
נסיון 5 שנים לפחות, נסיון בפיקוח וניהול פרוייקטים בהיקף גדול.
לפנות בכתב יד לניצן עינבר מהנדסים רח' שונמית 5 חיפה מיקוד 34682

למוסד ציבורי גדול
המחלקה לביקורת פנים
דרוש
איש מחשבים
יועדף בעל נסיון במחשב IBM, DOS-VSE מערכת CICS ובמסד נתונים DL1 התמצאות בביקורת עו"א ובמחשבי: VAX, IBM/38, PC תהווה יתרון.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 33091 ת"א, עבור מחלקת ביקורת פנים.
סודיות מובטחת

מכרז 11/85
המועצה האזורית אשכול
ד.נ. חנגב 057-82711
המועצה האזורית אשכול מכריזה על משרה פנויה של:
עובד נוער וקהילה (ענ"ק)
לעבודה במדור לנוער במושבים רצוי בוגר קורס בשירים באגף הנוער ונסיון בעבודה של לפחות שלוש שנים
קיימת אפשרות להשיג מגורים במקום.
יש להגיש בקשות למזכירות המועצה עד יום שישי 28/3/86 בשעה 10:00
אשר צימבליסטר
יו"ר המועצה

תור לנתור בע"מ
דרוש/ה
פקיד/ת הזמנות
למחלקת FIT
המשרה ליום עבודה מלא
לבעלי נסיון בלבד
נדרש ידע באנגלית
נסיון בהפעלת מעבד תמלילים – יתרון
נא לפנות החל מיום א' לרן טלפון 03-654316
(הפונים ביום ו' לא ייענו).

דרושים
מחלקים עצמאיים
בעלי רכב מסחרי לכל הארץ, לחלוקת מוצרי צריכה בענף המזון
על המועמדים לפנות בכתב יד לת.ד. 33866 חיפה מיקוד 31338

דרוש
מהנדס/הנדסאי או טכנאי
לעבודות הנדסה אזרחית
דרוש ידע בעבודות עפר.
בדרום הארץ
052-443244, 052-441826

דרוש
מקדם מכירות
עם נסיון 5 שנים לפחות למפעל מזון
03-9611939

משאבי אנוש גיוס והערכת מנהלים בע"מ
לחברת START-UP בצפון הארץ העוסקת בתחומי טכנולוגיה חדשנית.
דרוש: **חשב**
תיאור התפקיד: הקמה והרצת המערכת החשבונאית והכספית של המפעל. פיקוח על המערכת הכספית של משרדי החברה בחו"ל. טיפול בכל הנושאים הקשורים במפעל לייצוא במערכות הבנקאיות והממשלתיות.
כישורים: בוגר כלכלה/מנהל עסקים/ראיית חשבון. בעל נסיון של מספר שנים בתעשייה ונסיון מוכח בהנהח"ש ותמחיר. שליטה מלאה באנגלית הכרחית.
התפקיד – אתגר
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

אנו פותחים אופקים חדשים
אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

למהנדס אלקטרוניקה/מחשבים
תאור תפקיד:
- הגדרת מוצרים חדשים בתחום המיקרו־מחשבים
- פיתוח ותכנון מעגלי VLSI.CMOS בתהליכים מתקדמים
- פיתוח מיקרו תוכנה בשילוב חומרה

כישורים דרושים:
- בוגר הנדסת חשמל/מחשבים מצטיין (נא לצרף גליון ציונים)
- יכולת ורצון להתמודד עם אתגרים מקצועיים
- ידע ונסיון בתיכנון מערכות מיקרו מחשבים מתקדמות

בוא הצטרף לצוות צעיר ודינאמי בחברה עתירת ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים למוטורולה סמיקונדקטור ישראל בע"מ ת.ד 32288 תל־אביב 61322
- סודיות מובטחת -
מוטורולה סמיקונדקטור

אלקטרה
אלקטרה חטיבת מוצרי צריכה לתושבי חולון בת־ים וראשל"צ
למפעלנו בראשל"צ
דרושים
1. **עובדי ייצור** — למחלקות הייצור השונות במפעל.
2. **מסגרים/רתכים עצמאיים** — קוראי שרטוט ובעלי נסיון.
3. **חווטי לוחות חשמל** — עצמאיים וקוראי שרטוט.
4. **עובדי ייצור** — בעלי ידע בחשמל ורשיון נהיגה, לאגף השרות של החברה
5. **עובדי מערכות קרור** — למחלקת מיזוג־אויר

5 ימי עבודה בשבוע, הסעות למפעל וחזרה, ארוחות חמות.
נא לפנות למפעל רח' יוסף ספיר 1 אזור התעשייה החדש ראשל"צ לאגף כח־אדם.
אלקטרה - יותר ממקום עבודה

דרוש
טכנאי־הנדסאי אלקטרוניקה
לתיקוני מעבדה
הכישורים הדרושים:
- 2–3 שנות נסיון בציוד דיגיטלי
- הכרת מערכות משובצות מיקרו־פרוססורים
- ידיעת השפה האנגלית
- הכרת ציוד היקפי
- רשיון נהיגה – יתרון
תנאים טובים למועמד המתאים

BR
אם הינך מעוניין/ת להשתלב בחברה צעירה ודינמית, אנא פנה/י טלפונית אל:
במברגר - רוזנהיים בע"מ
נציגי חברת AES/LANIER
רח' בן יהודה 72, ת"א 63433 טל' (03)244019

"נעמת"
כפר הנוער כנות
דרושים לשנה"ל תשמ"ז
- **רכז תרבות וחינוך**
- **ספרן**

מורים:
- **מתמטיקה**
- **אנגלית**
- **היסטוריה** (הכנה לבגרות)
- **מחנכת כיתת הכוון** (+ מקצועות הומניים לתיכון).
- **מדריך חברתי** — עם נסיון
- **עו"ס** — חצי משרה. נסיון עם נוער מתבגר.

תבדק אפשרות דיור במקום למתאימים. עדיפות לזוגות.
המעוניינים ישלחו קורות חיים, בצרוף תעודות והמלצות ויוזמנו לראיון, ביום ד' 9.4.86 ב"נעמת" ת"א.

ל. אלכס אוריג'ינל
בעידן החדש של אקלים אלקטרוני במכוניות האירופאיות והיפניות
דרושות:
דיילות
לעבודה עם קהל
במפעל החדיש והגדול מסוגו.
- על המועמדות להיות בעלות השכלה תיכונית, לפחות, רצוי סטודנטיות.
- הופעה נאה ותקשורת בינאישית טובה. העבודה בשתי משמרות.
נא לפנות לטלפון 03-491112

לבימ"ס למתנות בת"א
דרוש
עובד רציני
לעבודות פנימיות, אריזה ושליחויות
רשיון נהיגה – חובה
03-297293

לחברה לשיווק צבעים וצביעה תעשייתית,
דרושים
1. **נציגי מכירות** — בעל רכב פרטי.
2. **צבעי תעשייתי** — ניסיון במסגרות – יתרון.
טל. 03-538428 מיום א' 09.00

לחברה
לעמילות מכס
פקיד/ה
בקיא/ה
ביבוא ויצוא
טלפון: 03-612962

מושב בניר־עטרות
מחפש
מציל
לבריכת השחיה
דרוש
שומר
לביקורת בניסה לבריכה

למוסד כלכלי בתל־אביב
דרוש/ה פקיד/ה
בעל/ת תעודת בגרות, לאחר שרות צבאי
טלפון 03-430198

למפעלנו בניר צבי
דרושים
רפדים
בעלי ניסיון מוכח בריפוד סלונים
5 ימי עבודה בשבוע. תנאים טובים למתאימים
הסעות מובטחות מרמלה, לוד וראשל"צ
נא לפנות לטל. 08-220777 ליעקב חללי.
עמקינוח

RS דרושים

לחברות מהמובילות בישראל
דרושים:

★ תוכניתנים מנוסים
1. IBM, IMS, COBOL, CICS
2. (רצוי) IBM, IMS, COBOL

★ מפעיל מחשב
S/38 + S/34
מנוסה במחשבי

★ כתבנים טכניים
מנוסים

סודיות מובטחת

כפר אתרים 142, תל-אביב
טל' 03-290372/3, 285261, 284321
RS

THE CARLTON HOTEL TEL AVIV

דרושה

נציגת מכירות בכירה

למחלקת העסקים

- בעלת נסיון של 3 שנים לפחות בכירת מלון
- שליטה מושלמת באנגלית ועברית
- הופעה נאה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למלון קרלטון ת"א, מחלקת כ"א, רחוב הירקון 10 תל-אביב.

ארגמן תעשיות

יבנה, ת.ד. 172, טל' 08-437811

למפעלינו דרושים:

מפעילי מכונות בכירים

הכשורים:
★ בוגרי צה"ל, בעלי כושר בריאותי תקין
★ 10 שנות לימוד
★ ידע בסיסי בשפה האנגלית (קרוא וכתוב)
★ כושר טכני
★ נכונות לעבודה ב-3 משמרות
★ מועמדים אשר יתקבלו לעבודה, יוכשרו במסגרת מרכז ההדרכה שבמפעלינו

לבורנטית למעבדה (בייצור)

★ נסיון קודם בצביעות של בדי כותנה ו/או סיבים סינטטיים

באשר לפרטים נוספים, נא לפנות למחלקת כח-אדם, לאמירה.

National Advanced System Israel
A Division of National Semiconductor Israel Ltd

דרושה

כתבנית עברית/אנגלית מעולה

שעות העבודה 18.30-10.30
★ שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית
★ נסיון בעיבוד תמלילים על מחשב אישי – יתרון.

נא לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 33653 תל-אביב.
תנאים טובים למועמדת המתאימה

בית אסיה
ויצמן 4
תל-אביב 64239
ת.ד. 33653
טל. 03-217251

למדריך זהב לעסקים

מדריך הטלפון האלפאבתי והמסווג
דרושים:

נציגי מכירות מעולים לת"א–חיפה–ירושלים	ראשי צוותי מכירות לת"א–ירושלים
דרישות התפקיד:	דרישות התפקיד:
• בעלי נסיון רב במכירות	• בעלי נסיון בניהול צוותי מכירות בתחום הפרסום/רכש מודעות
• בעלי רכב פרטי (חובה)	• בעלי רכב פרטי (חובה)
• בעלי יוזמה וחריצות	• בעלי יוזמה המוכנים להשקיע מאמץ
• בוגרי תיכון המוכנים להשקיע ולהרוויח בהתאם	• תנאים טובים למתאימים
• למתאימים תינתן הכשרה	
• משכורת + עמלות	

נא להתקשר מלפונית החל מיום א' 23.3.86
ל-03-7512418 • 03-7512642 • 03-7514785/6
רח' בצלאל 3 רמת-גן

RS

למפעל עתיר ידע
דרוש

מהנדס מכונות

– בעל שהות רצופה בארץ של 10 שנים לפחות.
– עבודה מעניינת ולטווח ארוך.

טלפונים: 057-35634, 057-32036

למפעל טקסטיל גדול בדרום הארץ

דרושים:

1. ממונה על בקרת טיב
בעל נסיון רב בתחום הטקסטיל, טוויה, אריגה אשפרה וצביעה

2. מהנדס תעשיה וניהול
בעל נסיון ניהולי של 5 שנים לפחות במפעל תעשייתי, רצוי רקע בטקסטיל.

למועמדים המתאימים יוצעו תנאים טובים הכוללים רכב צמוד וסיוע לדיור באיזור

לפנות בכתב: ת.ד. 24177 ת"א 61241
סודיות מובטחת

מיטל

מרכז ייעוצי למשאבי אנוש

עבור אחת מלקוחותינו אנו מחפשים

מנהל ייצור

כישורים נדרשים:
★ מהנדס תעשיה וניהול
★ נסיון מוכח בענף המשקאות או המזון
★ התמחות בחקר ביצועים – יתרון
★ בעל יכולת ניהולית גבוהה

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים ל"מיטל" רחוב ארלוזורוב 88 ת"א מיקוד 62647 עבור "מנהל ייצור"

רק פונים מתאימים ייענו
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

דרושים (מנוסים)
★ מהנדסי אלקט' – לפיתוח נסיון ב-מ. פרוססורים
★ הנדסאי אלקט' – לפיתוח
★ מהנדס אלקט' בכיר לניהול ייצור/שילוב
★ טכנאי אלקט' – נסיון באחזקת מחשבים
★ מהנדסים לתמיכה ושיווק מע' ממוחשבות

הובלת

דרושים (מנוסים)
★ מהנדסי תוכנה מובילים לניהול צוותי פיתוח R.T.
★ תוכניתנים – PLM, FORT
★ אקדמאים לתוכנת RSX
לעב"א
★ VAX, VMS, S/36/38
★ לסיסטם – DOS/VSE, UNIX
★ ל-D.B – IDMS, Tandem
★ לשווק, גרפיקה, תיב"מ

תוכנה

למוסד רפואי ארצי גדול
דרוש

חשב כללי וגזבר

על המועמדים להיות בעלי השכלה במינהל עסקים, כלכלה או ראיית חשבון ובעלי נסיון מוכח של 6 שנים לפחות בתפקיד דומה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל ת.ד. 4927 ת"א (עבור חשב) באיון תולדות חיים.

למשרד אדריכלים
דרושים
• שרטט/ת בעל/ת נסיון
• אדריכל/ית
חמש שנות נסיון
• אדריכל/ית פנים
בעל/ת נסיון

למפעל יצרני
דרושים
עובדים יוצאי צבא
טלפון 863845

הסתדרות הנוער העובד והלומד
ההסתדרות הציונית לארץ ישראל
המחלקה לעליית ילדים ונוער

דרושים

מורה לספרות
למרכז הנוער הדתי ברמלה
למשרה מלאה

מורה לעבוד עץ (נגרות)
למרכז הנוער הכללי באשקלון
למשרה מלאה

מורה לעבוד עץ (נגרות)
למרכז הנוער הכללי בדימונה
למשרה מלאה

לפרסם מודעה?

דחף

ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
מסחר בית השואנה (פיזו) אלנבי 94 מול ת"א זוהר טל' 822547	רח' דיזנגוף 181 (מול בטיש) פתוח 24 שעות טל' 239952	רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע חוברי) טל' 656120	רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל' 611806	רח' הרצל 11 (הדר) טל' 645333-4	רח' יפו 43 (ככר ציון) טל' 226335	שרות מודעות טלפוני 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

RAD
data communications ltd.

דרוש/ה

טכנאי/ת בדיקות סופיות

- הנדסאי/ת אלקטרוניקה או טכנאי/ת אלקטרוניקה
- איכות עבודה גבוהה והספק טוב
- ידיעת אנגלית.

יועדפו מועמדים בעלי נסיון קודם • תחילת עבודה מיידית
5 ימי עבודה בשבוע, 07.30 – 17.00

נא לפנות החל מיום א' משעה 09.00 לרוניל למחלקת כח-אדם טל: 03-498811, פניות בכתב נא לשלוח לפי הכתובת:
רח' הנחושת 8 תל-אביב 69710

סודיות מובטחת • כל הפונים ייענו

LASER תעשיות לייזר

למפעלנו דרושים:

אחראי רישום מלאי לאגף התפעול

תאור התפקיד:
■ אחריות לרישום תנועות המחסן חישוב ערך המלא ספירת מלאי.
כישורים:
■ מחסנאי טכני בכיר
■ בעל נסיון בתעשיה במערכות ממוחשבות.

מזכירה למנהל מערכות מידע

תאור התפקיד:
■ ניהול וארגון מערכות מידע
■ ביצוע עבודות משרדיות שוטפות לרבות הדפסה, תיוק וקביעת פגישות
■ שילוב בעבודות נוספות במחלקה
כישורים:
■ הדפסה בעברית ואנגלית לרבות ידיעה טובה בשפה האנגלית
■ נסיון של 3 שנים לפחות כמזכירה
■ יכולת לעבודה אחראית עצמאית והשתלבות בצוות.

תכנת

תאור התפקיד:
■ פיתוח ותחזוקת מערכות תעשייתיות
■ השתתפות בהכנסת מערכת מחשב חדשה למפעל.
כישורים:
■ נסיון של שנתיים בכתיבת תוכנה בשפות COBOL-ו RPG III
על מחשבי IBM SYS-38 במערכות תעשייתיות
■ בעל יוזמה ויכולת להשתלב בצוות דינמי.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי ל"משאבי אנוש" ת.ד. 13135 תל-אביב 61131
- סודיות מובטחת -
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

דרושים
לעבודה זמנית בירושלים
מהנדס בניין
לפיקוח

דרוש/ה

★ מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת.
★ כלכלן/ית.

שליטה במערכות מידע – יתרון
ת.ד. 22242 תל-אביב.
העבודה בצפון ת"א.
– סודיות מלאה מובטחת –

אגודת "בוסתן" בע"מ פ"ת
דרוש
מנהל עבודה.
לניהול ופיקוח על 1000 דונם פרדסים.
לקביעת ראיון להתקשר לטל' 03-917701-2
בשעות 15.30-13.00 אחה"צ

להברת אמריקן ספורטסוואר
יצרני RIFLE
הלבשה לצעירים
דרושות

דיילות מכירה
לשק"ם החדש
בחיפה

כישורים:
הופעה נאה, רצוי נסיון במכירה, לאחר שרות צבאי.

מגדה – מערכות משובצות מחשב בע"מ
דרושים

תכנתים בכירים

MICROCAD
מערכות תיב"מ CAD/CAM SYSTEMS

למחלקת השווק
דרושים

מהנדס יישומים
מהנדס מכירות

★ רקע בהנדסה מכנית
★ נסיון במערכות תיב"מ
★ נסיון מוכח במכירות ובתמיכה בלקוחות
★ נסיון בייצור בבקרה ספרתית CNC (רצוי)

נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם
ת.ד. 1156 רמת השרון 47100

RS

לאו.אר.אס תל-אביב דרושות:

1. פקידת יבוא
בעלת שליטה מלאה באנגלית, משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע.

2. מזכירה אנגלית
למשרה קבועה ומלאה הדפסה טובה באנגלית הכרחית.

3. מרכזניות
יוצאות צבא מאזור רמלה/לוד לעבודה במשמרות.

4 מעבדות תמלילים
עברית/אנגלית, בעלות נסיון.

כפר אתרים 125, תל-אביב
טל' 03-285261, 284321

לאו.אר.אס ירושלים דרושות:

1. מעבדות תמלילים
עברית/אנגלית

2. מזכירה בכירה
עברית/אנגלית.

רח' אבן ישראל 5, ירושלים
טל' 02-242159, 245561
RS

"ביטכונית" בע"מ
פיתוח וייצור מכשור אלקטרוני מתקדם לרכב
דרושים:

מכשירן
בוגר בית ספר מקצועי

חשמלאי רכב
להתקנות

לפנות בכתב אל ת.ד. 519 ראשל"צ,
או טלפונית 03-956060

K קסלמן שרותי ניהול בע"מ
חברה המתמחה ביעוץ, ניתוח וביקורת של מערכות ממוחשבות

דרוש

מתכנת קובול

בעל נסיון של שנתיים והכרה של מחשבי בורוז לעבודה בתל-אביב.
לפנות לשרה החל מיום א' בטלפון: 209300.

דרוש/ה
מוכר/ת מנוסה
בענף ההלבשה
03-288626

לחברת טקסטיל גדולה
באיזור צפון תל-אביב
דרושה

קלוריסטית
לעבודת סטודיו
עם נסיון קודם

ל"הלן קרטיס"
דרוש מנה"ש סוג 2
למשרה מלאה.
03-269006

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

7 שנות מאסר לאטדג'י על ניסיון לרצוח חנווני

(ע.) בית־המשפט המחוזי בתל־אביב גזר אתמול שבע שנות מאסר ליוסף אטדג'י, בן 33 מרמלה, לאחר שהורשע בניסיון לרצוח חנווני מכולת בעיר, בדקירות סכין.

בית־המשפט, בראשות השופט, יעקב קדמי, והשופטים שולמית ולנשטיין ועדנה שצקי, ציינו בגזר־הדין, כי הנאשם דקר בכוונה תחילה את החנווני, יעקב סייב, לאחר שהתגלע סיכסוך ביניהם, בענייני מחירים של מוצרים.

„עד היום קשה לנו להבין את הסיבה האמיתית למעשה הבריוני הזה שעשה הנאשם במתלונן, אשר רק בנס ניצלו חייו", ציין השופט קדמי בגזר־הדין. „היתה זו קטטה מילולית שהידרדרה בין־רגע לשליפת סכין מושחזת כמגיזך".

יוסף אטדג'י האשם כי ב־4 ביוני 1985 בשעה 9:30 בערב, ניסה לרצוח את יעקב סייב, בעל חנות מכולת ברמלה. כאשר סגר החנווני את החנות, בא הנאשם, קילל וטען כי החנווני לקח ממנו 500 שקלים ישנים בקשר למכירת מצרכים. כאשר סייב לא הגיב, בעס בו הנאשם, נגח בו בראשו ואמר לו: „אני ארצח אותך פה יהיה הקבר שלך". סייב ניסה להימלט ואז דקרו הנאשם בסכין קצבים, המשיך להכותו וניסה לדקור אותו שוב. סייב נפגע בריאה שמאלית, אושפז ונזקק לניתוח בבית־החולים.

נאשם בשוד סוכן תכשיטים ניסה להתאבד

(ע.) נאשם בשוד, ניסה אתמול לשים קץ לחייו על־ידי חיתוך ורידים.

הנאשם, בן 25, מחיפה, מואשם בשוד בנסיבות מחמירות ובקשירת קשר לבצע פשע לאחר שתקף – לטענת התביעה – יחד עם אחר, בתחילת פברואר השנה, סוכן תכשיטים בן 71.

אתמול הורה השופט, אליעזר דוד בר, להאריך את מעצרו עד 31 מרס. לאחר מכן הועבר לתא המעצר שבבית־המשפט ושם חתך את ורידיו. הוא קיבל טיפול רפואי והוחזר לאחר מכן לבית המעצר המחוזי קישון.

הוגבלו תנועות דרוזים שהתפרעו בביקור פרס

(ע.) בית־המשפט המחוזי בנצרת הגביל אתמול את תנועתם של כמה עשרות דרוזים מרמת־הגולן, כתנאי לשחרורם בערבות, לאחר שנעצרו והוחשדו בהשתתפות בהמבה אלימה ובלתי־חוקית לפני כשלושה שבועות, בעת ביקור ראש הממשלה במג'דל שמס.

על־פי החלטת בית־המשפט, נאסר על המשוחררים בערבות לצאת מכפריהם ללא קבלת אישור מוקדם לכך מהמשטרה והוטל עליהם להישאר בבתיהם משקיעת החמה עד זריחתה.

בית־המשפט קבע, כי ההחלטה תהיה בתוקף עד תום ההליכים המשפטיים נגדם. עד עתה נעצרו בגולן כ־75 דרוזים כחשודים בהתפרעות, בה נפגעו, כזכור, מפקד משטרת מרחב הגליל, ניצב־משנה יעקב גנות, ושוטרים נוספים.

שפירא־ליבאי מוחה על סגירת בי"ס תעשייתי בערבה – בפני תלמידות

מאת יעל ארמוני, סופרת „דבר" בירושלים

יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, ד"ר ניצה שפירא־ליבאי, מחתה בפני מנהל בית־הספר התעשייתי „פריקלאס" בערבה, על כי הוא סגר בפני תלמידות, בנימוק שהמקצועות הנלמדים בו מקנים תעסוקה הכרוכה במשמרות ומחייבים עבודה בשעות הלילה.

לדברי שפירא־ליבאי, מהווה אי־קבלת בנות לבית־הספר פגיעה בזכות־יסוד לבחירת מקצוע, ולדעתה, אין באיסור על עבודת נשים בלילה כדי להצדיק אי־קבלת תלמידות, משום שמעסיקים משיגים בנקל היתר לעבודת לילה, אם הם מעוניינים בתעסוקת נשים.

שפירא־ליבאי טוענת עוד, כי אין מניעה להעסיק נשים במקצועות הקשורים בעבודת לילה אם המעסיק מוכן לקבלן לעבודה. „התוצאה היא, שהזכות לבחור מקצוע היא בידי המעסיק ולא בידי העובדת. הזכות לבחור מקצוע היא זכות־יסוד של האדם. סגירת שעריו של בית־ספר מקצועי בפני בנות היא, לפיכך, פגיעה בזכות־יסוד".

2 בקבוקי תבערה – על בית מזכיר מועצת טייבה

(ע.) שני בקבוקי תבערה הושלכו אור לאתמול לעבר ביתו של מזכיר המועצה המקומית בטייבה, עבר את מג'יד חאג' יחיא.

מפקד משטרת כפר סבא, סגן־ניצב אריה קפלן, מסר כי המקרה אירע סמוך לשעה 23:00. איש לא נפגע ולא נגרם נזק.

המשטרה סבורה, כי הבקבוקים הושלכו על רקע אישי או על רקע עבודתו במועצה המקומית בטייבה. עם זאת, נחקרים גם כיוונים אחרים.

מכונית ה„וולוו" אתמול לפנות־בוקר, לאחר הפיצוץ (צילום: יצחק הררי)

עבריינֵי ירושלים מחסלים חשבונות: בן 32 התניע מכונית והתפוצץ למוות

שני צעירים שישבו מאחורי יוסי צמח־כהן נפצעו ואושפזו בבי"ח במצב בינוני

מאת אוריאל בן עמי

יוסי צמח־כהן, עבריין ירושלמי בן 32 המוכר למשטרה, נהרג אתמול בהתפוצץ לבנת חבלה במכוניתו, בעת התנעתה. שלושה צעירים שהיו עימו במכונית, נפצעו. במשטרת ירושלים סבורים, כי מדובר בחיסול חשבונות בין עבריינים על רקע פלילי.

אתמול סמוך לשעה חמש בבוקר יצא יוסי צמח־כהן עם שני צעירים וצעירה נוספים למכונית ה„וולוו" הכתומה שלו. המכונית חנתה ברחוב בר־יוחאי בשכונת קטמון בירושלים.

צמח־כהן התיישב ליד ההגה, והצעירים האחרים נכנסו עימו למכונית. עם הפעלת מצת התנעה אירע הפיצוץ שריסק אותה. יוסי צמח־כהן נפצע אנושות ומת מפצעיו. צוות חילוץ של מגן־דוד־אדום שחש למקום, לא הצליח להחיותו.

הצעירים האחרים – הירצל שאבו חיים בן שטרית בשנות העשרים לחייהם, נפצעו מרסיסים בגופם והועברו לבית־החולים הדסה עין־כרם. מצבם נחשב בינוני. הצעירה שהיתה עימם, רבקה אפנג'ר, נפצעה באורח קל ושוחררה לביתה לאחר טיפול בבית־החולים.

במשטרת ירושלים מעריכים, כי המכונית התרסקה באמצעות לבנת חבלה שנועדה להרוג את צמח־כהן. על־פי הערכת המשטרה, מדובר בחיסול חשבונות בין עבריינים ירושלמיים על רקע סמים, הימורים ומשחקי קלפים.

לפי שעה, עדיין אין בידי משטרת ירושלים חשודים במעשה, ובעת מסירת הידיעה טרם נעצר איש.

מאסר עולם לרוצחו של דרון

(ע.) מאסר עולם נגזר אתמול על־ידי בית־הדין הצבאי בעזה, על רוצחו של מנחם דרון ז"ל מנתיבות. המחבל, נאפז אחמד מאלב חיראז, בן 31 מעזה, האשם ברצח, לאחר שנתפס על־ידי זרועות הביטחון בחצי שנה אחרי הרצח.

התובע הצבאי, רס"ן רמי כובלין, טען במשפט, כי נאפז אחמד טאלב חיראז התגייס לארגון הפת"ח בשנת 1983 והתכונן לרצוח יהודים, באשר הם יהודים. בעשרה במאי אותה שנה, סמוך לשעה 14:00 הוא הגיע לשוק „אסקולה" בעזה, מלווה בשני אנשים. המחבל נשא עימו אקדח בקוטר 7.65, שנרכש מגורמים בעולם התחתון. המחבל הופיע בשוק, במטרה להרוג יהודי והבחין במנוח, מנחם דרון, מנתיבות שהיה בן 24 במותו. דרון רכש ברזל־בניין באחת מחנויות השוק ושעה שהעמיס את הברזל על משאית, הגיח מאחוריו המחבל, ירה בראשו מאחור והרגו. מיד לאחר מכן נמלט הרוצח מהמקום.

מחנכים דתיים: האגף לחינוך דתי היטעה את שר החינוך

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

מחנכים דתיים מוענים שהאגף לחינוך דתי במשרד החינוך הטעה את השר יצחק נבון במסירת מידע לא מדויק על פעילות סמינרים שעורכת אגודת „אל המקורות".

במכתב ששלח באחרונה יו"ר תנועת „המחנכים" „באמנה" תורה ועבודה, ד"ר יחזקאל כהן, אל המפקח על החינוך העל־יסודי הדתי, נתן גרינבוים, טוען כהן כי המידע שהועבר לשר החינוך על־ידי האגף לחינוך דתי, כאילו הסמינרים של „אל המקורות" נועדו לבנות בלבד – אינו מדויק.

„קומנדו מס" החרים במג'דל שאמס תפוחי־עץ בחסות שוטרים – והוכה

בעל בית אריזה לא נענה לפניות שלטונות המס להגיש דו"חות תקופתיים.

מאת שמעון ייש, סופר „דבר" בצפון

פקיד שומה של מס הכנסה נפצע וארבעה תושבים דרוזים נעצרו על־ידי המשטרה בהתפרעות דרוזים במג'דל שאמס, הקיבוצי מפעולה של שלטונות המס על בית אריזה לתפוחי־עץ.

שבעשרות אחד מנכבדי העיירה. אתמול בבוקר פשטו פקחי מס הכנסה על בית האריזה והחרימו כ־לאי של תפוחי עץ. לאחר שבעל בית האריזה לא נענה לפניות שלטונות המס להגיש דו"חות תקופתיים והתעלם מפניות השלטונות מאז 1980.

אנשי מס ההכנסה וההוצאה לפועל, בראשות יוסף שירזי, מנהל ההוצאה לפועל בחיפה, פשטו אתמול על בית האריזה בסיוע אנשי משטרה ומשמר הגבול, שהציבו מחסומים לבית האריזה.

הפוסלים נכנסו לבית הקירור העציבו יחידת חקלאית על סחורה מתאיות שהוצאו מהמקום בחסות המשטרה. תוך־כדי ההעמסה, תקפו מקורביו של בעל בית האריזה את אנשי מס ההכנסה וההוצאה לפועל והשוטרים, ותוך כדי ההתנפלות נפגע אחד הפקידים. המשטרה עצרה אתמול ארבעה מתפרעים שנחקרו ושוחררו לאחר מכן.

19 נפצעו בהתנגש טיולית עם רכב מסחרי סמוך לעיירה נתיבות

(ע.) תשעה־עשר איש נפצעו, ביניהם שניים קשה, בתאונת דרכים שאירעה אור לאתמול, בהתנגש טיולית עם רכב מסחרי, ליד העיירה נתיבות בנגב.

הפצועים פונו למרכז הרפואי „סורוקה" בבאר־שבע באמבולנסים של תחנות מגן־דוד־אדום.

מהנהלת בית־החולים נמסר, כי שניים מפצועי התאונה נפגעו קשה, ארבעה אחרים פצועים בינוני וכל האחרים פצועים קל. חלקם ישוחררו מבית החולים בהקדם.

פקיד בנק חשוד באישור בקשות זכאות כוזבות בתמורה לטובות הנאה

(ע.) יעקב מיירב, בן 36 מרעננה, הוחשד אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב, כי בעת שהיה מורשה־חתימה בבנק טפחות ומשכנתאות, בין השנים 1985–86, אישר בקשות זכאות כוזבות.

כזכור, נעצרו שלושים חמישה אנשים אחרים בפרשה, החשודים כי השתמשו בשירותיו של פקיד הבנק כדי לארגן למקורביהם תעודות זכאות כוזבות. בתמורה – נטען בבית־המשפט – העניק לו טובות הנאה שונות ומתנות.

באיכות המשטרה, מפקח מישנה אבי פרשוס, אמר כי המשטרה מחשידה את מיירב במירמה, בזיוף, בהפרת אימונים ובקבלת שוחד. עם זאת; ציין החוקר כי המשטרה אינה מתנגדת לשיחרורו של החשוד בערבות בטוחה.

שופטת השלום, דבורה ברלינר, שיחררה את יעקב מיירב בערבות עצמית בסך 1500 ש"ח. כן עוכבה יציאתו מן הארץ והדרכונו הופקד במשטרה.

הרצוג המתיק עונשם של רוצחי אבו־רביע

מאת מוסבח הלבי, סופר „דבר"

נשיא המדינה, חיים הרצוג, הקל בעונשי המאסר של האחים מועדי, כך שעונשו של סייף הועמד על 22 שנות מאסר במקום מאסר עולם ועונשו של האיל על 21 שנות מאסר, במקום מאסר עולם.

עשרות מבני העדה הדרוזית וראשי העדות השונות בארץ פנו באחרונה לנשיא המדינה בבקשה להקל בעונשם של שני האחים, ולשכת הנשיא הודיעה כי הרצוג החליט להקל בעונשם של שני האחים.

האחים מועדי נשפטו על־ידי בית־המשפט המחוזי בירושלים למאסר עולם בגין רצח הח"כ הדרוזי, חמאד אבו־רביע.

מבוקשים עדי ראייה לתאונת פגע־וברח בת"א

(ע.) ענף התנועה של משטרת מחוז תל־אביב מבקש עדי ראייה לתאונת „פגע וברח" שאירעה שלשום בפינת הרחובות הורש ודרך ההגנה בתל־אביב, שם נפצעה קשה הולכת אופנוע.

מכונית פרטית שנסעה בדרך ההגנה מכיוון לבנדה לשכונת התקווה, פגעה באופנוע שנסע ברחוב הורש לכיוון חולון.

כתוצאה מהפגיעה נפצעה קשה אחת מרוכבות האופנוע, שהועברה לבית־החולים וולפסון לטיפול. נהג המכונית הפוגעת טרם אותר.

בוחן הרכב סירב לתקן ליקוי במכונית ואושפז עם צלעות שבורות

(ע.) בוחן רכב הותקף והצלעותיו נשברו בעימות בינו לבין בעל רכב פרטי.

שלשום בבוקר הגיע החשוד לבדיקת רכבו למכון „אלף" באיזור התעשייה בחולון.

הבוחן, יהושע זהבי בן 44 מרחובות, סיים את בדיקת המכונית והחשוד ביקש ממנו להסדיר את האורות הגבוהים ברכבו.

הבוחן אמר לחשוד כי לבעיה זו יש לפנות לחשמלאי. החשוד לא קיבל תשובה זו וסירב להוציא את מכוניתו מהמקום.

במהלך ויכוח שהתפתח בין השניים, היכה לפי החשד בעל הרכב את הבוחן ושבר את צלעותיו. הבוחן הועבר לבית־החולים וולפסון. הנהג החשוד בתקיפה, נעצר ויובא היום לבית־משפט השלום בתל־אביב.

להפליג אל ההיסטוריה

חברת „שייט־כנרת" מזמינה אותכם להפליג על אחת מ־ספינותיה ולחזות במו עיניכם בגילוי הארכיאולוגי־היסטורי החשוב ביותר בעת האחרונה — „הסירה מתקופתו של ישו".

בואו להפלגה מהנה בכנרת, מטבריה לגינוסר. מהספינה תלכו לאורך החוף במשך 10 דקות עד למקום שבו מוצב הממצא המדהים שנשמר כמעט בשלמות מזה אלפיים שנה. תוכלו להשתהות אל מול הסירה שכבר מכה גלים ברחבי תבל.

ולבסוף שייט חזרה מובטח.

מעתה: בכל שבת, בימי חופשת פורים ובמשך כל פסח הפלגות קבועות ל„סירה מתקופתו של ישו".

ממזח הטיילת של טבריה בשעה 10.30

לקבוצות, בכל עת — על פי הזמנה מראש

בדבר פרטים והזמנות משרדי „שייט־כנרת" בטבריה,

טלפון: 067-20248, 067-21831.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

לאה חרנם (שטרן)

ההלויה תצא מבית יד לבנים בכפר ויתקין היום, יום שישי י' באדר ב' תשמ"ו 21.3.86 בשעה 12.00 בצהריים.

בנה וכלתה: אברהם ועמליה שביט
בתה וחתנה: רינה ויעקב שרף (ניו יורק)
הנכדים

אנו מודיעים בצער על פטירתה של חברתנו

לאה חרנם (שטרן)

ומשתתפים בצער המשפחה

ההלויה תצא מבית יד לבנים בכפר ויתקין היום, יום שישי י' אדר ב' תשמ"ו 21.3.86 בשעה 12.00 בצהריים לבית העלמין המקומי.

כפר ויתקין

לעפרה מאיר ולמשפחת אריאל

אתנו באבלכם הכבד במות

האב

בת־עמי ויוסי פורת וילדיהם

מעמד חלוקת פרס העבודה של ההסתדרות ע"ש מ. נמיר

יום ראשון, י"ב באדר ב' תשמ"ו, 23 במרץ בשעה 16.30 במוזיאון תל־אביב שד' שאול המלך.

דברי ברכה:

ח"כ ישראל קיסר – המזכיר הכללי של ההסתדרות

השר משה קצב – שר העבודה והרווחה

ח"כ דב בן מאיר – סגן ראש עיריית ת"א–יפו

דו"ח הועדה וצוותי השיפוט:

עו"ד עוזי בלוך – יו"ר ועדת פרס העבודה

מסכת אור קולית, תכנית אמנותית

המנחה: עמיקם גורביץ

הכניסה עם כרטיסי ההזמנה

האזינו היום

לראיון עם

מר יצחק נבון

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות

בתוכנית „הטור השבועי"

אחרי חדשות 19.00 ברשת ב' ב„קול ישראל"

מפלגת העבודה הישראלית/המרכז

ישיבת מרכז המפלגה

תתקיים ביום ראשון, י"ב באדר ב', תשמ"ו, 23 במארס 1986, בשעה 16.00 באולם „אהל־שם", רח' בלפור 30, תל־אביב.

סדר־היום:

1. התייחדות עם זכרו של ישראל גלילי ז"ל
ישאו דברים:
דני רוזוליו — מזכיר חברת העובדים
עו"ד חיים צדוק
יצחק רבין — שר הבטחון
2. דיון על פי פניית 104 חברי מרכז, כמתחייב מסעיף 14(ב) בחוקת המפלגה בנושא: פרוק ממשלת האחדות הלאומית ועריכת בחירות חדשות.

מפלגת העבודה הישראלית — המשמרת הצעירה

ביום ראשון 23.3.86 בשעה 14.30 באולם הישיבות בבית מרכז המפלגה רח' הירקון 110 ת"א

תתקיים

ישיבת לשכת המשמרת הצעירה ומזכירי סניפים

לקראת ישיבת מרכז המפלגה

אשר תתקיים באותו יום.

בעוד שבוע ב־28–29 במרץ יתקיים בבית ברל הכנס המכין של המשמרת הצעירה לקראת ועידת המפלגה.

במלאות חמש שנים לפטירתו של יקירנו

אריה ליב פאיאנס ז"ל

(בן הרה"ג ר' דוד ז"ל מביאליסטוק)

תתקיים אזכרה על קברו בבית העלמין בקרית שאול היום, יום שישי, י' באדר ב' תשמ"ו (21.3.86) בשעה 12.30 בצהריים.

נפגשים ליד השער.

המשפחה

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

מזג האוויר בעולם ב־20.3

אוסלו	4־–3	מעונן
אמסטרדם	3–10	מעונן
בואנוס איירס	11–22	בהיר
הלסינקי	2־–4	בהיר
הונג קונג	16–13	מעונן
וינה	1־–10	בהיר
ז'נבה	5–9	מעונן
יוהנסבורג		אין
לונדון	5–12	מעונן
ליסבון	9–12	מעונן
מדריד	6–16	מעונן
מונטריאול	3–12	מעונן
ניו יורק	8–21	מעונן
סאן פאולו	20–24	מעונן
פאריס	2–12	גשום
פרנקפורט	2–15	מעונן
ריו דה ז'נרו	21–37	מעונן
שטוקהולם	5–9	בהיר
שיקאגו	1־–5	בהיר

swissair

האזינו בשבת
רשת א' – שעה 11.00
יעקב סולן, מנכ"ל סולן תקשורת ומחשבים
מתארח בתכנית "פרופיל"
עורך: אמנון אחי־נעמי.

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע
י"א באדר ב' תשמ"ו – פרשת ויקרא
זמני הדלקת נרות

ערש"ש		מוצ"ש	
ירושלים	5.12	ירושלים	6.27
תל־אביב	5.30	תל־אביב	6.25
חיפה	5.22	חיפה	6.28

לחברינו

אילה ודוד שליכטר

ברכות מזל טוב להולדת הבן הבכור אלון

בית „דבר"

למיכל ורוני ביבי

ברכות חמות להולדת הבן

סניף „דבר" ירושלים

דבר היום

מתקפה רצחנית ברחובות קאהיר

מעבר לצער ולאבל הכללי בישראל על מותה של אתי טל־אור, ופציעתם של עובדי השגרירות הישראלית בהתקפה הרצחנית בקאהיר, קיים גם היבט ציבורי ומדיני לפרשה. שהרי אין זה רצח פלילי רגיל, שכמותו קורים לזרים למרבה הצער גם בישראל. היתה זו התקפה מתוכננת נגד אנשים בהיותם ישראלים – וההיבט המדיני הזה הוא עגום במשמעותו.

לפני שמונה שנים, אחרי ההפתעה הגדולה מיוזמת סאדאת, היתה תדהמה גדולה לא פחות מקבלת הפנים האדירה והנלהבת שזכה לה סאדאת במצרים עם שובו מישראל. גם מנחם בגין בבואו לקאהיר כמהלך המו"מ נתקבל על־ידי ההמונים ברחובות העיר בהתלהבות. הכמיהה לשלום בלטה במצרים במשך תקופה ארוכה. גם אז היתה אופוזיציה לסאדאת, וגם אז היו חוגים מצומצמים – קבוצות שמאל ומוסלמים קנאים – שמצאו פגמים ביוזמת השלום ומתחו עליה ביקורת. אולם משקלם נראה אז בטל בשישים מול קבלות הפנים הלבביות והגישה החיובית שגילו שכבות ציבוריות רחבות ומגוונות ליחסים החדשים עם ישראל, ולישראלים עצמם.

בשנים שחלפו מאז נשתנתה התמונה, והיום נדמה לפרקים כי צמרת הממסד הפוליטי במצרים היא התומכת הנמרצת העיקרית בהסדר עם ישראל, מול דעת קהל עוינת המקיפה אותה כאילו מכל עבר. מלבד קולות רשמיים בעלי גוונים שונים של יחס לישראל, עולים מדעת הקהל המצרית – זו שבאה לידי ביטוי – גילויי איבה רבים: קריאות לביטול הסכמי השלום והתקפות על ישראל הם עניין יומיומי. היחס השלילי מקבל ביטוי בעתונות, בהפגנות כמו זו שהיתה השבוע ליד הביתן הישראלי בתערוכה בקאהיר (לא בפעם הראשונה), בחרם המתמשך של רוב האינטליגנציה המצרית, ובסערת הרוחות שפקדה את מצרים כאשר הועמד לדין הרוצח מראס־בורקה.

האם הציבור המצרי פוסל כיום את השלום? התשובה על כך אינה בהכרח חיובית, כי הציבור ניתן להשפעה והשאלה מי טורח להשפיע עליו. ודאי קיים גורם של תיסכול במצרים ממה שלא הושג עד כה ביחסי השלום עם ישראל, בשל חוסר ההתקדמות המדינית עם הפלשתינאים ושאר מדינות ערב. העובדה שההסכם נשאר "הסכם נפרד" מעיקה על האינטליגנציה ומהווה כר פורה למאבק תעמולתי תקיף ועקשני של הפלשתינאים והעולם הערבי שיש לו מסילות ללב הציבור המצרי. השלטונות אינם טורחים להילחם כראוי בלחצים אלה, ושוגים בכך גם מנקודת ראותם. קיימת גם אכזבה הנובעת מן הציפיות הגדולות לשיפור כלכלי שהשלום יביא בעקבותיו. המצב הכלכלי לא השתפר. הוא הורע, אף כי כמובן בלי קשר לשלום.

ההפגנות וההסתה והביקורת, כמו גם ההתקפות הרצחניות על נציגים ישראליים, מכוונים נגד השלטון במצרים לא פחות מאשר נגד ישראל. רק אם ידעו שלטונות קאהיר לנהוג בחזית הפנים בתקיפות ובתבונה, ולנהל את היחסים עם ישראל לא בסימטה צדדית אלא בדרך המלך, יש סיכויים לאתר את הסכנות ולבלום את המתקפה הפוליטית של ביעוס המשפיע על הכלל.

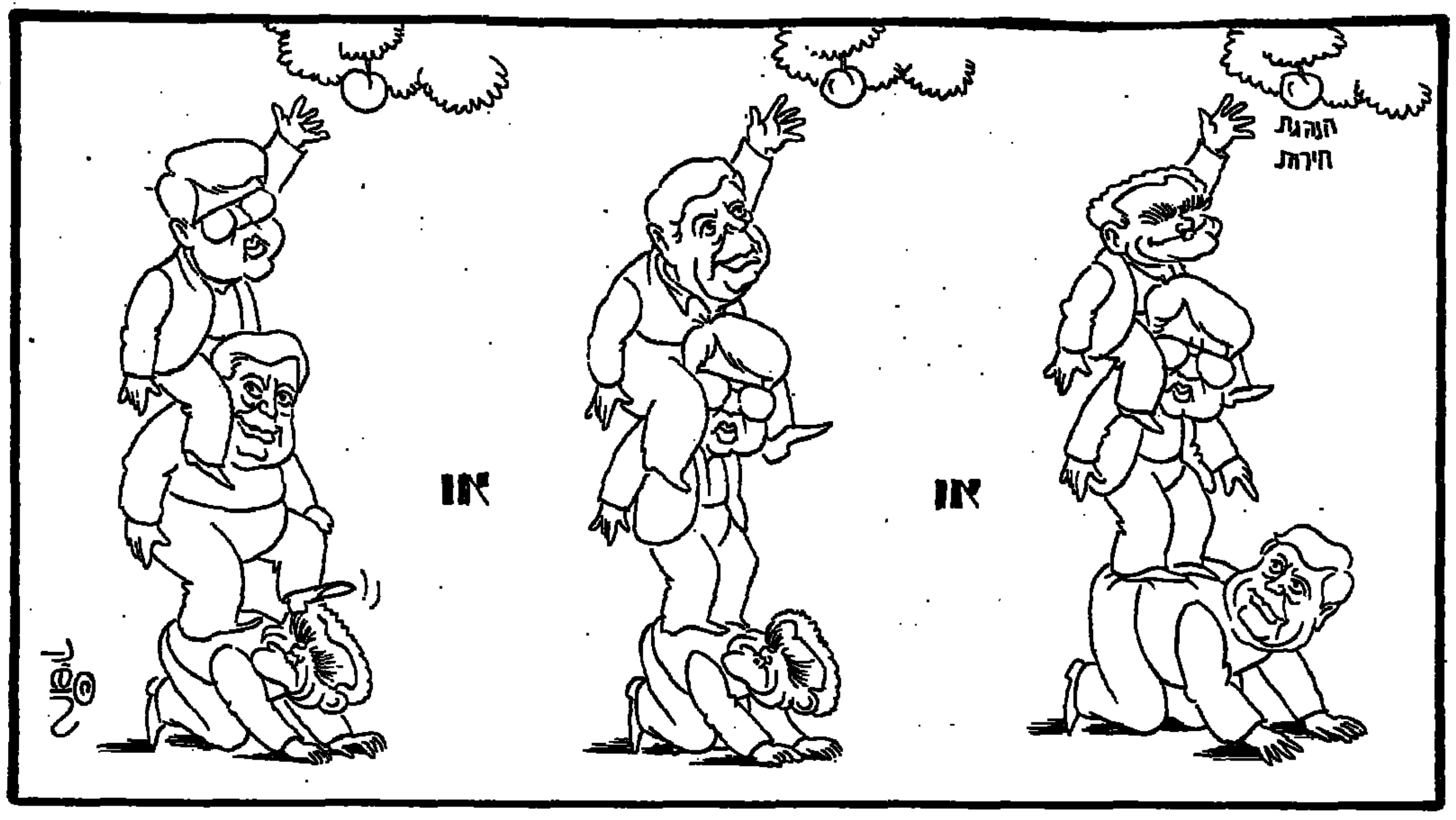

הבורסה / חנה זמר

קדושת הנר שאין בו פתיל

יש הרבה מן השקר המוסכם בטענה שהבורסה בישראל היא מקור צמיחה. היא עגל זהב שהפך לפרה קדושה. מס לא ישחט אותה. גם אם יוטל, יחזרו לסחור בה. לא להיבהל.

אמות הסיפים נעו השבוע. היה חשש שאולי־שמא־וחס־וחלילה תוטל על הציבור גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה. הציבור? המדינה לא תוכל לעמוד בה, שהרי מדובר במקור החיים הכלכליים, בבורסה. איך אפשר לפגוע בה בשעה הרת גורל זו? להטיל מס מחזור על העסקים בה, לא עלינו, או מס על הרווחים ממנה, אוי לנו.

ח"כ צעיר וחצוף העז לטעון שהמלך הוא עירום וכדאי קצת להלבישו, וראש הממשלה לא קרא אותו לסדר ואפילו אמר שצריך לבדוק ולשקול. אולי זה עדיף על אגרות חינוך, כאילו אפשר להעמיד את החינוך ואת הבורסה באותה מעלה, או על מיסוי גימלאים, כאילו אפשר לומר שגם הגימלאים חסכו כל חייהם. איזו חוצפה. איזה חוסר תבונה. איזו חבלה במטרה הלאומית. דווקא בשעה שאנחנו מדברים על צמיחה, רעמו הרועמים, מבקשים לפגוע במקור צמיחה.

מקור צמיחה? מתי היתה הבורסה הישראלית מקור צמיחה? היו לה ימים של פריחה ושגשוג, שלא לומר השתוללות. מה כבר צמח מהם, חוץ משערי המניות שהתמוטטו אחר כך? אני זוכרת, למשל, את מניות "אתא". איך עלו והעפילו, איך נמכרו כלחמניות טריות. איפה "אתא" ואיפה הבורסה. אפשר להמשיך בדוגמאות, אבל הן לא מפריעות לאנשים חשובים בעלי ארשת פנים רצינית להטיף מוסר לקלי הדעת הבאים לחנוק באיבה את תקות העתיד הצומח.

מן הבורסה הוא לא יצמח. בבורסה הישראלית לא משקיעים כדי להשקיע. היא הוגדרה בצדק קאזינו לאומי, אבל בניגוד לקאזינו של ממש במקומות שבהם קיימים כאלה, הוא איננו מכניס לרשויות השלטון סכומי מס נכבדים. הבורסה בישראל היא בשביל לקנות מהר ולמכור מהר, ולגרוף את הרווחים מהר. המסחר בה איננו אמצעי, הוא מטרה.

הבורסה הישראלית מזכירה לי את המעשיה היהודית על ארגז הנרות שהיבואן (אקספורטר־אימפורטר־רפורטר) מכר לסוכן, והסוכן לסיטונאי, והסיטונאי לסוכן משנה, וסוכן המשנה לבעל המכולת. בעל המכולת מכר מן הארגז קופסה לעקרת בית. כעבור יום חזרה מבוהלת והראתה לחנווני שאין פתיל בנר. החנווני הנדהם פתח קופסה אחרת, וקופסה שלישית, והנה איזה פלא: בכל הנרות לא היו פתילים. הזעיק בעל המכולת את סוכן המשנה, שהזעיק את הסיטונאי שהזעיק את הסוכן שהזעיק את היבואן. זה לא איכפת לכלל, הסביר היבואן לחנווני בפשטות: אלה לא נרות להדלקה, אלה נרות למסחר.

כזאת היא הבורסה הישראלית. היא לא להשקעה. היא לא לגיוס הון. היא למסחר, לשמה. אבל לפגוע בה? אפילו לדבר על זה אי־אפשר מבלי לעורר מהומה של סערת רוחות והתמרמרות מוסרית. כאילו היא היתה תרנגולת המטילה ביצי זהב. היא לא תרנגולת, היא עגל זהב שהפך לפרה קדושה.

לא איכפת לי מה יגידו חברי הסוציאליסטים, השר יעקובי וסגן השר עדי אמוראי. על אחת כמה וכמה לא איכפת לי מה יגיד השר מודעי: אני רוצה שיטילו מס על הבורסה, ודווקא מס רווחים. אני חושבת שהמצב הנוכחי מביש ומזיק.

יבואו חכמי הפיננסים ויגידו, תראי לאן מוליכים אותנו שכמותך: הנה ביום אחד, רק מכוח הדיבורים על אפשרות של הטלת מס, נשחק שוק המניות ב־350 מיליון דולאר. תכפילי את זה ב־200 ימי מסחר ותראי שההפסד של שוק ההון גדול לאין שיעור מכל רווח האפשרי מכל מס. זו סתם דמגוגיה. אם יוטל המס, שבסופו של דבר הוא זעום בשיעורו, יירגעו הרוחות ויחזרו לבורסה, כי לקאזינו תמיד חוזרים.

לא זו הבעייה של הכלכלה הישראלית. הבעיה האמיתית שלה היא בביזוי העבודה, הייצור והיצירה. במצב הנתון עכשיו אדם משקיע את ימיו במלאכה שוחקת, וכאשר הוא מקבל תמורתה, הוא משלם מס בעשרות אחוזים. אם יקבל אותו סכום עצמו בזכות שתי שיחות טלפון עם הברוקר שלו, הוא פטור ממס. אידיוט מי שעובד, אידיוט מי שחוסך כל חייו חסכון סולידי בקרן פנסיה, על מנת שבבוא היום יקחו מפירותיו מיסוי שני.

[illegible] אבל, מס של שני אחוזים [illegible] בבורסה, זה נורא. עד כדי כך נורא ששלשום, בעת דיון סוער בכנסת על ההטבות להתנחלויות, צעקו מספסלי הליכוד לעבר השר יעקובי: "אתמול הרסתם את הבורסה, עכשיו אתם רוצים להרוס את יהודה ושומרון". איזו השוואה. אפילו "שלום עכשיו", תסלחו לי על הביטוי, לא היו משווים את יו"ש לבורסה. בכל זאת יש, כנראה, מכנה משותף: זה כזו מרפת הפרות הקדושות של הליכוד. אבל מה למערך ולקדושה הזאת?

וושינגטון / אמיר אורן

לוויינים ישראלים בשמי אמריקה

פרס יבקר כאן ביומיים הראשונים של אפריל. יצחק שמיר ביקש לבוא בשבוע הראשון של מאי. כשנודע לו שבמועד זה יאלץ לבצע רוטציה בכורסת האורח בלשכת שר החוץ שולץ, עם שר הבטחון יצחק רבין, התכחש לכוונה ויסתפק בעיתוי קיצי יותר

עסקני הקונגרס היהודי־אמריקאי התאכזבו: הם הודיעו לכל כי בסעודת הערב החגיגית שבשלהי ועידתם השנתית, בוושינגטון, יופיע ראש הממשלה שמעון פרס, בשידור־לוויין ישיר. הם שכחו שגם הקרבה הגדולה שבין ישראלים לבין אמריקאים אינה מסוגלת למחוק את פער שבע השעות שבין החוף המזרחי של האטלנטיק לבין הגדה המערבית של הירדן. שמונה בערב ב"אומני־שורהאם" בוושינגטון זה שלוש לפנות בוקר במיטת ראש הממשלה בירושלים.

השידור בוטל, אך באוקטובר אמור עקרון המיטה החמה לחול על ראשות הממשלה. אולי משום כך מתגעגעים כבר עתה שני המתחלפים המיועדים לוושינגטון. פרס יבקר כאן ביומיים הראשונים של אפריל. יצחק שמיר ביקש לבוא בשבוע הראשון של מאי. כשנודע לו שבמועד זה יאלץ לבצע רוטציה בכורסת האורח בלשכת שר־החוץ ג'ורג' שולץ עם שר־הבטחון יצחק רבין, התכחש לכוונה ויסתפק בעיתוי קיצי יותר.

לביקור שמיר אין כל סיבה. לביקור פרס יש עילה, אך אין לו הצדקה. מה שנולד בפרעון חוב לנשיא הקונגרס היהודי העולמי אדגר ברונפמן ולווה בתקווה לנצל את ההזדמנות לשינוי האווירה בממשל רייגן נראה עתה מאולץ ומיותר. הן מטעמים שבין ישראל לבין הממשל והן מטעמים שבינה לבין היהדות האמריקאית, מוטב שביקור זה יתבטל וכי שובר־המסע של פרס ינוצל במועד אחר.

נכונות פרס להטריח עצמו לניו־יורק, לוועידת ארגונו של ברונפמן, עוררה את קינאתם וסינתם של עסקני ארגונים מתחרים, שלדעתם אין "הקונגרס העולמי" נכבד כמותם ואף לא אמריקאי בארגוניהם. ביום שהותו בניו־יורק לוועידה זו יפייס פרס בהופעות נוספות גם את המגבית היהודית המאוחדת, את מפעל איגרות מלווה הפיתוח ואולי את מועדון הנשיאים, אך העלבון שבהישג מיליונר־הוויסקי ברונפמן ממשיך לצרוב. כועסים גם אנשי השדולה למען ישראל בוושינגטון, איפא"ק, שוועידתם השנתית נפתחת ב־6 באפריל. הם רשמו לעצמם כי פרס ניאות לטוס מישראל למען ברונפמן, אך לא להאריך את שהותו בארה"ב בארבעה ימים נוספים ולנאום בוועידת הארגון הנאבק יום־יום לקידום העניין הישראלי בקונגרס ובבית הלבן. לברונפמן יתרון על איפא"ק רק בקשריו הסובייטיים, שבזכותם מיהר מיכאיל גורבצ'וב לחדש את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל ולהתיר יציאה חופשית של יהודים (אליה, לא ממנה).

טיסת פרס לניו־יורק נחשבה, לפני כחודש, אמתלה נוחה לבקשת מיפגש עם הנשיא רייגן. המיפגש האחרון בין השניים, באוקטובר אשתקד, שיקף היטב את דימויו של פרס כמדינאי מתון, המיטיב לנער את נטל הוכחת הרצון בשלום אל הצד הערבי. מה שאירע מאז לתהליך השלום אינו מחייב שיחה מחודשת בין הנשיא לבין ראש הממשלה. להיפך: הכל מסכימים שבקפאונו של המלך חוסיין אשם אש"ף. האמריקאים אינם תובעים מהישראלים (או מהירדנים) להיכנס עתה לתחוית נוספת שאין בה תוחלת מיידית. המימשל אינו מעוניין במהלכי־סרק באזור רגוע, יחסית, בשעה שהפיסגה המתוכננת עם גורבצ'וב ומסע רייגן למיפגש ראשי שבע המתועשות בטוקיו וחרדות המיפרץ מקריסת [illegible] טורדים את לוח־החוץ שלו, המשני בלאו הכי. התועלת המהותית העיקרית מהתארחות פרס אצל רייגן תהיה בתחום שנדחק מתודעת הציבור האמריקאי ואולי גם הישראלי – הריגול, בשליחות ישראל שבו נחשד ג'ונתן פולארד. הפצע שנפער לפני ארבעה חודשים ממשיך לבעבע מתחת לגלד הדק שקרם. פקידים שמגעיהם עם ישראל בטחוניים או רגישים ממשיכים להיזהר, בין משום יהדותם ובין משום צינתם. לחידוש הקרבה הקודמת דרוש איתות נשיאותי ברור שהחטא נסלח, אם גם לא נשכח.

אבל רייגן מחדש את חופשת־הפסחא בחוותו ההררית שבקליפורניה ואינו מוכן להתאמץ ולצאת לסנטה־ברברה או ללוס־אנג'לס למען פרס, או לניו־יורק למען ברונפמן (שנחפז להודיע על הופעת רייגן בוועידתו קודם תשובת הנשיא), או מהבית הלבן ל"הילטון", שבפתחו התנקש בחייו ג'ון הינקלי לפני חמש שנים ואשר באולמותיו ייוועדו אנשי איפא"ק.

בלי רייגן סר הטעם מביקור פרס, מה גם שסגן־הנשיא ג'ורג' בוש יבוא ארצה הקיץ (הוא זקוק לישראל, לקראת בחירות 1988, יותר משביכולתו לגמול לה עתה או בכוונתו לעשות זאת אחר־כך). אבל שר־ההגנה קספאר ויינברגר יימצא במזרח הרחוק, יחד עם עוזרו לענייני המזרח התיכון והרחוק גם יחד, ריצ'ארד ארמיטאג', ועם יו"ר המטות המשולבים אדמירל ויליאם קראו. דרך שיגרה, הוצע לפרס להיפגש עם תת־השר ויליאם הווארד טאפט, נין הנשיא של ראשית המאה. עד כדי כך סירבה לשכת ראש־הממשלה להתבזות.

נותר, כמו תמיד, ג'ורג' שולץ, אך אילו היו עניינים בהולים וחשובים המחייבים מיפגש אישי פרס־שולץ, דימנה הלוויית אולוף פאלמה שיחה כזו. בוושינגטון יוכל פרס לדבר עם שולץ על הצמיחה הכלכלית ולצאת ממנו מצוייד בהודעה הצפויה על מועד קרוב – המותנה בצנע מתמשך – למסירת 750 מיליוני הדולרים של סיוע החירום מאשתקד, או מיקדמה, שהרי עד סוף ספטמבר נגזר על כסף זה לעבור לאוצר הישראלי. כמעט כמו תמיד, מזומנת לפרס פגישה עם מנהל הסי־איי־איי, ויליאם קייסי, הפעם יותר מתמיד על רקע זעם קהילת הביון האמריקאית על פרשת פולארד. אם יתעורר התובע הפדראלי ג'וזף דיג'נובה מתרדמת עיסקת־המיקוח עם פולארד ויוציא ממחשכי חבר המושבעים הגדול לתאורת בית־המשפט את כתב־האישום, הרי היה עיתוי ביקור פרס כושל במיוחד. החלטת דיג'נובה אמורה להתפרסם בכל יום, אולי אף בכל שעה. הקונגרס ייעדר מוושינגטון לפגרתו לא יזיק או יועיל לפרס במכאוב זה, אך התקשורת תבליט את צירוף־המקרים של האישום והביקור.

האישים הישראלים המגיעים לוושינגטון ולניו־יורק מוצאים לעצמם אירועים. שונים משמשים, מביקור־בבית (כגון מעצר־פולארד) אצל מו"ל יהודי־העידום "פוטוהאור" בכ גבציונה להתרמה להנצחת יגאל אלון) ועד לקבלת־הפנים שכפה שר־התיירות אברהם שריר על שגרירות ישראל, כשיבקר כאן (כעת כגיבור קאהיר) בשבוע הבא. אין תיירות אמריקאית מוושינגטון, אין במימשל משרד תיירות (אם כי יש סגן־שר נידח, לרוב מידידיו האישיים של הנשיא) ואין צורך בנציג משרד התיירות שיושיב שריר בקרוב במקום, כמאחז להצדקת ביקוריו הבאים. די בנציגות "אל על" ובצירות הכלכלית, אבל מה איכפת לשריר? לאחר שטען לגילוי ג'ימי קארטר, כשביקהו יהודיו באטלנטה, בא שריר להקסים את מימשל האיש שהחזיר את קארטר לג'ורג'יה, וכדי בזיון וכסף.

במקום להסתפק בהיותה של ישראל לוויין אמריקאי, מתעקשים שרי הממשלה לרחף מעל ניו־יורק, וושינגטון ואחוזותיהן. לא בגפם, חלילה: פרס יבוא במטוס חיל־האוויר, עם פמלייה נכבדה ליומיים (אברהם טמיר, אורי סביר, חנן בר־און, נמרוד נוביק, אל"מ עזריאל נבו), בעיות מסורתיות של תנועה (ה"בואינג 707" רועש מדי לנמלי־תעופה אמריקאים מסויימים) ואבטחה. עדיין לא מאוחר לחסוך, להתנזר ממסעות בדרג על פקידותי (די בגיחות דוגמת מרפי ארצה ומתאם השטחים גורן לארה"ב) לעצור את הפיתוי ההדרגתי במעמדם של הישראלים הבכירים הפולשים לוושינגטון ריקה. לבטל את המסע ולהסתפק בשידור־לוויין פרס־ברונפמן, לא לפנות־בוקר לפי שעון ישראל אך לפנות־ביקור לפי שעון וושינגטון.

מפלגות/ חגי אשד

כבר מלכדים את הליכוד

אם היה רגע שבו נזקקה מפלגת העבודה להתנהגות שקולה, אחראית, מתונה ומאופקת, זהו הרגע. דרכו יהיה אפשר לראות את ההבדל בינה לבין הליכוד המסוכסך, הקיצוני והפרוע לשימצה

כבר הם מתחילים ללכד את הליכוד. הכוונה לא אנשי הליכוד עצמם, אם כי גם הם עושים זאת כמובן, אלא לאנשי מפלגת העבודה.

כמה מאישי מפלגת העבודה – אולי השרים משה שחל וגם יעקבי ואולי חברי הכנסת רפי אדרי וחיים רמון וגם אחרים – אינם מבינים שהתנפלות חיצונית על "חירות" והליכוד עכשיו רק תסייע להם להתלכד, ולפחות לסייח את הסדקים והשברים הפנימיים ואולי אפילו לאחות אותם. הגרוע ביותר מבחינה זאת קרה השבוע בכנסת. השר משה שחל וח"כ יוסי שריד בראו גם בעיני חברי כנסת דתיים כתאומי־סיאם. והם הביעו את זעמם על ההופעה המשותפת הזאת.

שחל שכח, כנראה, שכוחה האלקטוראלי של מפלגה מבוסס על המאזן בין כוח המשיכה וכוח הדחיה שלה ושל יריבותיה. התוצאה בקלפי יכולה להתבטא בתנודות בין נשירה של אוהדים הימנעות מהיעדרות ביום הקלפי בגלל רגשות מיאוס כלפי מפלגתם המפולגת, המסוכסכת והמסתאבת, לבין מעבר למפלגות קרובות מהליכוד ל"התחיה" ולמפלגות הדתיות, וממפלגת העבודה ל"רץ"ומפ"ם. מה שקרה בוועידת "חירות" היה רק התחלה של תהליך זה ולא שיאו.

ב"חירות" מתחולל מעבר למשטר של מחנות וסיעות על בסיס אישי ועדתי וגם על בסיס של ותק וגיל. אלה הבדלים שלא יחלפו ואין ב"חירות", וגם לא בליברלים, אישיות משיעור קומתו של מנחם בגין שתוכל להסיר את מרותה וסמכותה על כל המחנות והסיעות.

ההתרוצצות הזאת בין מחנות, סיעות ואישים ב"חירות" ובליכוד תוכל להגיע לשיאה כאשר יעלה על הפרק ליכוד הליכוד, אז תגיע לשיאה המערכה שכבר החלה בוועידת "חירות" על חלוקת הכוחות והעמדות בין המחנות והסיעות והאישים. המריבה על חלוקת השלל בליכוד וגם תוצאותיה ירחיקו ממנו רבים מאוהדיו בעבר, שכל אחד, מסיבות שונות, לא יוכל להמשיך לראות בליכוד את ביתו המפלגתי והאלקטורלי. כוח המשיכה של הליכוד כלפי אוהדיו ובוחריו עשוי להיחלש ככל שימשך ויגבר הפיצול למחנות ולסיעות וככל שתיחלש הזהות המשותפת לכולם.

כל זאת, בתנאי שלא יגבר במקביל כוח הדחיה של מפלגת העבודה כלפי האוהדים והמצביעים של הליכוד. הופעה משותפת של שחל ושריד כבר ציננה את להט המריבה הפנימית ב"חירות". היא הזכירה לכל פלגי הליכוד שיש יריב משותף, שנגדו צריך להתלכד למרות כל המריבות. וגם הדתיים, כאמור, כבר החלו להרהר באפשרות של ממשלה צרה בלי הליכוד, וכבר רוצים "לחזור הביתה".

אותה השפעה, של "ליכוד הליכוד" מבחוץ, נודעת גם להסתערות מיידית לביטול הרוטציה עכשיו, בהזדמנות זאת שאנשי "חירות" רבים ביניהם ולפני שהחלו מאמצי הפיוס הפנימיים. אלה הם מאמצים להרגעת הרוחות ולמניעת נצחון האלימות והבריונות ב"חירות", אבל הם עלולים לגלוש לרחוב הפוליטי כולו. זה כבר קרה השבוע בכנסת כאשר לא נתנו לשחל לשאת את דבריו. זהו תהליך מסוכן לדמוקרטיה הישראלית לא פחות מכהנא. יש אינטרס לאומי עליון שמגמה זאת תיבלם גם בתוך "חירות". נסיון לבטל את הרוטציה עכשיו יצית אש של בריונות ואלימות, שכל מה שקרה עד עכשיו הוא משחק ילדים לעומתה. בינתיים גרמה ההסתערות הזאת להתגברות כוחות הבלימה בתוך "חירות" ונגד מפלגת העבודה, מכיוון שזאת הסתערות נפל הנערכת בטרם עת.

הבעיה הקשה ביותר הניצבת ברגע זה בפני מפלגת העבודה היא – אישור התקציב. בהסתערות של חברי מפלגת העבודה על הצעת התקציב נשמעים קולות שונים וסותרים. יש צורך בהחלטה דחופה למה חותרת מפלגת העבודה בעשרת הימים הקרובים. האם למשבר קואליציוני חמור כדי להביא לביטול הרוטציה עכשיו? האם גם להקדמת הבחירות כתוצאה ממשבר התקציב? ואולי הכוונה היא מצומצמת ומוגבלת יותר – רק לתקן עיוותים בולטים בתקציב, הניתנים לתיקון בלי לשנות את מגמותיו העיקריות המבוססות על התוכנית הכלכלית שראש הממשלה שמעון פרס הוא האדריכל העיקרי שלה ויצחק מודעי – אחד המופקדים על ביצועה – בהנהגתו של ראש הממשלה. ההסתערות הבלתי מתואמת על התקציב כבר גרמה לליכוד הליכוד סביב יצחק מודעי.

הצעתו של שר הכלכלה גד יעקבי לבטל בהזדמנות זאת את ההקצבות ליהודה ושומרון היא הצעה שהליכוד איננו יכול שלא לסרב לה. היא טובה לפירוק הממשלה ולבחירות עכשיו – לא להמשך ההבראה הכלכלית בממשלה אחדות לאומית. צריך להחליט – מה רוצים. זה או זה, צריך להבין שהציבור אינו מטומטם. לפחות לא אותו חלק של הציבור העשוי לשנות את דפוסי הצבעתו ולעבור מהליכוד למפלגות מתחרות, ובחלקו גם למפלגת העבודה, אם היא תיראה בעיניו כמפלגה שקולה, מתונה ואחראית. לא מפלגה שתופיע בכנסת ובציבור כתאומי־סיאם יחד עם יוסי שריד וחבריו ב"רץ". אם היה רגע שבו נזקקה מפלגת העבודה להתנהגות שקולה, אחראית, מתונה ומאופקת, יותר מלכל דבר אחר – זהו הרגע. הציבור כולו צריך לראות בעליל את ההבדל המהותי בינה לבין הליכוד המסוכסך, הקיצוני והפרוע לשימצה. אם מפלגת העבודה עצמה לא תקלקל לעצמה ולא "תבשוף חזק" שמאלה, לעבר "רץ" ומפ"ם, ולא תזדרז ללכד את הליכוד, לפני שהוא התפצל באורח קבע למחנות וסיעות חסרי זהות וכוח משיכה משותפים.

בלגן ישראלי / שלמה קרמר

אקספרס לצמיחה

את השתיקה שפרצה הפר הוגה הצמיחה, שר הכלכלה שוויתר על מס־בורסה וויתר על מס־גימלאים וויתר על מס־קצבאות־ילדים, והגיע – איך לא חשבו על זה קודם? – ליהודה ושומרון

נוסעים "לצמיחה" הודיע שמעון פרס. את הכרטיסים קונים בבורסה, אמר בלחישה סגן השר עדי אמוראי, אולי מחמת התקווה שה"חבר'ה" לא ישמעו ולא יעלו לרכבת, וכך תמנע תאונה קטלנית נוסח 83'. שכחתם את הכסף אצל זקנים, ילדים חולים, הזכיר מלווה הקבוצה הממונה על התקציבים באוצר.

זה נכון, אמר ראש הממשלה, ושלח כל אחד לביתו להביא את הכסף, לקבץ בעצייני משרדו. שרי הליכוד היו צריכים להביא שני שלישים של הכסף, לקחת אותו מבוחרים בפוטנציה. בלוכה, למען שני שלישים ממחיר הנסיעה, כשהם בהזוים רק חצי נבחרת שכבר מתאמנת לדרבי הבחירות הבאות, זה יותר מדי. יסבו ובהו חזרו ואת הקיצוץ בתקציבי משרדם לא ביצעו. ראש הממשלה איוורר את ההחלטה בדבר הצמיחה, כולל מראה־מקום שנלווה לה, כי מביא כקי ומהיכן, ואז הוסיף דבר־מה בעניין הכרטיסים שניתן, אולי, להשיגם לא רק במשרדים, גם בבורסה. בבורסה, אמר הח"כ התוסס רמון, כבר השקענו בכרטיסים. צמיחה לא היתה מזה. מהבורסה לוקחים, אמר רמון. פרס נראה משתכנע, דילג בין כן ולא. תמיד אפשר לתקן שגיאה. כן. לא. כן.

סימני השיכנוע שגילה ראש הממשלה הריצו את הח"כים אדרי ורמון ל"חבר'ה". גירסתם נוערה מגינוני הזירות. יהיה מס על הבורסה, אמרו בגלוי ולאוזני כל. כן מס על הבורסה, לא מס על הבורסה. שלושים וחמישה מיליון דולר מס־בורסה במקום מס־קצבאות עושים טוב. הבורסה קודמת לאלמנות, יתומים חוקים, אמרה אורה נמיר. כן מס־בורסה.

ואז נסגרה הבורסה. 350 מיליון דולר – עשר שנות גביית המס המוצע – חזרו במהרורה מקוצצת למקום ממנו באו.

בינתיים חזר מי שחזר ממסע בשוויץ הלבנה ואמר ל"חבר'ה": אם רוצים חלב למה לחסל פרה חולבת? לא יהיה מס על הבורסה. וראש הממשלה מהרה מהזיק אחריו.

את השתיקה שפרצה אחר כל אלה הפר הוגה הצמיחה, שר הכלכלה, שוויתר על מס־בורסה וויתר על מס־גמלאים וויתר על מס־קצבאות ילדים, והגיע – איך לא חשבו על זה קודם? – ליהודה ושומרון. עם החידוש המרענן הזה הלך על כל הקופה הריקה.

צמיחה לא תצמח מזה.

אזרחים מסוג אחר

מוחמד דיאב, אתה חי רק פעמיים

■ **טוביה מנדלסון**

קודם כל אני ערבי. נולדתי ערבי. גדלתי ערבי. ידעתי שאני אזרח ישראלי, עם כל מה שמשתמע מזה ועל כל הכפילויות שיש במושג „ערבי ישראלי". כפילויות? הנה דוגמה מהחיים: „אני לא רוצה להגיד לך שבצד הזה יותר נוח לי", הוא אומר ובכל זאת מתעקש, על אף ההשפלות, לחפש דירה „בצד הזה": רחביה, הגבעה הצרפתית, ארמון הנציב. לעבוד הוא הולך במזרח ירושלים

חשבתי שאתה כבר באמריקה, אמרתי כשמוחמד פתח את הדלת ונכנס למכונית. הזזתי את הטייפ הקטן שהיה מונח על המושב לצידי. הוא הסתכל על המכשיר. אמרתי: אני הולך להקליט את השיחה בינינו. מוחמד שתק. קבענו שהוא ימתין לי ליד המפלצת בקריית היובל. מוחמד אמר שיהודי לעולם לא יצליח למצוא את הכתובת בכוחות עצמו. נדמה לי שמוחמד היה נבוך קצת, כשהצעתי בטלפון שהפעם נשב אצלו בדירה. נבוך? הוא אמר, זה כבוד גדול בשבילי.

אחרי שבועיים של אביב־כמעט־קיץ התקדרו השמים והיה ערב קר. מוחמד חיכה ליד המפלצת לבוש בחולצה עם שרוולים קצרים, וכשנכנס למכונית מיהר לסגור את החלון ולשפשף את ידיו. כששאלתי: כל כך קר לך? הוא אמר: תתפלא. הוא לא חשב שאני חשבתי שלערבי לא יכול להיות קר. אבל כך הוא מדבר. לפעמים. ובעניין אמריקה, אמר, השתכנע שעליו להתבסס פה. לגמור את הלימודים. להתחתן. למצוא מסגרת של עבודה שתספק אותו. עבודה שאוכל לחיות ממנה, אמר, ושלא ארגיש שאני מבזבז הכל. על אמריקה שמעתי אותו מדבר לראשונה כבר לפני כמה חודשים. ישבנו ב„קמין", בימים שבהם עבד כפקיד־קבלה, כאילו־פקיד־קבלה, במלון זול ומתפורר במרכז ירושלים. אמריקה היתה החלום הגדול שלו. ועכשיו, שאלתי, ויתרת על החלום? ויתרתי, מחוסר ברירה, אמר. בסיבוב הבא תפנה ימינה ומיד שמאלה בסמטה הקטנה.

כשדיברנו פעם על הילדות שלו בכפר תמרה, סיפר מוחמד על העבודה בשדה. כולנו עבדנו בשדה. אפילו גרנו שם. שלושה חודשים בשנה לפחות היינו קבוע בשדה. השבוע, בדירה השכורה בקריית היובל, שיצטרך לפנותה בתוך עשרה ימים („החוזה נגמר ובעלת הבית חוזרת מחו"ל"), שאלתי – אולי בשביל הגוון הפיוטי שאוכל להכניס בין השורות כשאבוא לכתוב על פגישתנו – אם אין לו זכרונות יפים, מרגשים, מהתקופות שבהן היה ילד בשדה. מוחמד הסתכל בי בעיניים קרות. הוא לא ראה צפרירים כשהיה מתעורר בבוקר בסככה. היו לו גם מעט רגעי אושר כשהיה יכול להתפעם מהטבע, בשעות הארוכות שבהן ליקט מלפפונים, מיין אותם, סחב אותם.

אני זוכר רק עייפות פיסית איומה, הוא אומר, שעמום, ובגיל יותר מבוגר אני חושב שכבר היה כעס. למה אני צריך לעשות את זה? ובגיל עוד יותר מבוגר הייתי יכול להגדיר לעצמי ביתר דיוק: אני לא מרוצה מזה. לא אוהב את זה. לא רוצה לעסוק בזה. אבל לא התייעצו עם מוחמד ולא שאלו אותו מה הוא אוהב.

אחרי שגמר את התיכון בכפר ועשה תעודת בגרות, נשאר עוד שנה בתמרה והמשיך לעבוד בשדה. לפעמים עבד בבניין. בתמרה? אני שואל. לא, הוא משיב, בחיפה. כלומר, אני אומר, היית כמו הפועלים – מוחמד מפסיק אותי: כן, הוא אומר, תקופה קצרה הייתי פועל בניין שמגיע בבוקר לחיפה עם הפועלים האחרים. כמו ערבי. זה מה שרצית לשאול, לא?

טוב, הוא אומר, תתחיל להקליט: מוחמד דיאב, 29, יליד הכפר תמרה. דירת חדר בקריית היובל. דירה של רווק, הוא אומר, כמעט מתנצל. בוגר האוניברסיטה העברית ביחסים בין־לאומיים ולימודי המזרח התיכון. עכשיו עושה את המאסטר בשניהם. אנחנו יושבים בחדר שהוא גם הסלון וגם חדר השינה. דירת סטודנט. כל כתבי לנין בתרגום לערבית („אף פעם עוד לא מצאתי את הזמן לקרוא אותם"), הרבה ספרים בערבית. הרבה בעברית. „שנת היונה" של איתן הבר ואהוד יערי. „מדינת ישראל ויחסיה עם ארה"ב" של פרופ' נדב ספרן. הכנופיות הערביות. פולמוס החלוקה בתקופת המנדט. „מדינות ערב" של יעקב שמעוני, „ישראל, דור ההתהוות" הספר שערך אשר אריאן מאוניברסיטת תל־אביב. ו„הממשלה". אולי אפילו גד יעקבי עצמו שכח שכתב פעם ספר בשם זה. על השולחן כמה גליונות של „העולם הזה". „כותרת ראשית". „דבר". אפטר שייב של פאקרדבן. קרם ידיים „ג'וג'ובה". שעון דיגיטלי קטן.

הוא מניח את הקפה על השולחן הנמוך וחוזר, לטובת ההקלטה, על כמה דברים שאמר קודם, במכונית, בעניין החלום האמריקאי הפרטי שלו. סיפר כי כסטודנט עסק בכל מיני עבודות מזדמנות. לא היה הכרח. שלוש השנים הראשונות של הלימודים מומנו על־ידי הבית. רק אחר כך, כשקיבל את התואר הראשון, התחיל לעבוד יותר („יש לזה ביטוי בהישגים הלימודיים שלי"). עם קבלת התואר הראשון, חיפש עבודה כמורה ועבד שנתיים ב„עמל" במזרח ירושלים. אחר־כך התחיל לעבוד באבו־גוש, בבית־הספר. „לא הייתי מרוצה. משום דבר. אז חשבתי שאני מוכרח לנסוע לחו"ל. לארה"ב. לא היתה לי שום מוטיבציה להמשיך פה. לא בלימודים. לא בעבודה. הרגשתי שכאן לא אצליח למצוא את עצמי. חשבתי – רק באמריקה". באותה תקופה הכיר בחורה אמריקאית, ובמשך שנה חשב לנסוע איתה לארה"ב. „בניתי על זה הרבה. מה הרבה, בניתי על זה הכל". כל כך, עד שחודשיים אחרי שהתחיל את העבודה בבית־הספר באבו־גוש קם והלך. לא לאמריקה. התוכנית הגדולה לא התממשה. הוא נתקע בירושלים.

כך ויתר על אמריקה. אחרי הרבה טלטלות מצא עבודה זמנית במלון „הבשיא" בירושלים ומשם הגיע למלון אחר במרכז העיר. ואיפה אתה עובד עכשיו? אני שואל.

– אתה יודע.

– אני רוצה שתגיד.

– בעתון ערבי במזרח ירושלים.

– איזה עתון?

– „אל־נהר". עתון חדש.

– חיפשת במקומות אחרים?

– הרבה. חיפשתי עבודה שאני אהיה מרוצה בה. אובייקטיבית, אני לא יודע מה אפשר למצוא היום. אבל לי לא היו הרבה אפשרויות. מזל מאוד התבדר לי שעם בי־אי־י. ביחסים בין־לאומיים ומזרח תיכון ועם לימודי. המאסטר אני מתאים לעבודה בבית מלון. מקסימום פקיד באיזה מקום.

– איפה חיפשת?

– הלכתי למכון טרומן, מכון למחקרים לקידום השלום במזרח התיכון. אמרו לי שאין להם תקנים לקבל עובדים חדשים. הלכתי למוסד ואן־ליר. אותו סיפור. בסוף הגעתי אפילו למוסד לביטוח לאומי, אבל גם שם אמרו לי: אין תקנים. אולי לא חיפשתי יותר בגלל שהייתי מודע לכך שאין לי הרבה איפה לחפש.

– בגלל היותך ערבי?

– מוחמד משתתק. הוא מצית סיגריה. שולח מבט אל מכשיר ההקלטה הקטן. תראה, הוא אומר, הדבר הכי קל שאני יכול להגיד זה שלא מצאתי עבודה איפה שחיפשתי בגלל שאני ערבי. אבל זו גם טענה שלך יהיה הכי קל להפריך אותה. אם תרצה, אני משוכנע שתוכל להוכיח לי שאין תקנים. לא בטרומן, לא בואן־ליר, לא במקומות האחרים. יכול להיות שהאמת היא באיזשהו מקום באמצע. הרי אנחנו יודעים על מקרים שבהם התקבלו אנשים לעבודה, עם תקן בלי תקן.

– אתה מכיר סטודנטים יהודים שלמדו איתך שהתקבלו לטרומן או לואן־ליר אחרי שאתה פנית אליהם?

– לא שמרתי על קשר עם הסטודנטים שלמדו איתי. אני לא יכול להגיד שאני מכיר מקרה כזה.

– מדוע היה נדמה לי שקצת קשה לך להשלים עם העובדה שבסופו של דבר מצאת עבודה רק במזרח ירושלים, על אף שמדובר בעבודה עתונאית, בעתון חדש?

– לא קשה. אני פשוט צריך לדעת שאני ערבי ישראלי שקל לו יותר למצוא עבודה במזרח ירושלים, מאשר במערב העיר.

– היית מעדיף למצוא עבודה בעתון ישראלי?

– לא הייתי מתנגד.

אבל הוא לא ניסה לחפש עבודה בעתון ישראלי. ואולי לא צריך לחפש את כל ההסברים בעובדת היותו ערבי. („אני לא יודע אם יש לי הכישורים לעבוד בטלוויזיה"). אבל העובדה שהוא ערבי קיימת. מאד. גם אצל מוחמד בסלון הקטן. באותם רגעים, שאינם על סרט ההקלטה, שדיברנו על עצמנו („יש לך חברים יהודים?"), על היחסים בין אנשים. עובדה שברגע מסויים הבריח אותי, בעצם, לשאול: תגיד, אתה חושב שאני עכשיו נורא „נחמד אליך" בגלל שמשהו מבפנים אומר לי שחשוב להבליט את זה? ועובדה ששתק זמן ארוך ורק פלט בסוף, כמעט מתוך נימוס, „אני לא במיוחד מרגיש כך". ועובדה, שהחלק הקשה ביותר בשיחה היה דווקא החלק הכאילו־פרטי־אישי. הלאומי. הפוליטי. ועובדה שמוחמד הסמיק כשאמרתי תפסיק לנסח בקפדנות כזאת את מה שאתה רוצה להגיד, אני לא משירותי הבטחון.

רק אז אמר: בוודאי שאני אזרח ישראלי, אבל זה לא מוחק את עובדת היותי ערבי. והוסיף: קודם כל אני ערבי. נולדתי ערבי. גדלתי ערבי. ידעתי שאני אזרח ישראלי, עם כל מה שמשתמע מזה וכל הכפילויות שיש במושג „ערבי ישראלי". כשאתה אומר „קודם כל ערבי", אתה מתכוון – ושוב הוא מפסיק אותי: אני מתכוון לכל: אני קודם כל ערבי מבחינה אידיאולוגית, ערבי מבחינה תרבותית, ערבי בהשקפה הפנימית שלי, במודעות שלי.

– אבל לא היית מוותר על האזרחות הישראלית שלך?

– ואם הייתי מוותר – מה הייתי מקבל בתמורה? איזו ברירה יש לי? ומי היה נותן לי לחיות כאן בלי תעודת זהות ישראלית?

– מה שאתה בעצם אומר הוא שאחרי הכל אין לך שום „נאמנות" או „גאווה" בהקשר של האזרחות הישראלית שלך.

מוחמד בולע רוק. ושוב מצית סיגריה ושוב בוהה בי רגע ואז אומר בשקט: לא. אין לי. וממהר להוסיף: אני מודע לזה שזו בעיה. אבל אני לא יכול להרגיש „גאווה" על היותי אזרח ישראלי.

– אם הייתי שואל אותך כערבי, יליד הארץ, במובן של יליד המדינה, כאזרח ישראלי מהי המולדת שלך – מה היית משיב?

– אם היית שואל או שאתה באמת שואל?

– שואל. מהי המולדת שלך?

– במובן המודרני של המלה „מולדת" – אין לי.

– ישראל היא המדינה שלך?

– אני מרגיש שייכות למקום שנולדתי בו. אך מולדת זו מסגרת מדינית־חברתית עצמאית.

– במילים אחרות, מוחמד, אתה מדבר על מדינה פלשתינאית?

– בו נאמר שאם הייתי פלשתינאי שחי במדינה פלשתינאית, הייתי יכול לדבר על מולדת, על נאמנות, על גאווה.

– ומאחר שאתה מגדיר עצמך פלשתינאי, הרי שממילא עד שלא תהיה מדינה לא תוכל להרגיש נאמנות, גאווה, פטריוטיזם. רק מדינה פלשתינאית תהיה „המדינה שלך".

וכך, הוא אומר באיפוק, כמעט בעצבות, אנו מגיעים לבעיה הגדולה: אם אני רוצה להישאר היכן שנולדתי, ואני מאד רוצה בכך, הרי ממילא אין אפשרות לדבר על מדינה פלשתינאית, כי אז אנחנו מדברים על מדינה במקום מדינת ישראל. אני, על־פי השקפתי, לא מעלה אפשרות כזאת על דעתי.

– וזכות הקיום של מדינת ישראל אינה מוטלת בספק, לדעתך, אתה מכיר בזה?

– אובייקטיבית כן.

– אני לא מבין אותך.

– הייתי מוכן לומר, בלי לחשוב פעמיים, שאני מכיר בזכות קיומה של מדינת ישראל אילו הישראלים היו מאפשרים שתהיה גם מדינה פלשתינאית. אני לא יכול לדבר על זכות קיומה של מדינת ישראל בלי לקשור את זה לזכות קיומה של מדינה פלשתינאית. יותר קל יהיה להכיר בכך שיש מדינת ישראל ויש מדינה פלשתינאית מאשר בכך שיש מדינת ישראל ואין זכות למדינה פלשתינאית.

מאוחר יותר הוא אומר כי אינו משוכנע שמלחמת ששת הימים היא ששינתה את השקפת עולמם של ערביי ארץ־ישראל. הבעיה הפלשתינאית היתה קיימת לפני 67', הוא אומר, אלא שלא היתה מודגשת וחריפה כפי שהיא עכשיו. אולי אני צריך להזכיר לך, הוא מזכיר לי, שגם לפני 67' ערביי ישראל לא חיו באיזה גן־עדן. היה מימשל צבאי. היתה בעיה של זהות. היתה אפליה. הכל היה קיים. דווקא אחרי 67' התחיל תהליך חיובי. דברים התחילו להסתדר בראש. החשיבה של ערביי ישראל התחילה ללכת בכיוון מסויים, והזהות הפלשתינאית, השייכות לעם, התחילה להתגבש. אבל, אני שואל, יש הבדל בינך לבין ערבי תושב חברון או עזה?

– יתכן, הוא אומר, שהמסגרת שהם חיו בה יצרה שוני מסויים בינינו בדרך החשיבה, בהתנהגות, בדפוסי חיים. אני חושב שאני לא מכיר אותם מספיק, חוץ מזה שאנחנו שייכים לאותו עם.

– אם היו אומרים לך שבגדה קמה מדינה פלשתינאית.

– הייתי נשאר כאן.

אבל בינתיים הוא אינו יכול להישאר כאן, בדירה השכורה בקריית יובל. תוך עשרה ימים עליו לפנות את הדירה לבעלת־הבית שחוזרת מחו"ל, ועד כה לא הצליח לשכור דירה אחרת. ביום שנפגשנו קיבל תשובה מבעלי דירה בגבעה הצרפתית. הם אמרו לו שאין להם שום התנגדות להשכיר את הדירה לערבי, אבל הם שינו את דעתם. הם החליטו למכור את הדירה. הוא חיפש גם במקומות אחרים. הרבה אי־נעימות. השפלה.

– איך מצאת את הדירה הזו, שאתה גר בה?

– לבעלת־הבית לא היתה שום התנגדות.

– והשכנים?

– אין לי קשר איתם.

– יודעים שאתה ערבי?

– אני מאמין שכן.

– מה כתוב על תיבת הדואר שלך, למטה?

– שמה של בעלת־הבית.

– ושמך?

– לא כתבתי.

– למה?

– לא חשבתי על זה.

– איך אתה מקבל דואר?

– לפי הכתובת.

– אתה לא רוצה להגיד לי שלא כתבת את שמך על תיבת הדואר בגלל שאולי לא רצית לכתוב מוחמד דיאב ולהסתכן בתגובה של השכנים?

– אני לא מסתיר את עובדת היותי ערבי.

– אתה מרשה לי עוד שאלה מעליבה אותך?

– תעליב.

– למה שלא תחסוך לך את הכאב־ראש והגועל־נפש ותתחיל לחפש דירה במזרח ירושלים?

– אני לא רוצה להגיד לך שבצד הזה יותר נוח לי.

על־יד המכונית, מאוחר בלילה, רועד מקור בחולצה עם שרוולים קצרים, הוא אומר שאולי פעם, כשיתחתן, כשיהיו ילדים, יהיה חייב לחפש דירה במזרח ירושלים. ומה שלא יהיה, תמיד תישאר תמרה. הבית. המפלט האחרון.

אם אין כבר קו ירוק, מה ההבדל בין נצרת לשכם

■ **דני רובינשטיין**

לאחר מלחמת העצמאות היו השנים הקשות ביותר. ביטול הממשל הצבאי ב־1966 הביא הקלה. מלחמת ששת הימים תקווה, מלחמת לבנון – שפל מחודש. לא רק מלחמות הן נקודות ציון. גם העולם הערבי והחברה הישראלית

מצבו של המיעוט הערבי במדינת ישראל של 1986 שונה מכל בחינה כמעט ממצבו ב־1948, עת נשארו, בסיום מלחמת העצמאות, כ־150 אלף ערבים בתחומי המדינה היהודית. חלוקה לתקופות משנה מבהירה את השינויים.

1948 – 1956
חוסר הבהירות

שמונה השנים מאז הקמת המדינה ועד מבצע סיני היו התקופה הקשה ביותר לערביי ישראל. היתה זו תקופה קשה גם לכלכלה ולחברה של מדינת ישראל כולה. הציבור הערבי הישראלי, שהיה עד לחוויית עקירתם של רוב הערבים בארץ והפיכתם לפליטים, היה מבודד ומסוגר בשני מחוזות כפריים בגליל ובמשולש, נתון לממשל צבאי נוקשה, לנחשלות, לרמת חיים ירודה וניתוק ממרכזי החברה, התרבות והכלכלה הערביים מעבר לגבול. רוב אדמותיו הופקעו. שררו חוסר עבודה ומרירות. קשרים עם האוכלוסיה היהודית היו מעטים ביותר.

ערביי ישראל של אותן שנים לא חשבו, אם לדבר בהכללה, לקשור את גורלם עם מדינת ישראל וציפו לפתרון פוליטי, או אולי ל„סיבוב שני" של המלחמה שמדינות ערב הבטיחוה, כדי שמצבם ישתנה. כבר במערכת הבחירות הראשונה, ב־1949, בולט אחוז ניכר של ערביי ישראל (23 אחוז) המצביעים בעד המפלגה הקומוניסטית כמחאה נגד המשטר בישראל. מספר התומכים הקומוניסטים יורד אצל ערביי ישראל בהדרגה – ל־16 אחוז בבחירות 1951, ול־15 אחוז ב־1955.

1957 – 1966
השלמה חלקית

מבצע סיני ותוצאותיו הביאו את הציבור הערבי בארץ לשינוי בהערכת מצב הכוחות במזרח־התיכון. גברה ההכרה כי מדינת ישראל היא עובדה קיימת והתחזקה הנטיה להשלים עם קיומם כמיעוט בתוכה. אולי יותר מכך השפיעו השינויים החברתיים והכלכליים שהיו במדינת ישראל. גאות כלכלית פרצה את המסגרות הקשוחות של הממשל הצבאי. פועלים ערבים יצאו בהדרגה לעבוד במשק הישראלי, מחוץ לכפריהם, והתפתחה מערכה ציבורית חריפה נגד הממשל הצבאי עד לביטולו הסופי ב־1966.

היציאה לעבודה מחוץ לכפרים שינתה במהירות את דמות הכפר הערבי. באופן גס אפשר לקבוע כי מכפרים מסוגרים, הבנויים על חקלאות מסורתית נחשלת, הפכו הכפרים לשכונות פועלים בפרברי הערים. רמת הפיתוח והשירותים עלתה עליה תלולה, נוצר קשר בלתי־אמצעי עם ציבור יהודי רחב ומעורבות פוליטית רבה. סטודנטים ערביים התחילו ללמוד באוניברסיטאות (אז בעיקר באוניברסיטה העברית) ודמותו החברתית של הכפר הערבי עברה זעזועים – ירידת מעמד החמולה, עליה ברמת ההשכלה וכד'.

מבחינה פוליטית, ביטול הממשל הצבאי ב־1966 שיקף את השינוי הרדיקלי שחל במעמדם ובהווייתם של ערביי המדינה.

1966 – 1968
„הישראליות" הגוברת

תקופה קצרה של כשלוש שנים, שבמרכזה מלחמת ששת־הימים, היתה טראומתית לערביי ישראל כפי שהיתה למדינה כולה. בשנים ראשונות אלה, שבהן לא היה ממשל צבאי, היו תהליכי „הישראליות" של ערביי המדינה נמרצים ביותר. לא היו כמעט הפקעות קרקע, קשרים חברתיים וכלכליים עם הציבור היהודי התרחבו והתבססו. המלחמה ב־1967 כמו נתנה אישור סופי והחלטי לכך שמעמדם וחייהם של הערבים בישראל הם עניין של קבע. השינוי שהסתמן במהלך 1968 נובע מצמיחתה המחודשת של "תודעה פלשתינאית" שגברה בעולם הערבי בעקבות המלחמה ונתנה אותותיה גם בקרב המיעוט הערבי בישראל.

1968 – 1985
משבר הזהות

עלייתו של אש"ף, פעולות החבלה וההחרפה הדרמטית בפעולות האיבה מ־1968 ואילך הביאו לשיאים את המשבר בתחושת הזהות של הערבי הישראלי. הקשר עם האוכלוסיה הפלשתינאית בשטחים הביא צעירים ערבים מישראל לשירות ארגונים פלשתינאים ולביצוע פעולות חבלה. תגובת הנגד הישראלית – חיפושים, מעצרים וכד' – הביאו למתיחות ביחסי יהודים־ערבים ובהדרגה החלו להופיע קבוצות פוליטיות בעלות נאמנות פלשתינאית שלא היו בעבר (בני־הכפר, התנועה המתקדמת, ומאוחר יותר קבוצות מוסלמיות קיצוניות).

אחרי מלחמת יום־הכיפורים היו עוד הפקעות אדמות בגליל, ועם עליית הליכוד לשלטון (1977) והקמת ההתנחלויות והסיפוח הדה־פקטו, גברה ההתקרבות הפוליטית בין ערביי ישראל וערביי השטחים. אם "אין עוד קו־ירוק", כהגדרת דוברים ישראלים, כי אז מה ההבדל בין נצרת לשכם?

רק ניצנים של הסדרי שלום אפשריים, שסימנם הבולט ביקור סאדאת וההסכם עם מצרים, יכלו לחזק מגמות של זהות ערבית ישראלית מול גילויי האהדה לארגונים הפלשתינאים. מלחמת לבנון הביאה את רגשות התסכול והמרירות של ערביי ישראל לשפל שלא היה כמותו מאז 1948. מאבקם של הערבים הישראלים לשיוויון זכויות קיבל עידוד רק במהלך 1985, בעקבות המדיניות הליברלית של השר עזר וייצמן.

ערביי ישראל ב־1986 הם קבוצה הנאבקת על מעמדה וזכויותיה ותולה תקוות בהסדר שלום שיקל על השתלבותה בכל המערכות של החברה הישראלית.

משוואות ופתרון נעלם

■ **אוריאל בן־עמי**

במקום במונח „אבטלה" אפשר להשתמש בביטוי "מחסור במקורות תעסוקה". ובמקום „אפליה" אפשר לומר שהם „אינם מקבלים שירותי רווחה". השפה והמינוחים מתאימים את עצמם. רשת הסוואה

מעבר לכל המספרים והסטטיסטיקות, כדאי לומר מלים מפורשות: מדינת ישראל מתקשה להתמודד עם המיעוט הערבי שבתוכה.

במצב הנוכחי, אומר יצחק רייטר, חוקר בכיר במשרד ראש הממשלה, ישנה „לגיטימציה פסיכולוגית" למיעוט הערבי שאינו מקבל את שירותי הרווחה מהמדינה במידה שווה לזו שמקבל הרוב היהודי. המיעוט הזה, מאז קום המדינה, חי במציאות של איבה בין ישראל למדינות ערב. אולם במבט לעתיד רחוק יותר, עתיד של שלום – מדינת ישראל איננה ערוכה, למעשה, למתן זכויות שוות לאזרחיה הערבים.

את הצידוק למצב זה תולים הכל בכך שהערבים אינם נושאים בחובות הבטחוניות, כלומר לצה"ל. מובן שזהו מילכוד. מצד אחד מדינת ישראל חוששת לגייס ערבים לצה"ל מסיבות בטחוניות; מצד שני, טוענים כלפי הערבים שאינם משרתים בצה"ל ואינם זכאים איפוא לזכויות ללא חובות. את תמונת המצב הזו מצלם כל אחד במדינת ישראל מזווית ראייתו הפוליטית.

הסמנים הימניים הקיצוניים מציעים שירות־לאומי חובה לערבים, מתוך הנחה שלא יסכימו לקבלו, וכך יספקו לגיטימציה לאפליה כאזרחים מסוג אחר. היועצים לענייני המגזר הערבי במשרד ראש־הממשלה גורסים שירות לאומי לערבים על בסיס התנדבותי. הם חוששים כי שירות־חובה עלול להביא עד לידי מרי אזרחי של ערביי ישראל.

אבל אם תחושב תמורת השירות הלאומי הערבי בכסף בעד פיתוח המגזר הערבי – יזכה כי הדבר משתלם בהדרגה. וערבים רבים יהיו מעוניינים להצטרף. חומר־הנפץ הטמון הזה לא הגיע למעשה לשעת המבחן הצפויה לו עדיין במדינת ישראל.

כמה.

המספרים הבאים יוכלו אולי להמחיש את מרכיביו ואת מידתו, הארוכה או הקצרה, של פתיל השהייה. כ־712 אלף ערבים חיים כיום במדינת ישראל על־פי מפקד שנערך ב־1983. הם מהווים כ־17.2% מכלל האוכלוסיה בישראל, ועל־פי תחזית לשנת אלפיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ימנו אז כ־1.186 מיליון נפש, שיהוו כ־22% מכלל האוכלוסיה במדינת ישראל. מכלל אוכלוסיה זו, 77% הם מוסלמים, 13.5% הם נוצרים ו־9.5% הם דרוזים.

הריבוי הטבעי הגבוה יחסית של המוסלמים לעומת הנוצרים מפר את משקלם הפנימי של ערביי ישראל ויוצר מתחים בין־עדתיים ביניהם. מלחמת לבנון הביאה להתפרצות איבה בין הדרוזים לנוצרים, שבאה לידי ביטוי בתוך מדינת־ישראל. שיאה היה במקרית אלימה בכפר יאסיף, שבה השתמשו דרוזים (המגוייסים לצה"ל) בנשק נגד הנוצרים.

על רקע זה התעורר באחרונה בקרב הערבים הנוצרים רצון להתגייס לצה"ל, כדי להגביר את בטחונם העצמי. צה"ל מוכן לקלוט אותם לשירות־חובה, אולם לא במספרים גדולים. במצב הנוכחי, ערביי ישראל אינם זוכים לשירותי רווחה תקינים ממשרדי־הממשלה. בישובים ערביים רבים אין לשכות של הביטוח הלאומי והתושבים נאלצים, באי נוחות רבה, להסדיר ענייניהם בעיר היהודית הסמוכה.

שירותים.

משום כך מצטברים תסכול וזעם בקרב ערביי ישראל, שהשפעתם לטווח ארוך. יצחק רייטר מביע חשש, כי תסכול זה ככל שיגבר, יפנה מקומו להקצנה נגד המדינה. ב־44 רשויות ערביות (המונות 5000 תושבים ויותר), מצויות רק 30 לשכות תעסוקה, 35 מועדוני הסתדרות, 35 סניפי בנקים ו־39 סניפי דואר.

תעסוקה.

עם קום המדינה התבססה מחצית החברה הערבית על חקלאות. ב־1984, לעומת זאת, עסקו רק תשעה אחוזים בחקלאות. ערביי ישראל פנו למקצועות אחרים, בהם תעשיה (21.5%), בינוי (21%), מסחר ומלונאות (13.4%), תחבורה (6.3%), עסקים (3.4%) ושירותים ציבוריים (17.5%). יותר ממחציתם (52.7%) עובדים מחוץ למקום ישובם, בערים גדולות, וחלקם שבים לבתיהם רק בסוף השבוע. עבודה זו תורמת גם היא לניוון שירותי־הקהילה בישובים הערביים, ההופכים "ישובי שינה".

אבטלה.

בעיות האבטלה במגזר הערבי דומות לבעיות המגזר היהודי, אולם מאפייניהן שונים. כ־7500 ערבים ישראלים מובטלים כיום, מתוכם כ־2900 מתרכזים באיזור נצרת. הקושי של הערבים להשיג עבודה גדול יותר מן הסיבה הבטחונית, לכאורה. מפעלים רבים המספקים תוצרתם למערכת הבטחון נמנעים מהעסקת ערבים מתוך חשש לאבדן חוזי־מכירות.

יוצא שאקדמאים ערבים רבים אינם מוצאים תעסוקה במקצועם ונאלצים לעסוק בהוראה, או להסב את מקצועם. בין אלה מצויים מהנדסים רבים.

אקדמאים.

בסוף 1986 עתידים 213 מהנדסים ערביים לסיים את לימודיהם. 338 סטודנטים ערביים עתידים לסיים את לימודיהם במדעים מדוייקים ובמדעי הטבע, בהם רפואה. 662 ערבים עתידים לסיים את לימודיהם במדעי הרוח והחברה.

פתרונות.

הפתרונות המתגבשים במשרד ראש־הממשלה הם להפנות תעשיה למגזר הערבי כדי לפתחו. בפתרון זה עשויים למצוא מקומם גם אקדמאים ומהנדסים וגם נשים ערביות, שאינן יוצאות לעבודה מחוץ לישוב מגוריהן. במצב הנוכחי נוהגים משרדי הממשלה כפטרון למגזר הערבי. בין ההצבעה למפד"ל (ששלטה עד לאחרונה במשרד הפנים) לבין הענקת רשיונות בנייה בגליל נמצאו בשנים האחרונות קשרי זיקה מיוחדים.

החיים משתנים. המפד"ל אינה שולטת עוד במשרד הפנים וערביי ישראל צפויים בעוד דור אחד למנות כרבע מהאוכלוסיה במדינה. את הבעיה מצאו כולם, את הפתרון עדיין מחפשים.

ערבי לא עולה על בריקדות

■ יעל פישבין

„קיפוח? קיפוח יש איפה שחושבים על שוויון, אצל מי ששייך למסגרת. אני מחוץ למסגרת. אני ערבי". „כשאני רואה מה עשתה מדיניות מיזוג הגלויות לספרדים שלכם, אני שמח שעזבו אותנו, הערבים, בשקט". בכה מחנכים, שם צומחת - אולי - תרבות־נגד

כרס ישראלית לכל דבר. קרחת מתקדמת. משקפיים ממוסגרות בזהב. תיק ג'ימס בונד וסוכארז לבנה. מפקח בכיר במגזר החינוך הערבי. בהשתלמויות מפקחים ארציות עם עמיתים יהודים הוא מדבר באיפוק על כך שהמצב במגזר שלו „רחוק מלהשביע רצון, אבל יש התקדמות". לפעמים הוא אומר בכנות צברית „שלא צריך למהר מדי בפיתוח בתי ספר ערביים, שעלול להיווצר פער חריף מדי בין החברה הפרימיטיבית לבין הקידמה".

העמיתים היהודים אוהבים את הדיבורים האלה של ערבי שיש לו ביקורת עצמית. בין חברים הוא מדבר אחרת. „קיפוח? אין קיפוח. קיפוח יש איפה שחושבים על שוויון. אצל מי ששייך למסגרת. אני מחוץ למסגרת. אני ערבי. נותנים לי פירורים ואני צריך לנשק את היד ולהגיד תודה רבה. אף פעם אני לא יודע כמה נותנים לי וכמה ליהודים אבל, אין לי זכות להרגיש מקופח כי אני „לא שייך. אף אחד עוד לא החליט אם אני אזרח מן המניין או זר".

מתיק הג'ימסבונד שלו מבין המסמכים של משרד החינוך הוא מוציא גזרי עיתונות. כהנא, רפול, מאיר הרציון. „בא לי להחזיר את הדרכון שלי כשאני קורא את זה. הם אומרים בקול את מה שהאחרים חושבים בשקט, מי צריך אותי פה. מאכסימום צריך לדאוג שהחיים שלי יהיו כל־כך בלתי נסבלים עד שאלך מפה מרצוני. הטובים של משרדי הממשלה משתמשים בשיטת תן לו קצת שלא יצעק".

באירוניה הוא מתאר כיצד כשהקימו את הקרן לחינוך טכנולוגי במגזר הערבי, באו פקידים ותרמו כספים ממשלתיים במחווה של נדבנים. „הם תרמו לנו את התקציב המסכן שממילא התכוונו לתת".

קולו של המפקח הערבי, אדיב, בהשתלמויות שעורך משרד החינוך, נעשה עכשיו זועם. „הם הפכו אותנו לעם הסוכריה. לילדים קטנים שאפשר לפתות אותם בסוכריות שיפסיקו לבכות ולנדנד. באים למישהו שצורח, מציעים לו לנסוע עם משלחת מפקחים לחו"ל והוא שוכח את הזעם שלו. אני לא כועס. החברה הערבית היא פאסיבית ויש מי שרוצה שתמשיך להיות כזאת. באמצעות החינוך הכי קל לשלוט. לכן אני יודע שמה שהערבים לא יעשו בשביל עצמם, אף אחד לא יעשה בשבילם".

מובלעת חינוכית־כלכלית

דר' מרעי, אינטלקטואל המגדיר עצמו כערבי ישראלי פלסטיני. שלא כמו חברו המפקח, הוא אינו פוחד לתקוף, בגלוי, את המימסד. „כשאני רואה מה עשתה מדיניות מיזוג הגלויות לספרדים שלכם, אני שמח שעזבו אותנו, את הערבים בשקט. מרעי כבר הוזמן לחקירה על דבריו הבוטים נגד המימסד.

אחרי־החקירה שלחו לו מכתב התנצלות. אשתו מורה בבית ספר תיכון בחיפה, דברה פעם בכיתה על בעיות הזהות הפלשתינית והוזמנה ל„שיחה מקצועית" במשרד החינוך בירושלים. הזהירו אותה שאם תמשיך בדרכיה הנלוזות תאבד סיכוי לקידום. היא הבינה את המסר. דר' מרעי, שהבין גם הוא, המשיך לתקוף. „מלבד שכר המורים שבו אין קיפוח הערבים מקופחים בכל תחומי החינוך. מבנים, שעות, תכניות לימודים, שירותים פסיכולוגיים ומה לא. מקפחים אותנו ויש צלקות. אבל מה שמעודד אותי הוא שהחברה הערבית לא התכופפה. יצרנו תרבות נגד. לא נותנים מילגות לערבים – הקמנו קרנות פנימיות שלנו, בכפרים הכי־מפגרים, תורמים לקרנות לעידוד החינוך הגבוה.

„יש קיפוח בחינוך המקצועי – הקמנו קרן משלנו. כל פלגי החברה הערבית תרמו. בדואים ועירוניים, זקנים וצעירים, אנשי עסקים ופועלים. היום החינוך הוא בראש סולם העדיפויות של החברה הערבית".

„מהטפשות של משרד החינוך שמונע מאתנו משאבים מתפתחת מובלעת חינוכית ערבית עצמאית, ולא פראזיטית. מערכת החינוך הרשמית של מדינת ישראל הולכת נגד הזרם שסוחף את החברה הערבית לכיוון אקדמאי על רמה. בני נוער רוצים להתחנך בבתי ספר תיכוניים איכותיים, ולהגיע להישגים. זה לא נגד מדינת ישראל אלא מתוך הצרכים של הערבים עצמם. אחרי שנשברו מסגרות החמולות המסורתיות וגדלה המודעות בצורך מימוש עצמי, הדרך היחידה למוביליות חברתית, היא ללמוד. אי־אפשר לעצור את זה.

„באמצעות החינוך רוצים לקבוע את מעמדנו בתחתית הסולם של החברה הישראלית, כ־20 אחוז מהתלמידים נושרים מבית הספר כדי לספק כוח עבודה זול של המשק הישראלי. אבל לא דיכאו אותנו עד הסוף, קמה שכבת משכילים, בוגרי אוניברסיטאות, מהנדסים, שאינם יכולים לעבוד במקצועם מפני שהמשק הישראלי לא מוכן לקלוט אותם. לא ירחק היום שהם יקימו מפעלים בעלי טכנולוגיה מתקדמת בעזרת הון ערבי. כבר היום יש חברות כאלה, חברות בניה, ארכיטקטורה, מחשבים. אני מזהיר שאם החברה הישראלית לא תיפתח בפניהם, שתקום כלכלה ערבית שתתחרה בכלכלה הישראלית. אקדמאים ערבים שנבלמו יקימו אותה. אני מציע שנעשה את זה יחד".

מדי בוקר נוסעים מכפר פרדיס שליד זכרון־יעקב 50 נערים ונערות לבית הספר האורתודוכסי בחיפה. זהו בית הספר התיכון הערבי היוקרתי ביותר בארץ, ובני פרדיס נלחמים על הזכות ללמוד בו. יש בית ספר קרוב יותר, באום־אל־פאחם, אבל יוקרתו אינה כה גדולה. סוניה מרנה, בכיתה ט', קמה כל בוקר בשעה שש, נוסעת שעה לבית הספר ובלבד שתלמד בבית ספר טוב. „הכי אני רוצה להיות מורה לעברית. זה טוב ללמוד עברית וככה אפשר גם יותר להכיר את היהודים. יש לי הרגשה שלהם יש יותר נסיונות בחיים, יותר אפשרויות. אף־פעם לא הייתי בבית ספר יהודי, הייתי רוצה לדעת איך זה". היא התחילה ללמוד עברית בכיתה ג'. עד אז היתה מסתכלת על התכניות בטלוויזיה ולא הבינה כלום. „אין תכניות לילדים ערבים והם מבלבלים למבוגרים את המוח, מה זה ומה זה, מסתכלים על הטלוויזיה ולא מבינים שומדבר. רק בכיתה ג' מתחילים להבין. למה אין תכניות בשביל ערבים", היא שואלת־אומרת, אחרי מחשבה קצרה היא משיבה, „אולי זה טוב. ככה מכריחים אותנו ללמוד".

שיחות עם האח הגדול

מנהל בית הספר שלה חנא אבו חנא חושב אחרת. „יהודים לא מאמינים עד כמה גדול הפער. בכנסים של מנהלי בתי ספר ערביים אומרים לנו שמערכת החינוך הערבית הגיעה למה שהגיעה אחרי שב־48' לא היה כלום. אומרים לנו את זה כבר 37 שנים. עוד מעט כבר סוף המאה העשרים והפער של 37 שנים נשמר. יש אצלנו התמרמרות קשה, הרגשת קיפוח מתמשכת. אם ישראל רוצה להשאר מדינה דמוקרטית, צריך לסגור את הפער. אבל תמיד נמצאות סיבות למה לא. אין תקציב, צימצומים".

הדוגמא הבוטה ביותר של אבו חנא למדיניות האפליה היא ה„שיחות". תלמיד מקבל פתק הביתה, בא לסור בשעה מסויימת למשרד מסויים, ושם מסבירים לו שכדאי לו לשתף פעולה ולמסור מי מהמורים מדבר נגד המדינה. יש תלמידים שנכנעים ויש שלא. בשני המקרים נותר משקע עכור. גם מורים מוזמנים לשיחות כאלה. אני לא יכול לקבל מורה לעבודה בלי האישור של שירותי הביטחון. אני מבין את הצרכים הבטחוניים אבל למה בצורה גסה כל־כך. למה להתערב ביחסים בין מורים לתלמידים? זה מעלה אצלי חשד שמישהו מתכוון לפגוע, ולהשפיל ולאו דווקא בגלל צרכי ביטחון".

הסבה למהנדסים

אחת התופעות הבולטות בחינוך הערבי היא רמתם הגבוהה של המורים בבתי הספר התיכוניים. בוגרי טכניון ואוניברסיטה שלא השתלבו בתעשיה או במוסדות האקדמיה הישראלים, פונים לחינוך. למעלה ממאה מהנדסים ערבים מלמדים בבתי ספר ישראלים, הסובלים ממחסור במורים לפיזיקה, מתימטיקה וכימיה. חנא אבו חנא אינו מרוצה מהתופעה. „זה לא נותן כלום. מי אמר שמהנדס טוב הוא גם מורה טוב", הוא שואל.

רן לרנר, יועץ מנכ"ל הסתדרות המורים לעניייני ערבים, טוען במזכר פנימי שהתופעה היא חומר נפץ שאינו תורם להעלאת רמת החינוך הערבי „מורה משכיל יותר אך מתוסכל וממורמר ושונא את עבודתו יתרום פחות מאשר מורה האוהב את עבודתו ושמח בה. בהזדמנות ראשונה ישדר את התחושה הזאת לתלמידים ולסביבתם".

סמי מרעי חולק על שניהם. „ההוראה בבית ספר תיכון היא אפיק פנימי של התקדמות למשכילים ערביים. נכון שהם לא מתקבלים לתעשיה, ונכון שהם לא יכולים להיות מנהלי מחלקות בבתי חולים. אבל בהשוואה לדור ההורים ולחבריהם שלא הלכו לאוניברסיטה, הם התקדמו. מגזימים בהרגשת המרירות של מורים כאלה. הם העליתא של החברה הערבית, דמויות לחקות בתוך כאלה שעשו את זה. נכון שהם גם דוגמא למקרה מייאש, לאנים שדרכו נחסמה, אבל אם הוא מתרגם את זה להשקעה בדור הבא, ואם יש תקווה שהמערכת תהיה פעם יותר פתוחה, הסיכוי שהתלמיד ירצה ללכת בדרכו של המורה וללמוד לימודים גבוהים – גדל".

לפני חצי שנה הוגשה לשר החינוך יצחק נבון חוברת ובה עיקר ההמלצות לקידום החינוך הערבי, אחת ההמלצות נוגעת לחינוך הטכנולוגי. לעומת 60 אחוז מהתלמידים העבריים הפונים לחינוך טכנולוגי, רק 18 אחוז מהערבים עושים זאת. לא מפני שהם מעדיפים חינוך עיוני אלא מפני שאין בתי ספר מקצועיים ערביים. התוצאה היא שתלמידים שאינם מתאימים לחינוך עיוני עוזבים את בית הספר כבר בגיל צעיר, ואלה שנשארים מהווים מעמסה כבדה על בתי הספר העיוניים. האחראי על החינוך הטכנולוגי במגזר הערבי אברהים עודה רואה בחשלות החינוך המקצועי הערבי פגיעה ארוכת טווח ביחסים שבין ערבים ויהודים. „אנחנו זקוקים לסוכני שינוי ערביים. המגע האמיתי בין יהודים וערבים קורה במקומות העבודה, לחשוב שכוח האדם הזה יהיה בעל רמה. אם אין חינוך מקצועי לא ניתן להעלות את רמת הפועל ובעל המלאכה הערבי וזה יצטייר בעיני היהודי כנחות".

מחמש יוצא אחד

בחינות בגרות. בשנות ה־50 נכשלו בבחינות בגרות 90 אחוז מהנבחנים הערביים. בשנות ה־70 – 70 אחוז. בשנות ה־80 – 40 אחוז.

מורים. בחינוך הערבי, על כל 20.6 תלמידים „מוצב" מורה אחד, בחינוך העברי מורה ל־28 תלמידים.

נשירה. 5.8 אחוזים נשירה מבית הספר בחינוך העברי. במגזר הערבי – 18.6 אחוז.

טרום־חובה. עד שנת תשמ"ב לא היו גני טרום־חובה במגזר הערבי.

חדרי כיתות. חסרים כ־600 חדרי כיתות.

גני חובה. מבקרים רק כ־70 אחוז של הילדים. היתר מגיעים לבית הספר ללא הכנה.

צפיפות. עשרה אחוזים מהכיתות מאכלסות יותר מ־40 תלמידים.

עברית. התלמיד הערבי לומד עברית עוד לפני שהוא שולט בערבית, מה שמביא לכישלון גבוה בהבנת הנקרא.

תכניות לימוד. חסרות בכל המקצועות.

ספורט. החינוך הגופני מוזנח.

שוליים. אין מסגרות שיקום. אחוזי פשיעת הנוער גבוהים מאלה שבמגזר היהודי.

יעוץ. אין כמעט פסיכולוגים ועובדים סוציאליים המטפלים בילדים שנשרו מבית הספר.

רק כ־60 אחוז מבני הנוער הערבי משלימים את חוק חינוך חובה. היתר יוצאים לשוק העבודה עם השכלה נמוכה. דווקא עם הנציגים האלה נפגשת מרבית האוכלוסיה היהודית ומקבלת תדמית של נחשלות החברה הערבית. עודה אינו מאמין במפגשים יזומים בין תלמידים יהודים וערבים. „כשהנוער הערבי ירגיש שייכות, שיוויון־הזדמנויות בחינוך ובתעסוקה, זה יהיה יותר רלוונטי לדמוקרטיה מכנסי על ניכור".

בוא הביתה למפד"ל

אנשי חינוך מרבים לציין את האווירה הסמכותית השוררת בבית הספר הערבי. „ברבים מבתי הספר הערביים קיימת מערכת יחסים קשוחה בין מורים ותלמידים. היא מכשילה תלמידים לא מעטים וגורמת להם להרגיש דחויים. מורים רבים אינם מודעים לאוריינתם האישית ולקידומם של כל הילדים לרבות החלשים. איכות תוצרי החינוך וההישגים הממוצעים של החינוך הערבי נמוכים בהשוואה לחינוך היהודי במידה משמעותית, הנשירה בגיל נמוך נובעת בין השאר מכישלון בלימודים היסודיים. שיעור המצליחים בבחינות בגרות נמוך ב־30 אחוז מן השיעור המקביל בחינוך היהודי" – כך מתאר הדו"ח שהוגש לשר החינוך את המצב. אבל אנשים בשטח מתעודדים כדוגמאות שמרמזות על שינוי. לפני מספר חודשים התלונן אב מאחד מכפרי הגליל בפני יוסי לוי מנהל מחוז צפון במשרד החינוך על כך שבנו הוכה על ידי מורה, תלונה נדירה במגזר הערבי. בתשובה כותבת המורה: „בנו של המתלונן שובב ומפריע למהלך הלימודים. העירותי לו מספר פעמים שלא סייעו בהשתקתו. נאלצתי להרביץ לו על ידיו, מספר סטירות בסרגל, ועל ידיו בלבד. העונש שנתתי לנ"ל הינו עונש קל מאשר נותנים בבית ספרנו ובבתי ספר אחרים, והנורמות המקובלות הן אכזריות יותר מאשר סטירות בסרגל קטן על ידיו של תלמיד". בהמשך מבטלת המורה את התלונה. „תלונתו של האב הינה קנטרנית ובאה רק להתחשבנות פוליטית ולהעכיר את האווירה בכפר". תשובת המורה הניחה את דעת הממונים. מכות אינן מרגשות ביותר. הבעיות האחרות נראות קשות יותר.

אף־אחד גם לא מתרגש מפרוטקציה ופרוטקציוניזם. מפקחים מצביעים על מנהל, ממקורביו של השר לשעבר המר שלכבודו פיצלו בית ספר בכפר בקעה־אל־גרביה, מפני שהוכיח נאמנות למפד"ל. מינויים פוליטיים בהוראה הם עדיין דבר שכיח, אם כי מינויים של שמונה מנהלים, מתוך 12, נידונו השנה בבג"ץ. המגזר הערבי מתחיל לקבל את הנורמות של המגזר העברי ומנצל את הדרכים החוקיות כדי לדרוש יותר שיוויון.

מפגשי תלמידים הפכו לסמל לחינוך לדו־קיום. מחנכים ערבים מסתכלים באירוניה על הסמל הזה. הם רוצים שיוויון בתקציב ולא סמלים. גם אלוף הר־אבן במכון ון־ליר שולל אותם. „בכוחתי במפגש כזה בוואדי ערה. בסיום שאלו תלמידה ערביה מה עשה לה המפגש והיא ענתה: 'עד עכשיו שנאתי יהודים ולא ידעתי למה. עכשיו אני יודעת'. במקום לשגע את הציבור עם מפגשים יותר טוב שיתחילו ללמד יהודים על ערבים ולהיפך. כדי שמפגש יהיה מוצלח צריך שיוכן בצורה מדוקדקת, שיתקיים בין כיתות שוות ברמתן הלימודית, עם מנחים מיומנים שאין להם העדפה לשום צד. אסור ליצור תחרות. בלא מעט מפגשים המנחה מאבד שליטה ואז או שהערבים יוצאים בהרגשה שהם נתפסים כמחבלים, או שהיהודים יוצאים בהרגשה שרוצים ליצור אצלם רגשי־אשם על עוולות וקיפוח. אם להפגיש, אז רק בין מורים. זה יעיל וחסכוני יותר, ומבטיח השפעה ארוכת טווח. הכי חשוב הן תכניות לימודים חדשות לשני הצדדים. זה בעיני הנושא הקריטי".

לדעתו של הר־אבן בשלב זה היא שמשרד החינוך עדיין לא הפנים את החינוך לדו־קיום. רק באחרונה מונה אדם שתפקידו לרכז את הנושא במזכירות הפדגוגית. תקציב עדיין אין. הסיכוי לתנופה גדולה בהשוואת החינוך הערבי ליהודי אינה נראית באופק בגלל קיצוצים והחינוך לדו־קיום במגזר היהודי עדיין מצומצם, למרות המספרים הגדולים של מורים משתלמים.

לדעת הר־אבן יש צורך בקבלה מיידית של החלטות בתחום זה כדי למנוע התדרדרות ואובדן שליטה. ראשי משרד החינוך טוענים, כל מה שניתן לעשות במסגרת המקוצצת נעשה. תהליך השינוי יארך, כנראה, הרבה זמן.

תצלום: ניצן שורר

„כפר טוב שלא עושה בעיות" בדרומה של העיר

■ יעל אדמוני

אין לנו מדרכות ואין אוטובוס, ומערכת הביוב לא־גמורה ואין מחסום במקום שהרכבת חוצה כביש, ובבית הספר אין מספיק כיתות. אבל יש לנו שקט. לא זורקים אבנים ואין מהומות. יש גם ישיבה של מוסדות איתרי. בית צפפה. פאסיביות. בוחו של הרגל

הרחוב המוליך מאיזור התעשיה בתלפיות אל תוך בית־צפפה נקרא ביום שני בבוקר רחוב „איחוד העיר". בדרכי למעלה, בכביש התלול אל ביתו של מוכתר הכפר, תמהתי מה מצאו פרנסי ירושלים לקרוא דווקא לרחוב הזה בשם הזה. הכרזת איחודה של ירושלים נראה משונה דווקא כאן בכפר הקטן היפה בדרומה של העיר.

הרהרתי גם בחוסר הטאקט שבהצבת השלט „איחוד העיר" בליבו של כפר ערבי שחלק מתושביו בעלי אזרחות ירדנית ויש להם בוודאי השגות לגבי איחוד העיר.

כעבור מספר שעות, באותו יום שני, כשירדתי באותו רחוב עצמו בדרכי חזרה לירושלים, הסתכלתי שוב בשלט המוזר. השלט התחלף. רחוב „איחוד הכפר" היה כתוב שם, לבן על גבי כחול, בעברית ובערבית. חאלד אליאן, מוכתר הכפר, הסביר כי שם הרחוב הוחלף באותו יום שני לאחר שנים של פניות מצד התושבים להחליפו. כמעט 19 שנים אחרי שאוחדו שני חלקיה של בית־צפפה, הירדני והישראלי, הונצח האירוע וניתנה לו גושפנקה.

הכפר בית־צפפה מצוי בתוככי ירושלים. מצידו האחד הוא נושק לאיזור התעשיה של תלפיות, ובין מוסך למוסך תמצא את רחוב „איחוד הכפר", המוליך אל בית־צפפה. מצידו האחר הוא גובל בשיכוני פת. בדרך אל הכפר, וגם במבואותיו, אין שילוט, זר המגיע לראשונה למקום יאתר את הכניסה לפי סגנון הבניה, השונה כל־כך מן הבלוקים של שכונת פת ומן המוסכים של תלפיות.

רוב הירושלמים מכירים את בית־צפפה ככפר שמשני צידי האוטוסטרדה המובילה מפת לגילה, הכביש המהיר, שנבנה על אדמות בית צפפה, חוצה את הכפר בצלקת אספלט שחורה. התושבים התרגלו.

עד לפני מלחמת ששת הימים עבר בכפר קו הגבול עם ירדן, שחילק את הכפר לשניים. חלקו הגדול של בית־צפפה היה ירדני וחלקו האחר ישראלי. בשיחות שביתת הנשק ברודוס, בראשית 1949, הוסכם לאפשר לרכבת שמסילתה עברה בכפר להמשיך ולנסוע, וכך הועברו הבתים שמצפון לפסי הרכבת לתוך שטח ישראל. קו הגבול הפריד בין משפחות שמצאו עצמן משני צידיו של סכסוך פוליטי, עם השתייכויות לאומיות שונות וחלוקת קרקע חצויות.

המוכתר הירדני של בית־צפפה (בכפר שלושה מוכתרים ירדנים ומוכתר ישראלי אחד), איברהים עיסא עלי, הוא בן אחותו של המוכתר הישראלי חאלד אליאן. איברהים עיסא עלי אומר שהוא אינו מבין מדוע אני שואלת שאלות על שני חלקיה של בית־צפפה. היום, הוא אומר, בית־צפפה היא מקשה אחת. ומה שהיה היה. חאלד אליאן סבור כי איחוד הכפר מוצלח מאד. "אין בעיות לאומיות, אין בעיות בטחוניות ואין לנו אנשים קיצוניים", הוא אומר. על רקע הנוף הנפלא הנשקף ממרפסת ביתו, הבנוי בחלק הירדני לשעבר של בית צפפה, אפשר להתפתות בנקל ולהאמין לאידיליה שהוא משרטט.

רק מאוחר יותר, לאחר ששטח אליאן את מכלול הבעיות המוניציפליות של בית־צפפה ולאחר ששתינו ספלי קפה ותה לרוב, הוא מדבר מעט על הבעיה הלאומית. "אנחנו כמו ממזרים. בלי אבא ובלי אמא. אנחנו, הערבים הישראלים, חסרי זהות. אצל הערבים רואים בנו יהודים והיהודים רואים בנו מחבלים. היהודים לא מבחינים בינינו לבין תושבי דהיישה, למשל. הפלשתינאים לא מכירים בי ככזה אז אני מרגיש עצמי ישראלי".

שני המוכתרים, הירדני והישראלי, טוענים כי הכל שאלה של כסף. צעירים ערבים נעשים קיצוניים מפני שיש גופים המשלמים להם בעד השתייכות פוליטית כזו או אחרת. מי שצועק נגד, ולא כל־כך חשוב נגד מי, צועק תמורת אלפי דינרים. ובכלל, הם אומרים, פוליטיקה לא מעניינת אותם.

חאלד הוא מפא"יניק. תמיד היה. וזאת על אף שבשנים האחרונות שום בכיר במפלגה, מלבד טדי קולק, לא בא לכפר. קולק הוא נקודת החיבור של חאלד למערך. על הליכוד הוא מדבר בכעס. "בתקופת חירות," הוא אומר, "היו מקרים של התעללויות והשפלות. לפני '67 חיינו חיים מיוחדים. לא היינו מוכנים לעזוב אפילו תמורת זהב. אם הייתי רב עם יהודי, מיד היו משלימים בינינו. כשבית־צפפה היתה מחולקת, עסקתי בהברחות. הייתי מביא סחורות מהחלק הירדני ומוכר אותן בישראל. כשנתפסתי, לקחו אותי למשטרה לחקירה. הושיבו אותי עם כוס קפה ביד וסיגריה. בתקופת "חירות" זה היה שונה לגמרי. את חירות אני שונא."

לפני '67 הצביעו כ־95 אחוז מתושבי בית־צפפה בעד מפלגת העבודה ו־5 אחוזים הצביעו בעד המפלגה הקומוניסטית. בבחירות האחרונות הצביעו כ־60 אחוז בעד המערך וכ־30 אחוז בעד הרשימה המתקדמת לשלום וכ־10 אחוזים בעד רק"ח. שיעור ההצבעה בבחירות הכלליות נע סביב 60 אחוז, ואילו בבחירות המוניציפליות משתתפים כ־80 אחוז מן התושבים, ורובם המכריע מצביע בעד טדי קולק.

עיריית ירושלים מסווגת את בית־צפפה כ"כפר טוב שלא עושה בעיות", מעין שכונה נוספת במכלול השכונות המרכיבות את ירושלים ומקיפות אותה מסביב. יש מי שרואה במדיניותה זו של העירייה רצון לפורר את בית־צפפה ולטשטש את אופיה הלאומי. רבות מאדמותיו של הכפר הופקעו. חלקן לצורך בניית הכביש המהיר פת־גילה, וחלקן לצרכים אחרים. בתכנית המתאר של בית־צפפה מתוכננת סלילתו של כביש חדש, רחב מאד, שיותיר צלקת נוספת בפניו ויחלקו שוב. חאלד אליאן אומר כי סלילת הכביש החדש תגזול מבית־צפפה 250 דונם. גם כך קיימת בכפר מצוקת קרקעות גדולה.

תושבי הכפר, כך נראה, מתרגלים מהר למציאות הקשה. בפאתי הכפר בנויה לתלפיות ישיבה גדולה של מוסדות "איתרי" ובשבתות נסגר הכביש העובר מן הכפר אל הישיבה. אחד מבתי הכפר משמש אף הוא את "איתרי" ולצד עדר כבשים וחמור קשור־רגליים, החוצה באיטיות את הכביש, עומדים תלמידי ישיבה ומשוחחים ביניהם. מראה סוריאליסטי.

"התרגלנו לזה. אנחנו לא מפריעים להם והם לא מפריעים לנו. אבל בשום אופן לא ניתן להקים כאן, ליד השטח המיועד לבנייה לזוגות צעירים, עוד ישיבה של "איתרי". זה כבר מוגזם," אומר אליאן. המאבק סביב הכוונה לבנות מוסדות נוספים של "איתרי", ממש בלב הכפר, ליד השטח המיועד לבניה לתושבים, בעיצומו. וכן המאבק נגד סלילת הכביש. או שיצליחו בו או שיכשלו. מכל מקום, נדמה שאנשי בית־צפפה מתרגלים לכל מצב. אין להם הרבה ברירות.

אנשים שעסקו בפעילות חברתית ופוליטית בבית־צפפה טוענים שיש משהו מאד מיואש בכפר הזה. מעין פאסיביות הנובעת מכוחו של הרגל. בית־צפפה היתה מנותקת משך שנים רבות מכל אוכלוסיה ערבית אחרת. הניתוק הביא, במידה מסויימת, לביטולו של העוקץ הלאומי ולפחד מפני אבדן הדברים שכבר הושגו ושעדיין יש להשיג. יש טוענים שהרשויות מרשות לעצמן לעשות בכפר מה שאין הן מעזות לעשות בשכונותיה היהודיות של ירושלים. אחת הדוגמאות הקשות לכך היא אותם פסים שעליהם עוברת הרכבת עד היום. הפסים החוצים את הכפר הם מפגע בטיחותי ממדרגה ראשונה.

במקום שהפסים חוצים את הכביש אין מחסום, הפסים מוגבהים מאד מעל לכביש ושדה הראייה בצומת מצומצם מאד. בעבר נגרמו בכפר תאונות רכבת קשות. שנים מנהלים התושבים מאבק להצבת מחסום, והמינהל לבטיחות בדרכים של משרד התחבורה התריע פעמים אין־ספור על המפגע. הפגנות של התושבים הסתיימו לא אחת במעצרים. חוץ מזה לא קרה דבר. פסים ורכבת וכביש, ומחסום אין.

בבית־צפפה מתגוררים כ־4000 איש. למראית עין זהו כפר מודרני, שבו המסורת פינתה את מקומה לאורח חיים אחר, המושפע בעיקר מן השכנים היהודים. אולם יחד עם זאת יש במקום שליטה מוחלטת של המוכתרים. בכל בעיה פונים למוכתר והוא "מסדר את העניינים" עם השלטונות.

חאלד אומר כי בעבר היה קל יותר לסדר עניינים, היתה כתובת נוחה במשטרה וניתן היה לפנות אליה בכל נושא – מעצרים, אישורים ובעיות בכלל. היום הכתובת אינה יעילה כפי שהיתה וצריך להתרוצץ חודשיים כדי לתפוס מישהו. עם העיריה יש לו קו פתוח, אך לדבריו, לא נעים להטריד את פקידי העירייה בכל דבר קטן. כאן שוב באה ההבחנה בין לפני '67 ואחרי '67. לפני '67, הוא אומר, היה הרבה יותר קל.

בשנים הארוכות שהכפר היה מחולק היו משפחות רבות חצויות משני עברי הגבול. היו נפגשים בדרך כלל בחגים או בחתונות, כשהשלטונות, הירדנים והישראלים, היו מעלימים עין ומאפשרים שיחה חטופה מעבר לגדר. כיום, טוענים המוכתרים, אין הבדל בין הערבים הישראלים לירדנים. בית־הספר משותף והתלמידים יכולים לבחור בין תכנית לבגרות ירדנית לתכנית לימודים ישראלית. גם המסגדים משותפים וכך כל שאר השירותים.

ההבדל היחיד, אומר חאלד, הוא בזה שלתושבי בית־צפפה הירדנים יש דרכון ירדני והם יכולים לנסוע לירדן ולקבל הלוואות מירדן ומישראל גם יחד. אולם התושבים הירדנים מוגבלים, הוא אומר, בקשרים שהם יכולים לקשור עם השלטונות הישראלים בשל החשש שלא יאפשרו להם לעבור לירדן. בית־צפפה התפתחה מבחינת הבניה בעיקר לכיוון הירדני, שם יש יותר קרקעות.

"אין לנו מדרכות, אין אוטובוס בתוך הכפר, מערכת הביוב אינה מושלמת ויש לנו צורך דחוף בהרחבת בית־הספר", אומר חאלד אליאן. "אבל יש לנו שקט. פה לא זורקים אבנים על מכוניות עוברות בכביש ואין מהומות. אין כל הבדל בין הערבים הישראלים לירדנים. מי שחושב שאנחנו שונים זה מזה – טועה." פעילים מרק"ח והרשימה המתקדמת לשלום טוענים שהאוכלוסיה בכפר מפוחדת וממורמרת ושיש הרבה פחד. פחד לשנות. פחד להרגיז ופחד מלהתרגז.

עיריית ירושלים קוראת לבית־צפפה "כפר טוב שלא עושה בעיות." למוכתרים חשוב להגיד שהם טובים ולא עושים בעיות. לכל אחד בבית צפפה האינטרס שלו. ובינתיים, עד שיסודר הכל, החליפו את שם הרחוב מ„איחוד העיר" ל„איחוד הכפר". גם זה משהו.

ארנס כתב, ארנס הבטיח. פעמיים / טלי זלינגר

מי שלא רצה אותו יו"ר מקבל אותו מנכ"ל

רבין, שמינה את דוד עברי למנכ"ל משרד הבטחון, הפתיע וסגר סיפור, או נכון יותר פרשה. עברי השתחרר מצה"ל, „התקבל" בתעשיה האוירית, חזר לצה"ל והשתחרר פעם נוספת. המנכ"לים העדיפו, בלשון המעטה, לא לתת לו את התעשיה בפעם שניה. הם בחוץ. עברי עמוק בפנים

משרד הבטחון נערך לקרב. הקרב על השליטה במערכת המסועפת הזאת, שהוא הקרב על עתידה, שהוא – אולי – הקרב על עתידנו. מינויו של דוד עברי למנכ"ל המשרד הוא אקורד פתיחה בקרב מאסף. הרבה נעשה כדי להוציא את עגלת משרד הבטחון מבוץ התככים המינהליים והאחרים שבהם שקעה עמוק. הרבה מאוד עדיין לא נעשה.

על תיפקודה של מפלצת מנגנון הבטחון מעיבה מסכת קשרים לא־בריאה בין ועד העובדים לבין ההנהלה, מאבקי־כוח על השליטה במינויים החשובים. את הפלונטר הזה ניסו להתיר בעבר. כפילויות, שומן דביק ומנופח, חסימה של זרימת מאגר מקצועי מעולה מוצבא למשרד, בזבוזים ורשלנויות – וכל אלה רק רשימה חלקית של קשיים שראשי המערכת ניסו להתגבר עליהם בעבר. אריאל שרון ניסה, בתנופה שרונית אופיינית, ונכשל. בגין אפילו לא התאמץ. וייצמן, שלא כל־כך אוהב את הבעיות, לא רצה רעש. ארנס גייס מנכ"ל שלא עמד במשימה. עכשיו מביא השר יצחק רבין את דוד עברי שינהל את מערכת הבטחון. האם זהו קרב אחרון בטרם כניעה?

דוד עברי, אלוף במילואים, מפקד חיל־האוויר, סגן־רמטכ"ל ויו"ר הדירקטוריון של התעשיה האווירית פעמיים, עשה מסלול פתלתול עד שהגיע אל המנוחה (?) באמצעות מינויו החדש, שייכנס לתוקפו באמצע חודש אפריל. אחרי שנה בסיבוב השני שלו בתעשיה האווירית, נקרא עברי (שוב) אל הדגל. והוא בא. ולא צריך לחשוד בו שבעל־כורחו בא או כמי שכפאו השר. דוד עברי, מספרים חבריו, יודע מה הוא עושה ולאן הוא הולך וכשהוא הולך לשם, הוא גם מגיע. לא מן הנמנע שתפקיד מנכ"ל משרד הבטחון, בסיטואציה של כמעט קאוס כָּלִי, אינה פסגת שאיפותיו או התגשמות חלומותיו. אבל עברי מציית לחובה. מאמין, כנראה, ביכולת שלו לתרום.

דוד עברי גדל בגדרה, וחבריו משם מתייחסים אל הפרט הביוגרפי־גיאוגרפי הזה כאל מראה־מקום באופיו. „איש עם שתי רגליים על האדמה". חזותו כולה נועם. נמוך קומה, בהיר עיניים ומבט. „תבסיך הקטן" אוהבים לכנות אותו. יש לו מעט אויבים ועל סגולותיו אין ויכוח. כל מי שמכיר אותו מזכיר את הניגוד בין חיצוניותו „הרכה" ותוכו הקשה. כמעט כל מי שמכיר אותו יזכיר זאת בהקשר חיובי ואוהד.

עברי, איש שיחה נעים ולא איש מריבים, בדיוק על־פי מראהו, איש משפחה מסור ומפקד מסור לא פחות, הוא גם עברי קשוח, מישהו קרוב אמר „תוקפן". „רק מי שטס איתו או לידו יכול לדעת שהוא איש קשה, עקשן ואמיץ שלא מוותר", אומר טייס־עמית. בנעוריו שיחק כדורגל במכבי גדרה ובחיל־האוויר היה מגן (ימני או שמאלי) בנבחרת צוות־אוויר. ספורטאי אמיתי, מעיד עליו מישהו. „חבר אויר", אומר מעריץ. יש הסכמה שכשנותנים לעברי משימה הוא רץ איתה קדימה. טייס בכיר אחר בחיל־האוויר מסכים לזה, אולם, הוא אומר, יש ויכוח על סגנון העבודה שלו. ה„בכיר" אומר שעברי יתחמק או יעקוף בעיות וקבלת החלטות במצבים לא נוחים. אבל ה„בכיר" מוכן להודות שאת סגנונו של עברי אפשר לראות גם כטקטיקה. בעקפים במקום התעמתויות חזיתית.

פעילותו בשנה האחרונה בתעשייה האווירית כיו"ר פעיל של הדירקטוריון מוכיחה את אמיתות שמות התואר שהוכתר בהם. עברי, מחסידי פרוייקט „לביא" (עובדה שנרשמת לגנותו אצל מתנגדי המטוס גם בקרב קהילת חיל־האויר), חתר לקדם־להסביר־להרגיע־לשפר את תדמיתו המדולדלת של הפרוייקט כדי שלא יגנוז.

הכלי החזק שלו, בחיל־האוויר ובתעשייה האווירית, הוא כושר ניהול. קצין בכיר הגדיר זאת השבוע: „עברי היה מח"א ראשון שלא היה „מנהיג חיל האויר" אלא „מנהל חיל־האויר", וזה מה שהיה צריך שם". כשהוחזר בבהילות מהתעשיה האווירית להיות סגן רמטכ"ל חשבו רבים שייכשל במשימה. מה יעשה „כחול" אחד בממלכת „ירוקים", אנשי כוחות היבשה? ההערכה שזכה לה לגבי האופן בו

מנכ"ל מיועד עברי. סוף טוב

התומר והקשיב במשך שעות ארוכות בלי לפצות את הפה, האופן שהצליח להשתלט על מערכת „הירוקים" הצולעת ומודדה באיטיות אחרי המיקצב המהיר והחד של תיפקוד „המערכת הכחולה", זיכו אותו בהוקרה מפתיעה לגבי ג'ונגל נטול פירגונים.

קצין מהירוקים זוכר בהערכה – ובהמשך יתחוור מה זוכה להערכה בצה"ל – איך הוזמן אל סגן הרמטכ"ל לראיון אישי בתום תפקיד ולפני הצבה.

על השולחן היה מונח תיקו האישי העבה ובמהלך הראיון התחוור לו שהמראיין, אלוף עברי, בקיא בפרטים רבים מתוך התיק. „הוא ממש התבונן וקרא את התיק", מתפעל הקצין, „פעם ראשונה שזה קרה לי". עברי, יאמרו רבים, פתוח ומוכן להקשיב לאנשים, דייקן, לא פטפטן, בעל חוש הומור, שם לב לפרטים ומפריד בין עיקר לטפל. „מלך גיבוש של פרטים לאורגניזציה אחת שלמה" הגדיר חבר טייס בכיר. האם כל אלה יעמדו לו במשרד הבטחון?

מינויו של עברי למנכ"ל משרד הבטחון הוא סגירת מעגל. המינוי ליו"ר פעיל של התעשיה האווירית היה פרשה, מעניינת כשלעצמה, ורלוונטית לאתגרים שבפניהם יתייצב באמצע אפריל. כמה בעלי סבר עדין ומעורבות התאמצו והזיעו לא מעט בנסיון להתכחש להבטחות, ולשים להן רגל. בקיצור – לתמרן מינוי מובטח ומוצהר.

לאחר שסיים דוד עברי ב־1984 את תפקידו כמפקד חיל־האויר, מונה ליו"ר הדירקטוריון של התעשיה האווירית. לא היה מינוי הגיוני מזה לבית היוצר של „הלביא", שעברי היה אחד מממציאיו ודוחפיו. ביקש להיות והיה יו"ר פעיל (שלא כקודמו ישראל טהרוב שהיה יו"ר בלתי פעיל והותיר את הניהול למנכ"ל). בצה"ל היתה באותם ימים בעיה קשה של מינוי סגן רמטכ"ל וראש אג"ם. הרמטכ"ל משה לוי ושר הבטחון משה ארנס ביקשו מעברי לבוא לתקופת זמן מוגדרת של „פחות משנה" להציל את המצב. ארנס כתב מכתב, בו התחייב להחזיר את עברי אל המינוי שנלקח ממנו באיבו, כלומר, להחזירו לתעשיה כפי שנלקח ממנה, כיו"ר פעיל.

בינתיים התמנה שלום נמרוד אריאב למנכ"ל התעשיה האווירית. בהקשר של עברי, היה ברור לכל מבין דבר, פורצת בעיה. אריאב, מאנשי אייזנברג, שלכאורה נקרא אל הדגל לזמן מוגבל, לא יאהב פרידה מן התואר מנכ"ל „פעיל" בשובו של עברי. אומרים שארנס כתב גם לאריאב, ושלא רק לעברי הבטיח „אין שינוי" בחלוקת התארים. מכתב ועוד מכתב הם שניים והבטחה ועוד הבטחה הן שתיים סותרות, במקרה ההוא. כמו בסיפור על שתי עזים על גשר צר. מישהו היה צריך ליפול למים. בתום שנה של כהונת עברי, כסגן־רמטכ"ל החל מסע סחבת ודחיות, התפתלויות, טשטוש ובחישה.

מנכ"ל משרד הבטחון מנחם מגדי מרון ואריאב עשו חזית אחת עם ארנס בנסיון לדחות את הקץ – שובו של היו"ר הפעיל. עברי דרש פרעון השטר. המים מתחת לגשר הוריקו והבאישו. רק כשהגיע יצחק רבין למשרד הבטחון, משוחרר משני מכתבים היה אפשר לעשות סדר. אבל כאן התגלתה אחוות מנכ"לים שהמשיכו להפעיל לחץ כדי לא לקחת מאריאב את הפעילות במנכ"לות. רבין לא ויתר ועברי, כמעט מותש ומסרב להאמין, זכה סוף־סוף שב־17 בינואר '85 ייפרד ממנו המטה הכללי. הוא יצא להשתלמות בחו"ל לקראת חזרה אל כס היו"ר הפעיל בתעשיה האווירית. אריאב, ראו זה פלא, חזר לאייזנברג ומשה קרת היה למנכ"ל.

עכשיו מנכ"ל מתחלף במנכ"ל שהגן על מנכ"ל. עברי יהיה מנכ"ל משרד הבטחון וסגנון השתולנות שנקטה ההנהלה בעבר יחלוף, יש לקוות, מן העולם.

יש כמה מינויים דחופים במשרד הבטחון ועברי, במבחן די מהיר, יצטרך להוכיח שמה שיוחס לעברו שהתחיל בגדרה הוא נכון.

לפעמים אפילו מודעי לא עמד לימין מודעי / טדי פרויס

100 אחוז תמיכה ל־90 אחוז כישורים

ב־3 ביולי '85 מאשרת הממשלה את התוכנית הכלכלית. כמעט חצי שנה עברה על מיכאל איתן עד שחרז את חרוזי התהילה לשר האוצר. השראה אולי יש לאיתן. זיכרון טוב? לאו דווקא. מהבונים שהשחילו שרי הליכוד וח"כיו בגנות התוכנית, אפשר לפרנס מערכת בחירות. תמיכתו של שר האוצר במאמץ להבראת המשק מרשימה לא פחות. גזור ושמור

ביום שני בטבת, 17 בפברואר, התכנסה סיעת הליכוד בכנסת כדי להרים כוסית לכבוד „הצלחת התכנית הכלכלית והתייצבות חברי הסיעה לימין שר האוצר יצחק מודעי". באותה הזדמנות, כאשר אנשי הליכוד גילו כי התכנית הצליחה, הוקראה פואמה שנכתבה בכשרון ספרותי נדיר רצופת אמת עובדתית והפגנת זכרון מדוייק. אלמלא כל אלה, כלום היתה דוברת האוצר מפרסמת את יצירתו של הפואט, ח"כ מיכאל איתן, על כי „המשק ללא חרדות, במיצוות ההודות, בלי סרק וכזול למרות פרס ושחל"?

האיכות האמנותית אינה זקוקה למליצים. אך העובדות, מאחר שעברו חמישה חדשים נבחן לאו, מן הראוי שיועלו מתהום נבכי הזכרון למרות לוי, איתן ושרון.

כעכים באישון לילה

כמוטו לעמדת הליכוד כלפי תכנית ההבראה ניתן להביא את דברי ח"כ לשעבר מיכאל קליינר ב„חדשות" שיפורסמו למחרת אישור התכנית. „הכל יש בתכנית מלבד שכל", אומר קליינר, „ממשלה מגמגמת למחצה מאשרת זוועה כזו". בשלושה ביולי, היום שלמחרת ישיבת הנימגומים לא נמצאו בליכוד רבים שיאמרו דברים ברוח שונה. לרגל ישיבת הממשלה כינס שר התעשיה והמסחר אריאל שרון את שרי הליכוד כדי ליצור חזית אחידה נגד התכנית. „זו פרמה מליצית של המערך", אמר שרון לחיים קורפו, אחד משני שרי „חרות" שהצביעו בעד התכנית. והוסיף כי „בעוד חודשיים־שלושה נשב בעוד ישיבה כזו כי הממשלה לא תעמוד בלחצים".

מה הפחיד את שרון קשה לדעת. במהלך הישיבה הוא נימנם וכשהתעורר החליף בדיחות עם משה שחל עד שראש הממשלה נאלץ לגעור בו ולבקש שימשיך לישון במקום להפריע לדיונים. שרון הסיק את המסקנות ושלח את נהגו (יחד עם נהגו של שחל) לקנות כעכים בעיר העתיקה. למה שיתענג לעוד ישיבה בה ישנים ואוכלים כעכים, בנוסף לבורקאס אותם שיכח חמש שנים קודם לכן, כשדיבר על הפולקלור בישיבות הממשלה לעומתו סגן ראש הממשלה דוד לוי ציין שכולם מנמנמים ו„כך אי אפשר לקבל החלטות". יש לציין כי לוי היה עקבי. הוא המשיך לתקוף את התכנית כל אימת שנקרו בדרכו מיקרופון או מצלמה, והדרמטיות

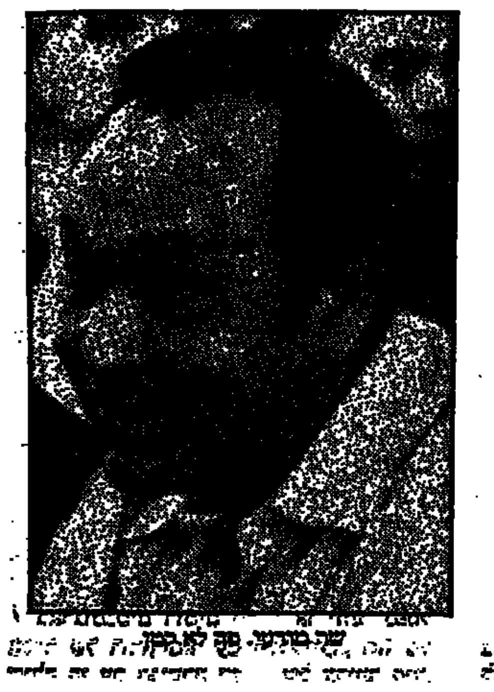

[illegible]

אלו היו רבות. כמו גשש משטרה שמוצא את עקבות החוטאים, ידע לוי למצוא מיקרופונים. „המערך חותר לפרק את ממשלת האחדות בתום שלושת חודשי ההקפאה" אמר לגל"י־צה"ל, למחרת ב־4 ביולי, הודיע לוי באמצעות „ידיעות אחרונות" כי „התכנית הכלכלית העומדה בפני הליכוד כעובדה מוגמרת. זולת מודעי לא היינו שותפים בה... המערך, סוחטים מנופחים... רוב התוקפים אותי לא למדו כלל את התכנית הכלכלית", סיכם לוי שלא בא להצבעה בכנסת. ללמדך עד כמה תמכו אנשי הליכוד בשר האוצר אשר הדביר את האינפלציה בלי סרק וכזול למרות פרס ושחל.

פיחות ב„הקשר אחר"

סגן ראש הממשלה לא היה היחיד להתגודדות. שרי הליכוד, להוציא שלושה, הצביעו בממשלה נגד ייצוב האינפלציה והצלתו של מאזן התשלומים. בהצבעה, אור ליום ה־3 ביולי, הרימו את ידם „נגד" שבעה מתוך עשרת נציגי ליכוד: משה ארנס ודוד לוי. משה קצב ומשה נסים. אברהם שריר וכמובן, וכי יכול היה אחרת? וגדעון פת כמובן וכי יכול היה אחרת? ניצבו לימין חברם יצחק מודעי, רק מודעי עצמו, יצחק שמיר וחיים קורפו. אף לא שר ליבראלי אחד הצביע בעדו. את זה הם השאירו לנציגי המערך, לשרים אמנון רובינשטיין, יצחק פרץ ויגאל הורביץ. יוסף בורג נעדר כי היה חולה. כמו מורם ורבם מנחם בגין, שהודיע כי יתבע ועדת חקירה על התנהגות האופוזיציה בעת מלחמת לבנון ושכח כי ב־8 ביוני 1982 הצביעה כל סיעת המערך בעד המלחמה, כך שכחו חוגגי ה־7 בפברואר מי היה בעד ומי היה נגד התכנית הכלכלית.

[illegible]

ההצבעה ב־3 ביולי לא היתה מעשה אד־הוק. שרי הליכוד גילו עקביות ראויה להערכה באי־התייצבותם לימין חברם יצחק מודעי. לעתים עמד לימינו של מודעי אפילו לא מודעי עצמו. ביום עיון מטעם מרכז ההסברה ב־18 ביולי הודיע שר האוצר שמי שימכור פת"ם יצטער לכשיהיה עוד פיחות. בבורסה נרשמו מיד הצעים כבדים ושער הדולר השחור זינק כלפי מעלה. וזאת בשעה שאחד מיעדי התכנית הכלכלית היה לגרש את הציבור מדולרים ירוקים, שחורים ורודים וצהובים אל ניירות וחשבונות שקליים. אולם מי שוטה וימכור פת"ם אם מדברי שר האוצר עולה כי פיחות בשער? ראש הממשלה תבע ממודעי הסברים, וכך גם העתונות. מודעי מצא את השעיר לעזאזל המקובל, התקשורת, בראש וראשונה כתב הטלוויזיה: פלסנר, שהיה רחוק משם מאות קילומטרים. פלסנר אשם, הסביר שר האוצר למרות שכל העתונים דיווחו בדומה לפלסנר מבלי לנסוע ת"ק על ת"ק פרסה כדי לעוות את דברי שר האוצר ולשפוך את דמו. ל„הארץ" אמר מודעי למחרת כי דיבר על פיחות „בהקשר אחר" וכי באותו כנס התכוון לומר שמי שימכור את כספי הפת"ם יצטער מכיון שלא יוכל לחזור ולרכוש פת"ם.

כבר חצי שנה אחרי הבחירות

פירושיו היו משכנעים יותר אילו לא הוסיף עוד כמה פנינים באותו כנס: רבע מעובדי השירות הציבורי מיותרים והם בחזקת אוכלים ואינם עושים כלום: לא רק מניות הבנקים אלא גם אגרות החוב עלולות להתמוטט: מסתבר כי מודעי צדק כשאמר ל„חדשות" ב־3 ביולי כי „שרי הליכוד מתנכלים נגד התכנית. „אבל זה משעשע אותי", אמר אחרי שבועיים. וכדי שהשעשוע יהיה מושלם תיכנת שר האוצר גם את מודעי נגד התכנית...

בכך טרם הסתיים הבידור. בערבו של יום „האוכלים ואינם עושים", התכנסו כמה פעילים בביתו של דוד ארמון, המסביר (מיליון דולר) הלאומי וידידו של שר האוצר. מודעי לימד פרק בהילכות חכמת ההישרדות. עסקת חבילה א' היתה ילד מפגר, בעת מצוקה יש לזרוק חלק מהנוסעים מהספינה. את הערב הקונסטרוקטיבי הוא סיים לא לפני שהתנבא כי המערך עומד לפוצץ את הקואליציה, ישתמט מהרוטציה ותוך שלושה־ששה חדשים ייערכו בחירות. הדברים נאמרו ב־18 ביולי. כלומר, עברו חודשיים־חמשה־חדשים מאז נערכו, בשעה טובה, בחירות בישראל.

לגבי הבחירות היו לשר האוצר פרוגנוזות נוספות. כחודש אחר שהשמיע את העידוד לעצמו, נאם מודעי בפני לשכת העצמאים בתל־אביב. שם חזה כי הבחירות ידחו במקצת – הן ייערכו עד מאי. כדי לקדם את פני הבחירות של „עד מאי", יבב שר האוצר על ש„עכשיו שהתכנית הכלכלית מצליחה היא תזקף לזכות המערך מאחר ושרי הליכוד הצביעו נגדה". בראיון ל„דבר" (ב־1 באוגוסט) נשאל, מדוע רק ראש הממשלה תומך בו ואילו חבריו בליכוד לא. מודעי השיב ב"יש מצב מוזר. על הליבראלים אינו רוצה לדבר וב'חרות' יש פער בגישה הכיסית של החברים". סתם ולא פירש, אך תודה להוסת למתייצבים לימינו אינה עולה מתשובותיו.

עכברים נוטשים את הספינה המפליגה

כדי להבהיר עד כמה חבריו לימינו, התארגנו תשעה חברי כנסת מהמפלגה הליבראלית, ביניהם פסח גרופר, שרק בלחצו של מודעי מונה לכהן כשר בממשלת בגין השניה, הם הוליכו „לבלום את מודעי" והאשימו אותו בזיוף מסמכים. מה פלא שמודעי אמר במסיבת עתונאים כי „הליבראלים הם ליגה ג' כולל אני".

עתה, משהתברר כי תחזיותיהם של הלוים והפתים והשריקים לא התגשמו, עלו העכברים על הספינה המפליגה. בכך נהגו כמו עכברים הפועלים על פי האינסטינקט הטבעי של בני גזעם. לא כן במערך. „הלובי הסוציאלי" מתריע השכם והערב על השואה החברתית העומדת בשער, שואה של „אפס אינפלאציה עם אפס אנשים", כדברי נאוה ארד. כשהספינה הורדה מהשרטון הם נטשו אותה והותירו את מאורותיהם לעכברי הליכוד שברחו כשנדמה היה שהיא יורדת למצולות. עתה הם קופצים חזרה ותופסים את מקומות המערך. מה פלא אם בבחירות, שפעם בוא יבואו, הם ינצחו ללא סרק וכזול את פרס ושחל?

שני זאבים ותיקים ומנוסים יגורו יחד

■ **גדעון קוץ, פריס**

צרפת עורכת היכרות מחדש עם ביטוי מיושן – „קוהביטציה", מגורים משותפים, בלשון קלה. נניח שהנשיא ימנע מינוי בן־דודו של ראש־הממשלה לתפקיד יו"ר חברת החשמל. הממשלה תוכל להפסיק את אספקת החשמל ותשלום משכורות הסגל בארמון האליזה, ולהיפך, אם הנשיא ירצה במינוי כזה. כך בשארם הצרפתי. אבל לא מדברים על חשמל ובני־דודים

איש לא רקד, כמו לפני חמש שנים, ברחובות פריס במוצאי השישה־עשר במארס. לא בגדה השמאלית ולא בשדרה האלגנטית של השנז־אליזה. עשיית ה„היסטוריה" פינתה מקומה לחשבונות פוליטיים. תקופת ה„קוהביטציה" בצרפת נפתחה במבחן קולות ראשון בין הנשיא מיטראן לראש הממשלה המיועד ז'אק שיראק. מוסדות הרפובליקה החמישית נכנסים לתקופת תפקוד חסרת תקדים. ולא פלא ששני הצדדים מנסים להבטיח את עצמם.

הנשיא מיטראן הבהיר כבר, ותוצאות הבחירות סייעו לו בכך, שאין כוונתו למגורי זאב עם כבש. שני זאבים ותיקים ומנוסים יגורו כאן יחד, במשך שנתיים או פחות. על פי חוקת הרפובליקה החמישית, הנשיא הוא הממנה את ראש הממשלה ואת השרים. מעשית, יש בידיו זכות וטו על מינוי שר זה או אחר, ומיטראן כבר עשה בה שימוש בשפסל אישים הידועים בנוקשותם ובהתנהגותם ושיועדו לתפקידים רגישים בתחומים שלנשיא יהיה מה לומר בהם – חוץ ובטחון. מיטראן גם הבהיר שיהיה זה מגוחך לצפות כי הוא, מיטראן, יחתום במו ידיו גזר דין־מוות לרפורמות הכלכליות והסוציאליות שהנהיג. אם יממש הימין את כוונתו להתקין סידרה של צווים שאינם נזקקים לאישור הפרלמנט, אלא לחתימת הנשיא, צווים שיבטלו את הקפאת המחירים וישאירו יד חופשית לבעלי המפעלים לפטר עובדים.

בהנחה שה„קוהביטציה" תעלה בסופו של דבר על דרך המלך, כדאי לבחון את הקלפים החוקתיים שבידי הצדדים. הממשלה, באמצעות האסיפה הלאומית, אחראית לחקיקה ולכן גם לתקציבים השונים. הנשיא חייב לחתום על הכל, אלא אם מועצת החוקה – גוף ה„חכמים" העליון – תפסול אותם בגלל אי־התאמה לרוח החוקה (מיטראן דאג למנות לתפקיד נשיא הגוף הזה את ידידו שר המשפטים היוצא רוברט בדינטר).

לעומת זאת חייבים כל המינויים הבכירים בסקטור הממלכתי לקבל את אישור הנשיא. באורח מוחשי – אם נניח, ימנע הנשיא מינוי בן־דודו של ראש הממשלה לתפקיד נשיא חברת החשמל, תוכל הממשלה להפסיק את אספקת החשמל ותשלום משכורות הסגל בארמון האליזה. ולהיפך. אם ירצה במינוי כזה הנשיא. חוקים ותקציבים מול מינויים.

המשחק איפוא פתוח אבל ברור שהמיכוח לא יהיה על חשמל. בידי הנשיא סמכויות מפתח בתחום מדיניות החוץ והבטחון. הוא החותם על הסכמים בינ־לאומיים ומייצג את צרפת כלפי חוץ, והוא המפקד העליון של הצבא. בנושאים האלה, הבהיר מיטראן, בדעתו להפעיל ולממש את סמכויותיו.

על אף שהקרבה בין עמדות השמאל והימין בנושאי חוץ ובטחון רבה יותר מאשר בנושאי פנים וכלכלה, הרי יש בכל זאת הבדלים. מיטראן מתנגד להשתתפות צרפתית ב„מלחמת הכוכבים". שיראק תומך בה. בתחום הייצוג במפגשים ועידות בינ־לאומיות צריך מיטראן לקחת איתו את שר־החוץ, אבל ראש הממשלה יכול להתעקש להשתתף בהם על־פי העניין. פילוסופיית הדירקטים יכולה להיות איפוא כשנגיע לגשר, נעבור אותו. אבל ברור שבכל שהכללים יקבעו מראש, יש פחות סיכויים ליפול למים הקרים. עיקר הדרמה צפוי, כמובן, במישור הפנימי. ביטול ההלאמות, נסיגה בחקיקה הסוציאלית, הגבלות על חופש האורח. ראשי הימין מבטיחים שלא תהיה „ריאקציה", אך לא זו התמונה המצטיירת מהצהרות שהושמעו

מיטראן ושיראק. הפעם לא ריקוד

בעבר ובימים האחרונים.

חוק אחר במיוחד יעמוד על הכוונת. הממשלה החדשה תיפעל לביטול חוק הבחירות היחסיות לאסיפה הלאומית ולהחזרת הבחירות הרובניות בשני סיבובים. אין ספק, אכזבתו הגדולה של הימין מן הנצחון הדחוק ותוצאות אחרות של הבחירות קשורות קשר הדוק לחוק שהעביר הנשיא מיטראן. מבחינה זו הצליח מיטראן בחלק ניכר מהימורו: להציל מה שניתן להציל, בצר כמה מלכודות ומכשלות – לשני הצדדים.

מהן, אם כן, התוצאות העיקריות של ההצבעה ב־16 במארס, פרט להעלאת ממשלת ימין „מסורתית"? ראשית, עלייתו הדרמטית, אך הצפויה, של הימין הלא־מסורתי: „החזית הלאומית" הנארפאשיסטית בראשות ז'אן מארי לה־פן. עם שלושים וחמישה חברי פרלמנט, תקבל ה„חזית" מעמד של סיעה פרלמנטרית. מעמד זה מבטיח בצרפת הטבות ממלכתיות שונות. ז'אן מארי לה־פן יגיע לבניין האסיפה הלאומית „פאלה בורבון" במכונית שרד עם נהג. הוא הופך לאישיות ממלכתית. „החזית" תקבל תקציב ממלכתי ומשרדים ותוכל להציג שאילתות „על חם" לחברי הממשלה כראות עיניה. הימין הקיצוני, הגזעני הפך לחלק ממוסד מן הגוף הפוליטי הצרפתי. למרות נסיונות לשמור על חזית „דמוקרטית מכובדת", אין מקום לאשליות כדבר השקפותיהם וכוונתם הפוליטי של חברי הסיעה החדשה. מעל בימת „פאלה בורבון" יישמעו הדים מוכרים וצלילים מסמרי שיער.

המיסוד הזה יעלה, כמובן, את שאלת שיתוף הפעולה בין הימין ה„קלאסי" – זה שהיה מובחן עד עתה כ„פרלמנטרי" – ו„החזית". קשה להניח שהשלטון החדש ידחה תמיכה בהצבעות ותמיכות מסוג אחר. כך יגיע תורם של המשאזמתו והצבת התנאים. המבחן הראשון יהיה חוץ־פרלמנטרי. בחמש, לפחות, מן המועצות האזוריות כהן נערכו בחירות במקביל לבחירות לפרלמנט, תלוי שלטון הימין בקולות ה„חזית". חלק מן הנוגעים בדבר כבר הודיעו שלא יבחלו בתמיכתם של אנשי לה־פן. האם עליית „החזית" היא תופעה פוליטית חולפת, כמו הבורגנות ה„פוז'דיסטית" של שנות החמישים? שורשי החזית נעוצים במעמד הבינוני והנמוך גם יחד, וקשה להסתכן בתחזיות.

שנית, אותו מספר צירים – שלושים וחמישה – מבטא את שקיעתה ההיסטורית של המפלגה הקומוניסטית הצרפתית. התוצאה הגרועה ביותר מאז מלחמת העולם השניה. המזכ"ל הוותיק ז'ורז' מרשה שומר עדיין על כיסאו, אך קולות ה„מחדשים" במפלגתו מתגברים. זהו, מצד אחד, המשכו של תהליך ההתרכזות של השמאל הצרפתי באגף הסוציאליסטי, במקביל לעלייתה של תנועה פופוליסטית. הקומוניסטים שניסו בשנים האחרונות לרכוב על הגל הפופוליסטי, ראו כי קהל היעד העדיף את המקור שבקצה השני של המפה הפוליטית.

שלישית, המפלגה הסוציאליסטית הגיעה להישג הגדול ביותר שלה בהיסטוריה הפרלמנטרית בצרפת – שלושים ושניים אחוזים מן הצרפתים – ואיבדה את השלטון. היא תמלא תפקיד מעניין של „אופוזיציה בשלטון" – מפלגתו של הנשיא. מעמד זה יצריך בוודאי כללי התנהגות מיוחדים. אין לדעת אם השפעתם תהיה תמיד חיובית.

מכל מקום, הסוציאליסטים, שהיו מאוחדים במערכת הבחירות האחרונות, ייכנסו עתה לתקופה של הכנה לבחירות הבאות לנשיאות. תקופה של התמודדות אישית, תקופה של הכרעות בין הכיוון הסוציאליסטי המסורתי לזרם הסוציאל־דמוקרטי, שהתגבר בשנה האחרונה. המפלגה שתצטרך להפגין תמיכה מתמדת במיטראן תצטרך להכין גם את התקופה שאחרי מיטראן. תפקיד לא קל. בהקשר זה נישאות העיניים לעבר אישים כמו: מישל רוקאר, ידידו הסוציאל־דמוקרטי הוותיק של הנשיא ומועמד מוצהר ופופולארי לנשיאות, לורן פביוס, שמוצא עצמו ראש ממשלה לשעבר בטרם מלאו לו ארבעים; פייר מורואה, אף הוא ראש ממשלה לשעבר, ו„הטריבון" של הצפון או אינטלקטואל שמאלי מתון, ראש ה„קרס" השמאלני בעבר המופש את דרכו, ז'אן פייר שבנמן.

רביעית, גם על הימין, עם שוך ההתלהבות הראשונה, שאינה עוברת על גדותיה – יעיק צילן של הבחירות לנשיאות. אחת התוצאות המסקנות של הבחירות היא מפלתו של ריימון בר, המועמד הפופולארי ביותר של הימין לנשיאות. בר, איש „איחוד הדמוקרטיה הצרפתית" או.די.אף. (קבוצת המפלגות שתמכה בעבר בנשיא ז'יסקאר דסטן), ערך מערכת בחירות עצמאית, עיניו נשואות ל־1988. הוא הובס באוחדו – ליון – על־ידי הסוציאליסטים בראשות שר ההגנה לשעבר שארל הרנו, ובסך־הכל הצליח להכניס לפרלמנט לא יותר משישה צירים המזוהים עמו באופן מוחלט.

בר, שלא הסתיר את דעתו כי אין להיכנס למשטר של „קוהביטציה", הודיע למחרת הבחירות כי „לא יפריע". הוא זקוק עתה לנשימה חדשה לפני הבחירות לנשיאות שאותן ביקש להקדים ככל האפשר. התברר כי ניהול מערכת בחירות לנשיאות במסגרת בחירות לפרלמנט אינו שיטה הקונה את לב הבוחרים. בר, שהצטייר כ„מפלג הימין", לא איבד; עם זאת, את סיכוייו להיות הנשיא הבא של צרפת.

על ז'אק שיראק, מנהיג הגוליסטים „האיחוד למען הרפובליקה" אר.פי.אר. יעיק נטל השלטון וה„קוהביטציה", לחיוב או לשלילה. הוא לא יוכל לנהל את מדיניותו כאילו היה נשיא, אך ייבחן גם בפרספקטיבה זו. מן היום הראשון הוא ידע גם את צרות הקואליציה שנשכחו מאז הרפובליק הרביעית – עסקי חלוקת תיקים ותפקידים.

הפוליטולוג הצרפתי הנודע פרופסור מוריס דוברגר טוען כי צרפת צועדת לקראת משטר דו־מפלגתי, בנוסח הבריטי, וה„קוהביטציה" היא סידור מצויין לקדם את ההתפתחות במסגרת החוקה הקיימת. דוברגר צופה לעתיד מפלגה סוציאל־דמוקרטית בצד מפלגת מרכז ליברלית חזקה. לדעתו, תהיה אפוא ההתמודדות בין מישל רוקאר לריימון בר והוא צופה לבר „עתיד לאומי" מוקדם להספיד אותו.

אנטנה / אמנון דנקנר

פיון על לוח שחמט

דני רוזוליו, ב"זה הזמן", ניסה לשכנע כי אין הוא צריך להסיק מסקנות אישיות מהמפולת של "סולל בונה" וערך מיני הבחנות בין סוגים שונים של אחריות. לפני שאביע דעתי על מה שאמר ומה שהבחין, אני מוכרח להתייחס לאיזה טון בדבריו שמאוד צרם באזניי: רוזוליו רמז (ולא רק בטלוויזיה, הוא צוטט באותה נימה גם בעיתונים), כי יש איזו קאמפאניה בעיתונות נגדו, המונעת על־ידי מניעים שאינם ממין העניין. זה מרגיז אותי במיוחד, כי אני כתבתי על נושא "סולל בונה" והאחריות הכרוכה בו בצורה שאני מניח שלא נשאה חן בעיני מזכיר חברת העובדים. והכובע הזה שרוזוליו הצית בוער על ראשי למרות שאינני גנב.

רוזוליו אינו היחיד. פוליטיקאים רבים המושבים עליהם אש של ביקורת ציבורית נוטים, לעיתים קרובות מדי, לראות בכך איזו מזימה מתחמרת, לא עניינית, ובכותבים הם רואים לא יותר מאשר מריונטות המונעות באצבעות זריזות של אויביהם הפוליטיים. הייתי מציע לכל הפוליטיקאים שחושבים כך ומתבטאים כך לבדוק את עצמם היטב ולהרהר באפשרות ליטול חופשה או לפרוש. זאת מכיוון שתפיסה כזאת של העניינים מעידה על כך שעולמם הפנימי התעוות מעט והם עברו, בלי משים, לחיות בעולם של צללים, שבו נפגשים בפינות אפלות אנשים במגבעות ששוליהן מופשלים וצווארוניהם מוגבהים ולוחשים דברי משטמה ואיבה כשהם מגניבים לכאן ולשם מבטים זהירים. אני יכול להבין שבכל מקום בעולם, ובוודאי גם בישראל, עיסוק אינטנסיווי בפוליטיקה עלול לגרום לחילחול מידה מסויימת של פרנויה למידקם הנפשי, אולם רק מידה מסויימת. אפילו פוליטיקאי חשדן יכול לתפוס כי רוב הכותבים הם אנשים המסוגלים לחשוב ולשפוט בכוחות עצמם, וכשהם מכניסים את הגליון למכונת הכתיבה ומתחילים להקיש, אף אחד אינו ניצב מאחורי גבם ומלחש לאוזנם את המילים.

לא אהבתי גם את הדרך שבה התייחס רוזוליו להאשמה של ח"כ רן כהן. רוזוליו תבע ממנו להסיר את חסינותו הפרלמנטרית כדי שיוכל לתבוע אותו תביעה של לשון הרע על שהאשים את חברת העובדים בזיוף ובייפוי מאזני "סולל בונה". אולם הרי לא זה היה תוכן האשמתו של כהן, אלא שדו"ח על מצבה הקשה של "סולל בונה" בסניף הצפון שלה – נגנז. על כך לא השיב. הבעיה עם תגובות כאלה היא שבדרך כלל לציבור יש אוזן יותר חדה ממה שחושבים והוא שם לב לחוסר ההתאמה שבין קושיה לתירוץ, כך שהדברים נראים לו כהתחמקות על דרך הסטיה.

מזכיר רוזוליו. קאמפאניה או פראנויה

אשר לשאלה אם רוזוליו צריך לפרוש מתפקידיו, יו"ר מועצת המנהלים של "סולל בונה" ומזכיר חברת העובדים, זו לא זכתה לדיון רציני בראיון הזה, אולי, בעיקר באשמתו של רם עברון, שנדמה לי כי לא הכין היטב את שיעורי הבית (ידה הארוכה של הקאמפאניה שמנהלים יריבי רוזוליו בעתונות – ראה זה פלא – לא הגיעה אל עברון לתדרכו). דני רוזוליו רואה את עצמו כמי שתובעים את ראשו כדי להשביע קהל פרוע בכיכרות, והוא מגיע כמעט לדימויים של תקופת הטרור של אחר המהפכה הצרפתית ועוד רגע הוא מצטייר כאריסטוקרט בעל פיאה נוכרית מפודרת היטב, העולה חיוור אך אמיץ־מבע אל הגיליוטינה בעוד הנשים הפרועות סורגות ומריעות. אולם כאן הרי, בכל זאת, אין מדובר בעריפת ראשים של שעירים לעזאזל כדי לפייס אספסוף מתלהב, מדובר כאן בעקרון דמוקרטי מקובל של אחריותם של נבחרים לכשלונות שגרמו היזק לציבור.

כאן יש להבדיל היטב בין אחריות משפטית לאחריות ציבורית. אחריות משפטית היא מוגדרת היטב ונתונה לא לוויכוח אלא, אם בכלל, לדיון מקצועי בערכאות. אחריות ציבורית היא גם טובה יותר וגם רעה יותר למי שנקרא לקבל על עצמו את דינה. טובה יותר – משום שאין היא כה מוגדרת והיא נושאת אופי ערטילאי קמעא; רעה יותר – משום שהיא רחבה מאוד וגורפת לתוכה שלל של שיקולים מוסריים, תועלתיים, פוליטיים ושיקולי תדמית. בזהירות ניתן לומר כי כדי שתחול אחריות כזאת, צריך שהכשלון יהיה גדול, שהמאמצים שנעשו למנוע אותו לא יהיו מספיקים, שהתמרמרות על המחדלים והשגיאות תהיה רבה ושאקט נטילת האחריות, היינו הפרישה, יהיו בו בשורה של הכאה על חטא, הפשלת שרוולים לתיקון ואזהרה לנושאי תפקידים אחרים כי הנכשל לא יינקה.

מי שחושב שבמקרה של "סולל בונה" התקיימו התנאים האלה יכול לסבור ביושר כי על רוזוליו לפרוש גם בלי שייחשד כי הוא פיון על לוח שחמט מסתורי שבו משחקות מה שדוד לוי אוהב לכנות "ידיים זרות".

מיסטר דוד וד"ר לוי

אם עסקנו למעלה בפרנויה של פוליטיקאים, אנחנו פונים עכשיו להן בסכיזופרניה שלהם, שהיא הרבה יותר נסלחת ומקובלת. הרי הם רגילים ללבוש פרסונה שונה לכל הזדמנות ולעיתים, כמו במקרה של דוד לוי השבוע, יש מידה לא קטנה של שעשוע בצפיה בהם כשהם מחליפים תחפושות במהירות. ד"ר לוי ב"מוקד" היה שונה תכלית השוני ממיסטר דוד של הוועידה בשבוע שעבר. הוא נראה כמו מיסטר דוד אחרי מאה וחמישים מיליגרם של ואליום עם טיפ־טיפה אלכוהול לעיצוב האישיות: רגוע, מחייך, מבדיל בין טפל ועיקר, פייסני ומפויים ורואה הכל כפרופורציות. בתוך אישיות מפוצלת, שהקצוות בין שני מרכיביה רחוקים מאד זה מזה, הוא, אכן, ראוי לתואר בו הכתיר את עצמו "הממשיך של בגין": גם מנחם הזקן והטוב היה נוהג להתרוצץ לא מעט בין שני הקטבים של אישיותו. הוא היה יכול להיות סבא טוב, נוטף אהבת ישראל, מנשק כפייתי של ידיים נשיות ותקנתיסט פאר אקסלאנס, אולם פרובוקציה קטנה פה ושם היתה גורמת לו להפוך לצרחן מתהולל, קנטרן אכול שנאה וצעקני ופורע חוק וסדר.

שחקן לוי. הצגה אחת גדולה

מה שצריך לגרום לנו הרהור או שניים בעניין הוא סופו של בגין, שאישפז את עצמו בדכאון תת־שמיכתי. השאלה שאנו צריכים לשאול את עצמנו למרבה היגון היא, אם בתנודות החריפות של אישיותו לא היה טמון גרעין ההפרעה המונעת מאתנו כבר קרוב לשנתיים את השתתפותו הפעילה בחיינו. האם היה פיצול האישיות שלו סימפטום של אזהרה, או אולי אף גורם למחלתו? השאלה מעניינת לא רק בהקשר של בגין, שהוא ככלות הכל הקשר היסטורי, אלא בהקשר של אנשים כדוד לוי, שתנודות חריפות בהתנהגותם עלולות לרמז על חוסר יציבות שבעיות קשות כרוכות בעקבה.

אם אני קורא נכון את האיש, נדמה לי שבמקרה של לוי אין לפנינו תנודות אותנטיות אלא הצגה אחת גדולה. הוא לא היה כל כך נסער וזועם בעמקי ליבו כפי שניסה להציג את עצמו בשבוע שעבר, ואף לא מפוייס ונינוח כפי שהופיע השבוע ב"מוקד". הוא ארטיסט פוליטי מובהק, שעיניו נשארות יבשות גם כשהוא נדמה כמתחולל מהתרגשות אמת. למרות מה שנראה, אף נימה מנימי נפשו אינה זזה, בדיוק כמו שאף שערה משערות ראשו אינה משה ממקומה אפילו ברגעים הכי סוערים. נסיונותיהם של ניסים משעל, דוד גלבוע ודן רביב לגרות אותו להתפרצות שופעת כותרות היו, לפיכך, נדונים מראש לכשלון, כאילו ניסו מהמרחק שבו ישבו ממנו לפרוע את בלוריתו עתירת הספריי במשב־רוח של הבל פיהם.

ה"קדם" כתעודה

פעם בשנה מגיע האביב, הפרחים פורחים, הציפורים פורשות כנפי־רננים, ריח משכר מסעיר מעט את הראש וראי ענק צץ ועולה על מסכי הטלוויזיה ובו אנו משתקפים שיקוף מדוייק ומבהיל. אני מתכוון, כמובן, לתחרות הקדם־אירוויזיון. זה, כמובן, קל מאוד, אך אולי מיותר מעט ובוודאי לא כל כך מקורי ומעניין, לשבת ולכתוב קינה על איכותם של הדברים ולהתרעם תרעומת פטריוטית: זה מה שאנחנו שולחים? הרי זו בושה וכלימה! בסדר, אבל לראות את התכנית הזאת כסרט דוקומנטארי – הרי זו חובה שאין להחמיצה. התחרות הזאת יש בה המון חומר על מצב החברה הישראלית, על שינויי הטעם שלה, על הלכי־הרוח שלה, אפילו על הנטיות הפוליטיות המנסרות בה. אין לה, כמובן, דבר וחצי דבר עם מצבו האמיתי של הפזמון העברי, שהוא – תודה לאל – טוב מאוד.

יש לי חבר שכבר שתים־עשרה שנה ברציפות מנחש את תוצאות הבחירות בדיוק מירבי על־פי דירוגם של הפזמונים בקדם־אירוויזיון. חנוך סמית יכול לקחת אצלו קורסים. אם לשפוט על־פי התחרות של השנה, הוא אומר כי אין טעם בבחירות מוקדמות מכיוון שהגוש הימני הדתי עדיין שומר על כוחו למרות הכל. הטעם והלך־הרוח שהתגלה בבחירת הפזמון המייצג הוא בהחלט שמרני, עם שימת דגש על ערכו של התא המשפחתי (זמר וזמרת שרו אותו כשהם מחייכים ומתחבקים), על קצבים ועיבודים משנות החמישים והשישים ותנועה ותלבושת של פרד אסטר וג'ינג'ר רוג'רס כפי שמתארים אותם בערב הסעודית, ועל רומנטיקה תלושה מהמציאות, בעלת מסרים מעורפלים, המטפלת בעתיד ("יום יבוא") במונחים מטושטשים של "תפילה שאין לה שמי" ופורשת עליו מסך דביק וורוד של אופטימיות שאינה קשורה באיזה מעשה או מזל, כי אם בתקווה תלויה שיהיה טוב – משהו אירודורי להחריד.

השיר מספר שניים ניסה, כמו מפלגת העבודה, לשלב ערכים מסורתיים של מורשת סוציאליסטית (נגני באלאלייקה) עם קריצה לטעם הפופוליסטי בלחן המשתפך ובביצוע המתקתק. זה עובד לא רע, אבל עדיין רק מספר שניים, מה לעשות. לתמ"י אין בקדם אירוויזיון בשורות טובות: כנראה אין עוד יותר צורך במסר מזרחי נפרד ומובהק, כפי שניסו להעביר אותו חיים משה ובועז שרעבי. אשר ללבטיה של מפ"ם, אם להופיע ברשימה נפרדת או ללכת בחזית עם ר"ץ, עליה להרהר היטב בלקח של ריטה והשיר שלה. לכאורה היה השיר הזה צריך לקבל את המקום האחרון, כי הוא נקלע לשם – בתור פזמון אמיתי ולא מלאכת קונפקציה של

"קיסר". תלמידיו של גאסטון מלכה

רודפי בצע – בטעות. אולם אפילו צוותי השופטים המפוזרים ברחבי הארץ לא יכלו להתעלם מהכאריזמה האדירה של המבצעת. לא פליאה היא שהשיר של ריטה הפך בן־לילה ללהיט אצל החוגים המתקדמים והשמאליים במדינה, הם הרי יודעים מה טוב. על כל פנים, הלקח הוא שמפ"ם לא תגיע רחוק עם השיר שלה, אלא אם כן תתחבר עם מי שיש לו מנהיגים כאריזמטים כמו שולה אלוני ויוסי שריד.

בסופו של דבר, אם כן, תוצאות האירוויזיון לא נתנו לנו, בעצם, תמונה שונה בהרבה לגבי החברה הישראלית מאשר ועידת "חירות" וישיבת הכנסת המפוצצת מיום רביעי. למה אם כן, ישאל השואל, היו שם פיצוצים ובאירוויזיון עבר הכל בשקט? בסופו של דבר הייתי מעניק את הקרדיט על כך לצמד המנחים דניאל פאר ורבקה מיכאלי. כבר שמעתי הרבה בדיחות לא מצחיקות בחיי, אולם מה שהם אמרו במהלך השידור היה עשוי לשעמם, לרפות ידיים, להרגיע ולהכניס למצב של טשטוש חושים, אפילו את גאסטון מלכה ברגעים היותר נברוטיים שלו.

דירקטוריון דחק

בדרך כלל אין אני מאמין כי אנשים, נאמר אחרי גיל שלושים, מסוגלים לשנות את תכונותיהם ואת אופיים. אולם אפילו במוחי הקודח, הרותח והחשדן חלף לרגע הרהור בנולנטי למראה ראיונותיו האחרונים של אריק שרון בתפקיד המפשר המלא וממולא ברצון טוב. האם יתכן שהוא הפך את עורו, ניחם על דרכו הרעה ונעשה באחת למאה ושישים קילוגרם של כוונות טובות משוחות בשמן זית זך?

אולם "מבט שני" של יגאל גורן גרם לי להתבייש במחשבת העיוועים הזאת. גורן יציג תמונה מדאיגה של נסיונות אריק שרון להרעיל את הגוף הבריא של "כימיקלים לישראל", חברה ממשלתית משגשגת ורווחית להפליא בנגיפים מרובי נזק ברמותם של פעילים פוליטיים בעלי כישורים, הנדחפים על ידו בכוח למשרות ניהול בדירקטוריון של החברה ואף בשכבת הניהול שלה. בכתבה התראיינו, באומץ לב אזרחי ראוי לשבח, עובדים בכירים וותיקים של "כימיקלים לישראל", שהביעו התנגדות נחרצת למתרחש וגינו את המגמה העלולה להרוס את החברה.

האיש הזה, שרון, אחרי הכל, הוא באמת רק נזק. אבל השאלה היא מה עושים עם הבעיה. הרי לא יתכן שנשב בחיבוק ידיים בעוד שרון מרעיל את החברות הממשלתיות שתחת סמכותו. אם יורשה לי להעלות איזו מחשבה

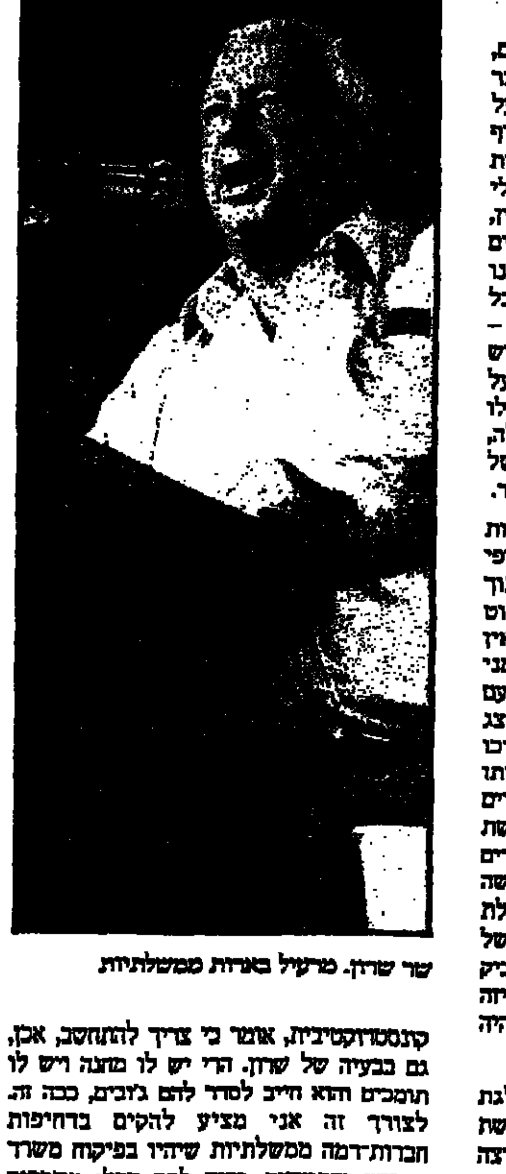

שר שרון. מרעיל חברות ממשלתיות

קונסטרוקטיבית, אומר כי צריך להתחשב, אכן, גם בבעיה של שרון. הרי יש לו מחנה ויש לו תומכים והוא חייב לסדר להם ג'ובים, ככה זה. לצורך זה אני מציע להקים בדחיפות חברות־דמה ממשלתיות שיהיו בפיקוח משרד המסחר והתעשיה. יהיה להם הכל: משרדים מהודרים, מזכירות, טלפונים, תקציב לפעילות משרדית ולנסיעות לחו"ל, מכוניות ואש"ל שמן. הן רק לא יפעלו בשום שטח בשום נושא. לחברות האלה יהיו דירקטוריונים ומנהלים מפונקי־זכויות, וג'ובים אלה מיועדים אך ורק לאנשי מחנה שרון. זה יעלה, אני מניח, עשרה עד עשרים מיליון דולר, אולם זה כמעט שווה את זה, האנשים האלה יתעסקו מרוצים, לא יגרמו נזק ויניחו לחברות המצליחות להתנהל בלי הפרעה.

פילטרים/שלמה ארצי

פיליס מן הארוויזיון

שאלתי אותה בעדינות אם זה לא־בזיון בשבילה, כוריאוגרפיה לארוויזיון. פיליס עשתה פירואט באמצע רחוב שנקין, העבירה את ידה שסככה על מצחה אל השיער שלי. "זה לא בזיון", אמרה, "זה הכיף של החיים".

ריטה. כוריאוגרפיה לכתף שנשמטה

גברת פיליס היתה איזדורה דנקן הישראלית של שנות ה־50. רקדנית מלידה. גם היום למרות שעברה את גיל ה־60, עדיין יש לה גוף מטמטם ומחזרים בני פחות מארבעים. בשבוע שעבר עברה פיליס ברחוב שנקין עם נעלי הכלב שלה. נעצתי בה עיניים מעורפלות וגרמתי לה לעצור לידי. עם יד אחת היא עשתה מצחיה מעל לעיניים וביד השניה שלפה מתוך הארנק שלה סיגריות "רוטמנס" והציבה בפני אתגר, להשיג לה אש. כיוון שהפסקתי לעשן וגם כל הסביבה שלי הפסיקה, הדהרתי לאוטו שלי שחנה ממול להצית על המצית החשמלי והשגתי שיא עולמי בהעברת מצית מתכתית לשפתיים של פיליס. זה עשה עליה רושם והיא החמיאה לי במבטא האמריקאי שלה ואמרה שמזמן לא פגשה גבר מנומס ומשתדל כל כך. שאלתי את פיליס מה עושה רקדנית בדימוס בעיר. פיליס אמרה שבאה העירה לעשות כוריאוגרפיה לאחד השירים המשתתפים ב"קדם".

פעם ייצגתי מדינה קטנה ונרדפת בשטוקהולם. אהוד ואני כתבנו־אז שיר מסחרי, לא מתלבט, במשקל קל ובטמפרמנט קצבי ולא זכינו אלא להגיע למקום ה־11 בתחרות ("מילא נורבגיה, העיקר שהשיר יכנס ללבבות" – בועז שרעבי בתום התחרות הנוכחית).

זה באשר לזכרון האישי. אבל נחזור לפיליס.

פיליס רקדה פעם בבית האופרה הלאומית של איטליה, היה לה מחזר איטלקי, סופראנו ותיק ובוצי. היא קצרה תשואות בבוסטון עיר הולדתה, ורקדה ב"הלו דולי", הבלתי נשכח. שאלתי אותה בעדינות אם זה לא בזיון בשבילה, כוריאוגרפיה לארוויזיון. פיליס עשתה פירואט באמצע שנקין, העבירה את ידה שסככה על מצחה אל השיער שלי, "זה לא בזיון", אמרה, "זה הכיף של החיים", ומיהרה ללכת מבלי לתת לי צ'אנס להחליף אתה מיקוד או מספר טלפון.

אחרי יומיים שלושה התכנסתי בכורסתי הוותיקה, מול המקלט כדי להתבונן בהצגה הכי טובה בעיר. מראש לא הייתי לטובת אף אחד, אפילו לא לטובת ריטה שבאוקטבות הגבוהות מכניסה אותי לפאניקה מסוג הפאניקות שנגרמות עקב צפירות אזעקה של מלחמות. ואולי בעצם הייתי קצת לטובת בועז שרעבי ידידי, שהוא כידוע זמר חם בלי פויילע שטיקים. אבל מה, בסך־הכל באמת הייתי נייטראלי.

ואז, כשבשיר השני ראיתי ביצוע כוריאוגרפי בנוסף לביצוע הזימרתי, נזכרתי בפיליס. הרי זה בדיוק מה ששכחתי לשאול אותה. לאיזה שיר היא עשתה כוריאוגרפיה. איזה טעות מצידי. יכולתי ליצור מעורבות. להיות בעד השיר שלה ונגד צביקה פיק, אף על פי שזו לא חוכמה להיות נגדו. הכוריאוגרפיה של להקת "אדמה" היתה היסטרית ולא הזכירה לי את התנועות העדינות והסקסיות של פיליס. אצל מירי אלוני בלטה בעיקר התסרוקת. פיליס בכח לא היתה יכולה להיות אחראית לבלונד כזה. השיר על התה והקפה של איזולידר־בגר היה נחמד, אבל הכוריאוגרפיה שלו עם הכוס הלא־נופלת הזכירה שטיקים של הצ'יזבטרון, ואני האמנתי שפיליס יכולה ליותר מזה, ולכן פסלתי גם את השיר הזה כשיר של פיליס.

בארגומנטים דומים פחות או יותר נפסל השיר של דורון מזר עם הבללייקה, וזה של שולה חן עם הגיטרה ושירו של צביקה פיק.

בועז ידידי. ליבי ליבי. הוא, שהייתי בעדו, לא השתמש כלל בכוריאוגרפיה.

השיר הזוכה. זהו. מיד היתה לי הרגשה שפיליס עשתה לו, ורק לו, את הכוריאוגרפיה המנצחת. שתי רקדניות בלט בפתיחה, זהו "קלאס" שמתאים רק לפיליס שלא לדבר על השטת הידיים המופלאה של שרי (קיפי) ומוטי גלעדי (שלכם בפאניקה) אל כיוון הכורסה שלי בסלון.

פיליס עשתה את זה. התעוררתי לחיים חדשים. קמתי מן הכורסה, מזגתי לעצמי קוניאק איטלקי והרמתי כוסית לטובת פיליס, הגדולה ברקדניות תבל, שבזקנתה היתה לה עדנה. אחר־כך, שמח וטוב לב כמו שלא הייתי מזמן, שכבתי לישון והשיר המנצח מדמדם לו באוזן המונחת על הכרית.

הייתי פעם "פריק" של תחרויות זמר, אבל במשך השנים התקלקלתי, במקום זה, ללכת למסעדות. השבוע, שבוע אחרי ועידת "חירות" חזרתי לחיים, למרות הטקסט של המנחים, וצינורות התפאורה שהזכירו לי מפעלים תעשייתיים פושטי רגל בחברת העובדים. יומיים אחרי התחרות חזרתי לרחוב שנקין ובשעות הצהרים החמימות ממש מול השמש ראיתי שוב את הגוף המטמטם של פיליס מתקרב אלי בצעדי פרימה באלרינה.

רכנתי אל צווארה, הרעפתי עליה את כל הברכות שבעולם, סיפרתי לה על החוויה שנפלה בחלקי בזכותה, ואיחלתי לה בהדרגית הצלחה בברגן. פיליס הביטה בי מופתעת. היא דווקא נהנתה מהחיבוק ומצרור הברכות שלי אבל אחרי שהתאוששה הבהירה מכל וכל קשר כלשהו לשיר המנצח. הייתי אחראית למעילה הכמעט נושר של ריטה ב"שביל הבריחה", אמרה. בשום פנים ואופן לא יכולתי להזכר, באיזה "מעיל נושר" מדובר. אולי אז בדיוק הלכתי לשירותים. אולי ירדתי למקלט. אולי שקעתי בזכרון הכשלון הארוויזיוני שלי משנת 1975.

שישי־אישי / אהוד מנור

הגנן של שלושה ראשי ממשלה

"אתה זוכר", כותב המחזאי ג'והן מורטימר בהקדמה לאלבום הצילומים של לורד סנודון "ישראל – מראה ראשון", "את הנסיעה האיומה מנמל התעופה, את בית הקפה הקטן שבו הצלחת סוף־סוף להגיע לשירותים, את שוטרת התנועה היפה המתקנת במהירות את צבע שפתיה בצומת"

הרמקול, בחנות ספרים גדולה בלונדון, הכריז על ספר תצלומים חדש של לורד סנודון. לא היה די בעובדה שכל גדולי העולם (בכל התחומים) ששו להתיישב מול מצלמתו ה"מלכותית" של סנודון (מי שהיה בעלה של הנסיכה מרגרט), מאז תחילת שנות החמישים, כדי למשוך אותי אל הפינה המומלצת, אלמלא המשכה של ההודעה ברמקול: 65 תצלומים מישראל עם הקדמה מאת המחזאי ג'והן מורטימר.

יחד עם כמה עשרות עותקי "חי" ו"מגן דוד", וסקרנים אחרים לא מזוהים, עמדתי שעה ארוכה ליד השולחן העגול ועיינתי בתצלומי האלבום המהודר. בית הרחק מן הבית.

צלחת עמוסת דגים, רשתות דיג עשויות מפלאסטיק, עובדי משרד התקשורת מצמידים חוט טלפון לכותל המערבי, נווד קשיש ישן על ספסל בשדרות רוטשילד, ראש עיריית ירושלים משוחח עם חייט ערבי בעיר העתיקה, חייל ישראלי חולף על פני כרזת פירסום לבגדי־ים אירוטיים, תיירת מכסה את גופה בבוץ מבריא בים המלח, בחורי ישיבה נוברים בערימת תקליטים ישנים (פרקי חזנות?) בדוכן מאולתר ברחוב, עמוד טלגרף מטיל צל צר במדבר, חיילים משועממים ומפוהקים בתחנה המרכזית מלבד חייל מאוהב אחד הנפרד מחברתו החיילת בנשיקה, ילדה בדואית ליד עדר, תיירים במצדה, חמור מלחך עשב בבית קברות ישן ליד הר הזיתים, מגרש גרוטאות של טנקים ליד כביש החוף, טרמפיסטים בכביש מירון, נער ערבי מתבונן בכרזה של מייקל ג'קסון ביריחו, כלה דרוזית בדאליית אל כרמל, כלה יהודיה מצטלמת בפארק ימין־משה בירושלים, נזירים אתיופים, יהודים אתיופים, ארכיבישוף ועוד ארכיבישוף, בר־מצוה ליד הכותל, חרדים במאה שערים, גזע של עץ זית בן 2,000 שנה והזקן של חיים עוברה, הגנן של שלושה ראשי ממשלה: רבין, בגין ופרס.

האלבום נקרא, בצדק, "ישראל – מראה ראשון" (הוצאת ווידנפלד וניקולסון, 12.95 לישט"ש), והוא צולם במשך חמישה ימים בלבד. "זה לא נראה כמו מספיק זמן", כותב ג'והן מורטימר בהקדמה, "בשביל ארצם של ישו, משה, המלך דוד וגולדה מאיר". אך מורטימר, כמי שנשכר להלל ולשבח (גם אם בחן רב), מפליג ביתרונותיה של חווית בזק מתעוררת מעין זו. הוא טוען שרשמים ראשונים, כמו אהבה ממבט ראשון, יכולים להיות עמוקים ונאמנים יותר מהכרות של חיים שלמים. בטיול בן חמישה ימים יכולה העין לקלוט מיליון רשמים חזותיים שרובם נשכחים ורק אחדים נחרטים בזכרון.

אתה זוכר, טוען מורטימר (מידידיה הטובים של ישראל באיים הבריטיים), את הנסיעה האיומה מנמל התעופה, את בית־הקפה הקטן והאפל שבו הצלחת סוף סוף להגיע לשירותים, את שני הזקנים ששרו ושיחקו שש־בש ואת שוטרת התנועה היפה המתקנת במהירות את צבע שפתיה בצומת.

קשה למצוא באלבומו של סנודון תמונה אשר לא צולמה כבר פעמים רבות בעבר, אבל סנודון מצליח איכשהו להפוך את המוכר לחדש ואת הבנאלי ליחיד במינו. לא תמצאו בספר את חוף ימה של תל־אביב, לא את הדרה של חיפה הכרמלית ולא את השיכונים המפוארים ביהודה ושומרון.

אחד מן המשפטים השקריים הרבים שאנו נוטים לאמץ אל ליבנו הוא: "המצלמה אינה משקרת לעולם". אבל המצלמה היא שקרנית גדולה, אחרת לא היתה פופולרית כל־כך בתעשיית הפירסום. המצלמה יכולה להגדיל את מידותיה של בריכת־שחיה זעירה בבית־מלון, למכור לנו מזון יבש כמזון עסיסי מאין כמוהו, ולהראות לנו כוכבים יותר כוכביים מן הכוכבים עצמם. מצלמתו של סנודון אינה משקרת, נדמה לי.

גם אם לורד סנודון מודה, בפתח האלבום, לטדי קולק, לאביבה בריסקמן ממשרד החוץ, לחברת "קודאק" ולמדריך בני ביטר, אין התצלומים בספר פועלים בשירות גוף כלשהו, ואין הם מביעים רעיונות פוליטיים. אלה הם תצלומים הלוכדים את המראות במצבים קומיים, נוגעים ללב ומוזרים. גם זאת ישראל וזה לא יכול להזיק.

העין של הלורד ועין החיילת

תהיה עליה מדרום־אפריקה? כנראה שלא/ טובה צימוקי

הם לא יעשו עליה, הם יסעו לאוסטרליה

ג'ימי אוהב כמובן את ישראל. הוא הלך ל"הבונים" והוא תורם למגבית. אבל למה לו להחליף מדינה ללא עתיד בארץ בעייתית, כשהוא יכול להחליף את דרבן בטורונטו, או את יוהנסבורג במלבורן. הוא יבוא מדי פעם לביקור וישמור על קשר, ויצפה בנו מרחוק, מהגולה החדשה שבחר לעצמו.

אם לא היה שינוי של הרגע האחרון, נחת שר הקליטה יעקב צור לפנות בוקר ביוהנסבורג. ביקורו של שר מטעם ממשלת ישראל, איש מפלגת העבודה בדרום־אפריקה, ממחיש את היחסים האמביוולנטיים המתקיימים בין שתי המדינות. ואמנם, כדי להדגיש את רצונה העז של ישראל לקלוט יהדות זו, החליטה הממשלה "להסתכן" באי נעימות ולשגר את צור.

שר הקליטה נושא באמתחתו תכניות כלכליות מפליגות, במגמה למשוך יהודים לעלות לישראל אף שהוא יודע כי יהדות דרום־אפריקה לא תבוא בהמוניה. לכל היותר תהיה הכפלה סטטיסטית במספר העולים בשנה מ־400 ל־1000.

יהודי דרום־אפריקה, המאורגנים בקהילה בעלת הכרה יהודית וציונית, מעדיפים "גלויות" אחרות, והם מהגרים לאוסטרליה, ניו־זילנד, קנדה, אנגליה וארה"ב. זהו שברו של החלום הציוני המודרני. במקרה זה לא יוכלו מומחי עליה למיניהם לומר כי לא נעשה די בחינוך יהודי, בחיי קהילה ערים ובקשר עם מדינת ישראל.

כשלון העליה היום בולט גם לאור קליטתם המצויינת של גלי עליה קודמים מדרום־אפריקה שהשתלבו יפה בחיי המדינה, בכלכלתה ובתרבותה. אבל, אז, בסוף שנות השישים, היו פני החברה הישראלית שונים וערכיה התאימו יותר לעולים בעלי ערכים מערביים דמוקרטיים. הפיתויים שמציעה עכשיו מדינת ישראל, ואותם יציג יעקב צור, הם בתחום הכלכלי – משכנתאות מוגדלות, הלוואות קטנות לפתיחת עסק, הגדלת שטח הדירות לרכישה ועוד, ובתחום זה, כידוע, יכול העולם המערבי להציע הרבה יותר.

ג'ויס שכטר עלתה לישראל ב־1974 בהיותה בת 20. היא בוגרת "גימנסיה הרצליה" בקייפטאון, שהעמידה דורות של תלמידים יהודים ציונים. מאז הוריה פעילות ממושכת בתנועת "הבונים". מחנה קיץ ציוני, המתקיים מדי שנה בכפר נופש יפהפה הסמוך לקייפטאון, הפגיש אותה עם מאות בני נוער בני גילה. ושם נפגשה גם עם שליחי תנועות הנוער מישראל. חינוך זה, אגב, אינו יוצא דופן בקרב יהודי דרום־אפריקה ורוב הילדים היהודים זוכים לו.

טבעי היה איפוא שבגיל 20 ביקשה לנסוע ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים והוריה, שילה ומקס, שלחו אותה לישראל ברצון רב. הם שמרו עמה על קשר, וביקרו בארץ לעתים קרובות. אביה, סוחר אמיד (אשר לפי עדות בתו עשה הון עתק מעבודת השחורים הזולה בדרום־אפריקה) התחיל להביא כסף מדרום־אפריקה לחוץ־לארץ, בדרך הידועה: כהברחת "קרוגר־רנדים", הוצאת תכשיטים יקרים וחפצי אמנות. אמה, עקרת בית משועממת, פיקחה רוב שעות היום על המבשלת, העוזרת והגנן השחורים וכילתה את שעות אחרי הצהרים ב"ג'ואיש קלאב" במשחקי־ברידג'.

בינתיים נישאה ג'ויס לישראלי והוריה החליטו לנסות "לעשות עליה". "הורי הגיעו לישראל בתחילת 1981. אבא הקים עסק ליצוא חוטים לתעשיית הטקסטיל. למרות התלהבותו הגדולה ירדו רוב עסקיו לטמיון. הוא לא עמד בסחבת הביורוקרטית ובעיקר בגישה הרווחת כאן ליוזמה פרטית. לו היה צעיר יותר, היה אולי מקבל את הכל בסבלנות רבה יותר ובחיוך, אבל בגילו לא עמדה לו הסבלנות ומקץ שנתיים הוא נאלץ למכור את העסק, ואפילו במחיר הפסד".

אמה של ג'ויס, לעומת זאת, נקלטה היטב בהרצליה. היא עלתה בעיקר כדי להיות ליד בתה ושני נכדיה, שנולדו בינתיים. לא עבר זמן רב והאב החל לחשוב על פניה מזרחה, לכיוון אוסטרליה, שם מתגוררים אחיו ואחותו. במכתביהם תיארו את הדמיון בין אורח החיים בסידני ובקייפטאון והדבר קסם לו יותר ויותר.

אומרת ג'ויס: "לדעתי, יהודי דרום־אפריקה התפכחו מהאידיאל הציוני בעזרת קרוביהם בארץ. כל רצונם הוא למצוא להם מקום מגורים הדומה בסגנון החיים לדרום־אפריקה. ואם כך, הרי באוסטרליה תרבות החיים, מידת התערבות הממשלה, התנאים הסוציאליים, מספר ימי העבודה בשבוע ואפילו הנימוס – כל אלה דומים מאוד למה שהורגלו לו בארץ מוצאם."

"ישראל", היא אומרת, "מצטיירת בעיני רבים אולי כמרכז רוחני אבל בחיי היום־יום הם סבורים שצריך להקריב יותר מדי כדי לחיות בה. הם לא רוצים לשרת בצבא. הם מוכנים להמשיך לתמוך בארץ כספית ומוסרית, להתגייס במסגרת ארגונים וולונטאריים, לבקר בארץ, אבל פחות מכך לבוא ולהתגורר בה.

דרום־אפריקה. כשהיהודים מסתלקים מצרות, למה לישראל

אחותה של ג'ויס, אניטה ובעלה ג'ון, שהחליטו להסתלק ולהגר מדרום־אפריקה, התחילו לבדוק אפשרויות לעלות לישראל. סיפורם אופייני במידה רבה לדילמה של בני המעמד הבינוני היהודי. "הם מתגוררים בשכונה בסגנון רמת השרון בעיר דרבן", אומרת ג'ויס. "ביתם היפה, עם בריכת שחיה כמובן, נקנה ללא קושי מיוחד, שכן 80 אחוז מערכו הם משכנתא לתקופה של 30 שנה. אם ימכרו אניטה וג'ון את כל רכושם ויכסו את המשכנתא יישארו בידיהם כ־60 אלף רנד, שהם פחות מ־30 אלף דולר.

משפחה בת חמש נפשות שבאה לישראל עם סכום כזה תוכל, בעזרת הסיוע לעולים, לרכוש לכל היותר דירת שיכון בת ארבעה חדרים באזור פרברי בארץ."

"ג'ימי", מוסיפה ג'ויס, "הוא עורך־דין במקצועו, אינו יודע עברית. אם יגיע לכאן הוא חושש ללכת לצבא. לדבריו, בקנדה הוא יוכל לחיות בסגנון חיים דומה מאוד לזה של דרבן. הוא יוכל למצוא עבודה בקלות יחסית. הוא, כמובן, אוהב מאוד את ישראל. הוא חניך תנועת "הבונים" ובוודאי ימשיך לתרום למגבית ויגיע לביקורים. לדעתי, היכן שהוא בתודעה של צעירים רבים מנקרת המחשבה שלא כדאי לעזוב ארץ בלי עתיד ולהשתקע בארץ בעייתית. ממכתבים של קרובים, מן העתונות ומביקורים כאן, מרגיש ג'ימי כי משהו מהותי השתנה בארץ. הוא לא דתי, לא לאומני ומדינת ישראל אינה מצטיירת היום כאידיאל כה צרוף שיש להקריב למענו את חיי היום־יום."

ג'ויס מספרת על ידיד קרוב, חניך תנועת "הבונים" לשעבר, הנתון כבר שנים מספר במעצר בית ביוהנסבורג. ארנסט שייך לקבוצת אינטלקטואלים צעירים, שגרעין היהודים בה בולט, המתנגדת נמרצות למשטר האפרטהייד. חלקם אף רוצים להשתלב במאבק. רבים מהם עוזבים את דרום־אפריקה, אך לא הגיעו לישראל. בקרב קבוצה זו רבים מותחים ביקורת על היחסים הקרובים, אם כי מוסווים היטב, בין ממשלת ישראל לממשלת פרטוריה, ומגנים את שלטון הכיבוש הישראלי בשטחים. התנועה הציונית, באמצעות שליחי הסוכנות, אינה מסוגלת להתמודד רעיונית עם אליטה אינטלקטואלית זו של יהודי דרום־אפריקה.

אני שואלת את ג'ויס: "ואת, בחורה שגדלה במשפחה יהודית ציונית אמידה מאוד, טובעת היום בים של "אובר־דרפטים". ודאי יכולת לחיות גם כן באוסטרליה ברמת חיים גבוהה. מה מחזיק אותך כאן?" והיא עונה בלי שמץ של שמאלץ: "רק בישראל אני מרגישה בבית".

ג'ויס מוסיפה כי היום התקווה העיקרית לעליה מדרום־אפריקה טמונה בצעירים. אלה טרם בנו את חייהם, הם ספגו חינוך ציוני ולא יקריבו קרבן חומרי כה גדול אם יעלו לארץ. הם גמישים יותר בדרישותיהם וגם ילמדו את השפה ללא קושי.

לשר צור ולשליחי הסוכנות היהודית נכונה מלאכה קשה בזמן הקרוב. הם יודעים היטב את מכלול הקשיים המרתיעים יהודים מעליה. השאלה היא אם מדינת ישראל תסיק מסקנות נכונות מן השפל בעליית יהודי המערב, שכן משבר ערכי והעדר פיתויים חומריים לעידוד העליה הם מרשם בדוק להמשך השפל.

מיליון עותקים ביום, הסיפור של אדי שאה / דליה שרון, לונדון

פליט סטריט במהדורה אחרונה

גם אם ימצא פתרון לבעיית פועלי הדפוס וגם אם עתונו החדש של אדי שאה יצליח או לא יצליח לכבוש מקום בשוק העתונים – העסקים בעתונות לא ימשכו כמקודם

שבועות ספורים אחרי שהעביר רופרט מורדוק את ארבעת עתוניו – "טיימס", "סנדי טיימס", "סאן" ו"ניוז אוף זה וורלד" מפליט סטריט להתקניו הממוחשבים בוופינג, שבמזרח לונדון, תוך פיטורי 6000 עובדי דפוס, יצא אדי שאה עם עתון הצבע הראשון בבריטניה, "טודיי", עתון ראשון העושה שימוש מלא בשיטות הטכנולוגיות החדישות ביותר. למרות בעיות יצור, עריכה והפצה, הצליח אדי שאה, המו"ל של העתון "טודיי", לעמוד במשימתו העיקרית לשבוע ההופעה הראשון – העתון מופיע ומופץ, לדבריו, במיליון עותקים. "על כמה מו"לים אתה יכול לספר לי שהחלו בהפצת עתון ועלו, מיד, באפס למיליון עותקים?" שאל עתונאי שבא לשוחח עמו בתום שבוע להופעת העתון, ולאחר שבועיים שבהם ישן פחות מ־15 שעות.

שאה הסכים שאכן היו בעיות בעריכת העתון – העורכים לא התרגלו לקצב המהיר ולכן קרה שידיעות מאוחרות לא נכנסו. הוא גם אישר כי היו בעיות בהדפסת תמונות הצבע ובסגנון העריכה. הוא האשים את עצמו בבעיות ואמר כי לא תכנן הכל כראוי, אך הבטיח כי הדברים ישופרו. ואכן, לקראת סוף השבוע ניכרו לא מעט שיפורים בטיב התצלומים ובסגנון העריכה, אף שניכר עדיין כי העתון טרם גיבש לעצמו סגנון עצמאי התואם את יחודו.

העתון נערך כולו על המחשב, ומודפס בשלושה בתי־דפוס: אחד ליד שדה־התעופה היתרו, סמוך ללונדון, אחד בבירמינגהם ואחד במנצ'סטר. לשאה היו גם בעיות הפצה. המוכרים טענו כי אילו באו העתונים בזמן ובכמות הראויה, היה אפשר למכור פי ארבעה. שאה טוען כי לעומת 1.8 מליון עותקים ליום הנדרשים ל"דיילי מייל" כדי לאזן את ההוצאות, מספיקים לו 300,000 עותקים בלבד. את העתון עושה שאה בעזרת 600 עובדים בלבד – כעשרה אחוזים מן המקובל בעתונים מקבילים. מחיר הפרסומת אצלו – כרבע מן המקובל בעתונים אחרים: 10,000 לירות שטרלינג לעמוד לעומת 40,000. למרות הביקורת של אחיו הבוגרים, במיוחד בכל הנוגע לטיב עתונו, שאה אופטימי. כך או אחרת היה אדי שאה הניצוץ שהצית את המהפכה בפליט סטריט, ומשמרות המחאה של פועלי איגוד פועלי הדפוס "סוגט" סמוך למערכת החדשה של עתוני ה"טיימס" ב"וואפינג", הנמשכת שבועות לא מעטים, מעידה כי הם היו האחרונים להבין את משמעותה של המהפכה והם גם קורבנותיה.

במשך יותר מ־200 שנה היה פליט סטריט מרכז העתונות הבריטית, והשם "פליט סטריט" סימל בעיני הבריטים את מוסד העתונות. במשך 50 השנים האחרונות היה השם "פליט סטריט" מלה נרדפת לשלטון ללא מצרים של האיגודים המקצועיים של פועלי הדפוס, ששיתקו כל קידמה בממלכת העתונות. האיגודים קבעו את תהליכי הייצור, מי יתקבל לעבודה, כמה ישולם, מתי לשבות, והחזיקו את בעלי העתונים "בגרון". אין פלא שמרבית העתונים סבלו מקשיים כספיים: האיגודים הצליחו לשים ידם על מספר מנופח של מישרות: פועלי דפוס רבים עבדו במשרה חלקית, אך קיבלו משכורות מלאות, שהגיעו בכמה מקרים עד למעלה מ־40,000 ליש"ט לשנה, פי חמישה מהמשכורת הממוצעת במשק בבריטניה. מספרים כי באחד מביקוריו בבית־הדפוס מצא מורדוק 50 פועלים במשמרת במקום 500. שביתות פרצו בכל פעם שאחד מהאיגודים לא היה מרוצה – וגרמו הפסדים עצומים לבעלי העתונים. האיגוד איים בשביתות כאשר העיתון ביקר את האיגודים, והיו מקרים שנראו בעיתונים חללים לבנים, במקום דברי הביקורת.

בשנת 1980, אחרי שהניח מורדוק את היסודות למפעלו בוואפינג, הוא התחיל לדון עם האיגודים על מיחשוב העתון ועל צמצום מספר העובדים. האיגוד התנגד בתוקף לטכנולוגיה חדישה. לדוגמה, הפועלים היו רגילים שהפסקת פעולת הדפוס נעשית על־ידי כפתור שעל הפעלתו ממונים שלושה אנשים. במיתקנים החדשים אין שום כפתור וההפסקה אוטומטית. בכל זאת עמדו הפועלים על כך ששלושה פועלים ישמרו על הפסקת ההדפסה.

באסון שניחת "לפתע" על ראש מנהיגת פועלי הדפוס "סוגט", ברנדה דין הכריזמאטית, כאשר 6,000 עובדי "טיימס" הפסידו את משרתם ביום אחד, אפשר להאשים את הנהגת האיגוד, לא פחות מאשר את מורדוק. הבעיה היא שבבריטניה לא קיימת הידברות בין מנהיגי הפועלים לבין המעבידים. יחסי העבודה וההסכמים הם תמיד פרי משא־ומתן קשה ועימותים בלתי פוסקים. שביתות הן עניין שבמסורת, וזכורה שביתת הכורים האחרונה שנמשכה כמעט שנה, שהעובדים יצאו ממנה בשן ועין. מנהיגי האיגודים, הפועלים על־פי דוקטרינות שמאלניות קיצוניות, פרי מאבקים מעמדיים בני שנים – אינם קוראים את מפת העבודה המודרנית. רבים מן העימותים הקודמים הסתיימו בסכסוך בפרישה, בהתאם לעוצמת כוחם של העובדים.

במקרה זה, כרגיל, עלו מנהיגי המדפיסים על הבריקדות המעמדיות והחזיקו בעמדות הלוחמות שלהם, ובמקביל – טמנו את ראשם בחול. הם לא חשו ולא ראו בזמן את הבעיה והיקפה. הם לא הבינו כי האלטרנטיבה העומדת בפני בעלי העתונים היא סגירתם. האיגודים העדיפו, בפרוץ הבעיה האקוטית, להתגונן ממשא ומתן ומהסכמה על הסבה מקצועית של עובדים, קורסים המכשירים עובדים לשימוש בציוד החדיש, פנסיות מוקדמות במקום פיטורים. כך הקלו על מורדוק את מבצע הפיטורים. הפועלים גם לא הבינו כי שוב אין בידיהם הכוח שהיה בידיהם בעבר. שני חוקים שנחקקו במהלך כהונת ממשלת תאצ'ר שוללים מאיגוד מקצועי אחד מעורבות במאבקו של איגוד אחר, מה שאיפשר למורדוק ולשאה להעסיק חשמלאים, השייכים לאיגוד אחר, במקום המדפיסים. מה גם שהחוק מתיר לבית־המשפט להפקיע רכושם של איגודים המפירים את החוק.

רופרט מורדוק ביצע את המעבר ל"וואפינג" כמבצע צבאי חשאי לכל דבר: את המכונות רכש מחברת אטקס בארה"ב, אף־על־פי שלחברה סניף בבריטניה, והביא גם תריסר מומחים מארה"ב. הוא הפיץ שמועה כי בכוונתו לפתוח עתון ערב חדש, ולמטרה זו שכר חברים באיגוד החשמלאים, הידוע בכך שאינו משתף פעולה עם איגודים אחרים. עורכים בארבעה מעתוניו של מורדוק נהגו להיעדר בחשאי מעבודתם, כדי לקבל הכשרה לשימוש בציוד החדיש. בעוד היעדרותם הוסברה כ"מחלה", התבדחו חבריהם על מגפה של "שיעול ואפינג". העתונאים שוכנעו, רובם בלית־ברירה, לעבור אל המיתקנים החדשים תמורת תוספת שכר. המיבנים ב"וואפינג" דומים לקסרקטין צבאי, מוקפים גדרות תיל, ויש שם שמירה מתמדת. העובדים אינם מאושרים מן האווירה השוררת במקום, בעיקר אין הם ששים לעבור בכל יום את משמרות השובתים הקוראים לעומתם קריאות גנאי. יש גם טוענים כי האווירה פוגעת בכושר העתונים.

דבר אחד ברור: גם אם יימצא פתרון לבעיית פועלי הדפוס וגם אם עתונו החדש של אדי שאה יצליח או לא יצליח לכבוש מקום של כבוד בשוק העתונים, פליט סטריט כבר לא יהיה מה שהיה. העסקים בעתונות לא יימשכו כמקודם.

כמה עתונים אחרים הודיעו כבר כי ילכו בעקבות הקדמה. רובם מתכננים לעבור למיתקנים חדישים. בעל קבוצת ה"מירור" (תפוצה של 3 מיליון), היהודי ממוצא צ'כי רוברט מקסוול, איש הליבור, עומד להעתיק את הקבוצה למזרח לונדון ובתוך כך הוא מנהל משא־ומתן על פיטורי שליש מתוך 6000 עובדיו. ה"דיילי טלגראף", (תפוצה של 1.2 מיליון) עומד לעבור למיתקנים חדשים בסתיו. ה"גארדיאן" (תפוצה של כחצי מיליון) יעבור גם הוא. הכדור מתגלגל. לבריטניה יהיו מעתה יותר עתונים יותר זולים ויותר רווחיים, וכמה עשרות אלפי מובטלים נוספים.

רופרט מורדוק. שובר איגודים

אדם לא חושב שהגיע לתוצאות המחשבה בלא המחשבה עצמה

■ **אקונומיסט**

מלבד חוצפנותו הנערית שחיבבה אותו על צופי הטלוויזיה, שאה מתרגז בקלות כשנדמה לו שמזלזלים בו, והקים לו אויבים רבים בגלל דעותיו העצמאיות

תופעה אופיינית למהירות שבה השתנתה תעשיית העיתונות הבריטית בשנה האחרונה היא כי הוצאתו לאור של עיתונו החדש של אדי שאה, 'טודיי', אינה נראית מופלאה כפי שנראתה כשנודעו הפרטים הראשונים על תכניותיו של שאה בתחילת השנה שעברה. מאז, הסתמכו כל חברות העיתונים הארציות – במידה זו או אחרת של הצלחה – על אפשרות התחרות מצד 'טודיי' כדי לצמצם באורח דרמאטי את כוח־האדם ולהכניס טכנולוגיה חדשה שאותה הצליחו לחסום איגודי העובדים בפליט־סטריט במשך זמן רב.

המעבר של רופרט מורדוק לוואפינג הוא הדוגמה הקיצונית ביותר לכך. דייוויד גודהארט ופטריק וינטור – מחברי הספר "אדי שאה והמהפכה בעתונות" (הוצאת קורונט) – לא יכלו לשער בשעה שהחלו בכתיבת הספר הזה, כי תעלוליו של מורדוק יכינו את הרקע לקבלת הפנים לעיתונו של שאה. ההתייחסויות לוואפינג בהקדמה ובפרק המסיים את הספר אינן מסתירות את העובדה, כי כאשר נכתב רוב החומר לספר, עדיין לא היה ידוע באיזו מהירות ה"מהפכה" תתקדם.

אדי שאה. מיליון עותקים

זוהי נקודת־זכות לספר. אישיותו של שאה, הסכסוך שלו עם איגודי הדפוס בקבוצת העיתונים "מסנג'ר" ושאיפותיו לעיתון יומי חדש משמשים מוקד מעניין יותר לבחינת השינויים בתעשיה, מאשר היו משמשות ההתרחשויות הבלתי־פתורות עדיין בוואפינג. אחת הנקודות החזקות בספר זה היא דיוקנו של שאה עצמו: מבלד חוצפנותו הנערית, שחיבבה אותו על צופי הטלוויזיה בעת הסכסוך ב"מסנג'ר" בוואריגנטון, שאה הוא אדם שאיכפת לו מה חושבים עליו האחרים, שמתרגז בקלות כשנדמה לו שמזלזלים בו ושהקים לו אויבים רבים בגלל דעותיו העצמאיות (אחרים מאויביו הסכימו לדבר בגנותו באוזני מחברי הספר). אישיותו היתה עשויה להיות מעניינת, אך חסרת משמעות, אלמלא היותה ניגוד בולט לדרך־הניהול הבריטית המקובלת. תחושתו, כי הוא אינו משתלב בזרם המרכזי של החברה הבריטית וחוסר ההכרה המעמדית שלו – תוצאת "השילוב בין מעמד עליון פרסי־יהודי לבין מעמד ביניים ממנצ'סטר" – שיחררו אותו מהמנטליות של "אנחנו והם", שהיתה הקללה של התעשייה הבריטית. שאה ספג אכזבה מן הפועלים ב"מסנג'ר" כשלעגו לרעיונותיו על "משפחה אחת גדולה ומאושרת" והעדיפו לשמור על החלוקות הישנות.

הוא איננו הדמות יוצאת־הדופן היחידה בסיפור. תעשיית העתונות מושכת אליה טיפוסים יוצאי־דופן ויוצרת מסורת יוצאי־דופן. אין זה מקרה, שאיגודי הדפוס הפכו ל"אריסטוקרטיה" הפועלית: הדבר התאפשר משום שבעלי העיתונים היו מוכנים לתת הכל, כל עוד יוכלו להוציא־לאור את עתוניהם. עובדה זאת ויכולתם של האיגודים ליצור רגש נאמנות ולפתח את השימוש ב"פעולה משנית" כדי לחסום את כל נסיונות הרפורמה, הביאו לידי־כך שהם היו מוכנים לקחת חלק מרכזי בשינויים התעשייתיים בשנות ה־80. ואמנם, חוקי האיגוד המקצועי של תאצ'ר, שיושמו לראשונה בסיכסוך ב"מסנג'ר", עוצבו מתוך מחשבה על איגודי הדפוס, יותר מאשר על כל איגוד אחר. יתכן שטבעם של האנשים העוסקים בעיתונות הוא המסייע בגיבוש הספר, שהיה עשוי להיראות כמעשה־טלאים, בגלל גודל שאיפות יוצריו. בעיקר דמויותיהם של שאה ושל לורד נורתקליף שייסד ב־1896 את ה"דיילי מייל" עולות מהספר כמקבילות. שניהם בזו לבעלי העיתונים האחרים. נורתקליף עזב את איגוד מדפיסי העיתונים, באומרו כי הוא לא אהב "אנשים עשירים ומסים אנשים עניים". שאה, מסיבות שונות למדי, מעולם לא הצטרף לאיגוד. ותיאורו של נורתקליף כ"אדם לא חושב שהגיע לתוצאות המחשבה, בלא המחשבה עצמה", הוא – לפי העולה מספר זה – "שאה בכבודו ובעצמו".

משא

לספרות, אמנות ועיון

חינוך לדמוקרטיה

מאת שלום לוין

דימוקרטיה היא מושג מקודש במזרח ובמערב. אך לא פחות מזה – מחולל. רבים דוגלים בדמוקרטיה ורבים עוד יותר משתמשים בה כסיסמה מועילה לתפיסת שלטון. על־פי משמעותה המקורית כפי שנתגבשה במסורתה יוון העתיקה מתכוונים לציין בה משטר מדיני שבו כל הסמכות והכוח הופקדו בידי האזרחים עצמם, להבדיל ממונרכיה שבה כל הסמכות והכוח הופקדו בידי יחיד ואוליגרכיה שבה הופקדו הסמכות והכוח בידי מספר קטן של אנשים.

ידועות, לפחות, שלוש תפיסות של הדמוקרטיה: שלטון העם, שלטון המבטא את רצון העם ואורח חיים המוני. לתפיסות אלו היו הסתעפויות ופרשנויות שלא נפרט אותן, אך נציין שהמימשל הדמוקרטי, כפי שהתגבש במערב מבוסס על עקרון הפרדת הרשויות: על הגדרת הסמכויות של הרשויות בחוקה ועל הענקת זכויות לאזרח ובכללן הזכות להביע דעות ולבקר ולהפיץ השקפות שונות מהמקובלות ולחלוק בגלוי על מדיניות השלטון. על אף הגיוון הרב והשוני הקיים במסורות הדמוקרטיים הקיימים בכל מדינה וההבדלים בחוקות ובנהלים מאופיינת הדמוקרטיה בארצות המערב היום בשני עקרונות־אב (אין היא מתקיימת במקום שהם חסרים): המדובר בעקרון הכרעת הרוב ובעקרון הזכות לחלוק על הרוב ולמתוח ביקורת על מדיניותו. דיקטטורות זו גורסת שאין לשלוט באזרחים בלי לאפשר לאזרחים לבקר את דרכי השלטון והמדיניות ולפעול למען שינוי המדיניות או החלפת השלטון.

★

ג'ון דיואי עמד עוד בראשית המאה הנוכחית על הקשר החיוני הקיים בין חינוך לבין דמוקרטיה. אפשר שהוא טעה בקביעתו שהחברה הדמוקרטית מעוניינת בחינוך מחושב ושיטתי יותר מחברה שאינה דמוקרטית („דמוקרטיה וחינוך", פרק שביעי, עמ' 71), אך אין ספק שהמשטר הדמוקרטי מעוניין בבית ספר המחנך אזרחים חושבים המביעים דעה שקולה הבוחרים את נציגיהם על פי החלטתם החופשית.

בית ספר הקולט תלמידים ללא סלקציה וללא הפרדה על פי מצב סוציאלי, שייכות דתית, או מוצא אתני, המספק הזדמנות חינוכית שווה לכל תלמידיו, הן מבחינת מספר שנות הלימודים והן מבחינת האיכות החינוכית, מגשים תהליכים דמוקרטיים, תורם לביסוסה של החברה הדמוקרטית. ובלשונו של דיואי: „התפשטות במרחב של מספר בני האדם המשתתפים בעניין אחד באופן שכל אחד חייב לייחס ולתאם את פעולתו שלו לפעולתם של אחרים ולראות את פעולתם של האחרים כנותנת ערך וכיוון לזו שלו – משמעה הריסת אותן מחיצות של מעמד, גזע וטריטוריה לאומית, שלא הניחו לבני אדם לתפוס את מלוא החשיבות של פעילותם" („דמוקרטיה וחינוך", פרק ד' עמוד 72).

בית ספר שהוא מרחיב את תחום העניינים השונים לבני קבוצות חברתיות שונות ומשחרר כשרונות אישיים, מגשים תהליך דמוקרטי. מבחינה זאת אפשר לומר שבית הספר בישראל, שהוא פתוח לכל בני העם ומשתדל לזמן לתלמידיו סביבה המעודדת שיתוף פעולה בין שונים וממריצה התפתחות של כל תלמיד ואף מנסה לטעת בקרב תלמידים את ההרגשה שהם השונים והמבודדים, מגשים תהליך דמוקרטי. [illegible] מתאימות לטעוני־טיפוח ולקשיי התנהגות, נטלה לעצמה את מטרת האינטגרציה כיעד חינוכי מרכזי ואף בכך נטלה על עצמה תפקיד מרכזי בביצור הדמוקרטיה בישראל.

על אף כל אלה הגיעו בשנים האחרונות מחנכים לידי הכרה שיש צורך בפעילות מיוחדת, מודעת ושיטתית בתחום החינוך לדמוקרטיה, מפני שנשקפת סכנה לדמוקרטיה כאורח חיים.

המחקר שבדק עמדות בני הנוער היהודי בישראל ביחס לערכים דמוקרטיים ונערך על פי הזמנת מכון ון־ליר ונתפרסם בספטמבר 1984 גילה תמונת מצב עגומה. לפי ממצאי המחקר (שהקיף 651 בני נוער יהודיים) 33% בלבד מבני הנוער הם בעלי עמדות דמוקרטיות ואילו 25% נתגלו כבעלי עמדות אנטי־דמוקרטיות.

המחקר גרם זעזוע אך לא הפתיע. כל מי שהיה עד במחיצתם של החיילים ושל תלמידי הכיתות הגבוהות בבית הספר התיכון שמע מהם התבטאויות שליליות על המשטר הדמוקרטי בישראל ונתקל ביחס שלילי להענקת זכויות מלאות לערבים ולשילובם המלא בתהליך הדמוקרטי בישראל. נוכח, שיחס השלילה לערבים הוא במידה רבה תגובה על הטירור ועל מעשי החבלה שגברו בתקופה האחרונה ואפשר היה לומר בפאראפראזה על דברי ביאליק „אין זאת כי רבת צררתונו אם לשוללי הדמוקרטיה הפכתנו". אך בהסבר הפסיכולוגי אין משום הקלה למי שסובר שהדמוקרטיה היא נשמת אפה של החברה הישראלית ומדינת היהודים. ושאלת החינוך לדמוקרטיה, שנשתלבה בשאלת האפשרות לדו־קיום בין יהודים וערבים במדינה ובאיזור, גרמה להתעוררות שאלה ברשויות החינוך ובציבור המחנכים כאחד, נוכח הסכנה לדמוקרטיה. לפיכך העניין הנדון אינו מכוון לתהליך חינוכי שגור ורגיל ומקובל המתרחש ממילא אלא לפעילות מיוחדת ומפורשת, שיטתית ומכוונת העלולה להבעיר את המגמה הבעייתית שבה והמחייבת ביותר מושגים כדי למנוע הוצאת היעד.

★

אילו היתה הדמוקרטיה המקובלת עלינו מתמצית בצורך להקנות מידע על הפרוצדורה של בחירת נציגים ולספח תמיכה בעקרון הכרעת הרוב היתה הדרך לחינוך לדמוקרטיה סלולה ופשוטה למדי. הנסיון שנרכש בבתי־ספר עמלניים באירופה, בבתי החינוך של זרם העובדים בישראל ובבתי ספר לדוגמה בעולם הוכיח שילדים מסוגלים לקואופרציה וליחסים של כבוד הדדי והם מוכנים להשתתף בתהליך של קבלת החלטות מתוך שיקול דעת וגישה אחראית, לפי כללים מקובלים.

פיאג'ה בממצאיו על השיפוט המוסרי של הילד תרם הרבה להכרת דרכי התפתחותו הקוגניטיבית של הילד והתייחסותו לתוקפם של כללים. ובעצם מדובר בהנחה פשוטה שבני אדם מסוגלים לקבל החלטות אם למדו לעשות כן. וכך הורנו אריסטו: „כל הדברים שעשייתם צריכה לימוד הרינו לומדים אותם אגב עשייתם. כדרך שמתוך שבונים בתים נהיה לבנאים ומתוך שמנגנים בכינור נהיה לכנרים באותה דרך עצמה ניעשה צדיקים" („אתיקה ניקומכית", ספר ב'). משמע שבית ספר המעוניין בחינוך תלמידיו לדמוקרטיה צריך ליצור מציאות חינוכית שבה יש התנסות בפרוצדורה, בכללים ובטקסים המאפיינים דמוקרטיה. עליו לקיים חברת ילדים פעילה, אוטונומית הדנה בבעיות של ממש, בוחנת אלטרנטיבות ובוחרת בתלמידים למילוי תפקידים, ואף קובעת חוקה הנותנת אישור ותוקף וכיוון לפעילות החברתית בבית הספר. קביעת הפרוצדורה לכינוס אסיפות לתמידים ולבחירות ועד ואישור הסמכויות והתפקידים המוטלים על הוועדות השונות וכן הלאה, מן הדין שישמשו נושאים לדיון בכל הכיתות כשיעורי התנסות בדמוקרטיה.

חיצונית נשארים חיצוניים לנפשו של הילד. לעומת זאת משתרשים בנפשו של הילד כללים הנקבעים על־ידי עצמם תוך כיבוד הדדי וקואופרציה. לפי פיאג'ה יש כבר לילדים בני 9–12 חוש לכלל המחייב את הכיתה. לפיכך יש טעם להפעלת חברת ילדים אוטונומית. עם זאת אין להציע הנהגת כללים ופרוצדורות ללא דיון מוקדם עם המורה המחנך. יש צורך בדיון „פילוסופי" על תפקיד אסיפת התלמידים, על ערך חוקה בחיי יחיד וכלל ועל הכללים ומשמעותם. אחד הכללים החשובים שתלמידים מסוגלים לקבוע הם אלה המאפשרים דיון בכיתה. תלמידים עלולים להתנסות בדיון ההופך את הכיתה ל„זירת קרב" או ל„שוק", כשאחד נכנס לדברי חברו ואיש אינו מאזין לזולת, ומצב זה עשוי לשמש אילוסטרציה לתנאים המכשילים דמוקרטיה. לחיוניותם של כללי נוהל בדיון, על המורה להסביר לתלמידיו את משמעות הבחירות בחברה דמוקרטית ואת היתרונות והחסרונות שבכל אחת מהשיטות המקובלות (למשל: שיטת הבחירות האישיות־אזוריות באנגליה ושיטת הבחירות היחסיות בישראל). גם עניין שיטת הבחירות ראוי להידון בחברת הילדים כהכנה להחלטה שתקבל על השיטה המועדפת בעיניה.

בסיסו של החינוך לדמוקרטיה בבית הספר הוא, איפוא, ההתנסות המלווה בבירור והנמקה רציונלית. אוסיף, שמבחינת הצורך לטעת בלב התלמידים זיקה לערכי הדמוקרטיה נודעת חשיבות גם לטקס ולחוויה האמוציונלית. תכנית לחינוך דמוקרטי בבית ספר צריכה לכלול אסיפה חגיגית להכרזה על בחירת הוועד הפועל של חברת התלמידים, טקס חגיגי לאישור חוקה ומסיבה להעלאת זכרם ופעלם של אישים שסללו דרכים ותרבות למשטר הדמוקרטי, או מסרו נפשם על זכויות האדם (אישים כגון סוקראטס, גליליאו גלילי ומרטין לותר קינג).

★

הדמוקרטיה המערבית אינה מתמצית בפרוצדורה מסויימת לקבלת הכרעות על בסיס עקרון הרוב ואין הפרוצדורה אלא דרך למימוש זכויות האדם. בהתאם לכך מבטיחה הדמוקרטיה לכל אזרח את חופש החירויות הכוללות חופש הדיבור וההתאגדות, ובכלל זה הזכות לבקר את השלטון ואת מדיניותו ולשלול דעות מוסכמות ומקובלות בחברה. זכויות אלה המתבססות על ההנחה שהיא ביסוד הדמוקרטיה שכל אדם הוא בעל יכולת להבין ולהשיג מהו הטוב, מהי טובתו האישית ומהי טובת הקיבוץ שהוא משתייך אליו. תנאי למימוש זכויות אלו היא הכשרתו של האזרח למימוש יכולתו להבין ולהשיג ולהביע דעה. פירושו של דבר, ציודו במידע הדרוש והכשרתו לחשיבה ביקורתית.

החשיבה הביקורתית נעשית חיונית יותר ויותר לדמוקרטיה בעידן המודרני כשכלי התקשורת ומרכזי הסברה מתוחכמים פועלים לצד הרוב השליט המוסמכת ועלולים לבלבל, להטעות, או אף לטמטם את האדם. החשיבה הביקורתית היא נשמת אפה של דמוקרטיה מתוקנת: היא מכשיר להבחנה בין מדיניות לבין מדיניות, בין דעות נבונות לבין דעות מוטעות, בין מעשים ראויים לבין מעשים פסולים. היא מכשירה את האזרח לנקיטת עמדה אחראית ולהבעת דעה שקולה והיא מקדמת את החברה לרמות גבוהות יותר של הגשמת אידיאלים. מרכיבי החשיבה הביקורתית הם מיומנויות ועמדות ותכונות אופי שבכוח בית הספר ומחובתו לטפח במדע ובמבחן ובאורח שיטתי.

בית הספר לא יפתח חשיבה ביקורתית על־ידי שיעור המפליג בשבחיה ואף לא על ידי קילוס אנשי שם שמסרו נפשם על חופש הדעת ועל הזכות לחקור ולדרוש. הסיפורים על סוקראטס וגליליאו עשויים לעניין תלמידים ואף לעודדם ללכת בעקבות אנשי שם. אך הסיפורים עם כל חשיבותם לפיתוח הדמיון וליסוד הקשר ולאימוץ הכושר האינטלקטואלי אינם מספיקים להכשיר אנשים חושבים המביעים את דעתם בניגוד לדעה שלטת, או למוסכמות, המתווכחים משטיפת מוח, דיסאינפורמציה ובלבול דעות.

(המשך בעמוד הבא)

שיחה עם יורם קניוק

רבותי, ההיסטוריה חוזרת

מאת ענת לויט

כשקראתי בספרך החדש „סיפורי סופשבוע" (ספריית „מעריב"), שהוא בעצם אסופה של סיפורי דיוקנאות, לא הרגשתי שסיפכאות כמו יקם אחד עם יומו, או יעם אחד לב אחד, היו יכולות להיבדל מכותרות־משנה הולמות את הספר הזה.

מחצית מסיפורי הדיוקנאות האלה, ואפילו יותר ממחצית, הם בדויים. אני המצאתי אותם. את רוב הדמויות שמופיעות בספר הזה תיארתי כבר בכל ספרי הקודמים. אנחנו חיים בחברה, שיש בה אחד מאוספי הדמויות הכי מעניינים בעולם. אנשים באו מעשרות מדינות. הביאו איתם כל־כך הרבה סיפורים. יש כאן אנשים מאד עסיסיים. בדנמרק, או בשוודיה, או בצרפת, או באנגליה – רוב האנשים שגרים ברחוב אחד, הם בעלי ביוגרפיות די זהות. פה, ברחוב אחד אפשר לכתוב ארבעה תנ"כים ושש אנציקלופדיות. ברמת השרון, ברחוב אילת שבו גרתי, היו דמויות עשירות עם סיפורים עשירים, יותר מאשר בכל ברודוויי. הצרה היא, שהטלוויזיה והראדיו לא מבחינים בזה. הספרות, בחלקה הגדול מתעלמת מהתופעה הזאת, שכהדימה אותי בכל פעם מחדש. אני הרי לא סופר ריאליסטי. אני רואה את הדברים בתוך מאגיה משלי. אני חי בתוך עולם של קסמים. זה נכון, הקסמים מעוגנים בעיקר בתוך המציאות הארצישראלית. אני בעל ביוגרפיה לא כל־כך נורמאלית במרכאות. הייתי מלח. הייתי בארמאן, הסתובבתי בעולם. הייתי מנהל תיאטרון. הייתי מבקר תיאטרון. הייתי צייר. התאפשר לי להכיר הרבה מאד אנשים שונים, וזה השפיע עלי, על כתיבתי. לא הייתי אומר שאני אוהב אנשים. אני בקושי מצליח לאהוב את עצמי. אבל אנשים מעניינים אותי. הם פשוט נורא מעניינים אותי. ב„סיפורי סופשבוע" אני מערב פסימיות, או טראגיות מאד חזקה עם הומור. העירוב הזה, הוא בעצם התחושה שלי לגבי עצמי, לגבי החיים, לגבי הכל. הדמויות שלי, הן של אנשים קיצוניים; אנשים שלא נמצאים בשגרה. תמיד הם בקצוות של החיים. אני לא מחפש את האקסצנטריות. האקסצנטריות היא משהו שאני חי בו.

אם נזכר ברומנים שלך „סוסעץ", „היהודי האחרון", או בסיפורים כמו „הסיפור על דודה שלומציון הגדולה", אפשר לקצר ולומר, שבמעט בכל מה שכתבת עד היום, המספר מוצג כמין מספר במעט פאתולוגי; כמי שהגעשים הלום גדול כדי להימצא מובס.

זאת הגדרה די טובה. אני חושב שההגדרה הזו טובה גם לי אישית, וגם למה שאני קורא – „האני הקולקטיווי" של הדור שלי. אני תפסתי טרמפ על הדור הזה. הייתי בן שבע־עשרה כשהתגייסתי לפלמ"ח. אני שייך לדור, שהיה עד לשואה, פעל בעליה ב', היה במחתרות, הקים את המדינה. אני זוכר את התחושה הזאת – הנה, קמה המדינה. חלום של אלפיים שנה התגשם. זה נראה קצת מגוחך. אנשים נראו מצחיקים. הממשלה נראתה מצחיקה. הכל נראה מגומד. עברנו חוויה קשה מאד במלחמת השחרור. ששת אלפים איש נהרגו. זה היה דור ששכל שליש מבניו. זהו דור שחווה חוויות אדירות בתקופה מאוד קצרה. אף פעם המציאות היא לא כמו החלום. אני חושב שכל אחד מבני הדור שלי נתן לתחושה הזו ביטוי. כל אחד בדרך משלו. כל השנים אני מוטרד בעניין הזה של ההוויה היהודית הגדולה כנגד המציאות הארצ־ישראלית. זה הצלה של עם, להיות פה. מצד שני, זה לא מסתדר. זה קצת מצחיק. קצת מגוחך. מה שסבא שלי הביא מאוקראינה כדי לתת לי, אינו משתווה למה שאני יכול לתת לבנותי. התחושה הזאת באה לידי ביטוי בסיפורים וברומנים שכתבתי. לתחושה הזו יש גם מימד נוסף. המציאות שלנו היא מציאות של בית־קברות. לפה היו צריכים להגיע מיליונים שלא הגיעו. זה אסון נורא. זו תחושה איומה של יבוא המשיח ולא יראנו. כל מה שנבנה פה משנות העשרים, היה כדי שהעם היהודי יבוא. העם היהודי לא בא. נוצר הקונפליקט היהודי־ערבי. בסך הכל שרידים מעטים באו. ועם זה לך תבנה מדינה. לך תבנה חברה. אולי בעוד חמש מאות שנה, זה ייראה אחרת. כרגע, בתוך התהליך, זה נראה כמשהו מעוות, ויחד עם זה מלא יופי. כאב ויופי. הפצע של הפרות.

כמו שאתה מתאר את המציאות שנבנתה בארץ הזאת, זה בכלל לא כמו שהאידיאל הזה של תקומת עם ישראל בארצו היה מתייחס.

אני חושב שהתקומה היתה חיונית. אבל יש משהו נוסף בהוויה היהודית. אברהם היה עברי. הוא בא מעבר לנהר. בכל ההיסטוריה היהודית יש התנגשות בין שני הדברים האלה, שלא בדיוק מסתדרים יחד. יהודי הוא מי שמחשל את מצפונו; מי שמביא בשורה; מי שהנכריות שלו היא שיוצרת את האתוס שלו. בארץ אתה לא נוכרי. אתה הולך לגרה. אתה מגרש אנשים. אתה פתאום אדון. יש הרגשה שמשהו גדול פוספס. אבל זה משהו שהיה חייב לקרות. יש בזה איזו בימה טראגית. כשהיהודי יצא מתוך הגיטו, הוא נאבק בתוך עולם אחר. הוא היה אותו מיעוט שנדף ממנו הריח של הליבראליות, של הראיה הכוללת, של ההומאניזם הגדול, של רחבות דעת. בארץ יש איזו טכנוקראטיות שמשתלטת; איזו עדריות של הליכה בתלם. דבר שהוא מנוגד להוויה של ראשית המאה באירופה. הדת שלנו נעשית יותר עבו"מית, יותר קשוחה. אנחנו נעשים יותר ויותר דומים לאיראן. מה שקורה פה, שהיהודים הגדולים שהגיעו הנה, השאירו אחריהם אירופה חרוכה. יש כל־כך מעט אנשי־רוח אמיתיים. יש איזו 'תרבות־הביזיון', 'תרבות־הכסדר'. פה מטפחים בינוניות, כאילו היא היתה שרה הפרחים הכי יפה שיש. 'תרבות־הדווקא' היא הדבר הנפלא ביותר שהיה ביהדות. פה, אם אתה לא כמו אחרים, אתה לא טוב. ככה זה בספרות. ככה זה בציור. כל מי שהוא קצת חריג, אוכל מרורים. המבקרים, האנשים שנותנים ציונים, שמחלקים פרסים, הם אלה שהכי אשמים בזה. ההכרה ניתנת למישהו שהוא דומה. זה נוגד את הדבר שהאינדיווידואליסטים היהודים הביאו לכאן. כל אחד בנה לו בית לפי החלומות שלו. היום כל הבתים אוניפורמיים. יש פה תחושה אמיתית של מצור, של ארעיות. התחושה הזאת, היא שגורמת לאותו יחד. היחד הזה גורם להתגוננות מסריסה.

אמריקה היא מקום מיטלט לרבים מגיבוריך. בכל זאת, נראה בעליל שאתה לא רואה הרבה סיכויים לכך, שדווקא שם תצמח תרבות אמיתית של גולה.

אני הייתי הרבה שנים באמריקה. אמריקה היא חלק מההוויה שלי; חלק מהעבר שלי. אני כותב על אנשים שהגיעו לשם לפני שנים, ושהיכרתי. בסך־הכל, אני לא חושב שהישראלי שם יוכל ליצור לעצמו גולה. הוא חייב להצטרף בכוחות לגלות היהודית. הישראלים לא מביאים איתם את מה שיש ליהודים האחרים. הישראליות שהם מביאים לא מסתדרת עם היהדות שאליה הם מוכרחים להצטרף. אין להם דרך אחרת. הם לא יכולים להיות מיעוט ישראלי. ישראל איננה קיימת כל־כך הרבה שנים, כדי ליצור תשתית תרבותית חזקה כמו שקיימת אצל יהודי שבא מפולין או מרוסיה. אני רואה בירידה משהו עצוב ומרגש. אם יש איזו תקווה, היא קשורה בזה שנהיה פה, ואולי נצליח להתגבר. אולי נצליח לבנות משהו מתוך כל המחויות והשטויות.

בסיפורים רבים שלך אפשר למצוא את האובססיה של המכוער, לחזור שוב ושוב קרב איתו, שבו הוא מת וקם להיות החי על המת.

כמו לרוב בני דורי, ואולי גם לאחרים, יש לי רומן עם המוות. על־ידך נהרגו עשרות אנשים. אתה חי מפני שאחרים מתו. זה שלידך מת ואתה לא, מדוע? יש כאן תחושה של אשמה; תחושה של גורליות אירונית. התחושות האלה קיימות אצלי כל השנים. רוב הישראלים עוברים את החוויות האלה במלחמות. האתגר של לשחק עם המוות, לראות עד איפה אתה יכול ללכת איתו – זה אתגר מאד ישראלי. אם אתה אוהב, זה נגד אלוהים. אם אתה חי, זה בעד המוות ונגד אלה שמתו. יש איזו תחושה של פספוס. אילו אלה שמתו היו בחיים, הם היו מספרים עלינו טוב יותר מבפני שאנחנו מספרים עליהם. הם יישארו לעד בני תשע־עשרה. אנחנו מזדקנים. המוות הוא יותר מדי חלק מהחיים שלנו. הוא תמיד מלווה אותנו. תמיד אומרים – 'מיטב הנוער'. תמיד יש תחושה שאלה שמתו, היו טובים יותר מאלה שנשארו בחיים. זה לא נכון. חלק מהטובים מתו, וחלקם נשארו בחיים. אתה מספר עליהם סיפור בזמן שאתה חושב, שהם היו צריכים לספר עליך את הסיפור. אתה מדבר עם מתוך המוות. הכרת אותו. ראית אותו.

את הכות החי הזה ניתן למצוא הרבה פעמים, קבור תחת שיכבה של זכרונות נוסטלגיים; שבוי בנשפים ובאנשים, אשר בשירה רבה אבד עליהם הכלח.

אם זה ככה, אז זה רע מאד. אני לא חושב, שאני נוסטלגי. אני חי את היום. אני מתאר מציאות שהיתה. אני לא מתגעגע אל המציאות הזאת. אני בונה מיתוס מקאברי של העבר הארצישראלי, או העבר היהודי. ברור שלעבר יש איזשהו קסם, אבל זהו קסם מרושע ואכזרי מאד. המאקאבריות קצת מרכבת. נכון שהיתה פה תחושה של שליחות; איזו אמת של יהודים שבאו ועשו דברים ולא חיכו שיהיו רבים, או לטפיחות על השכם. יחד עם זאת, היו גם אחרים. בנובלה 'דודה שלומציון הגדולה' אני מתאר את הספסרים הראשונים: את אלה שהמציאו את הגדרה. כשאני רואה את מה שמתרחש בארץ הזאת, זה כאב לי, אבל רק כשאני צוחק. כאילו שיש חיים אחרי המוות.

העניין של שרשלת, של אילן יוחסין, של מורשת, מאוד מעסיק את הסיפורים של יצירותיך. ברבים מהם נדמה, כאילו נכתבו בגלל הרצון לשחזר אילן משפחתי, להוריש את עניין הגלגל מדור לדור.

כל הזמן אני מרגיש שיש איזו גורליות: שבני היא תוצאה של מהלכים שהם בחלקם אישיים ובחלקם קוסמיים. זה לא בדיוק אסטרולוגיה, וזה לא בדיוק כישוף. הכוונה שלי היא להצביע על משהו שהוא יותר חזק מאתנו, שהוא מעבר לנו. לכן ברוב סיפורי יש אלמנט לא ריאליסטי, פנטסטי, כמו בסיפורי החסידים, שהשפיעו עלי מאד. גם התנ"ך. תמיד אני רואה את עצמי, כחלק מאיזו מזימה קוסמית. ואז אני מביט אחורה, וחושב על אבי ועל סבי ועל סב סבי. לרוב, אני לא יודע מי הם האנשים האלה. אני רק בודה אותם כל הזמן. יש איזה דבר שכאילו חייב לחזור על עצמו. כשמסתכלים על ההיסטוריה היהודית, רואים שמה שקורה היום, כבר קרה בתקופת בית־שני. בעם שלנו יש דבר גורלי. אני חלק ממסכת של גורליות, של שרשרת, של חזרות. אני שונא נורא את הדבר הזה אצלי. הוא מנוגד לדעותי הפוליטיות, לאידיאולוגיה שלי, לכל מה שאני חושב על העולם. הייתי רוצה להיות ליבראלי יותר.

אם לחזור להתמקד בנושא של גורל העם היהודי להרהורת, שהוא ציר מרכזי בעיקר ברומן שלך „היהודי האחרון", שאותו כתבת במשך קרוב לעשרים שנה, אפשר להבחין בבירור בחזון אפוקליפטי של מסטר, המסביר אלפי מלים כדי להסביר ולתאר את האפוקליפסה הזו, כתוך ידיעה שלא זה מה שישנה את תהבט של החזון.

הספר הזה הוא הסכום של כל מה שחשבתי והגיתי בכל ימי חיי. לטוב ולרע. הוא מכיל במעט את כל הדמויות שכתבתי עליהן בכל חיי. הספר הזה הוא החשבון שלי עם הגורל שלנו. העניין של גאולה וחורבן מאוד דומיננטי בטבע של העם הזה. כולם תמיד ראו, או את המשיח או את החורבן. הציונות רצתה לרדת קצת מהגבהים האלה, של או גדעון או גיהנום; לעשות משהו יותר ראציונאלי: לראות את הדברים בפרופורציה – עז עז, ועוד דונם ועוד דונם. בסך הכל עברו חמישים שנה, והעם הזה שוב מדבר במונחים אפוקליפטיים. אף אחד לא מדבר על זה שדנמרק נחרבת, ששוודיה נחרבת. פה כל אחד מדבר על חורבן. הכל פה כל־כך חד – הפער בין האנשים: השנאה; המאבק האידיאי. בסך־הכל יש כאן ארבעה מיליון אנשים. כמו פלוגה אחת בצבא הסיני. אנחנו חיים את אחת המציאויות הכי דראמטיות שיש. החיים האלה הם גם מאד קשים. ב„יהודי האחרון" ניסיתי לבחון את העניין הזה בתוך הפרספקטיבה ההיסטורית, שאולי אני המצאתי אותה. אולי היא מעוותת לחלוטין.

במאמר שפרסמת לאחרונה בכתב־העת „פוליטיקה", אתה מנסה להציב גבולות למעורבות של סופרים בחיים הפוליטיים. אתה עצמך סופר מעורב.

ניסיתי ללגלג על עצמנו. רציתי להגיד, שקודם כל אנחנו לא כל־כך משפיעים; ושנית, אנחנו קצת משחקים משחק. אנחנו מדינה קטנה, שבה השררה אוהבת את הרוח, הרוח אוהבת את השררה. תפקיד הסופרים הוא להיות הליצנים של החברה הזאת, להגיד למלך שהוא עירום. אז באו לא נהיה כל־כך קרובים לשררה הזאת. אפשר להיות במעמד של פילגש. החירות של הרוח היא לתקוף, ולדרוש את הבלתי־אפשרי. לסופרים יש הפריווילגיה. אני לא צריך לעסוק בפשרות. החופש שיש לי ככותב, כאדם שעוסק במלים, הוא להטריד את הקבוצה הפוליטית שאליה אני משתייך. את המאמר כתבתי מתוך לגלגנות גם על עצמי. בספרים שנכתבים יש אמת הרבה יותר חשובה, והיא זו שתישאר.

בשדה עיון

בטרם ציונות לוחמת

מאת דב ברניר

מאיר אביזוהר, „הציונות הלוחמת" – מבוא ליומן בן־גוריון והזיכרונות 1939 – אוניברסיטת בן־גוריון בנגב – קריית שדה־בוקר, המרכז למורשת בן־גוריון, 1985, 157 עמ'.

ד"ר מאיר אביזוהר, חוקר, מרצה בכיר להיסטוריה ועורך זכרונות בן־גוריון, שהיה מנהל המכון למורשת בן־גוריון בשנים 1980–1984, הוציא־לאור עבודה אקדמית מתוקנת שנועדה לשמש מבוא לכרך ז' של זכרונות בן־גוריון העומד להתפרסם בקרוב. כמבוא היה חיבור האקדמי ממלא אחרי כל השאלות, אך במחשבה שנייה הגיע הוא למסקנה, כדבריו, כי „הציונות הלוחמת, במובנה הבן־גוריוני, ראויה לחיבור מיוחד שיעסוק בה". הנה, הרגשה מוזרה מלווה את קורא חיבורו: אין הוא מצדיק, אלא במידה מיועטה, את כותרתו. אין הוא דן, אלא ברסיסה במלוא היקף המושג של מה שבן־גוריון הגה וחולל בשם המפורש של ציונות לוחמת, והחיבור המונוגראפי מתמקד בשנה אחת בלבד – היא שנת 1939 – שעברה כל־כולה בסימן גזירות ומהלומות ותחיעות – החל בוועידת סנט־ג'יימס שהוליכה ל„ספר הלבן" הקטלני ביותר, עד לנסיון בריטי של חיסול מלא ומוחלט של הצהרת באלפור והקפאת כל המפעל הציוני, ברוך למדינה ערבית־פלסטינית בארץ ישראל השלמה, וכלה בפרוץ מלחמת העולם השנייה שסגרה את כל נתיבי ההעפלה לחופי המולדת, ולא היה לישוב הארצישראלי מנוס מהשתתפות במאמץ המלחמתי של אנגליה ובעלות־בריתה נגד האויב הנאצי.

לא בכדי כותב מאיר אביזוהר, כי „הציונות הלוחמת נשארה במיעוט, ולא חזרה להנחות את הדרך למדינת ישראל אלא לאחר המלחמה ולאחר השואה הנוראה שפקדה את העם היהודי, בסתיו 1945". כלומר, הציונות הלוחמת כפי ששקד עליה בן־גוריון הינחתה את הישוב והתנועה הציונית הלכה למעשה, משנת 1945 ואילך, ובשנת 1939, שבה דן מחברנו, היא נשארה מעין הצהרת כוונות בלבד ופרס ל„חומה ומגדל" ופרס לתנופה רצינית של עלייה ב' – שני אלה על אפה וחמתה של ממשלת הארץ). אם סבור היה מאיר אביזוהר, בצדק, כי גישתו הלוחמת של דוד בן־גוריון ראויה, כדבריו, ל„חיבור מיוחד שיעסוק בה" – חיבור זה לא נכתב עדיין עליה, ויש אפילו אומרים כי יש כתב־יד כזה בנבכא שלא הגיע לידיעתו של המכון למורשת בן־גוריון. מכל מקום, „הציונות הלוחמת" מפרי־עטו של מאיר אביזוהר, היא מעין הקדמה נאותה ביותר לחקר הציונות הלוחמת עצמה.

★

המושג עצמו רחב ומוגדר כאחד – ולא בכדי קראוהו, בארגון הפוליטי, ציונות „אקטיביסטית", להבדיל מזו היותר „פאציפיסטית", או ריאליסטית־נרתעת יתר על המידה. במובנה הרחב – והוא איננו בלתי־לגיטימי – הוא חובק את כל התנופה החלוצית של העליות הראשונות, של מקימי „השומר" ו„ההגנה", של המתגייסים לגדוד העברי, של סוללי הכבישים, של מגדלי חברת העובדים, של מגיני הישובים הנצורים בימי מאורעות־דמים, של חיל הנוטרים, של אנשי הפלמ"ח והבריגאדה, של הצנחנים באירופה הכבושה – ועוד ועוד. אך במובנו המוגדר יותר, הבן־גוריוני יותר, הוא לא רק עבודה על נפשנו, הוא הצעת מאבק עם השלטון המנדטורי, אפילו בכוח הזרוע והוא גיוס כל הכוח להקמת מדינה יהודית במהרה בימינו בארץ ישראל, באמצעים מדיניים, אך גם באמצעי חבלה ותגמול. במה נבדלת היא איפוא מן היומרה הרביזיוניסטית, כי „בדם ואש יהודה תקום"? מדוע גרסה היא דווקא „הבלגה" ולא „חבלה ותגמול" כנגד עטו־מורות ערבים, בימי מאורעות 1936, בעיצומו של העימות בין כוחות ההגנה לבין הכנופיות הערביות המזויינות? מה גרם לכך שמה שבן־גוריון קרא „עלייה ג'", כלומר, מעפילים שיתגוננו עם נשק ביד נגד הצי והצבא הבריטי שבאו ללכדם ולהגלותם לקפריסין – שציונות לוחמת זאת לעולם לא יצאה מן הכוח אל הפועל? מדוע לא יצאו אנשי המשקים הנצורים שוב להגן, עם נשק ביד, על מחסני הנשק שהצבא והבולשת הבריטיים באו לגלות ולהוציא מידינו, אלא כבשו את יצרם והסתפקו בהתנגדות פאסיבית בלבד? מה גרם לכך שעם כל הפירסום שניתן ל„תוכנית בילטמור" והתביעה לכינון מדינה יהודית לאחר תום הקרבות במלחמת העולם השנייה, הוסיף בן־גוריון, עוד בקיץ 1947, לבדוק עם שרת, בלונדון, ואצל שר־החוץ האנגלי־ציוני בווין, את האפשרות לשוב – לקיום המאנדט והצהרת באלפור, כלשונם וכרוחם? עם כל אלה, הרי היה מאבק, גם פיסי, עם כוחות בריטיים בארץ ישראל. היו מעשי חבלה, היו פעולות תגמול, היה פיצוץ גשרים, היתה הריסת מסילות־הברזל, היה כמדומה, כלשון הימים ההם, יותר „מאבק צמוד" מאשר „מאבק רצוף" – היתה איפוא ציונות בן־גוריונית, על מלוא תחולתה ועל מלוא מיגבלותיה, והיא טעונה, כדברי אביזוהר עצמו, „חיבור מיוחד שיעסוק בה", כאשר מהקדמה הוא קטע במיכלול המקווה הזה. עם זאת, נלך בעקבות ספרו, בלוויית הערותינו, כמעין תוספת לטענותיו.

★

כותב, למשל, מחברנו על השימוש הבן־גוריוני בכוח פיסי נגד הבריטים וכאמור, כל זה כמעין הקדמה למה שיתרחש מ־1945 ואילך: „השימוש בכוח נועד לסייע למאמצי הדיפלומאטיה הציונית בלונדון. הוא היה מכוון להשיג אהדה באנגליה ולא להחריף ניגודים איתה. הוא ליווה את העלייה ואת ההתיישבות, ולא בא במקומן".

ולמען דייק עוד יותר מוסיף מחברנו: „מדובר פה בשימוש מבוקר ומיוחד. באמצעים צבאיים בדרך שונה לגמרי מזו של אסכולות ציוניות אחרות שדגלו בלוחמה והמרד", כלומר, לא בדרך הרביזיוניסטית הרפתקנית.

כבר כאן נשאלת שאלה: מדוע ציונות לוחמת „מבוקרת", כלומר, מאופקת, התחרות ש„לא להחריף ניגודים" כלום כאשר הדבר רק ב־1939, כאשר השמיים המדיניים העולמיים היו קודרים ומול אנגליה התייצבו כבר גרמניה הנאצית, איטליה הפאשיסטית ויפאן של המיקאדו, ולעומת זאת היו ידינו חופשיות יותר למאבק צבאי אנטי־בריטי, עם תבוסת כוחות הציר? מסתבר שלא. הנה לפנינו הוראות דוד בן־גוריון לישראל גלילי, רמ"א ההגנה, ב־18 ביוני 1947 בזו הלשון: „יש להבחין בין שתי חזיתות, והבחנה זאת היא חיונית במערכה שבין הציונות ומדיניות „הספר הלבן". המערכה הזאת היא ביסודה מדינית, ולא צבאית".

וגם פעולות צבאיות הנדרשות מזמן לזמן, במאבק מדיני זה, אינן אלא לשם חיזוק המערכה המדינית... לא כן בחזית התוקפנות הערבית. נוכח התקפה מזויינת מצד הערבים תיתכן רק הכרעה של כוח, הכרעה צבאית יהודית" (ההדגשה שלי – ד.ב.).

יתירה מזו, עוד בימי תוכנית בילטמור מרגיש בן־גוריון, במושב הוועד הפועל הציוני, את מיגבלותיה של הציונות הלוחמת, בהצהירו: „יש בכוחנו, בכוחנו בלבד, להפיל את „הספר הלבן", אולם אין בכוחנו להקים מדינה יהודית. נוכל להפר מזימות המתנק והקפאה – אם „רק" נרצה בלא גירוע „מפגש מאמץ". אולם אין ביכולתנו לשים את הארץ במשטר אשר יבטיח הגשמת הציונות. לשם כך אנו זקוקים לסיעתא (ולסיוע – ד.ב) בין־לאומית". ללמדך כי בשום נסיבה ובשום תקופה לא הגיח בן־גוריון, כי הציונות הלוחמת תיכנס לעימות צבאי־חזיתי עם אנגליה, ומתוקף עימות צבאי זה תיכון מדינה יהודית בארץ־ישראל.

אמת נכון: בישיבת סיעת העבודה בקונגרס הכ"א, ב־18 באוגוסט 1939, ימים ממש לפני פלישת גרמניה הנאצית לפולין, עוד הספיק בן־גוריון להבהיר כי „למאבק משמעות פשוטה: מאבק פירושו מכתנת־ידיה" – אך כוונתו העיקרית והמכרעת היתה להגנה על העלייה ועל העולים „הבלתי־ליגאליים", או, כדבריו, „אירגון עלייה מזויינת שתעמוד בכוח עצמה בפני משטרה, בים או בחוף". ברם, גם תוכנית זאת נתקלה בהתנגדות חבריו האקטיביסטים ביותר, מארגני העלייה ב' בפועל שסברו (ולפי יגאל עילם בספרו „ההגנה – הדרך הציונית אל הכוח") כדבריו, כי „לא כן סברו מפקדי ההגנה ורוב האישים שייצגו את הקו האקטיביסטי במפא"י, וביחוד אותם אישים שהיו מעורבים באירגון עלייה ב'... הם סברו שתוכניתו של בן־גוריון (תוכנית עלייה ג') היא הרפתקנית וראוותנית בכוונתה ויש בה כדי לסכן גם את אפשרויות ההעפלה וכן את ההגנה העלולה להימוטט בהתנגשות חזיתית עם הצבא והמשטרה הבריטיים". בן־גוריון נשאר מבודד ותוכניתו ירדה מעל הפרק".

הקיצור: ההיסטוריה וגם ההסברים שיש לתת לה מורכבים יותר מאשר תיאור היסטורי אפשרי (והדבר לא נעשה על ידי אביזוהר, במחקרו) של הציונות הלוחמת בפועל. כדאי, אפילו בראשי־תיבות, לרשום לפנינו מקצת מן המורכבות הזאת, שלה נקרים כמה הנחות הנראות לנו תקפות עד עצם היום הזה: כאן ועדת פיל, כאן ועידת מינכן, כאן ועידת סנט ג'יימס הגיח בן־גוריון, לרבות תגודות פה ושם, כי המנדט הבריטי הגיע לקיצו וכי יהיה צורך להילחם על כינון מדינה עברית, אפילו במחיר חלוקת הארץ. כאן אותם אירועים שוב הגיח כי ההגנה חייבת לחדול להיות מיליציה הגנתית בלבד ועליה להיכון להיות לגרעין הצבא העברי בעתיד. כאן ראשית שנות הארבעים „היטר" הוא על התערבות גורמים עולמיים חדשים בעיצוב גורל המזרח התיכון, בראש וראשונה ארצות־הברית של אמריקה, אך גם ברית המועצות. כאן אותם ימים הגיע חשש כבר כי ארצות־ערב וצבאות־ערב יתערבו, אף יפלשו לארץ ישראל, ויהיה צורך לעשות מאמץ אף נואש כדי להיכון לפרספקטיבה מאיימת זאת. אם כל אלה ראויים לשם „ציונות לוחמת", מגיעה לו הבכורה על כל אלה. ושוב – כל אלה, בתיקונים לא „גלובאליים" שהאמת ההיסטורית באה לחייבם.

★

כאיש שותף ב„השומר הצעיר" מותר לי לתהות על משפט אחד בספרו של אביזוהר, האומר כי „בדיוק, היו זרמים בציונות שראו בהשגת הסכם עם הערבים תנאי מוקדם להמשך המפעל הציוני. לשם כך הקדימו ויתור על השאיפה למדינה יהודית והציגו תוכנית של מדינה דו־לאומית" (ההדגשה שלי – ד.ב.). אילו דיבר אביזוהר על „ברית־שלום" היה הצדק עמו, אך כאיש שהיה מעורב במדיניות המעשית של „השומר הצעיר" בשנות השלושים והארבעים מבטיחכם אני כי אירעה סבר „השומר הצעיר" כי השגת הסכם עם הערבים היא תנאי מוקדם למלוא העלייה ולמלוא הגשמת המפעל הציוני.

אך ישנם קרירויים אחרים המתגלים דווקא במחקרו של אביזוהר והם נוגעים להצעות־הנגד שהגישו בן־גוריון, וכן וייצמן, להצעות הבריטיות האנטי־ציוניות בוועידת סנט ג'יימס. שניהם, בוואריאנטים שונים, מציעים לבריטים מדינה פדרלית, שבאשר מאווייה תהיה העלייה חופשית תחת פיקוח הסוכנות – כל אלה במסגרת של משטר פדרלי פאריטטי בין יהודים וערבים. אינני רחוקים כאן כלל וכלל ממדינה דו־לאומית, בלוויית מניעת השתלטות עם אחד על משנהו, בדרך

(המשך בעמוד הבא)

התחנה החדשה של שבתאי

מאת משה בן־שאול

דרך ארוכה עשה אהרן שבתאי מאז קובצי שיריו „חדר המורים" ו„קיבוץ" עד הספר הכמיני ברצף „הפואימה הביתית" שלו, „בגין". ליתר דיוק: „בגין א"" ו„בגין ב"" כרוכים יחדיו אך מהווים כל אחד בפני עצמו „חומר" של דרש, פלפול ופיוט בסביל שבתאי. החומר הראשון: פריצה למחנה צבא בריטי. החומר השני: הולדתה על חסיק, היא חסיה בתו של בגין. ושוב, ליתר דיוק: הולדתה של חסיה בהיות בגין במחתרת וכמו ישראל ססבר.

דרך פחות ארוכה, אך לא פחות משמעותית, כפריצה בין דמותו של דוד בן־גוריון בפואימה „המור" לבין אושאו החדש בגוש בגין.

„חדר המורים" היה קובץ שירים „מסומן" באחד, תל־אביבי מאד, יפה ומתרפק. הוא היה קובץ שירה רך וקומוניקאטיבי – באיזהו אופן ניתן לשייכו להקשר המשפחתי של שבתאי. הציונות הסוציאליסטית, הקולאז'יות שציינה כאחור יותר את סיפורו של אחיו יעקב שבתאי ז"ל „היד פרק במריא", או אף הדובר „סוף דבר" שלו וגם, ולא לכיכה הפלא, ליצירות הציוריות שצמחו בשנות ה־60: איפיון הילות באיכות. הציורף המיוחד של המתרחש התל־אביבי כמו בציוריו של יאיר גרבוז, לכשל.

אבל כאן, כאמור, עשה אהרן שבתאי דרך ארוכה. החומר הטעון שלו הפך לחמר רווה של חפצים, חפצי־בית שבהם גילה עולם של איכויות והשוואות. החמר הרוח הזה, האנטי־האבאי, התמלא משמעויות לשוניות. התהליך הנוסף היה אין שום פיסטיקה – יש סמנטיקה. הסמנטיקה הובילה אותו בקובצי שיריו המאוחרים „תופי" ו„תכור" ועוד להתפלפלות תלמודית. להיפוסים נוספים, לדרש, לציטוטים – הקפנו את שירתו לנכס הדסבר, עם הקשרים היכולים להיות מובנים ליודעי ח"ן בלבד.

אפשר לומר על נקלה, שהוא הלך „קדימה", רבים מן הקוראים נותרו במקומם, נטולי כלים, שמרניים בתפישתם, מכדי להבין את הרצאות השבתאיות האלה.

ולא כך. אפשר לעקוב. ניתן לנו (והכל בסוגריים) להבין שהאצ"ל, למשל, איננו רק ארגון צבאי לאומי, כי אם „אצל המזבח" / (כך נאמר) / המזבח / (הר"ן) / בלב הבית / הבית / כפי שרשנהו – / א"י / שאופנה / הוא התורה".

אפשר לעקוב. להבין את הקונוטאציות הפילוליות־מוסיקאליות. הבריסים / בני הברית, תוזים / תרות וכו'.

כל זה חשוב ולא חשוב. כל המתאמץ יצליח להבין ו"אי לערוך ניתוח טקסטואלי בעזרת מיטענים לסתנים קרובים ו/או זרים, אסוציאטיביים ואחרים. לחקור את המובאות הקלאסיות. ניתוחים בדומה לזה עשה, למשל, רולאן בארת הצרפתי בהתעסקו בלקחן ציורית.

מה שמפתיע כאן זה המהפך שחל אצל שבתאי, דרך השירה והדרש שבצירה, דרך המלים, בתפישה „פוליטית". המרכאות מובאות כאן, מכיוון שאין זו תפישה פוליטית מקובלת („מפלגתית"), כי אם פוליטית־דתית־לאומנית.

על עטיפת ספרו של אהרן שבתאי „בגין" (הוצאת „כתר") נכתב שהמאורעות („בגין א"" ו„בגין ב"") „מתפשים בשפה המשחזרת ברמות שונות (הפוליטי, ההיסטורי, הביתי, הנפשי, הפסיכולוגי) ומבעד למושאים בארץ ישראל, המקום, השם, האב, המחתרת וכו'. אירוע של לידה טופנית ונפשית, אלא שהלידה הזאת עצמה גם היא כמטאפורה לתהליך של יצירת הלשון, הבריון הבהדרש".

כל זה טוב ויפה.

מבעד להסבר המסובך הזה, מי שמעיין בספרו החדש של שבתאי (וזה לא קל), מבין פתאום את המרד שלו בעצמו, ב„חדר המורים" שלו, ב„קיבוץ" שלו. ברור המתבטא קודם־כל באיפוס דמות אב תרשה, חזקה, מלאת פאתוס, שיש לה עבר מלא מסתורין, שעצם היותה קיימת בסביבה מהות שהדרש יכול לפרשה בנצרכת, מאוד, ביהודאית, כמצביאות.

ברור שהוא ביסודו, ואני נזהר בהגדרה, תפישה פאסטקית „מעודנת".

כל תפישה כזאת יש לה הקיטש שלה. באופן בלתי מודע הבין אותו מעצב העטיפה. רקע כחול ועליו צלליתו של המנהיג בזהב. כמו מדבקה של „מתאצים" שוקולדה", שאם נוסיף לו עוסק והוא היא תהפוך לראש, לפסל, שאפשר להגיה על המפתח. לנגן לכבודה צליל דרש ובובאות מן „המרד" של בגין.

„האם לכך התכוון המשורר?"

באמת אינני בטוח. אני תקווה שלא. שבתאי הוא, לעתים, כשוור מרחק גם ללא תפישה אידאולית־פוליטית מובהקת. יש לי הרגשה, שבבוא הזמן יתן על כך תשובה.

בעיני ילד
מאת שלום עליכם

א.

הייתי רוצה לדעת, מה יהיה בסופו של הילד הזה, מה יגדל ממנו? הריהו גבוה בלא הפונה כאילו היה תינוק בן יומו, מתייפח כמו אישה מקוננת, שלא נדע מצרות!

...כך אומרת אמי לעצמה, כשהיא מלבישה אותי בבגדי חג, כלומר דוחסת אותי אל תוך בגד־שבת צר וקצר שכבר מזמן גדלתי ממנו... אני מתפתל תחת ידיה, והיא מושכת בשערותי, תופסת באוזניי, צובטת את בשרי ועוד רוצה שאחר כל אלה אצחק לה ולא אבכה! ובסוף היא רוכסת את כל הכפתורים מלמעלה ועד למטה והמעיל לוחץ עלי כך, שעיניי יוצאות מחוריהן ושתי ידיי החשופות, הכחולות־אדומות כאילו צומחות מתוך השרוולים הצרים והקצרים ונראות כנפוחות.

מראה ידיי מעלה את חמתה של אמי:

הביטו וראו זוג ידיים – ומכה על ידיי, שאורידן, לבל ייראו – כאשר תשב לסעודה אצל הדוד הרץ, זכור להחזיק אותן מתחת לשולחן, שמעת? ושבניך לא יהיו לי אדומים כפני הגוייה יבורכו, להבדיל! ושלא תלכלך לי עיניך כמו התנול הזה, שמעת מה שאומרים לך? ושתשב לי שם כמו בן אדם! העיקר, האף! החוטם הזה שלך, בוא, בוא הנה, תן לי לנגב את החוטם ואני אטפל בו!

כל זמן שאפי הוא מונח אף, עוד אפשר לסבול. אבל ברגע שאפי הופך ל"חוטם" ואמי רוצה "לטפל" בו, אוי לי ואבוי לאפי!

איני יודע במה חטא אפי יותר משאר אברי גופי ולמה היא שונאת אותו כל כך? נימה, אף ככל האפים! אמנם מעט עבה, קצת אדום, סולד כלפי מעלה ואוהב להיות טיפה רטוב ... או מה האם זו סיבה כך להתעלל בו? האמינו או לא, היו ימים שהתפללתי לאלוהים שיקח את אפי ממני, שיסתלק לי אפי לכל הרוחות והשד ובדימוני, והנה בוקר יפה אחד אני קם בלי אף! יוצא אל אמי לארוחת בוקר והיא זועקת: "אוי, איפה האף שלך!" ואני: "איזה אף?" ומעביר את ידי על פני החלקות ומביט אל אמי ורואה איך היא מתעלפת, וליבי נקמה מתוקה: "טוב לך? עכשיו את רואה איזה פרצוף יש לבן שלך בלא אף"...

חלומות שווא של ילדות! אלוהים אינו שומע לתפילתי: אפי גדל, אמי "מטפלת" בו ואני מתגלגל עמו ביסורים. ויסוריי גדולים שבעתיים בהתקרב איזה חג, פורים למשל, כאשר אנחנו, כל המשפחה, מתכוננים ללכת אל הסעודה שבבית הדוד הרץ.

ב.

הדוד הרץ הוא הכי הכי עשיר במשפחתנו. ולא רק במשפחתנו – הוא הגביר הראשון בעיירה שלנו ובכל העיירות סביב. בכל מקום לא תשמע אלא הרץ, הרץ. יש לו מרכבה רתומה לצמד סוסים אבירים וכאשר הוא דוהר ברחובות העיר, שומעים כולם את פרסות הסוסים ואת שקשוק הגלגלים ורצים החוצה לראות איך הדוד הרץ נוסע; והוא יושב לו על מושב גבוה, מתגנדר לכאן ולכאן, וזקנו העגול, הדוהר בעל צבע הנחושת מתבדר, ועיניו האפורות, הרעות מביטות עלינו מלמעלה, דרך משקפי הכסף, כאילו אמר: "מי אתם לעומתי, פושטי יד שכמותכם? אני הוא הרץ, הגביר האדיר, הנוסע במרכבה רתומה לסוסים אבירים, ואתם – כתריאלים עלובים, קבצנים בני קבצנים, בוססים ברגליכם בבוץ הרחוב!"

איני יודע איך האחרים, אבל אני כל כך שונא את הדוד הרץ, עד שאיני יכול לראות את פרצופו. אני שונא את לחייו האדומות, השמנות, את זקן הנחושת, את משקפי הכסף, את הכרס השמנה, את שרשרת הזהב העבה שעליה, את כיפת המשי העגולה שעל ראשו. ויותר מכל, אני שונא את שיעולו, אשר הוא משתעל לו, ככה סתם, להנאתו. ואז הוא מגביה את ראשו, מרים את כתפיו, משתעל וממצמץ בשפתיו, כאומר: "תנו כבוד! אני, הרץ, הבנאי שיעול מגרוני, לא מפני שאני מצונן, חלילה, אלא שכך מתחשק לי!"...

בשום אופן איני יכול להבין את משפחתי: מה הבהלה הזאת, עם התקרב חג הפורים? ומה ההכנות האלה לקראת הסעודה אצל הדוד הרץ? והרי ברור לי, שכולם אוהבים אותו כפי שאוהבים כאב שיניים! ואפילו אמא שלי, שהיא אחותו ממש, גם היא לא מתה עליו וברגעים שאחיי ואחיותיי הגדולים אינם בבית (בפניי, כנראה, אינה מתביישת), היא מברכת את האח שלה במין ברכה משונה: היא מאחלת לו "שבשבטה הכבד, אם ירצה השם, יירד הוא אל קברו"... אבל אם רק יעז מישהו להגיד מלה רעה על הדוד הרץ, מוכנה אמא לנקר את עיניו.

ופעם שמעתי שיחה בין אמא ואבא. אבא פלט איזו מילה על הדוד, לא פגע בכבודו, חלילה, רק שאל: "מה נשמע? הרץ שלך כבר הגיע?" או אמא התפרצה והתנפלה על אבא בצעקות ובגידופים, עד שאבא המסכן לא ידע איך להימלט מפניה.

– למה הרץ "שלי"? למה? מה הדיבורים האלה? איזו מין לשון היא זאת? מה פירוש "שלי", מה פירוש?

– שלך, בוודאי שהוא שלך, אלא של מי הוא? שלי אולי? – כך מנסה אבא להשיב מלחמה, אבל אינו מצליח, כי אמא כבר מתקיפה אותו מכל הכיוונים.

– ואם שלי, אז מה נכון, הוא שלי, ובכן לא באה לך הרבה? הייחוס לא טוב לך? בבקשה. עליו את ירושת אביך? שם טובות הנאה לא היו לך ממנו?

– מי אומר שלא? – מנסה אבא לפייס את אמא, מוכן כבר להיכנע ללא תנאי, אבל אינו מצליח גם בזה, כי אמא ממשיכה לרדוף ולהדוף עליו:

– האחים שלך טובים ממנו, מה? יותר ישרים, יותר מכובדים, יותר אצילים, יותר עשירים, מה?

– אבל שיתקע! אבל תני מנוחה ושיהיה סוף לדבר! – צועק אבא, מוריד את כובעו על מצחו ובורח מן הבית.

אבא הפסיד את הקרב: אמא ניצחה, כרגיל. תמיד היא המנצחת, ולא בגלל שהיא חזקה מאבא, או חכמה ממנו. אלא שוב – בגלל הדוד הרץ; כי הדוד הרץ הוא עשיר מופלג ואנחנו קרוביו העניים.

ג.

מה לנו ולדוד הרץ? האם הוא מפרנס אותנו? האם יש לנו ממנו טובות כלשהן? כל זאת לא אוכל להגיד לכם, כי איני יודע. אבל יודע אני את שעיניי רואות – שבביתנו כולם, מקטן ועד גדול, פוחדים ממנו פחד מוות.

והנה מתקרב חג הפורים. עדיין שבועיים לחג, ואצלנו כבר עושים הכנות לסעודה שתהיה בביתו. אחי הבכור, משה־אברהם, נער בעל פנים חיוורים ודלים ועיניים שחורות, תלמדניות, מיישר לעצמו את פאותיו, כאשר אומרים: "בסעודה אצל הדוד הרץ"; שתי אחיותיי, מרים־דרייזל והנה־דרזל, שהראשונה כבר התארסה, תפרו לעצמן שמלות חדשות לכבוד הסעודה, קנו מסרקות יפים וסרטים צבעוניים לשערותיהן; גם ביקשו מאבא למסור את נעליהן לתיקון, אבל אבא דוחה את ההוצאה הזאת לחג הפסח, אף כי ליבו כואב לראות בנותיו מהלכות בנעליים קרועות. ביחוד חששה מרים־דרייזל, שלא יראה החתן, חלילה, את נעליה; יש לנו די צרות מהחתן הזה, שבסך הכל הוא בחור פשוט וגס, מספר שהוא רואה חשבונות, אבל אין הוא אלא זבן בחנות ועוד היה רוצה שארוסתו, היא מרים־דרייזל אחותי, תהיה לבושה לפי האפנה האחרונה, כמו איזו נסיכה. מדי שבת הוא בא אלינו, יושב עם שתי אחיותיי ליד החלון ושלושתם משוחחים על שמלות יפות, חליפות אופנתיות, נעלי לכה, ערדליים שנועלים על הנעליים מפני הבוץ, על כובעים עם נוצות, על שמשיות עם תחרה; וגם מדברים על כלי מיטה, כריות ארוכות שעליהן ציפיות עם תחרה, ועל סדין לבן במיטה, ושמיכה חמה, טובה, מפלומת אווזים אמיתית וכאשר נכנסים בחורף למיטה כזאת, הרי זה ממש תענוג... ואני מביט על מרים־דרייזל ורואה שהיא מסמיקה. כך אותה תמיד: בגלל דבר של מה בכך, מאדימים פניה כמו אש. וכאשר ארוסה מביט על רגליה, היא מזדרזת להסתירן מתחת לכיסא, מחשש שיראה חלילה את העקבים המשופשפים ואת האצבעות המציצות.

ד.

– אתה כבר מוכן לסעודה? – שואלת אמא את אבא לאחר קריאת המגילה.

– מה השאלה? אני מוכן ומזומן – עונה אבא ולובש את הקפוטה של שבת – והילדים?

– גם הילדים כמעט מוכנים – עונה אמא, אף על פי שהיא יודעת, כי הילדים, כלומר שתי אחיותיי, עדיין תופסות את ראשיהן, ומושחות את שערותיהן בשמן שקדים, ואחר כך מסרקות זו לזו את השערות, לובשות את שמלותיהן החדשות, מתקשטות, ולבסוף מורחות את נעליהן בשומן אווזים, שיבריקו וייראו כחדשות. אבל מה יעזור להן הברק, אם העקבים עקומים ומלפנים ראשים את האצבעות? מה לעשות כדי שהחתן לא יראה זאת, חלילה?

וכאילו להכעיס, מביאה הרוח את הזבן הזה, בחליפה חדשה, בצווארון מעומלן וקשה, עניבה ירוקה לפי האופנה החדשה, ומתוך חפתי חולצתו המעומלנים מציצות שתי ידיים גדולות ואדומות, שציפורניהן שחורות. שערות ראשו אחר התספורת הטריה מתקפדות, והוא שולף מכיסו מטפחת לבנה, מעומלנת, שנודף ממנה ריח בשמים וציפורן, והריח חזק כל כך, שאני מתחיל להתעטש בכל כוחותיי, והמעיל הצר מתפרץ עליי, ושני כפתורים קופצים ממנו, ואמא רואה זאת וצועקת:

– אפילו על כפתוריו אינו יודע לשמור! הכל מתפרץ עליו, שלא תתפרץ גם אתה! – תופסת חוט ומחט ומחזירה את הכפתורים למקומם. לבסוף יוצאים כולנו אל ביתו של הדוד הרץ.

בראש הולך אבא, מחזיק בידיו את שולי הקפוטה מפני השלוליות והבוץ. אחריו, במגפי גבר, פוסעת אמא ואחריה שתי אחיותיי ובידיהן שמשיות (אולי אתם יודעים למה צריך בפורים שמשיות?). אחריהן צועד אחי משה־אברהם: הוא אוחז בידי ותר אחרי שביל יבש, ודווקא נבגם לבוץ, ואז צועק כאילו נכווה פתאום ברותחין: "איי־איי!" לצידנו הולך החתן הזבן, על נעליו ערדליים חדשים; עמוקים, היחידי בינינו שנעל ערדליים, ובכל פעם קורא בקול, שכולם ישמעו: "שרק הבוץ לא יחדור לערדליי!" וכך אנו מגיעים אל ביתו של הדוד הרץ לסעודת פורים.

ה.

בחוץ עוד היום גדול, אך בביתו של הדוד הרץ דולקים כבר כל הנרות וכל המנורות שעל השולחן וכל הנברשות שעל הקירות. השולחן הגדול ערוך: חלק רב ממנו תופסת חלת־פורים עגולה, אימתנית, שגדולה כשור הבר. סביב השולחן עומדים כל הדודים וכל הדודות עם ילדיהם, כולם, בדרך השם, עניים מרודים, מי פחות ומי יותר.

הם עומדים ומדברים ביניהם בלחש, כמו בטקס ברית מילה, כאשר מצפים לסנדק שיביא את הרך הנולד. אך אין רואים את הדוד הרץ, רק הדודה הרצאית סובבת סביב השולחן, אישה עם פנים לבנות, שפתיים שחורות ושיניים תותבות. ביד ימין עורכת צלחות וביד שמאל מונה את מספרנו אחד אחד, אינה חוששת מעין רעה...

והנה נפתחת הדלת והדוד הרץ מופיע בכבודו ובעצמו, בקפוטת משי נוצצת, עם שרוולים רחבים מאד, על ראשו שטריימל, שחובש רק לסעודה של פורים ולסדר של פסח. כל העומדים קדים לו קידה, הגברים משפשפים ידיהם ומחייכים אליו חיוך משונה, הנשים מברכות ב"חג שמח" בקול דקיק ואנחנו, הילדים, עומדים כמו גלמים, ולא יודעים מה לעשות עם עצמנו.

הדוד הרץ זוקף את ראשו, סוקר אותנו מלמעלה בעיניו האפורות, הרעות דרך משקפי הכסף, משתעל את שיעולו ופונה אלינו בתנועת יד:

– נו, למה אינכם יושבים? שבו, הנה הכיסאות.

המשפחה יושבת, כל אחד על קצה הכיסא, חושש להתקרב לשולחן, שלא יפיל דבר ויגרום לאיזה נזק, חלילה.

שתיקה נוראה רובצת מעל לשולחן, עד כי שומעים איך הנרות דולקים. האור מסנוור את העיניים והלב כבד. כולנו רעבים ורצון לאכול – אין. התיאבון נעלם כלא היה.

– נו, מדוע אתם שותקים? דברו, ספרו משהו! – אומר הדוד הרץ ומכבד אותנו בשיעולו ובמצמוץ השפתיים.

המשפחה שותקת. איש אינו מעז להגיד מלה ליד שולחנו של הדוד הרץ. הגברים מחייכים חיוכים משונים, טפשיים. היו רוצים להגיד דבר מה, אבל אינם יודעים מה. הנשים מחליפות ביניהן מבטים משונים, מדברות בעיניהן, ואנחנו, הילדים, קודחים כמו בקדחת האבעבועות. שתי אחיותיי מביטות זו על זו, כאילו היו זרות, אחי אברהם־משה בוהה אל תוך העולם ופניו חיוורים ומבוהלים. אף אחד אינו מעז להגיד מלה ליד שולחנו של הדוד הרץ.

רק אחד מרגיש גם פה כמו בבית, כמו בכל מקום ובכל זמן. זהו הזבן, הארוס של אחותי מרים־דרייזל. הוא שולף מכיסו האחורי את המטפחת הגדולה, המעומלנת, שריח ציפורן נודף ממנה, גורף את אפו בתנופות גבה, כאילו היה בביתו וקורא:

– מי תאר לו שבפורים עוד יהיה בוץ כזה חששתי שיחדור לתוך ערדליי...

– מי הוא הצעיר הזה, אה? – ממצמץ הדוד הרץ בשפתיו, מרים את משקפיו ומשתעל את שיעולו.

– זהו... ארוסה... זהו ארוסה של מרים־דרייזל – אומר אבא בלחישה, כמו אדם שמודה שהוא אשר ביצע את הרצח.

כולנו קופאים על מקומנו ומרים־דרייזל – אוי ואבוי – מרים־דרייזל לוהטת כמו גג מקש אחוז בו הלהבה!

הדוד הרץ שוב סוקר את כולנו בעיניו האפורות, הרעות, משתעל, ממצמץ בשפתיו ואומר:

– נו, למה אינכם הולכים ליטול ידיים? הנה, שם המים.

הלכנו ליטול ידיים, בירכנו "שאו ידיכם" וישבנו כולנו לשולחן, מחכים לברכת "המוציא" מפי הדוד הרץ, שאחריה יפרוס לנו פרוסות מחלת פורים נוראית, שגדולה כשור הבר, מחכים ושותקים. למען האמת, כולנו רעבים, היינו רוצים כבר לטעום משהו, אבל הדוד הרץ, כאילו להכעיס, מתמהמה, אומר את ברכת "המוציא" תוך שהיות, כאילו היה איזה צדיק; סוף סוף זכינו לראות את שור הבר שוחט ונגמס מן החלה; אך לא הספקנו לבלוע והדוד הרץ שלח אלינו את מבטו האפור, הרע, ואת שיעולו עם הרמת הראש ואמר:

– נו, למה אינכם שרים? שירו איזה ניגון, שנשמע זמירות בסעודה, הרי פורים היום!

כל בני המשפחה מביטים איש על חברו ומתווכחים ביניהם בלחש: "תשיר משהו". "שיר אתה". "למה אני? למה לא אתה?"... עד שקפץ צעיר אחד, הוא אברהמל'ה של הדוד איצ'ה, בחור שלא צומח לו זקן, מפעפע בעיניו, וקולו קול דק, גבוה וצרחני, ועוד חושב שהוא יודע לשיר. ואברהמל'ה זה נעמד ופצח בשיר.

איזה שיר רצה אברהמל'ה של הדוד איצ'ה לשיר? עד היום איני יודע, רק זאת אני זוכר, שהוא אחז בידו את פיקת צווארו והוציא מגרונו מין צליל משונה, מזוייף, צווחה צורמנית ודקה, ואחריה התחיל לשיר איזה שיר נוגה ומוזר, ופניו היו חצי בוכים וחצי צוחקים, רק אלוהים, או מלאך היו מתאפקים מצחוק. הילדים שישבו מולי עשו אליי פרצופים וקרצו לי בעיניהם ולא היה בי עוד הכוח להתאפק: ראשון יריתי את יריית הצחוק וראשון חטפתי סטירת לחי מידי אמי. אבל הסטירה לא עזרה. להיפך, היא עוררה אצלי ואצל כל חבורת הילדים גל של צחוק רם, שאחריו שוב באה סטירת לחי. ושוב צחוק ושוב מכה. ואחרי המכה צחוק חדש, ואחריו שוב מכות: עד, עד שסילקו אותי למטבח ומשם לרחוב ומהרחוב הביתה, מוכה ופצוע, ועיניי זולגות דמעות רותחות, מלוחות.

באותו ערב קיללתי את עצמי, קיללתי את חג הפורים, קיללתי את סעודת החג, קיללתי את אברהמל'ה של הדוד איצ'ה ויותר מכולם קיללתי את הדוד הרץ – ימחל לי, הוא כבר מזמן בעולם האמת.

המצבה שעל קברו היא הכי מפוארת בכל בית הקברות של עירנו, ועליה חרותות באותיות זהב כל סגולותיו בהן הצטיין בימי חייו:

"יפה נטמן איש ישר, טוב, חביב, עניו, נאמן, ידיד נפש, מסביר פנים, נח לבריות, בעל יד פתוחה, בעל צדקה... ת.נ.צ.ב.ה."

נוסח עברי: גניה בנשלום

דפדוף ראשון
ספרים חדשים

מאת אבי טנא

היסטוריה

התפנית החותכת

היציאה מן הגטו/מאת יעקב כץ/תרגם מאנגלית דוד זינגר/עם עובד – אופקים/280 ע'.

ספר מפרי עטו של היסטוריון נודע, איש האוניברסיטה העברית, שנכתב במקורו באנגלית, ונועד להציע לקורא המשכיל תיאור וניתוח מסכם בדבר "התפנית החותכת בתולדות ישראל בעת החדשה" – היחלצותם של יהודי מערב אירופה ומרכזה מבדידותם החברתית והתרבותית והיגאלותם באמצעות חוקי האמנציפציה מנחיתותם האזרחית המוחלטת. בהתאם לכך עוסק המחבר במכשירי השינוי, בהתנגדות הנוצרים, בעריקת השוליים, בחתירה לרפורמה, בבריחת הסרק מן המקצועות היהודיים, ובדיוקנה של יהדות האמנציפציה. חתימתו בקביעה הבלתי נמנעת: "היהודים נכנסו לחברה האירופית, אך לא התמזגו בה".

אסופות

המשפחה וסיפורת הקיבוץ

הבתים שהיו / מאת דוד כנעני / ספרית הפועלים / 197 ע'.

"אדם נאור, יהודי נאמן לצור מחצבתו, בא במורשתו", כך מגדיר צבי רענן בפתח הספר הזה את דוד כנעני, איש מרחביה, שהסתלק לפני ארבע שנים. משאת נפשו של כנעני, מלמדנו אחיו אברהם, היתה לכתוב ספר על המשפחה היהודית במזרח אירופה והתמורות שחלו בה בדורות האחרונים, ומקצת פרקים מן הספר המתוכנן ("שידוכים ונישואים", "המשפחה המסורתית ומעמד האשה") נמצאו בעזבונו והם מוצגים בזה. בחלקו השני של הספר מובאות הרצאות שנשא כנעני במסגרת החוג לספרות עברית של אוניברסיטת תל־אביב ועניינן "הקיבוץ בסיפורת העברית". בכללן, על "ראשית צמיחתה של עדה" ועל תרומתה של האשה לקיבוץ".

שירה

דרוכה במילואה

אורות תנית / מאת שולמית ספיר־כבור / ספרית מעריב / 55 ע'.

ספר ראשון למחברת, שכבר פירסמה משיריה בבמה וכמה עיתונים. לשם דוגמה "על כרכיו / ראשי על כל שגיונותיו / עכשיו גופי מאיר / מקשת כאביו / בצלעות אבן מקשה / ומאכלת קטנה / איזה זבח לו אביא / בעוד מועד / איילה דרוכה במילואה / רוך זורם מירכי הקלות / על כל חלציו / המתקשים".

אינסוף כאב

נגיעות של כוכבים / מאת אורנה ריכהן / ספרית מעריב / 55 ע'.

ספר שני למחברת ובו שירים רבים שכבר הופיעו בבמות שונות. כמו, למשל: "דלוקת שמלה / בורחת מאשה / סובבת סביב עצמה / משככת רגעים שרופים / לעשות מהם יום / ועוד יום / משטה פצעי אש בבני ביתה / נפערת לתוך עצמה / כתהום קשה / ושירה הולך ומהרהר / הולך ואובד / בתוך אינסוף כאב".

עיון

המימד הרעיוני

השאלה הערבית והבעיה היהודית / מאת יוסף גורני / עם עובד – אופקים / 443 ע'.

אומר המחבר, בהמשך לכותרת המשנה ("זרמים מדיניים אידיאולוגיים בציונות ביחס אל הישות הערבית בארץ־ישראל בשנים 1882–1948"): "עניינו של הספר הזה בתקופה מיוחדת בתולדות עמנו, אולם אין הוא סקירה של תולדות הסכסוך היהודי־ערבי... (ושל) גלגולי היחס של התנועה הציונית לשאלה הערבית... עניינו רק במימד הרעיוני של המדיניות המעשה הציוני". מכאן איפוא שלושת חלקיו (השאלה הגלויה – 1882–1917, עיצוב תודעת העימות הלאומי בשנים 1917–1929, העימות בתקופת החירום הלאומי – 1930–1948) שבתוכם פרקים כמו דימויותיהם ודימוייהם של הראשונים, מן ההשתלבות אל הדו־לאומיות, שנות התהיה, שנות המבוכה ושנות ההכרעה. סוף דבר: "אנחנו עדיין בעיצומה של המבוכה הנמשכת זה כמאה שנה". וכמובן, ראוי לדפדוף שני ושלישי.

סיפורת

ככה זה בלבנון

צוואה לבטנית, / מאת אריה קרישק / פרוזה / 112 ע'.

שם הספר אינו יכול להטעות ביחס לציור ולנקודת־המוצא של מחברו. ואם תרצו, הנה שתי מובאות אופייניות: "ככה זה בלבנון" וגם "זו הצוואה המקומית, הצוואה המגויסת, צוואת המחולצים וצוואת הגלחצים". ציר הסיפור מעשה אונס אכזרי – שסופו מות הנאנסת – שביצעו שמונה חיילים ישראלים באחת מבנות צידון, דיוקן קולקטיבי של המבצעים המשתיקים, ותהיה על מה שלפני ומה שמסביב. המספר, חוקר שב"כ ותיק, שיצא לחשוף את שהסתירו אנשי מצ"ח והתייצב עד מהרה מול קיר אטום ומול המסקנות – מה שם ייקרא להן? – של המלחמה ההיא. ספרו השביעי של המחבר.

הגיגים

לנזירים אמיתיים

אמנות המלחמה לתורת־אמת / מאת שלמה קאלו / דעת.

ספר נוסף בסידרה שתכליתה "להוציא לאור תרגום מהימן של ספרי היסוד הקלאסיים... העוסקים בתיאורה של תורת־אמת... וספרי מקור עבריים המשמשים כלי ביטוי מהימן לאותו נושא". זו הפעם ספר מקור מיועד "לנזירים אמיתיים" הנראים לעתים "כמי שנטרפה עליהם דעתם". יש בו על "בית אלפנה רוחני" ועל "מקומך היאה", על "תחבולה ששכרה עמה" ועל "נזיר־עדשים", וגם על כך ש"אין אדם עלי אדמות שלא נועד לנצח את עצמו".

ציונות לוחמת

(המשך מהעמוד הקודם)

של ייצוג יהודי וערבי שווה במוסדות הממשל. ההצעה האלטרנטיבית – ואלטרנטיבית בלבד – היתה מדינה יהודית, במפורש בחלק מארץ־ישראל.

שנית – צדוק אביזהר בהטעימו כי, כבר ב־1939, ואף לפני כן, "העריך בן־גוריון כי המנדט הבריטי, במשמעותו המקורית של מחוייבות להקמת בית לאומי יהודי, בא לקיצו". עם זאת (ועל מנת שנדע כי יש למדינאים, אף הגדולים ביותר, שיקולים ותמורות של הרגע האחרון) יודע יגאל עילם לספר כי "בשיחות שהתנהלו בלונדון בין נציגי הסוכנות היהודית ובין שר־החוץ בווין (פברואר 1947) עדיין היה בן־גוריון מוכן לדבר במונחים של המשך משטר המנדאט המקורי. רק לאחר כשלון השיחות והעברת הבעייה לאו"ם הגיע בן־גוריון למסקנה כי הבריטים אכן עתידים לפנות את הארץ וכי לאחר הפינוי צפוי עימות צבאי חזיתי, לא רק עם הישוב הערבי, כי אם גם עם כל מדינות ערב השכנות". בפנינו איפוא שיקולים מורכבים ופראגמאטיים שאין בהם כדי לשנות את העובדה שבן־גוריון, החל בוועדת פיל והסכם מינכן, הגיע למסקנה, או ליתר דיוק להערכה, כי ימי המנדאט והצהרת באלפור ספורים, כי ההצעות "הפדרליות" וה"פאריטטיות" לא יתממשו וכי החלוקה היא הפתרון היחיד העולה באופק – בהסכמת בריטאניה, אם הדבר ניתן, ובעזרת גורמי חוץ, אם אנגליה תפנה לנו סופית את עורפה. סבור היה, וכך גם נהג, בתום מלחמת העולם השנייה, כי יהיה צורך להפעיל לחצים מדיניים, וגם פיסיים (העפלה מרבית, התיישבות כנגד חוק הקרקעות, מעשי חבלה, תוך מאמץ מרבי לחסוך חיי אדם) ואם לכל אלה ייקרא "ציונות לוחמת" מגיע למחוללה התואר הזה.

ושוב: בלוויית הערות בלתי־שוליות: "חומה ומגדל" היה למפעל מפואר של כל ההתיישבות העובדת. הפלמ"ח קם ביער משמר־העמק כמפעל הקיבוץ המאוחד והקיבוץ הארצי השומר הצעיר. ברם, כאשר סכנת פלישת צבאות־ערב עלתה באופק, מטעים יגאל עילם, כי "בנושא זה נתקל בן־גוריון בהסתייגות ובאי־הבנה, בעיקר מצד החוגים הפוליטיים הקשורים בהגנה ובפלמ"ח שלא נטו להיזקקות מעבר למאבק האנטי־בריטי ולהתמודדות צפוייה עם ערביי ארץ־ישראל". לעומת זאת, ככל שהתקרב העימות הצבאי בין ההגנה לבין צבאות ערב – מטעים שוב יגאל עילם – "בן־גוריון גם לא העריך כמתבקש את כושרם המקצועי של מפקדי ההגנה [illegible]".

עד שהיו אחד, ונוכל לסכם, אם בכלל. כותב, למשל, אביזהר, בנעצו מבט לאחור אל פרשת "ההבלגה", במאורעות שנות השלושים: "אחד הנימוקים העיקריים לקיום ההבלגה היה רישומה החיובי על דעת־הקהל הבריטית ועל גורמים בממשל הבריטי". קבע לא רק הרושם: תותר בן־גוריון להגנה ליגאלית, למעין גרעין של צבא יהודי בעתיד, ברמות חיל הנוטרים שהקיף מעל לעשרים אלף בעלי מדים – ואפשר היה להגיע לכך רק אם היהודים לא ידבקו ערבים חפים מפשע, אלא ידכאו את האש נגד הכנופיות הערביות המזויינות. אך היה גם טיעון בן־גוריוני מוסרי שצריך היה להישמע היום בכל מקום, לאור פרשת "עצירי המחתרת" היהודית בימינו: "אילו ידעתי שכל העם היהודי הוא נגד הריגה אשר אביע, אומר שאילו ראיתי בחור יהודי יורה בערבי העובר ברחוב, הייתי קורא לשוטר, בין יהודי בין אנגלי, בין ערבי, ומוסר אותו. לדעתי, כך צריך לעשות יהודי... לטירוריסטים יהודיים יש לי יחס כמו לטירוריסטים ערביים".

תמה סקירתנו שלא יכלה למצות את הנושא. נשאר לי לברך את ד"ר מאיר אביזהר על מחקר־הקדמתו ל"זכרונות" בן־גוריון. עם זאת, הציונות הלוחמת, במלוא היקפה, עדיין מחכה לניתוחה, תיאורה, פיענוחה, על חשיבותה ההיסטורית העצומה.

סלט יפואי
מאת טליה רפפורט

אמנים ערבים גלריה "13", רח' הדולפין 13, יפו.
"בית משותף", האמנות, נמל יפו.

כיום מתקיימות ביפו שתי תערוכות קבוצתיות שאין להן נושא או מכנה משותף, אלא מסגרת חיצונית בלבד. בשני המקרים מסתבר שהתאגדויות כאלו מלוות אמנם בשפע של כוונות טובות אך אין הן מבטיחות רמה אמנותית ומשקלן הכלכלי עולה בדרך כלל על האמנותי.

גלריה "13" היא, ללא ספק, מקום מקסים: בית ערבי ישן, משופץ ומלא בוידיים וטריסים יפהפיים, מוקף חצר מטופחת ומיותרת במינה. הגלריה מתפקדת כבית־קפה ומקום בילוי נעים מאוד יותר מאשר כאתר חשוב בנוף האמנות התל־אביבי. לאורך שנות קיומה אמנם הציגו בגלריה זו גם ציירים כאורי ליפשיץ, אך אופייני לה יותר להציג קרובים שעל יד האמנות, כמו הבובות של אירה רייכוורגר, או האסמבלאז'ים הפיקאסטיים של דן בר־אמוץ. עתה, כשהגלריה חוגגת 10 שנים לקיומה מציגים בה כל אמני עג'מי, היא השכונה היפואית שמסביבה, השונה מאוד באופיה מיפו המשוחזרת והמלוקקת שממול.

התערוכה מגוונת מאד מבחינת תחומי העיסוק, הטכניקות והחומרים שבה וכוללת ציור, פיסול, צילום, קראמיקה, תרשימי ארכיטקטורה ואפילו עיצוב אופנה. כלומר, נאסף והובא לכאן כל יוצרי השכונה בכל מריום הקרוב, איכשהו, לאמנות. רעיון המחשת השכנות הטובה שבשכונה באמצעות שכבות של יצירות מסוגים שונים הוא, כשלעצמו, יפה והתוצרים השונים גם "יושבים" יפה בגלריה, שהיא בעצמה חוויה. אך מעבר להנאה זו, מן ההיבט האמנותי הטהור, קשה לומר שיש כאן יצירות אמנות רציניות.

מאחר שמדובר ביותר מעשרים אמנים אזכיר רק כמה מן המשתתפים: אורי ליפשיץ מציג תמונה ישנה שלו, דינאמית ואקספרסיבית כרגיל, המתארת שחקני כדורגל במעולה. יאן רייכוורגר מציג ציור דמוי צילום בעל אווירה מוזרה של אם ושני ילדים (כנראה שלו) וציור שני של תתולה וגוריה, שבו נרקמים יחסים דרמאטיים מעניינים בין הדמויות וכתמי הצבע השונים. אירה רייכוורגר מציגה רישומי עירום וכרגיל גם בובת אשה עשויה מגרבי ניילון ממולאים בצמר גפן והפעם צמצמה העיזות הגרוטסקה והבובה מתונה, אך גם סתמית יותר. ביזי לוי ממשיך לשחק באסלות ותבליטיו, הבולטים רק במעט מן הקיר, מנסים להידמות למציאות התלת־מימדית באמצעות הקצרות מרגשות.

באקוורלים של שיר עבודוין אפשר לאתר זרמי בית, דלת, חלון ונוף, אך בתמימותם המרפרפת נוטה להפשטה והם יפים למדי. רות שלום מציגה דמות נשית מזרחית ואמללה, ספוגת פאתוס כתמיד. בשל הקשר הרפואי אפשר לפגוש כאן, כצפוי, כמה תמונות קיטש מזרחיות כמו אלו של אוריית רוזנפלד, המציירת הדרבה ישראית, או אשה במטפחת ראש ועגילים. התערוכה כוללת גם עבודות דקוראטיביות לגמרי, שהן בגדר חפץ נוי יותר מאשר אמנות, כמו לוחות האמאיל המעוטרים וצלחות הקראמיקה של איתן ברום; אך אלו, לפחות, אינם מתחזים לאמנות. לעומת זאת, עבודות אחרות מתנודדות בין אמנות לאמנות, כמו התחרילים המעוטרים של דליה משולם, או הפרצופים המודרכים המטולטלים קווים ועירים של אלי וייטמר.

גם מספר דוגמאות של אקספרסיוניזם נמלוני ונטוה על פי צו האופנה האחרונה מצויות בתערוכה, בציורים של מרית כתן, בעיקר בהבכירור ונוינה, למשל. בתחום הצילום יש כאן עבודות יפות של ציים ביום ושמואל ברולר וגם פינת האופנה בהולם מהנה, אם כי זה שייך לקטגוריה נפרדת.

העיקרון הוא: הכל הולך, בתנאי שאתה גר בעג'מי. זה מצויין בתור חגיגה שכונתית של "שבת אחים גם יחד" אך אין זה, כשלכך, קריטריון אמנותי מספק.

★

לעומת הרקע המטפח של גלריה "13", התערוכה הקבוצתית השנייה מתקיימת במקום "חזק" לתלוסין – במה שמכונה האנגר והמצא בתוך נמל יפו, זהו מיבנה גדול ומזונח, ששימש, כנראה, כמחסן האמנין באחרונה על־ידי בית לסין.

בימים אלה מוצגת שם הצגה "מטושים" על גבי מישטח חול גדול, שפסלי איצטרון מסביבו. בנוסף להצגה נתלתה על קירות תהלל הכניסה לתיאטרון באולתר זה תערוכה בשם "בית משותף", שאוצרה עטליה ארבל, לשעבר בעלת גלריה ארבל. "זהו מסר אמנותי דמוקראטי" נכתב על־ידי האוצרת בדף הפרסום, וזה נשמע לי מראש כמדאיג משום שמעולם לא נזדמן לי לראות תערוכה דמוקראטית מוצלחת. דמוקראטיה ואמנות פשוט לא הולכות ביחד. המסר הדמוקראטי מתבטא בשם התערוכה "בית משותף" ובשאיפה לדו־קיום ושוויון זכויות בין אמנים יהודים וערבים, שמציגים כאן יחד. טוב, הרעיון טוב ויפה. התוצאה – סלט של טעמים שונים ומשונים, שרבים ממרכיביו עלובים למדי.

אפשר למצוא כאן פסל מוזהב של מוטי מזרחי, המורכב משלוש דמויות ברזל המשוכות התלויות מן התקרה, שמזכיר, כמובן, את הדמויות המשוכות בציוריו של בייקון. אף כי הפריק מוכר הרק מעבר לתלת־מימד, זהו עדיין את העבודות היותר מעניינות בתערוכה זו, שבאופן כללי, בלי שום אפליה בין יהודים לערבים, איננה מרשימה ביותר.

רק במקרים ספורים יש בעבודות גם נגיעה כלשהיא במיפגש בין שני העמים, שהוא ציר האירוע. כמו, למשל, אצל כולי באומן, שמציג צילומים אנונימיים של גבורת ספורט, כשלצידם הסיסמא הנודעת: "ארץ ישראל היא מולדת משותפת של העם היהודי השב לארצו ושל העם הערבי הפלשתינאי היושב בה". אצל האחרים הקשר או הבעיה הפוליטית מחודדים יותר ומקבלים עיצוב מלחמתי אגיטטיבי. כמו, למשל, בדמויות השרועות ומכוסות בשמיכה, כנראה גוויות, של עבד עבאדי, במטוס השחור המטיל טילים על בתים צבעוניים ספטואליים בציור על זגוגית חלון של באשיר אבו רביע, או בקולאז' האקספרסיוניסטי של חליל ריאן, שמצייר ומדביק בעבודתו רישומים וצילומים של פליטים, בעיקר נשים וילדים.

גם אצל הישראלים אפשר למצוא הרבה אלימות וסערה, אם כי לא תמיד ההקשר ישיר. אצל רות שלום מופיעים בבירור חייל, גדרות, גוויה, שרשים מבוקעים ושאר דימויים מלודרמאטיים כאלה. ואילו הגולד רובין מציג, כרגיל, ציורים גדולים ועזים המתארים דמויות משוסעות ומתפרקות לכל עבר ושאר זוועות נוראות, אך דומה שהוא מתייחס למצבו של האדם בכלל ולאו דווקא לכאן ועכשיו. בקולאז' של ציונה סלאגין יש, שוב, הרבה עיוותים וסערה משתוללת ללא הקשר ספציפי ובציור של בר אולמן מופיעות, מעל איזור מופשט ואגמי של כתמים צבעוניים צורות שעשויות להזכיר גופים כרותים או גרמים.

דאוד חייק מציג תמונה אחת כהה ומערבולתית עם רמזי דמויות מעטות, אך בשנייה הוא מטפל באופן עקיף יותר במתחים המקומיים באמצעות נוף פסטוראלי ירקרק, שקווי הרשא שלו הופכים לקווי סיסמוגראף עצבניים.

אמנים אחרים בתערוכה נוגעים פה ושם באלמנטים מזרחיים אך הדבר נעשה באופן יותר מרוחק מבעיות אקטואליות, כמו למשל הציור התמוי של גרשון קניספל, שבו נושאות נשים מזרחיות כדים על ראשן. אבל קמיל דאו מופיע, לעומת זאת, הקשר המזרחי בצורת אורנאמנטיקה ערבסקית מצועצעת.

לא כל האמנים הערבים עוסקים ישירות בבעיות הזמן והמקום. יש ביניהם גם כאלה שעוסקים באמנות מטוהרת מכל הד מציאותי, כמו המופשט רב הקימוטים, הגלילות והמירקמים המתוספסים של פריד עווד.

עם כל הרצון הטוב, לא מצאתי, לצערי, בתערוכה זו יצירות חזקות באמת, לא בין הישראלים ולא בין הערבים. הרושם הכללי הוא בינוני ובאנאלי למדי. עם זאת, טוב שיוזמים מיפגשים כאלה שמאפשרים לציירים הערבים, שרק בשנתיים־שלוש האחרונות החלו להופיע בשטח, הזדמנות להציג, ולקהל – הזדמנות להכיר את עולמם האמנותי.

רמה אמנותית גבוהה אמנם לא הושגה הפעם, אך אם הבית המשותף הזה יצר, באמת, דרישה כלשהי – גם זו לטובה.

פראנק סמית "אשה־נחש"

מיקבץ פיקאנטי

פראנק סמית, צילומים – גלריה הלבנה, כיכר הבימה A, ת"א.

פראנק סמית (31) יליד ארה"ב, מציג בגלריה הלבנה תערוכת צילומים שצילם בלוס־אנג'לס, פולין ומצרים. מלבד השילוב, המעניין כשלעצמו, של מראות והוויי משלושת אזורי צילום אלו, השונים כל כך באופיים, יש בתערוכה מיקבץ פיקאנטי של "אירוניות חזותיות וחברתיות", כפי שהוא מכנה זאת. פראנק סמית מספר בדף הנלווה לתערוכתו, שצילומיו נותנים ביטוי למיקבץ, סדר, אי־סדר, אי־התאמה ובידוד של אלמנטים ויזואליים. מלבד גישה אנאליטית זו יש לו "עין טובה" לקליטת מחוזות צורניות או אנושיות. הסוג הראשון כולל, למשל, צילום מערכת מדרגות נעות במספר קומות שיוצרת, מבעד־על, דגם ספיראלי מורכב, או צילום כניסה למנהרה בנייה שמסולליה, שלטיו וחוציו הם מערכת פורמאליסטית מעניינת.

עם הסוג השני, הקרובים האנושיים, שעשוי אולי להזכיר פה ושם את צילומיה, הקיצוניים הרבה יותר, של דיאן ארבוס, נמנה, בין השאר, צילום של אשה בירייד קיקטי עממי, שיושבת במנוחה כשנחש כרוך על צווארה, ציור מפוחי־גרוטסקי של דמות פיראטית מפלצתית על אוטובוס לצד שמי־צאורת תמים או קלושאר שמתעורר משנתו ברשא, כשנעל אחת לרגליו, ולא הרחק ממנו יושב על ספסל איש "מרובע" בחליפה. הצירוף החזותי של שני הטיפוסים המנוגדים כל כך יוצר קיטוב אנושי מעלה חיוך.

עימותים אחרים של ניגודי איכויות מצא סמית לרוב במצרים ועדשת מצלמתו תפסה שם, למשל, שני ערבים בגאלאביות ארוכות צועדים ברחוב למרגלות דמות נשית ענקית ומסוגננת בשלט פרסומת ללכה לצפורניים. בצילום אחר נראית מכונית שחורה מבהיקה בעלת מסבים אחוריים, עליהם מצויירות נערות עירומות למחצה בסגנון קיטשי מתקתק לצד הכקסטורה הטבעית, המחוספסת של אבני פיראמידה, העוצמה העתיקה הנצחית מגבירה ומגחכת את ביטויי הטעם הפופולאריסטי, הוולגארי ובר־החלוף של תקופתנו.

יש בתערוכה צילומים מדוייקים, נקיים ובנויים היטב, על טהרת הצילום הפורמאליסטי ואחרים שמלקטים תופעות חריגות ומצבים משעשעים. אלו וגם אלו מוכיחים רגישות ומקצועיות.

"פרס ק. צטניק"

"פרס ק. צטניק" המוענק מדי שנתיים על יצירה ספרותית מובחרת ומקורית בנושאי השואה ותקומת ישראל יוענק השנה למשוררים יז'י פיצ'בסקי מפולין ואנדראש מאזאי מהונגריה. זו הפעם הראשונה שפרס זה מוענק לסופרים מארצות הגוש הקומוניסטי.

טקס חלוקת הפרס (הפרס בשווי 1000 דולר לכל אחד מהזוכים) ייערך ב־30 במארס במשכן נשיאי ישראל.

יז'י פיצ'בסקי (1924), סופר ומשורר פולני, הקדיש חלק נכבד מיצירתו לעם היהודי ולתרבות היהודית. הפואמה שלו "מכתב למארק שאגל" (1968) ראתה אור בעברית בתרגומו של יעקב בסר בהוצאת "עקד"). "קריאת אפר־מקלה" (1979) קובץ שירים שהוקדש כולו לעם היהודי ולטרגדיה היהודית, אשר תורגם ללשונות רבות ונמנה עם הכתבים המרגשים ביותר שנכתבו על ידי משורר לא יהודי, ויראה אור במהדורה ביבליוגרפית דו־לשונית בתרגומו של שלום לינדבאום בהוצאת "גזית" גבריאל טלפיר.

אנדראש מאזאי (1930) משורר וסופר ממוצא יהודי הנמנה עם קבוצת המשוררים הבולטים ביותר בשירה ההונגרית של היום. כתיבתו טבועה בתחום של פרובלמטיקה יהודית לרבות התייחסות אישית עמוקה להוויות השואה ולנופי ישראל והמקרא. נושאים אלה מופיעים לסירוגין בעשרת קבצי השירה שלו, ברומנים "עושה הנפלאות", "בראשית" וכן ב"דניאל בר־מזל" שהפך לסרט מפורסם. מאזאי כתב מסות וראיונות רבים. הוא מכהן כעורך כתב־העת הספרותי "חיים וספרות". מבחר משיריו על נושאים יהודיים בשם "צל המגדל" ראה אור בהוצאת "עקד".

מהדורה שניה של "התנועה הציונית ברוסיה"

מהדורה שנייה ומתוקנת של ספרו של יצחק מאור "התנועה הציונית ברוסיה" ראתה אור בהוצאת "הספריה הציונית" בהוצאת באגנס. המהדורה הראשונה ראתה אור בשנת תשל"ד ואזלה מן השוק.

הספר מתאר את התהוותה, צמיחתה ופעולתה של התנועה הציונית־ברוסיה, על רקע מאבק של יהדות רוסיה על קיומה ועל זכויותיה, ועל חלקם של ציוני רוסיה בבנין ארץ־ישראל – משנות השמונים של המאה שעברה עד מלחמת ששת הימים. בהקדמה כותב יצחק מאור, כי אין בכוונתו לתת מחקר היסטורי מפורט, אלא תיאור כללי של התנועה הציונית ברוסיה.

סיפורה האישי של ויני מנדלה

"חלק מנשמתי הלך אתו" – סיפורה האישי של ויני מנדלה, רעייתו של מנהיג השחורים הכלוא בדרום אפריקה, ראה אור בהוצאת "כרמ".

הספר מגולל את מאבקם של ויני ונלסון מנדלה נגד מדיניות האפרטהייד ומתאר את חייהם המשותפים עד לכליאתו של נלסון בשנת 1968. הספר מבוסס על שיחות וראיונות עם ויני מנדלה ועם אחרים, ועל מכתבים של בעלה מן הכלא. זהו סיפורן של שנות בדידות, רדיפות, השפלות, גירוש והתנכלויות בלתי פוסקות שהיו נחלת משפחת מנדלה.

חינוך לדמוקרטיה

(המשך מהעמוד הקודם)

המדובר בטיפוח כושר לעמוד מול כל אלה, דהיינו בטיפוח אופי שמעצבים הם המופת האישי של המורה והאקלים בבית הספר. משמע, שבית ספר שבו אין המורים נוטים לעולם מסילבוס קבוע, שבו נזעמים המחנכים על דבר ביקורת ודואים רעה בהצגת שאלות ובבקשת נימוקים, גם אם יקיים את הפרוצדורה של בחירת נציגים ויעניק שלטון עצמי לנציגים, לא יטפח חשיבה ביקורתית וחינוכו לדמוקרטיה יהיה פגום. מכאן הקשר הקיים בין דרך ההוראה של המורה לבין לימוד החשיבה הביקורתית. המורה המכיר, הלכה למעשה, בזכותו של התלמיד להציג שאלות ולדרוש נימוקים ומכיר בחובתו לתת נימוקים כשהם נדרשים, מחזק את רוח החשיבה הביקורתית. החינוך לחשיבה ביקורתית דורש מהמורה יושר אינטלקטואלי. הנימוקים שהוא משמיע צריכים להיות נימוקי אמת והוא חייב להעריך ביושר את משקלם ומלבד זאת להעמיד נימוקים אלה להערכה בלתי־תלויה של התלמיד.

על המורה להביא את התלמיד לקבלת דעתו על־ידי נימוקים שהם בתחום הבנתו, אך לעולם אל יביא תלמיד לקבלת דעתו בדרך מירמה, או תכסיס, או שטיפת מוח. לימוד חשיבה ביקורתית פירושו אימוץ השקפה שאפשר לשנות דברים מבלי להחליף שלטון ואפשר להחליף שלטון בדרך הוויכוח הדיון וההצבעה ואין הכרח בשפיכות דמים. ואף בחינה זו היא חיזוק לדמוקרטיה.

ציינו לעיל שזכותו של האדם לבקר ולהביע דעתו מבוססת על ההכרה היסודית שכל בני האדם הם בעלי ערך מוסרי שווה ופוטנציאל אינטלקטואלי המאפשר לו להביע דעה שקולה ולבקר מתוך אחריות. הנחה זו היא המבססת את יחס הכבוד לכל אדם ואת חובתו של כל משטר דמוקרטי להבטיח את זכויותיו. תפקידו של בית הספר הוא לטפח בנער, שהוא אזרח המחר, את המודעות לערכו של האדם ולאחריות המוטלת עליו ולממש את הפוטנציאל של שיקול דעת והחשיבה הביקורתית כדי שיוכל להפעיל את זכותו כראוי, אך לא פחות מכך את הבנתו להפעיל את זכותו וחובתו.

מובן שהחשיבה הביקורתית השקולה והאחראית אינה רצוייה למשטר פאשיסטי או טוטאליטרי, כי היא מערערת על הסמכות העליונה של המנהיג בעל המונופולין על התבונה והיא מערערת על ההכנעה לשלטון באשר הוא שלטון. אך ייתכן שגם במשטר שהוא לפי הפרוצדורה של בחירות ובמימשל המתבסס על שלטון הרוב לא תהא אהדה מעודדת ביקורת. בימי משבר ומיבחן יש התנגדות להבעת דעות לא מקובלות ומשמיעיהן מוכתמים כ"אויבי העם". ואפשר שגם במשטר דמוקרטי לכאורה ייאמר "המשכיל בעת ההיא ידום כי עת רעה היא".

מצב דברים כזה הוא סכנה לדמוקרטיה, כי חל בה שיתוק לעקרון־האב השני שביסודה: נרמה הביקורת. תפקידו של בית־הספר המחנך לדמוקרטיה הוא, איפוא, מחד גיסא לטפח קבלת דרך המסורות הלגיטימיים במדינה המבוססים על הכרעת רוב, ומאידך גיסא להכשיר את חניכיו ליכולת לחשוב באורח עצמאי רציונלי ול"אינפתיות", שהיא תנאי לעשיית שימוש ביכולת זו. החינוך לדמוקרטיה בכלל ובמיוחד טיפוח המרכיב של פיתוח יכולת החשיבה מקדם את התפתחותו של הילד. כל רשימה של יעדי החינוך בעידן המודרני כוללת פיתוח קוגניטיבי, דהיינו פיתוח היכולת להבין מושגים והגדרות, להציג שאלות רלוונטיות ולנסחן, לבחון מאורעות ותופעות מבחינת היחסים שבין סיבה לתוצאה, לשפוט את הנ"ל בטובות או רעות, ולהתמודד תוך סובלנות ושיקול דעת.

עניין פיתוח הכשרים הקוגניטיביים אינו דבר קל והוא כרוך בבעייתיות בפרט בחינה הפורמלית. על אחת כמה וכמה שבתנאים בהם פועלים היום רבים מהמחנכים בישראל קשה ביותר להיות מופת של רוח ביקורתית. קיימת גם סכנה שבתנאים של מצוקה ומתח חברתי ולאומי כמות עלול טיפוח החשיבה הביקורתית להפוך על נקלה ללימוד המעודד קטרוג וקנטור, שהסכנה הזו בהם. אנו מצווים, איפוא, על זהירות רבה ועירנות מתמדת. אך אם כנים אנו בהרתנו למשטר דמוקרטי אמיתי ולא פורמלי בלבד ואם נאמנים אנו לאידיאל הדמוקרטיה כאורח חיים, לא נבחר בויתור מפאת הקשיים והחששות. לא לגנוז את התכניות אנו צריכים אלא לשכללן ולהשלימן ובכל תוכנית עלינו להדגיש – לצד עניין סמכות הרוב להחלטות מדיניות ולצד האידיאלים של שוויון וסובלנות וחירות האדם – עיקר חיוני, הוא עניין הבעת דעה ביקורתית. עיון בתוכניות שהכנו ותצפיות בשיעורים שבעקבותיהן הביאו שעיקר גדול נשכח והוא טיפוח החשיבה הביקורתית. כדבר שהוט סגל במכתביו המסיים אותם בהערה "עיקר שכחתי", עלי לומר למחנכים ולבעלי התוכניות לחינוך לדמוקרטיה: אל נשכח עיקר זה בכל תוכניותינו להבא.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

המשרד הראשי: יגאל אלון 125, טל. 261211 ● המחיר למילה: ימים א׳ ב׳, ד׳, ה׳: ‎3.27.—‎ ש"ח ● יום ג׳: ‎4.48,—‎ ש"ח ● יום ו׳: ‎5.92.—‎ ש"ח. מינימום 8 מילים

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

ביקוש דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

חולון/בת ים

דירות בשכ"ח

שרון

דירות מרוהטות

מחסנים

אולמות

חנויות

ח

דירות למכירה

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות ברמת-גן

דירות בדרום

משכנתאות

ת"א-ים

דירות בדמי-מפתח

חדרים מרוהטים

עסקים

משרדים

הלוח הכללי

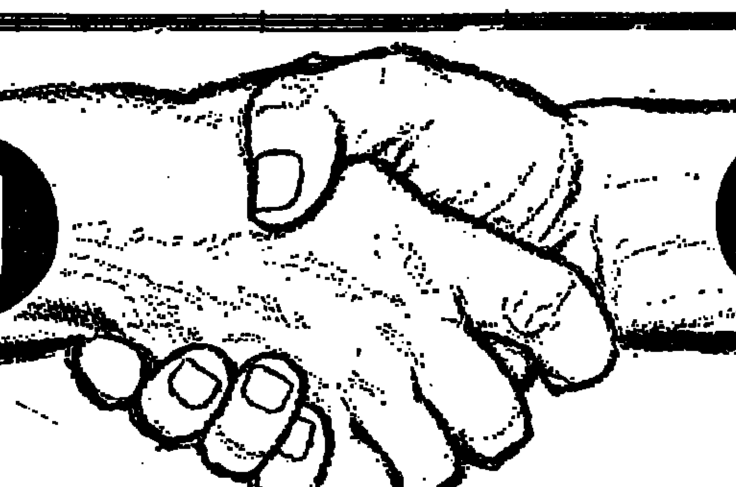

הד כפול ומכופל

פקידים/ות

גזירה/תפירה

הצעות עבודה

מבני תעשיה

עוזרות משפחה

מגרשים

הובלה והסעות

הלוח הכללי

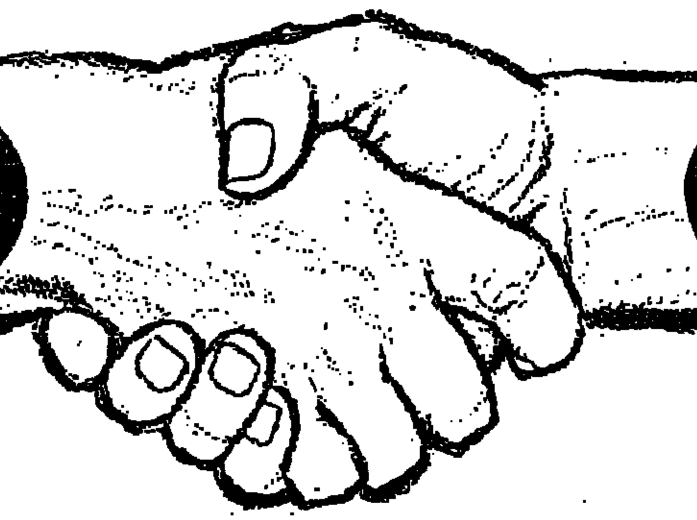

הד כפול ומכופל

בקש עבודה

מכונית

עובדי מתכת

נגרים

חשמלאים

אלפא רומיאו

אמריקאיות

אינוצנטי

אאודי

אוסטין

אופל

אוטוביאנקי

מהנדסים

שומרים

מכרים/ות

מתקנים

עובדי זכוכית

עובדי אחזקה

מכונאים/הנדסאים

שליחים

פועלים/ות

ספרים/יות

השתלב בצוות יצרני המעגלים המשולבים של העתיד

נשיונל סמיקונדקטור, שמרכזה בעמק הסיליקון בארה"ב, הקימה מרכז טכנולוגי למיקרואלקטרוניקה מהמתקדמים בעולם ליד מגדל העמק.

אחראי בטיחות
משרה 7103

תאור התפקיד:
- אחריות על נושאי הבטיחות במפעל הכוללת
  - יישום נהלי בטיחות של חברת האם ותקני בטיחות ישראליים.
  - הדרכת בטיחות לצוות המפעל.
  - מעקב בטיחות שוטף של המפעל המתקנים השונים.
  - ריכוז ועדת בטיחות מפעלית.

כישורים נדרשים:
- השכלה/נסיון טכני - עדיפות לתחום הכימיה.
- נסיון בטיפול בכימיקלים/גזים מסוכנים.
- נסיון בתעשיה יהווה יתרון.
- שרות צבא - עדיפות לבעלי רקע ביקורת.

טכנאי מיזוג אויר
משרה 7303

תאור התפקיד:
הפעלה ואחזקה ציוד טכני הכולל מערכות מיזוג אויר, מדחסים, מכונות ואקום, מתקני ייצור חנקן וחמצן, מערכי אנרגיה למים וקיטור.

כישורים נדרשים:
נסיון של 3 שנים בהפעלה ואחזקת מערכות מכניות.

– עדיפות תנתן לתושבי האזור.–

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי. בע"מ, ת.ד. 619 מגדל העמק 10556, עבור מחלקת כח אדם ולציין את מספר המשרה.

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

למהנדס אלקטרוניקה/מחשבים

תאור התפקיד:
- הגדרת מוצרים חדשים בתחום המיקרו־מחשבים
- פיתוח ותכנון מעגלי VLSI.CMOS בתהליכים מתקדמים
- פיתוח מיקרו תוכנה בשילוב חומרה

כישורים דרושים:
- בוגר הנדסת חשמל/מחשבים מצטיין (נא לצרף גליון ציונים)
- יכולת ורצון להתמודד עם אתגרים מקצועיים
- ידע ונסיון בתיכנון מערכות מיקרו מחשבים מתקדמות

בוא הצטרף לצוות צעיר ודינאמי בחברה עתירת ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.

אנא פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים למוטורולה סמיקונדקטור ישראל בע"מ ת.ד. 32288 תל-אביב 61322

- סודיות מובטחת -

מוטורולה סמיקונדקטור

מקומך איתנו

אנשי מכירות חולון

ידע בשפות, יוזמה ומוטיבציה, בעל/ת רכב, דעב/ה לאתגרים והצלחה...
טלפון: 03-846283

פקידת בוקר ופקידת אחה"צ, בת"ים
נסיון בעבודה משרדית
טלפון: 03-873334

אנגלו סכסון זה וכם בשבילך.

לפנינו מחון דחשה
מודיליסט/ית
הכרחי ידע ונסיון בגזירה ותפירה
טל' 345493

סדר צלום
אם את/ה מקצוען/ית,
בעל/ת נסיון בסדר צלום
או עיבוד תמלילים
מתקדם, מקומך אצלנו
722577 733176

DALE.

דייל ישראל תעשיות אלקטרוניקה בע"מ
DALE ISRAEL Electronics Industries Ltd.

למפעלנו בדימונה דרוש

מנהל ייצור
לקו ייצור חדש

התפקיד: ניהול קו־ייצור של כ־20-30 עובדות
הכישורים: מהנדס הנדסאי חשמל או מהנדס הנדסאי ייצור. בעל נסיון בניהול ייצור של כ־5 שנים לפחות, ידיעת השפה האנגלית חיונית.

המגורים באזור דימונה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם למחלקת כוח־אדם, רח' ראשון 2, אזור התעשייה חולון 58814.
סודיות מובטחת

הרעיון קם ויהי בדימונה.

משטרת ישראל

- ★ מעוניין/ת בתפקיד לא שגרתי?
- ★ מעוניין/ת בתפקיד אתגר?
- ★ מעוניין/ת במקום עבודה קבוע עם שכר ותנאי שרות הוגנים?

אם הנך בעל 11 שנות לימוד לפחות לאחר שרות צבאי, בריאותך תקינה וגילך עד 35.

משטרת ישראל מעוניינת בך!

מועמדים/ות שימצאו כמתאימים יוכשרו לתפקידי סיור חקירות בילוש ומודיעין.

קציני צה"ל בעלי השכלה תיכונית מלאה ואקדמאי שהכשרתם תקבע כישימה לתפקידים במשטרה, ניתן לגייסם בדרגת קצונה.

לקבלת פרטים נוספים הינך מוזמן לפנות בצירוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:
ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8, טל 02-244433
חיפה – דרך חטיבת גולני 21, טל 04-661067
תל-אביב – רח' הרכבת 14, טל 03-627290-3
באר-שבע – רח' העצמאות 55, טל 057-32521
רחובות – רח' הרצל 206, טל 08-487488

סודיות מובטחת

הלוח הכללי

הד כפול ומכופל

• פורד פרטמס 80 4 צילינדר 08-4633118 בעבודה 439279

• שברולט שבט 1979 כשניה +מזגן 052-547811 ק"מ 60,000

• שברולט, נובה 1971 גיר רגיל בהזדמנות 2500 ש"ח 052-35151

• שברולט אל-קמינו 1979 טנדר זכות 5,500 דולר 052-72526

• שברולט מונזה 1978 ספורטיבית כל הפכלולים 03-455382

• שברולט קפריס קלסיק 1978 בשפוצה + כמו + היטל + תוספות 03-607968

• שברולט קפסה ספורט 1977 2300 98,000 ק"מ 7517968

• שברולט 2500 4 צילינדר 1981 055 51651 לא בשבת

ב.מ.וו

• בהזדמנות 316, 82 אוטומטית+ תוספות 22,500 ש"ח 053-96814 בבית 053-61007 בעבודה.

• ב.מ.וו 518 אוטומטית גג פתוח הנה כח 057-59135

וולבו

מזדה

סאאב

סובארו

לנציה

דייהטסו

גי׳פים

פיאט

פורד

פולקסווגן

סימקה–קרייזלר

סוזוקי

סיטרואן

מרצדס

פיאט

טויוטה

אלפא–רומיאו

וקסהול

טלבוט

ניסן

יום שישי, י׳ באדר ב׳ תשמ״ו, 21 במארס 1986

רכב

אופנועים קטנועים

מציעים למכירה

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

רוצים לקנות

איתור רכב גנוב

ביקוש רכב

ביטוח לנהגה

חילופי רכב משומשים

השכרה

הלוואות

תנים

תקליטים

כלי נגינה

פורקמרים

ציוד בנין

ציוד אופטיקה

קיט ונופש

קניה ושכירה

שרותים

מלונות

בתי כנסת

סירות

בת זוג

מזגני אויר

בן זוג

מכונות תפירה

ריפוי והדרה

מכונות גילוח

ספרים

שרותים כלליים

תפרי אביזה

נקיון ואחזקה

חגים

אמנות

מחשבים

עוזרים

שק המציאות

חנויות

דירות

וילות ובתים

דירות להשכרה

דירות במושבות

עסקים

מגרשים

הצעות עבודה

מכוניות

מציעים למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דירות בשכירות

מקרקעין

חניה

באר־שבע

פועלי כל העולם מסת"ב ISBN965-03-0036-8

לרגל ר' באדר ב' מאריח
ספרות אמנות תרבות
את
דבר אחר
המוסף הסאטירי של העתון
דבר
הרואה אור
כל יום רביעי
שנופל אחרי יום שלישי

דבר אחר

כתב־עת שנתי, משותף ל"דבר" ול"ידיעות אחרונות" גליון פורים, תשמ"ו עורכים: דני קרמן, שלמה ניצן, תרזה אייזנברג, אהרן שמי, יצחק בן־נר

ליל חניה / מאת עידן חדש (פיינשרייבר)

(פרק מרומאן בכתובים)

ולא ידע את נפשו.

המיפגש הצפוי הילך עליו אימים: והרי אני אדם. אינדווידואל. איש לעצמו. צנוע. ידוע אני בצניעותי, התכרך בינו לבינו, ופתאום, המפגש הזה. הפרס הזה...

למי זה טוב, חבריסו רצה לזעוק מנהמת הנפש המעונה והמיוסרת. לא מוטב לתרום סכום פעוט זה, שבקושי רב יספיק לרכישת ארוחה לא כשרית ב"הספריה", לאלה שהינם נזקקים, באמת? והלא אני כבר הסכנתי הסכן היטב לכך שלא זוכרים אותי ומתעלמים כליל מתרומתי החשובה כל כך לספרות העברית.

גנח והתבונן בגליון הנייר הלבן והבתולי שלידו. הראש הזה, עתיר הדמיונות, אינו מעלה דבר וחצי דבר, הבוקר. כוס התה שהציגה לו שושנית הנאמנה שלו כבר הוצנה מכבר.

ושושנית עצמה, חרישית, סופגת את יסוריו והתלבטויותיו, לא יכלה שלא לומר:

"הרי בכל זאת, יקיר, יש סיבה לסיפוק בפרס־הערכה זה, מטעם מוסד כל כך גבוה, על אזרחות טובה ומועילה".

"זהו", התריס בזעם, בחוסר־אונים. "כל הקניוקים, ההורביצים והברתנאים והמשהדורים יזכו בפרסי הספרות – ואילו אני אצטרך להסתפק בפרס האזרחות הטובה. את יודעת, חמדתי, אפילו יוד פולני זכה בפרס ירושלים לספרות על השטויות המנמזיות שלו..."

"לא ידעתי", אמרה בהפתעה.

"כן. כן. פרס ירושלים: מונית לתל־אביב", אמר נוגות.

אתו שרעפים ישב עם אשתו ועם בנותיו השלוש במכונית הישנה. מגרש החניה של אולם הטקסים, באותו ליל מרגש, היה עמוס כולו בכלי־רכב חונים – אך המזל, המשחק לעתים לברואי־עולם ישרי־דרך, עמד לשחק גם לו: הנה מישהו מניע את מכוניתו ומתכונן לצאת ולפנות לו מקום־חניה. אחרי שעה ארוכה, שבה שוטט במכוניתו ולא מצא לעצמו מקום, יוכל עתה להחנות את מכוניתו ולשוב מהבלי היומיום ומטרדנותן החביבה של בנותיו הפעוטות, אל ההגיגים העצובים שלו.

אך, חזיז ורעם, כרגע שפינה אותו נהג את מקום החניה ובטרם הספיק הוא להסיע את מכוניתו לכיברת האספלט שנתפנתה – אצה לה מכונית אחרת, ממש מתחת לחוטמו, וכבשה לעצמה את המקום שנתפנה. נדהם השקיף אל הגברת במעיל ובכובעון הפרווה, שיצאה לה שאננות מן המכונית.

"אבל, גברתי", אמר בכאב. "הרי אני המתנתי כאן שעה ארוכה לחניה, שתתפנה – ואת הגעת ותפסת את מקומי. זה לא פייר".

"לא הכל פייר בחיים, אדוני" לימרה אותו האשה לקח, הטילה לעורפה את זנב כובע הפרווה שלה ופנתה לדרכה – והוא, כמתפלץ, בחשיכה.

...ולאחר שעה קלה, שהייתה כה קשה והרת־גורל עבורו, מלוטף כמבטיהם המעריצים של שבעה עשר הקשישים שמילאו את אולם הטקסים הגדול, נקרא לבמה, אחר־כבוד, כדי לקבל מידי סגנית השר את הפרס. הגברת הנכבדה לחצה את ידו בחום והושיטה לו את המעטפה עם הצ'ק. עוד שלוש קסטות לווידאו, חשב לעצמו בנמיכות־רוח. "לכבוד הוא לי ולעונג", אמרה סגנית שר ההליכות. והנימוסין מרים תעסה־גלזר והניעה את ראשה וגם כובעה על פרוותו המתנגרנרת נע עמו, בדברה.

(יופיע בקרוב ב"הספריה" או ב"הספריה לעיוור" מי שיבוא קודם)

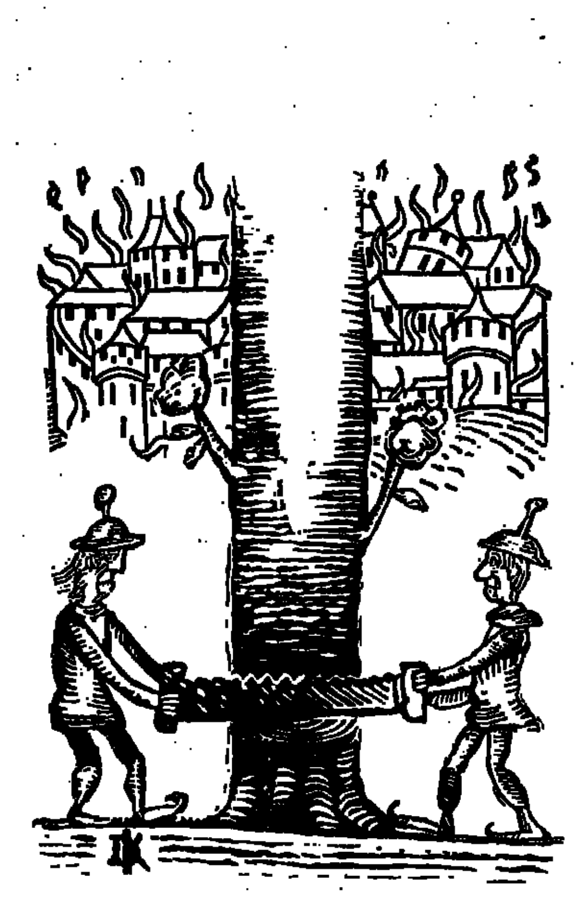

חיתוך עץ מהמאה ה־15   חיתוך עץ מהמאה ה־16

ביאליק – אין "דבר" כזה

– מאת עוזי נתן –

עוזי נתן   ח. נ. ביאליק

ח.נ. ביאליק "שירים" (בהוצאת "דביר לעם") ונפתח אותו, ושוב לגמרי במקרה, בעמוד קע"ב – נמצא שם אמנם את השיר "דבר". אבל אם נהפוך רק דף אחד הלאה, ניווכח על נקלה שבעמוד קע"ד, במחצית העמוד, שורה אחת אחרי שהשיר מסתיים במלים "אלי קבר נדדה", כתוב במפורש "מרדז, אלול, תרס"ד". הגיעו בנפשכם: כתוב תרס"ד (בפירושו), שזה יוצא בערך 1924. ואיפה זה כתוב? מתחת לשיר "דבר", שאפילו רק עיון מרפרף בין שורותיו יספיק כדי להיווכח, שהשיר לא היה יכול להיכתב אלא כ־40, 50 ואולי אפילו 60 שנה מאוחר יותר.

נקח לדוגמה, ושוב בצורה לגמרי מקרית את הקטע הבא מתוך השיר: ... הנה הם הולכים הנבלים/ הנה הם באים... (–)

...כּוֹאֲבִים אֶת מַכְאוֹבְךָ וּמְקָרִים תִּקְוָתְךָ – וְנַפְשָׁם
אֶל הֲרִיסוֹת מִזְבַּחֲךָ יִשָּׂאוּ
וְעָטוּ אַחֲרֵי כֵן אֶל הַהֶרֶס וְחָטְטוּ בְּגַל מַפַּלְתּוֹ
וְחִלְּצוּ אֶת אֲבָנָיו הַמְנֻפָּצוֹת
וְשִׁקְּעוּ אוֹתָן בְּרִצְפַּת בֵּיתָם וּבְגָדֵר גַּנָּם...

זה נכתב ב־1924? לא הייתי נותן לזה שנה אחת פחות מ־1977 – וגם אז זו היתה נבואה, לאור מה שקורה היום !!!

יתרה מזו, צירוף המלים "אחרי־כן", המופיע בשיר, הוא צירוף שחודש בשפתנו רק בשנת 1965, או אולי אפילו כמה שנים מאוחר יותר, בהרצאה נשכחת מלב, שנשא בזמנו כותב שורות אלה עצמו, בחוג לנברוסמיוטיקה של אוניברסיטת באר־שבע.

אגב, היתה זו הרצאה, שאחריה שום משורר הכותב עברית לא יכול היה להתיימר, כאילו לא שמע עליה (כלומר על ההרצאה), או על זה שנשא אותה (כלומר עלי) – ונקבע אז כלל: השירה העברית מתחלקת היום לשתיים. השירה העברית שנכתבה לפני ההרצאה ההיא, וזו שנכתבה – ועדיין נכתבת – אחריה. והשיר "דבר", שבו אנו דנים, נמנה עם האחרונה.

כי אם נקח, למשל, את השורות המסיימות, לאמור:

"לָמָּה נֵירָא מָוֶת וּמַלְאָכוֹ רוֹכֵב עַל כְּתֵפֵינוּ
וּבִשְׂפָתֵינוּ מִתְגּוֹ
וּכְתְרוּעַת תְּחִיָּה עַל שְׂפָתַיִם וּבְמִצְהֲלוֹת מְשַׂחֲקִים
אֱלֵי קֶבֶר נֶדְדֶּה".

אלה הן שורות המדברות בעד עצמן. אבל קצר המצע מהשתרע ולכן הגיע הזמן לסכם: השיר "דבר", כמו הרבה שירים אחרים שלא נכתבו ב־1924, יכול היה להכתב רק משנת 1977 ואילך. ויתרה מזו, ייתכן גם שלא נכתב כלל.

כל מי שקורא שיר זה (ואני יודע שאין הרבה כאלה) יווכח בכך מיד.

והכל שכך הוא!!!

לא הגיעו למערכת

★ הרומן החדש "אני נפסי הוד", של הסופר א.ב. ניפלר.

★ העורך הנראה וכבת, זה גם נראה.

★ הצ'קים של פבוראה.

★ וגם כל מה שכתבו עלינו בעתונים המתחרים לא הגיע לנו.

המערכת

קונצנזוס

אדברה וירווח לי

בחדרי־חדרים נשמעת עכשיו קריאה או סימן־קריאה, כי הגיעה העת להעניק במה לפרוזה ולשירה העברית המתחדשת, במה שתהא גם קתדרא לתרבות ישראל־סבא. יש לנטות אפריון שיהיה בו מקום לכל קשת הגוונים של היצירה.

אין אנו מתעלמים מן הקשיים: בתחום רגיש ועדין זה. ידוע, כי כאשר יוצא לאור איזה עתון, 77 ידיים מפשפשות ובוחשות בו. אף־על־פי־כן, בזמנים אלה, יותר מאשר בכל זמן אחר, עומדות הספרות והשירה על כף המאזניים – ואם אין אנו חפצים לאבד את הזהות של עם הספר בארצנו, יש להוציא לאור ומיד כתב־עת לענייני ספרות ושירה, כתב־עת משופרא דה שופרא, שיוציא את הספרות והשירה מבתי חבירה אל אינגרא רמה – ולקרוא לו בשם שכבר שנים חלמנו עליו: "גזית".

ויפה שעה אחת קודם.

העורך

ירי כפי שהכרתיו

בשלושים למותו של ישעיהו (ירי) בן־גזית אנו מביאים בשלמותו את הגרסה המלאה של ההספד, שנשא המשורר ואיש הרוח זרובבל בן־מנשה על קברו של חבר המנוח.

המשורר זרובבל בן־מנשה בילדותו, עם פרסום שירו הראשון "בשלעצמי"

אחד תרגום ממבחר השירה הסינית בת־זמננו

(תירגם: אביתר אבן־ספיר)

עשרת הספרים של השנה

פרסי דב בר אחער לספרות יפה

יהושע ארגזי, גלריה 6x6, רח' אחד האדם, ת"א

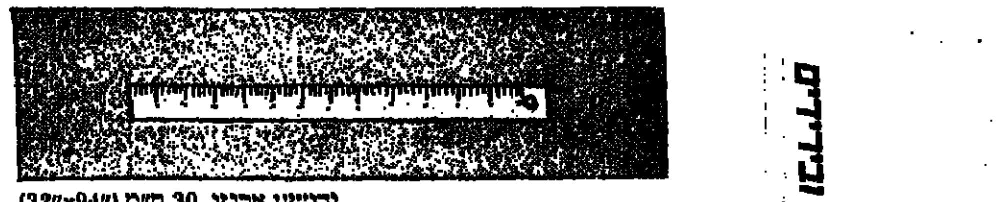

יהושע ארגזי, 30 ס"מ (32"x94")

בתערוכות

חרגיל קריאה פומבי

אוקטאביו כרמל דייך מקבץ רסיסים (הומאז' לקולאז')

"דבר אחר" לגמרי